RAPORTUL FREEEX

LIBERTATEA PRESEI ÎN ROMÂNIA 2018-2019

ntegritate Diversitate Responsabilitate Profesionalism Integritate Transparență Democrație par
pativă Transparență Democrație participativă Integritate Democrație participativă Responsabilitat
Spirit critic Integritate Responsabilitate Transparență Profesionalism Integritate Transparență
Profesionalism Diversitate Transparență Spirit critic Profesionalism Spirit critic Transparență Responsabilitate
rsitate Responsabilitate Diversitate Profesionalism Transparență Spirit critic Profesionalism Diversitate
Integritate Profesionalism Democrație participativă Profesionalism Integritate Democrație par
Diversitate Profesionalism Profesionalism Integritate Transparență
Democrație participativă Integritate Diversitate Integritate Diversitate Spirit critic Integri
Democrație participativă Profesionalism

ActiveWatch

Membră a Rețelelor Internaționale
Reporteri fără Frontiere
și IFEX

ActiveWatch este o organizație de drepturile omului care militează pentru comunicarea liberă în interes public. Acest raport a fost redactat în cadrul Programului FreeEx al ActiveWatch.

Misiunea **FreeEx** este consolidarea accesului la informații, a libertății presei și a libertății de exprimare.

Din anul 2000, ActiveWatch publică rapoarte anuale referitoare la situația libertății presei în România.

Autori:
Liana Ganea
Maria Popa
Irina Zamfirescu
Ionuț Codreanu
Laurențiu Sîrbu
Radu Răileanu
Mircea Toma

Mulțumim pentru asistența acordată programului FreeEx pe parcursul întregului an:
Diana Hatneanu, Nicoleta Andreescu, Nicoleta Popescu
Dan Mihai, Bogdan Manolea, Ștefan Cândea
Mulțumiri:
Asociația Română pentru Tehnologie și Internet, APADOR-CH
Tehnoredactare și design:
Ioana Popa, Alexandra Cândea, Dan Ichimescu

CC BY 3.0

Mai 2019
ActiveWatch
Membră a rețelelor internaționale Reporteri fără Frontiere și IFEX

Calea Plevnei nr. 98, bl. 10C, sector 1, București; CP 2 OP 67
021 313 40 47 021 637 37 67
freeex@activewatch.ro
www.activewatch.ro blog.activewatch.ro
www.facebook.com/ActiveWatch
freeex.activewatch.ro

Dacă vrei să susții munca noastră pentru a promova o presă liberă și responsabilă, fă o donație pe site-ul ActiveWatch sau în Cont IBAN RO 83 BTRL 0450 1205 A793 02XX, Banca Transilvania Sucursala Știrbei Vodă, C.I.F. 1891223

Cuprins

Cuprins 4
Metodologie 8
Contextul general 11
Etică profesională în presă 22
Presa în derivă pre-electorală 22
Nerespectarea normelor profesionale 23
Lumeadenunțurilor.ro 23
Moderatori cu nervii slabi 24
Antena 3 – fake news pe fake news se scoate 24
10 august 2018 – lacrimogene și fumigene de presă 26
Necunoscute sunt sursele conspirației 26
Când presa fără mamă și fără tată apără familia tradițională 27
Omagii pentru politicieni, de la publicații finanțate cu bani publici 28
Agenda publică întreținută cu bani publici 28
Proteste 32
Jurnalist german, reținut de Jandarmeria Română 32
10 august 2018 – cu bastonul pe presă 32
Antena 3 cere protecția statului 34
Prețul demn de un dosar penal 34
Jandarmeria și *chitanțierul* 34
Plăcuța de înmatriculare penală 35
Proiecții video „băgate la dubă" 36
Protestul magistraților, împiedicat de Jandarmerie 36
Presiuni ale autorităților, instituțiilor (publice) și partidelor politice 38
CEC Bank a încetat colaborarea cu agenția Papaya Advertising 38
Presiuni ale Inspecției Judiciare asupra unui magistrat 38
Semnături de la PSD pentru reclamarea televiziunilor critice 38
Autoritatea pentru Protecția Datelor – presiuni inacceptabile asupra RISE 39
Și Poliția Teleorman vânează sursele RISE 42
Primarul Florea a reclamat un jurnalist la Poliție 43
Banner dat jos „după cum bate vântul"... în Primărie 43
CNCD discriminează politic 43
Avertizori de integritate 45
Greviști ai foamei la Spitalul de Urgență Universitar București 45
Condiția avertizorilor de integritate din sezonul anterior 46
Paznic de școală hărțuit pentru că a păzit copiii de abuzurile profesorilor 46
Avertizori din sistemul de sănătate 48
Presiuni economice 49
Reclame înșelătoare la suplimente alimentare, anchetate de Libertatea 49
Presiuni în redacții 50
Jurnalistă concediată după publicarea unui articol despre masonerie 50

Rareș Bogdan s-a certat cu proprietarul Realitatea TV 50
Digi 24 a scos materiale incomode de pe site 51
Alte presiuni 53
Val de reclamații menite să intimideze un jurnalist local 53
Coaliția pentru Familie crede doar în propria libertate de exprimare 53
Presa și Serviciile 58
Problemele penale ale presei 63
Adrian Sârbu, Mediafax Group 63
Alexander Adamescu, România liberă 64
Cristian Burci, Adevărul Holding și Prima TV 67
Dan Diaconescu, fost patron al OTV 68
Sebastian Ghiță, România TV 69
Dan Voiculescu, Camelia Voiculescu, Intact Publishing/Antena TV Group 72
Dan Andronic, Evenimentul Zilei 73
RCS&RDS, televiziunile DIGI 75
Sorin Strutinsky, Telegraf, Neptun TV 77
Aristotel Căncescu, Mix TV 79
Maricel Păcuraru, Realitatea TV 80
Agresiuni, amenințări, insulte 82
Șefa TVR despre o jurnalistă: „cap de porc” 82
Liviu Dragnea a cerut anchetarea jurnalistului Dan Tapalagă 82
Mașina ziaristului timișorean Dragoș Bota, incendiată 83
Jurnaliștii au făcut front comun împotriva lui Eugen Nicolicea 84
Statui primite de redacții, vandalizate 84
Amenințare cu bombă la România TV 85
Doru Bușcu a acuzat că este urmărit de SRI 85
Dragnea a invitat un jurnalist să vină cu el la baie 86
Avocatul Poporului a devenit agresiv într-o discuție telefonică cu o ziaristă 86
Ministrul Finanțelor a amenințat TVR în direct 87
Ministrul Justiției a amenințat jurnaliștii 88
Amenințări cu moartea primite de jurnalista Emilia Șercan 88
Accesul la informații de interes public 91
Ministerul Justiției retrage acreditarea a doi ziariști deranjanți 91
Jurnaliști ținuți la poarta instituției 92
Șușoteli pe holurile Guvernului 93
Dreptul la informații de interes public, avizat de ministere 94
Acreditarea de presă, la cheremul lui Liviu Dragnea 94
La tribunal pentru respectarea Legii 544/2001 95
Țarc pentru jurnaliști în Parlament 95
Fără tricouri cu „slogane” în primărie 96
La Primăria Capitalei e încă și mai beznă 96
Serviciile publice de media 99
Televiziunea publică 99
Doina Gradea – un PDG extrem de controversat 99
Starea Nației, cenzurată prin eliminarea din grila TVR 99
Comisia de Etică, amenințată 103
Presiuni și derapaje editoriale. Decizii manageriale nefericite 111

Radioul public 115
Georgică Severin – un PDG criticat 115
Derapaje în jurnalele Radio România Actualități 118
Demeter Andras, membru în CA al SRR - incompatibilitate 119
Alte incompatibilități la SRTV și SRR 120
Avertizor de integritate din SRR – urmărit penal, dar absolvit de instanță 120
Modificarea legii privind organizarea și funcționarea TVR și SRR 122
Consiliul Național al Audiovizualului 125
Schimbări în echipa CNA 125
Amendă cu de toate. La pachet 125
CNA a boicotat monitorizarea Referendumului pentru Familie 126
Intervenție în forță a CNA în emisia Realitatea TV 126
CNA solicită Jandarmeriei să asigure protecția jurnaliștilor 127
Discretio in integrum – CNA retrage lista proprietarilor din media 127
Piața de media 129
Piața de televiziune 129
Distribuție 137
Audiențe TV 139
Piața de presă tipărită 139
Piața de radio 142
Piața de media online 144
De la o redacție la alta, în domenii conexe sau... în politică 146
Piața de publicitate 149
Bugete de publicitate pentru TV, print, radio și online 149
ÎCCJ a menținut sancțiuni de anticoncurențialitate 149
Contracte de promovare și subvenții pentru presă, de la PSD/ stat 150
Campanie de informare pentru alegerile parlamentare 151
Finanțări de la Google pentru proiecte jurnalistice românești 151
Legislație 153
Codul penal – încercare de cenzură a informațiilor din dosarele penale 153
Codul penal - Liviu Dragnea vrea să reincrimineze defăimarea țării 154
Lege pentru combaterea antisemitismului 154
Audiovizual – Modificarea Codului de reglementare în audiovizual 155
Audiovizual – Modificarea legii cadru 155
Audiovizual - Filmele și serialele românești, subtitrate 156
Audiovizual - Ajutor de stat pentru filmele și serialele românești 156
Cod Fiscal – mită electorală 156
Drepturile de autor în era digitală 157
GDPR – Regulamentul privind protecția datelor cu caracter personal 159
Jurisprudență 163
Florin Toma vs Mircea Badea și Antena 3 163
Mălin Bot vs Mircea Badea, Mugur Ciuvică, Radu Tudor și Antena 3 163
Vlad Ionescu vs. Mihai Gâdea, Radu Tudor și Antena 3 164
Laura Codruța Kövesi vs. Antena 3, Mihai Gâdea, Mugur Ciuvică, Bianca Nae, Radu Tudor și Răzvan Savaliuc 165
Procuroarea Alina Stoica vs. Cătălin Tolontan și Mirela Neag 167
Anca Buzoianu vs Alexa 168

Alexa vs. Vlad Buzoianu _____ 169
Marian Gîrleanu vs. România (CEDO) _____ 169
Trei instanțe susțin că nu este ilegal să furi articole-știre _____ 171

Metodologie

Departamentul FreeEx al ActiveWatch a început să publice rapoarte anuale dedicate libertății presei în anul 2000. Scopul acestor rapoarte este să ofere o imagine asupra principalelor evenimente și tendințe în ceea ce privește libertatea de exprimare și, în special, în ceea ce privește libertatea presei.

Raportul de față acoperă în principal evenimentele din perioada ianuarie 2018 - aprilie 2019. Cazurile publicate au un rol ilustrativ. Am introdus în raport și cazuri care nu privesc în mod direct presa sau drepturile jurnaliștilor, atunci când am considerat că ele au relevanță pentru modul în care dreptul la libertatea de exprimare și libertatea presei sunt percepute în România.

Acest raport nu este unul exhaustiv, ci reprezintă o oglindă a evenimentelor, așa cum au ajuns acestea la cunoștința noastră și în măsura în care au putut fi documentate.

Încadrăm încălcările libertății de exprimare și ale libertății presei în:

Agresiuni: implică atacuri fizice asupra jurnaliștilor sau a redacțiilor sau a cetățenilor care își exercită libera exprimare (lovire, confiscarea sau distrugerea echipamentelor de înregistrare, filmare, fotografiere, sechestrarea jurnalistului, devastarea redacției etc.);

Amenințări: implică amenințarea cu moartea, amenințări cu punerea în pericol a integrității fizice a jurnalistului, a familiei sau a bunurilor acestuia, folosirea unui limbaj injurios la adresa jurnalistului;

Presiuni ale autorităților: presiuni asupra jurnaliștilor, instituțiilor de presă sau cetățenilor care își exercită libera exprimare venite din partea unor instituții ale statului (anchete ale poliției, ale parchetelor sau ale altor instituții ale statului, intervenții brutale, având drept scop intimidarea presei, arestarea sau reținerea în vederea cercetării, presiuni din partea organelor de anchetă pentru divulgarea surselor confidențiale, confiscarea sau copierea datelor din computere, confiscarea sau copierea unor documente, interceptarea comunicațiilor, introducerea unei legislații defectuoase – care afectează presa, refuzul de a reforma legi etc.);

Presiuni politice: presiuni asupra jurnaliștilor și a instituțiilor de presă sau a cetățenilor care își exercită libera exprimare venite din partea unor oameni politici sau a unor partide (presiuni organizate, făcute cu scopul exclusiv de a proteja interesele politice sau de altă natură ale unor partide sau ale unor oameni politici; includ folosirea instituțiilor statului în acest scop, de către partide sau de oamenii politici);

Presiuni economice: presiuni asupra jurnaliștilor și instituțiilor de presă sau cetățenilor care își exercită libera exprimare venite din partea unor companii sau a unor oameni de afaceri (oferirea sau anularea unor contracte de publicitate, condiționarea păstrării acestor contracte de nepublicarea unor informații sau de concedierea unor jurnaliști etc.);

Accesul la informațiile de interes public: refuzul autorităților statului sau al unor instituții importante de a pune la dispoziția ziariștilor informațiile de interes public solicitate, ridicarea abuzivă a acreditării;

Cenzură: interzicerea publicării, confiscarea tirajului, ridicarea abuzivă a licenței de emisie;

Autocenzură: actul prin care jurnaliștii se abțin de la publicarea unor informații de interes public ca urmare a presiunilor indirecte venite din partea patronatului sau a conducerii redacției;

Conflicte de muncă: încălcarea drepturilor jurnalistului ca salariat;

Legislația: acte normative care afectează cadrul legislativ în care funcționează presa și care limitează libertatea de exprimare a jurnalistului și a cetățenilor;

Piața de media: cadrul economic în care funcționează presa (împărțirea pieței, achiziții, fuzionări, cadrul legislativ, probleme economice etc.) influențează libertatea de exprimare a jurnaliștilor și calitatea produselor media;

Etică profesională: nerespectarea normelor deontologice afectează dreptul la liberă exprimare. De aceea, raportul FreeEx dedică secțiuni speciale principalelor probleme legate de etica și autoreglementarea presei;

Jurisprudență: raportul tratează deciziile instanțelor judecătorești în spețe în care dreptul la liberă exprimare intră în conflict cu alte drepturi (dreptul la viață privată, dreptul la propria imagine, drepturi de autor etc.).

Cazurile raportate au drept sursă: investigațiile directe ale echipei FreeEx (discuții și corespondențe cu părțile implicate, cu avocați ai părților, cu instituțiile statului etc.), informații culese cu ajutorul rețelei FreeEx (www.groups.yahoo.com/freeex), articole apărute în presa scrisă, știri radio și tv, bloguri și publicații online. Raportul nostru se bazează și pe rapoarte oficiale sau rapoarte publicate de alte instituții independente. În multe dintre cazurile cuprinse în raport am fost sesizați direct de jurnaliști.

Dacă ți-a fost încălcată libertatea de exprimare, scrie-ne la freeex@activewatch.ro sau pe freeex.activewatch.ro!

Contextul general

Anul 2018 poate fi definit ca un an de pregătire și de tatonare pentru perioada electorală 2019 - 2020. Campaniile mediatice duse împotriva unor persoane din sistemul judiciar sau a unor politicieni vor fi cu siguranță „utile" și vor legitima strategiile editorial-electorale ale „partidelor media" care nu au depus niciun efort să mimeze măcar o minimă distanță între politică și jurnalism.

Sfârșitul anului trecut venea cu confirmarea că Partidul Social Democrat investește masiv și consecvent în fidelizarea unor jurnaliști și formatori de opinie care reușesc, cu multă abilitate, să transfere agenda partidului în agenda publică. Vocile minoritare sau critice la adresa coaliției de guvernare au fost permanent demonizate de presa pro guvernamentală și încadrate ca fiind „propaganda sistemului". Opozanții actualei puteri, fie ei partide sau ONG-uri, au fost înfierați sistematic de presa fidelă actualei puteri, care a încropit pseudo-investigații despre consum de droguri, tranzacții fantomatice cu bitcoin și despre relații nesănătoase cu puterile colonialiste. Din nou, politicienii puterii și presa arondată au făcut front comun și au încercat să dezvolte o imagine apocaliptică a unui stat pus sub asediu de forțe răuvoitoare. Pe de altă parte, unele instituții de presă, critice puterii, nu au acționat întotdeauna cu profesionalism, unele dintre ele transformându-se în portavoce exclusivă pentru partidele din opoziție. Însă, raportul de forțe între media partizane este similar cu cel dintre partidele politice parlamentare de la noi - presa pro guvernamentală are resurse și impact semnificativ mai mari decât presa de opoziție.

În contextul protestului din 10 august 2018, au fost consemnate cele mai multe și mai grave agresiuni împotriva jurnaliștilor, agresiuni venite tocmai din partea forțelor de ordine, care ar fi trebuit să asigure protecția tuturor cetățenilor aflați în mijlocul acelor evenimente încă neclare pentru opinia publică și pentru anchetatori.

Conform Indexului Libertății Presei realizat de Reporteri fără Frontiere, situația presei de la noi rămâne tot în zona problematică, în anul 2019 pierzând deja trei poziții în clasamentul global (în 2018 ocupam locul 44, iar în 2019 am coborât până pe locul 47). Singura explicație pentru această poziție rezonabilă în clasamentul global ar fi că România nu e zonă de război (contrar avertizărilor de tip breaking news de la televizor) și că nu avem jurnaliști uciși pentru că și-au făcut datoria.

La noi, jurnaliștii onești și profesia, în ansamblul ei, sunt sabotate, de cele mai multe ori, chiar de foști jurnaliști care fie au intrat oficial în politică, fie trăiesc din alocația oferită de partide.

Principalele evenimente din 2018-2019 cu impact asupra libertății de exprimare:

- 2018 a fost un an de testare a strategiilor editorial-electorale, în care instituțiile de presă politizate și-au fidelizat publicul cu aceleași subiecte și obsesii dezvoltate în ultimii doi ani, parcă în anticiparea alegerilor din 2019 și 2020.

- Televiziunea și radioul public - presiuni editoriale și derapaje politice alarmante. Actuala Președintă-Director General a TVR, Doina Gradea, a dovedit că nu este potrivită pentru funcția pe care o deține și trebuie demisă de Parlament.

- Dezbaterile din Comisia parlamentară de control al SRI au relevat existența unor relații controversate între conducerea SRI din mandatul lui George Maior și patroni din presă.

- Infiltrarea presei de către serviciile de informații, recunoscută în mod oficial de SRI, într-un comunicat de presă din septembrie 2017, continuă să aibă efecte toxice în mass-media.

- 2018 a fost un an în care dosarele penale ale patronilor de presă în general au stagnat sau au evoluat favorabil acestora.

- Jurnaliștii au fost agresați, amenințați și insultați de politicieni, reprezentanți ai autorităților statului, oameni ai legii. O jurnalistă a fost amenințată cu moartea de un polițist, iar mașina unui alt jurnalist a fost incendiată.

- Jurnaliști și cetățeni pașnici au fost victimele agresiunii nejustificate a forțelor de ordine în 10 august 2018 la „Protestul Diasporei", violențe care au fost relatate chiar și de presa străină.

- A continuat practica Jandarmeriei Române de a amenda cetățeni pentru status-urile de pe rețelele de socializare și de a identifica așa-ziși organizatori ai unor proteste nenotificate, în funcție de share-urile de pe profilurile acestor cetățeni.

- Un jurnalist german care documenta protestul din 20 iunie 2018 a fost ridicat de Jandarmerie și reținut la o secție de poliție, unde a fost amendat. Procesul verbal a fost anulat, în primă instanță.

- Jandarmeria și Poliția au aplicat mai multe amenzi pentru afișarea unor mesaje defăimătoare la adresa Partidului Social Democrat (plăcuțe de înmatriculare înregistrate în Suedia, proiecții video pe clădiri în București).

- Ministrul Justiției Tudorel Toader a dat dovadă de aroganță și ostilitate în relația cu presa, lăsând fără acreditare jurnaliști incomozi sau ținând la porțile instituției jurnaliști.

- Au existat instituții publice centrale (Ministerul Educației, Ministerul Sănătății) care au dorit centralizarea comunicării publice, limitând astfel dreptul la informare al cetățenilor, prin proceduri greoaie și birocratice de avizare a eventualelor comunicări publice ale instituțiilor din subordine.

- Prevederile Legii nr. 544/2001 rămân opționale pentru parte dintre instituțiile publice din România și dintre entitățile asimilate acestora. Curtea Constituțională a României, Ministerul Apărării Naționale sau Partidul Social Democrat sunt instituții care au refuzat furnizarea unor informații de interes public și care au pierdut în instanță.

- Primăria Municipiului București a restrâns încă și mai mult comunicarea cu jurnaliștii, aceștia având ca singur instrument de comunicare cu PMB conferințele de presă organizate de instituție.

- Regulamentul privind protecția datelor cu caracter personal (GDPR) este folosit de autorități și instituții publice pentru a bloca accesul jurnaliștilor și al cetățenilor la informații de interes public.

- Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal se adaugă listei de cenzori politici ai mass-media, implementând Regulamentul privind protecția datelor cu caracter personal (GDPR) fără a respecta exercitarea dreptului la libertatea de exprimare.

- În 2018, hotărârile luate de colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării au generat suspiciunea că aceasta a devenit o anexă a coaliției de guvernare.

- România a pierdut un nou proces la Curtea Europeană a Drepturilor Omului pentru încălcarea dreptului la liberă exprimare al unui jurnalist, care a fost arestat în 2006, urmărit penal și amendat pentru deținerea și comunicarea de informații clasificate.

- Directiva privind drepturile de autor pe piața unică digitală (cunoscută și ca Directiva Copyright), adoptată de Parlamentul European în martie 2019, conține prevederi cu impact negativ asupra libertății de exprimare și accesului la informații.

Etică profesională și corupție în presă

Chiar dacă anul 2018 nu a mai fost atât de tensionat la nivel politic și social precum anii precedenți, această stare de fapt nu s-a reflectat și în peisajul mass-media. Partidul Social Democrat a continuat să-și promoveze, contra cost, propria agendă, cu sprijinul instituțiilor de presă și al formatorilor de opinie[1] care au continuat lupta împotriva „statului paralel", dar și împotriva adversarilor politici ai coaliției de guvernare.

Jurnalismul angajat a atins noi culmi anul trecut și la începutul acestui an, când, în premieră, o instituție de presă afiliată PSD a depus denunțuri penale împotriva adversarilor politici reali sau imaginați de partidul de guvernare. Aceste evenimente au fost exploatate mediatic de presa pro guvernamentală și au contribuit la campania de denigrare a președintelui statului sau la consolidarea discursului eurosceptic tot mai pronunțat în spațiul public românesc.

Acuzațiile de fake news și de propagandă au fost aruncate din toate taberele media, însă, în unele situații, așa-zisele lecții de dezasamblat știri false s-au făcut tot cu știri inventate sau scoase din context.

2018 a fost un an de uzură, în care instituțiile de presă politizate și-au fidelizat publicul cu aceleași subiecte și obsesii dezvoltate în ultimii doi ani, parcă în anticiparea anilor electorali 2019 și 2020.

Proteste

Cel mai controversat protest din 2018 a fost Protestul Diasporei, din 10 august. Jandarmeria Română a acționat violent, cu bastoane, gaze lacrimogene, pumni și picioare împotriva participanților pașnici

[1] *„Caracatița „jurnaliștilor" și „analiștilor" plătiți de PSD", de Octavia Constantinescu, newsweek.ro, 28 decembrie 2018 – anchetă actualizată la 18 ianuarie 2019. „Cine sunt clienții PSD plătiți din subvenții publice", Virgil Burlă, G4Media.ro, 11 martie 2019.*

și a reprezentanților presei, veniți la protest pentru a relata evenimentul. La rândul lor, unii dintre jandarmi au fost atacați de participanți la protest. Violențele fără precedent au fost amplu relatate și în presa străină, iar Parchetul Militar a deschis o anchetă pentru a analiza abuzurile Jandarmeriei. În același timp există și anchete penale împotriva protestatarilor violenți.

În luna iunie 2018, jurnalistul german Paul Arne Wagner a fost ridicat de Jandarmerie și condus la o secție de poliție. Conform acestuia, aici a fost reținut, nu a fost lăsat să efectueze niciun apel telefonic și i s-a solicitat să semneze un proces-verbal la care nu a avut acces pentru a-l citi. În februarie 2019, jurnalistul a câștigat, în primă instanță, împotriva Jandarmeriei.

Parte din agenda autorităților române pare să fi fost să amendeze persoanele care au afișat mesaje considerate ofensatoare la adresa PSD. Astfel, unui cetățean i s-a intentat dosar penal, i-a fost suspendat carnetul de conducere și i s-au ridicat plăcuțele de înmatriculare înregistrate în Suedia - numărul de înmatriculare era „MUIEPSD". Ulterior, Brigada Rutieră București a solicitat procuraturii să claseze dosarul penal, admițând că prevederea invocată pentru constituirea acestui dosar fusese abrogată încă din 2016. Amenzi și amenințări cu dosare penale au primit și activiștii care, la diferite evenimente publice, au proiectat pe pereții unor clădiri din București mesaje anti-PSD și anti Guvernul României.

Presa și serviciile

La finalul anului 2017 și începutul lui 2018, mai multe declarații publice au scos la iveală relațiile existente între patroni mass-media și conducerea SRI din mandatul lui George Maior. Conform acestor declarații, șefii SRI se întâlneau cu patroni din mass-media. Din declarații reiese și că șefii SRI ar fi creat unui sistem de „culoare" în justiție și media sau ar fi intervenit în deschiderea unor dosare penale patronilor din presă. George Maior, șef al SRI în perioada 2006 – 2015, a infirmat aceste teorii.

Deși subiectul relațiilor dintre jurnaliști (nu patroni) și servicii nu a mai avut anvergura publică de felul celei din 2017 (vezi Raportul FreeEx pentru acel an), el își continuă efectele discret, aceleași suspiciuni și acuze de colaborare sau apartenență la serviciile de informații planând deschis sau în privat între jurnaliști și vedete media, fără ca dovezi pentru astfel de acuze să apară vreodată. Subiectul are bază factuală în faptul că SRI a admis că ar exista „infiltrați" în presă[2], în faptul că există un (unic) caz de colaborare cu o structură militarizată care a devenit public (cazul Robert Turcescu – detalii în Raportul FreeEx 2014) și în existența unor relații controversate dintre SRI și patroni de presă, descrise mai sus. Dar această bază factuală nu justifică suspiciunile generalizate cu care se confruntă breasla. Interdicția prin lege a infiltrării presei de către serviciile de informații ar fi singura soluție pentru a reduce nivelul de toxicitate generat de acest subiect în breaslă și în afara breslei.

Audierile din Comisia SRI, începute în toamna lui 2017, au avut ca efect pozitiv, în 2018, scoaterea la iveală a unor informații de cert interes public, cum ar fi publicarea protocoalelor de colaborare dintre SRI și instituții din justiție. Desecretizarea acestor protocoale și aducerea unora dintre ele în atenția Curții Constituționale contribuie la garantarea legalității administrării justiției. Totuși,

[2] *Infiltrarea presei de către servicii este o problemă reală, acest lucru fiind recunoscut, în 2017, chiar de SRI, într-un comunicat de presă din septembrie: „Referitor la presă, reprezentanții SRI au afirmat public în repetate rânduri că serviciul de informații se comportă după aceleași norme ale muncii de informații ca toate serviciile partenere, utilizând surse secrete umane, inclusiv acoperite, în toate domeniile de interes pentru siguranța națională, cu stricta respectare a legii". - „SRI contrazice afirmațiile fostului ofițer Daniel Dragomir și spune că nu a elaborat niciodată vreun rechizitoriu / Despre ofițerii acoperiți în justiție, politică și presă: Respectăm strict legea", de R.M., HotNews.ro, 15 septembrie 2017;* https://www.sri.ro/articole/comunicat-de-presa-1

reforma modului de funcționare a serviciilor de informații, prin modificarea legilor din domeniul siguranței naționale și asigurarea unui control civil autentic prin comisiile parlamentare de control al activității acestor servicii, trebuie să devină un obiectiv real al partidelor politice. În actuala legislatură, PSD și ALDE dețin majoritatea și au criticat pe larg existența unui așa-zis „stat paralel" creat/controlat, în opinia lor, de membri ai serviciilor secrete. Este momentul ca deținătorii majorității parlamentare să demonstreze solid existența acestor rețele de influență și să pună în practică controlul civil real al acestor servicii de informații.

Serviciile publice de radio și televiziune

Existența unor presiuni editoriale alarmante asupra jurnaliștilor televiziunii publice a devenit publică, în special ca urmare a înregistrărilor făcute publice de Dragoș Pătraru și ca urmare a audierilor și analizelor publicate de Comisia de Etică.

Obișnuita indiferență sau ostilitate a precedentelor conduceri ale TVR față de activitatea Comisiei de Etică și Arbitraj a fost înlocuită, în mandatul Doinei Gradea, de o atitudine agresivă, chiar de sabotare a activității acestui organism independent, ajungându-se în premieră la chemarea Comisiei în instanță, de către conducerea TVR.

Cheltuirea banului public în TVR pare a se face pe criterii arbitrare și, în mod sigur, într-un mod lipsit de transparență.

Actuala Președintă-Director General a dovedit că nu este potrivită pentru funcția pe care o deține. Demiterea acesteia și numirea unei persoane integre și competente reprezintă o nevoie urgentă.

Radioul public a depășit perioada abuzurilor administrației Miculescu, dar nu a rezolvat toate problemele rămase, fiind în atenția opiniei publice și a comisiilor parlamentare cu o serie de derapaje editoriale, în condițiile în care au fost menținute la conducere persoane care au ocupat poziții manageriale în perioada controversatului mandat al lui Ovidiu Miculescu și chiar și în perioada Dragoș Șeuleanu, acuzat de politizare excesivă.

Radioul public este în continuare opac, refuzând să ofere acces la o serie de informații de interes public și să își asume în totalitate statutul de instituție publică, conform legii.

Polarizarea politică a împiedicat din nou modificarea Legii nr. 41/1994, de funcționare a serviciilor publice de radio și televiziune. Partidele parlamentare au eșuat să colaboreze în vederea îmbunătățirii acestei legi.

Proiectul de modificare a Legii nr. 41/1994, adoptat în iunie 2017 și trimis spre reexaminare de Președinte, este blocat de un an în procedura legislativă, ceea ce reprezintă un indiciu că ar fi fost abandonat definitiv. Proiectul conținea și prevederi salutare și poate fi o bază de pornire pentru reforma Legii.

Consiliul Național al Audiovizualului

Și în 2018 Consiliul Național al Audiovizualului a încercat să ajungă la zi cu soluționarea reclamațiilor care au vizat, în principal, posturile Antena 3, Realitatea TV, România TV și B1TV. De altfel, acestea au fost cele mai amendate posturi de știri anul trecut. La începutul acestui an, CNA a luat mai multe decizii controversate, cea mai sonoră fiind decizia de suspendare temporară a emisiei postului

Realitatea TV pentru derapaje grave în prezentarea protestului din 10 august 2018. De asemenea, pentru a închide definitiv o serie de reclamații care riscau să depășească termenul de prescripție, a acordat amenzi la „la pachet" pentru posturile Antena 3, Realitatea TV și România TV pentru abateri repetate de-a lungul anului 2018.

La sfârșitul anului trecut, CNA și-a schimbat componența prin validarea de către Parlament a patru membri noi, iar în luna martie a votat-o pe Monica Gubernat pentru funcția de președinte, propunere încă nevalidată de Parlament.

Accesul la informaţiile de interes public

Anul trecut, reprezentanții Guvernului s-au remarcat prin replici arogante și amenințări la adresa jurnaliștilor. De la invitațiile lui Liviu Dragnea „la baie" pentru jurnaliștii incomozi și până la parlamentari PSD care au împins reprezentanți ai presei pe holurile Parlamentului pentru a-i proteja pe Liviu Dragnea și pe Viorica Dăncilă de la a da declarații, relația dintre politicieni și reporteri pare că s-a degradat.

Tudorel Toader, celebru pentru monoloagele sale în cadrul conferințelor de presă, a refuzat reacreditarea a doi jurnaliști (Ionela Arcanu, Realitatea TV) și Ovidiu Oanță, ProTV) motivând că aceștia nu ar fi respectat un „cod de conduită", care în fapt este inexistent. Tot el a refuzat accesul corespondentului român al France 2 la un interviu acordat televiziunii, nemotivând această decizie în niciun fel (jurnalistul în cauză, Paul Cozighian, a legat acest refuz de un articol semnat de el, critic la adresa ministrului).

Instituții importante din România - Curtea Constituțională a României, Ministerul Apărării Naționale, dar și Partidul Social Democrat - au pierdut procesele intentate de jurnaliști pentru că nu le-au fost transmise informații de interes public.

Primăria Municipiului București pare că a încetat orice legătură cu jurnaliștii (exceptând trustul Intact). Multe dintre materialele jurnalistice despre București se încheie cu disclaimer-ul netransmiterii unui punct de vedere din partea PMB. Instituția a ales să se limiteze la comunicate de presă și conferințe de presă, alegând deci atât subiectele cât și momentele în care să comunice.

Legislaţie

În 2018, Eugen Nicolicea a încercat să modifice Codul penal în așa fel încât din dosarele penale nu ar mai fi putut fi publicate decât informații laudative la adresa suspecților/inculpaților din dosare. Încercarea a eșuat.

Tot în 2018, Liviu Dragnea și-a exprimat dorința de a reincrimina defăimarea țării, dorință nematerializată încă printr-un proiect de lege.

A fost adoptată Legea pentru combaterea antisemitismului, o lege contestabilă prin prisma lipsei proporționalității pedepselor, dar și din perspectiva faptului că aceasta dublează prevederi deja existe în legislație (OUG 31/2002 privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob).

Legea audiovizualului a fost amendată în Parlament, cea mai notabilă modificare fiind cea referitoare la obligația de a subtitra filmele românești, obligație care le revine producătorilor de film. Scopul este acela de a accesibiliza producțiile românești pentru persoanele cu deficiențe de auz.

La CNA este în lucru modificarea unor prevederi din Codul de reglementare în audiovizual.

O schemă de ajutor de stat pentru filmele și serialele românești a fost aprobată, pentru o perioadă de 3 ani, de Guvernul României. Bugetul anual se ridică la 50 de milioane de euro anual, iar filmele, seriile, miniseriile, serialele de televiziune, sitcom-urile și telenovelele sunt incluse în lista producțiilor care pot beneficia de ajutor.

Ca aproape în fiecare perioadă pre-electorală, apar inițiative legislative care au scopul de a atrage bunăvoința industriei de media și a jurnaliștilor. Pe agenda Parlamentului se află o propunere de modificare a Codului Fiscal care ar scuti veniturile jurnaliștilor și ale altor lucrători din presă de la plata impozitului pe venit, indiferent de forma contractuală (contract de muncă sau de drepturi de autor).

Directiva privind drepturile de autor pe piața unică digitală (cunoscută și ca Directiva Copyright) a fost adoptată de Parlamentul European și va fi implementată la nivel de țară în următorii doi ani. Directiva conține prevederi cu impact negativ asupra libertății de exprimare și a accesului la informații.

Regulamentul privind protecția datelor cu caracter personal (GDPR) a intrat în vigoare. Deși legislația românească exceptează activitățile jurnalistice de la implementarea GDPR, în practică Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal a demonstrat că nu are noțiuni elementare legat de aplicarea GDPR cu respectarea exercitării dreptului la libertatea de exprimare.

Jurisprudență

Abaterile presei de la normele profesionale au fost sancționate de instanțe, în baza Codului Civil.

Daune morale record au fost acordate pentru atingerea adusă reputației unui magistrat (fosta șefă a Direcției Naționale Anticorupție). Suma - 300.000 de lei - iese din tiparele obișnuite în astfel de procese civile, în care daunele rămân în zona maximă a câtorva mii sau zeci de mii de lei. Prin comparație, amenda maximă prevăzută în prezent de legea audiovizualului pentru sancționarea radiodifuzorilor este de 200.000 de lei. CNA a aplicat acest prag maximal pentru a amenda câteva televiziuni pentru depășirea timpului de publicitate. Într-un caz din 2017 care a vizat derapaje ale România TV, tot legate de Laura Codruța Kövesi, CNA a amendat acest post cu 120.000 de lei. În concluzie, cuantumul mare al daunelor, corelat cu lipsa unei practici unitare și cu discrepanța sumei față de alte hotărâri similare, ridică serioase probleme de proporționalitate a sancțiunii.

Hotărârile instanțelor în materie civilă sunt incongruente și, astfel, rămân lipsite de previzibilitate. Fapte similare par a fi sancționate în mod divergent de la o instanță la alta.

Există hotărâri care țin cont de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, dar există și hotărâri care încalcă testul de proporționalitate cu gravitatea faptei și de necesitate într-o societate democratică, limitând deci, nejustificat, dreptul la libertatea de exprimare. De exemplu: obligarea la publicarea de scuze (care ar putea încălca dreptul la libertate de conștiință), obligarea la publicarea în edițiile tipărite ale ziarelor inclusiv al unora care, de multe ori, nu se află în proprietatea și controlul celor sancționați, a hotărârilor judecătorești integrale (care prin costurile implicate devine

lipsită de proporționalitate; în plus este dificil de pus în practică), obligarea prin ordonanțe președințiale la ștergerea unor materiale din spațiul online. Cea mai periculoasă dintre aceste măsuri este obligarea la ștergerea unor articole din mediul online în integralitate, pentru că ar încălca reputația unor persoane, sancțiune care intră în coliziune cu standardele CEDO (vezi cauza Węgrzynowski și Smolczewski contra Poloniei, 2013).

România a pierdut un nou proces la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) pentru încălcarea dreptului la liberă exprimare al unui jurnalist (Marian Gîrleanu), care a fost arestat, urmărit penal și amendat pentru deținerea și comunicarea de informații clasificate.

Agresiuni, amenințări, insulte

Nici 2018 nu a fost un an pașnic pentru jurnaliști, mulți dintre aceștia devenind victime ale agresiunilor, amenințărilor și insultelor unei largi categorii de indivizi. Jurnalista Emilia Șercan a primit amenințări cu moartea. Poliția a identificat un prim suspect, care este chiar un polițist. Jurnalistul Dragoș Pătraru a făcut publice înregistrări care denunță abuzurile conducerii TVR, reprezentate de Directorul-General Doina Gradea și de Directorul TVR 1 și producătorul executiv Eduard Dârvariu. Liviu Dragnea a cerut anchetarea jurnalistului Dan Tapalagă, după ce G4Media a publicat un material despre un memorandum secret pe care Parlamentul României ar fi urmat să îl adopte. Mașina jurnalistului timișorean Dragoș Boța a fost incendiată, iar autorul a rămas necunoscut. Chiar și în acest context, primarul Timișoarei, Nicolae Robu, a devenit din nou agresiv verbal la adresa jurnalistului, care a publicat mai multe materiale critice despre activitatea Primăriei. Mai mulți jurnaliști l-au boicotat prin ignorare pe Eugen Nicolicea, după ce a jignit presa. România TV a primit o amenințare cu bombă. Doru Bușcu, redactor-șef la Cațavencii, a acuzat, într-o scrisoare deschisă adresată directorului SRI, că este filat de reprezentanți ai instituției conduse de către acesta. Avocatul Poporului s-a remarcat prin izbucniri nervoase la adresa presei. Nemulțumit de o știre, ministrul Finanțelor, Orlando Teodorovici, a amenințat voalat TVR. Ministrul Justiției, Tudorel Toader, a amenințat presa cu retragerea acreditărilor la instituția condusă de el, amenințare pe care a și pus-o parțial în practică. Iar lista continuă.

Piața de media

În 2018, piața de media s-a bucurat de cea mai bună perioadă de după criza financiară. Estimările au indicat o creștere cu 10% a pieței de publicitate față de anul precedent, potrivit MediaFactBook.

Mobilitatea jurnaliștilor a continuat să fie foarte crescută, mulți dintre aceștia orientându-se spre alte redacții sau proiecte, eventual în domenii conexe.

Totodată, mai mulți oameni din presă au devenit membri de partid și și-au anunțat înscrierile în cursele electorale. S-a remarcat și o creștere a ponderii contractelor de promovare și a subvențiilor pentru presă din bani publici, cel mai probabil și pentru că 2019 este an electoral, marcat de alegerile europarlamentare și prezidențiale.

În ceea ce privește câteva dintre principalele televiziuni, Pro TV a rămas lider absolut de audiență, Digi 24 și Pro au renunțat la stațiile locale, Antena Group și Kanal D au ieșit din sistemul must-carry, obligând astfel companiile de cablu să plătească pentru a le retransmite, iar discuțiile despre preluarea Prima TV de către Adrian Tomșa de la Cristian Burci au avansat. Realitatea Media a continuat să fie în insolvență. Cozmin Gușă, proprietarul postului Realitatea TV, a încercat să

înființeze partidul politic Realitatea. Digi Sport și Telekom au obținut drepturile de difuzare ale meciurilor UEFA Champions League și UEFA Europa League din perioada 2018 – 2021, precum și ale meciurilor de handbal din Campionatele Europene și Mondiale care se vor juca în următorii trei ani. Ca noutate, NCN s-a lansat ca televiziune națională, cu prezentatori generați pe calculator.

Piața de presă tipărită s-a confruntat în continuare cu dificultăți financiare și scăderi ale tirajelor. Pe de altă parte, principalele lanțuri comerciale și-au promovat afacerile prin publicații proprii de zeci și sute de pagini, către (sute de) mii de potențiali cumpărători. Tranzacția anului pe acest segment a fost că Ringier Sportal (companie creată de grupul elvețian Ringier și de grupul bulgar Sportal) a preluat Gazeta Sporturilor. Anul acesta, s-a remarcat din nou prin faptul că piața de media online investește în inovații la nivel de conținut și de promovare și este în continuă dezvoltare. Radio Europa Liberă a revenit în România, deocamdată doar online. De asemenea, nișa de vlogging (în special de dvertisment) a luat avânt.

Presiuni la adresa libertății de exprimare

Autoritatea Națională pentru Supravegherea Prelucrării Datelor cu Caracter Personal și Poliția Teleorman au cerut jurnaliștilor de la RISE Project să dezvăluie sursele unui material de presă care îl viza pe Liviu Dragnea. Ambele instituții publice au în conducere persoane care au legături cu Dragnea. Primarul din Târgu Mureș a reclamat un jurnalist la Poliție, pe motiv că materialele acestuia ar fi deranjat ordinea și liniștea publică. Inspecția Judiciară a deschis o cercetare disciplinară împotriva unei procuroare care l-a contrazis public pe ministrul Justiției. PSD Hunedoara a strâns semnături pentru reclamarea la CNA a televiziunilor critice la adresa PSD și a lui Liviu Dragnea.

Avertizorii de integritate au fost hărțuiți și în anul 2018 de instituțiile publice în care sesizau nereguli. Instituția Avocatului Poporului, ca autoritate responsabilă pentru reprezentarea/protejarea avertizorilor, este pasivă sau intervine doar formal.

În 2018, hotărârile luate de colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării în materie de sancționare a discursului instigator la ură au expus presiunile politice la care este supusă instituția, generând suspiciunea că aceasta a devenit o anexă a coaliției de guvernare. Cu toate acestea, trebuie remarcat că în a doua parte a anului 2018, CNCD a început să dea semne că-și recâștigă independența față de politic.

Coaliția pentru Familie a dat afară jurnaliști de la propriile conferințe de presă, a blocat evenimente cu teme LGBTQI+ și i-a hărțuit pe realizatorii unui clip de descurajare a participării la referendumul (eșuat) de modificare a definiției familiei din Constituție.

Ziarul Libertatea și-a investigat propriii clienți de publicitate și a rămas temporar fără reclame. CEC Bank (instituție de stat) a încetat colaborarea cu agenția de publicitate Papaya, după ce reprezentanții acesteia au protestat în fața Parlamentului.

Problemele penale ale patronilor de presă

2018 a fost un an în care dosarele penale ale patronilor din presă în general au stagnat sau au evoluat favorabil acestora.

Unele dosare penale sunt invalidate în justiție, ceea ce înseamnă că ori sunt greșit instrumentate, ori sunt abuzive. Alte dosare trenează ani de zile fără a fi trimise în judecată sau clasate.

În ianuarie 2019, Tribunalul București, într-o primă decizie în acest dosar, l-a condamnat pe Ioan Bendei, administratorul RCS&RDS, la 4 ani de închisoare cu executare. Instanța a dispus și o amendă de 1.250.000 lei pentru firma RCS&RDS și confiscarea a peste 3.200.000 de euro de la această companie.

Fiul lui Dan Adamescu, Alexander Adamescu, proprietar al ziarului România liberă, a continuat lobby-ul puternic la nivel internațional pentru blocarea extrădării sale din Anglia. Extrădarea este cerută de autoritățile române pentru a-l judeca într-un proces ce privește acuzația de complicitate la dare de mită către judecători, dosar în care tatăl lui Alexander, Dan Adamescu (între timp, decedat), a fost condamnat definitiv. În februarie 2019, publicația The Guardian a dezvăluit că un fost șef al serviciului secret de Informații MI6 și un lord liberal-democrat au folosit ofițeri de informații pensionați pentru a strânge informații „sensibile" de la surse secrete din guvernul României pentru a-l ajuta pe Alexander Adamescu. La sfârșitul lunii aprilie 2019, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) i-a respins plângerea lui Alexander Adamescu împotriva mandatului de arestare în lipsă emis de autoritățile române în martie 2016. Cu doar o zi înainte de decizia CEDO, în 22 aprilie 2019, polițiștii Direcției de Investigare a Criminalității Economice și procurorii Parchetului Capitalei au efectuat mai multe percheziții la compania familiei Adamescu, Unirea Shopping Center, și la domiciliul unui director din cadrul societății, într-un nou dosar ce vizează infracțiuni de delapidare.

Anul trecut i-a adus omului de afaceri și fostului parlamentar PSD Sebastian Ghiță o schimbare radicală a situației. Sebastian Ghiță, care controlează România TV, a fugit din România în decembrie 2016, în ultima zi în care mai beneficia de imunitate parlamentară, în timp ce se afla sub supraveghere judiciară. Dacă în aprilie 2017 acesta era reținut de autoritățile de la Belgrad și plasat sub control judiciar în baza a trei mandate de arestare emise pe numele său de autoritățile române, în ianuarie a fost aprobată de autoritățile sârbe cererea sa de azil politic, iar în martie 2019 ministerul Justiției a retras cererea de extrădare, după ce Curtea de Apel Ploiești a revocat și ultimul dintre mandatele de arestare. Anterior, în luna august 2018, Curtea de Apel din Belgrad respinsese printr-o decizie definitivă cererea de extrădare a lui Sebastian Ghiță. Decizia a reprezentat punctul culminant al unui lung șir de decizii favorabile pentru fostul deputat PSD care, în luna iunie 2018, într-o decizie în primă instanță, a fost achitat de ÎCCJ în dosarul în care era judecat pentru mai multe fapte de corupție alături de mai mulți șefi din poliție și Parchetul din Prahova. Sebastian Ghiță este inculpat în cinci dosare penale.

Printr-o disjungere din martie 2018, DNA continuă să cerceteze, într-un nou dosar, modul în care Maricel Păcuraru și societatea Strategies Research Investments SRL au intrat în posesia acțiunilor de la Realitatea TV. Maricel Păcuraru a fost eliberat condiționat din închisoare în 2017. El fusese condamnat pentru infracțiunile de spălare de bani și complicitate la abuz în serviciu.

Anul 2018 a fost un an liniștit pentru patronul media Adrian Sârbu, cele două dosare penale în care acesta este inculpat trenând în procedura de cameră preliminară. Dosarul Mineriadei 13-15 iunie 1990, unde Adrian Sârbu a fost trimis în judecată în iunie 2017 pentru infracțiuni împotriva umanității, se află în cameră preliminară pe rolul Curții Supreme din ianuarie 2018, o decizie cu privire la legalitatea probelor fiind așteptată în data de 8 mai 2019.

La trei ani de la reținerea sa pentru 24 de ore, dosarul lui Cristian Burci, deschis de către procurorii DIICOT Olt, nu a fost încă trimis în instanță.

În iunie 2018, Curtea de Apel București a respins, printr-o decizie definitivă, contestația fostului moderator și patron al OTV, Dan Diaconescu, la sentința de executare ce îi interzicea să mai

desfășoare vreo activitate în presa scrisă sau audiovizuală până în 2023. După executarea a doi ani și șapte luni de închisoare pentru infracțiunea de șantaj, Dan Diaconescu a fost eliberat condiționat în 2017.

Dan Andronic, patronul Evenimentului zilei are trei dosare pe rolul instanțelor, fiind acuzat de mărturie mincinoasă, favorizarea infractorului, aderarea la un grup infracțional organizat și complicitate la trafic de influență.

Sorin Strutinsky (Telegraf, Neptun TV) are trei dosare pe rolul instanțelor, pentru acuzele de complicitate la luare de mită, trafic de influență ș.a. El a primit două condamnări, care nu sunt definitive, în primă instanță: 7 ani și 10 luni în dosarul Polaris, alături de Radu Mazăre și de fostul deputat PSD Eduard Martin (hotărâre a ÎCCJ din 3 mai 2019); 7 ani și 4 luni de închisoare într-un dosar de trafic de influență (hotărâre a Tribunalului Constanța din decembrie 2017).

Aristotel Căncescu (președinte al Consiliului Județean Brașov, patron al Mix TV), a fost trimis în judecată de DNA, în ianuarie 2019, într-un nou dosar în care este acuzat de fapte de corupție, prejudiciul fiind estimat la 12,8 milioane de lei. Alături de el au fost trimiși în judecată mai mulți șefi ai unor direcții din CJ, în legătură cu modul de atribuire a contractului din bani publici privind modernizarea bazelor de salvare, a refugiilor alpine și a traseelor turistice. Căncescu are pe rolul instanțelor alte șase dosare penale instrumentate de DNA.

Etică profesională în presă

Presa în derivă pre-electorală

Chiar dacă anul 2018 nu a mai fost atât de tensionat la nivel politic și social precum anii precedenți, această stare de fapt nu s-a reflectat și în peisajul mass-media. Partidul Social Democrat a continuat să-și promoveze, contra cost, propria agendă cu sprijinul instituțiilor de presă și formatorilor de opinie[3] care au continuat lupta împotriva „statului paralel", dar și împotriva adversarilor politici ai coaliției de guvernare.

Jurnalismul angajat a atins noi culmi anul trecut și la începutul acestui an când, în premieră, o instituție de presă afiliată PSD a depus denunțuri penale împotriva președintelui Klaus Iohannis, dar și împotriva vicepreședintelui Comisiei Europene, Frans Timmermans. Ambele evenimente au fost exploatate mediatic de presa pro guvernamentală și au contribuit la campania de denigrare a președintelui statului sau la consolidarea discursului eurosceptic tot mai pronunțat în spațiul public românesc.

Senzaționalismul și lipsa de echilibru au dominat și anul trecut agenda media, publicul fiind supra expus la „lovituri fatale" sau „nucleare", anunțate fie de presa pro guvernamentală, fie de presa așa zis de „opoziție".

Din cauza agendei politice, sistemul judiciar a fost și anul trecut subiect de prime-time. Dezbaterile dedicate acestui domeniu au fost întreținute aproape exclusiv de jurnaliști, comentatori de serviciu, politicieni sau avocați ai politicienilor, vocile judecătorilor și procurorilor fiind cvasi-absente. Procedurile judiciare sau analizele de constituționalitate au fost răstălmăcite excesiv și agresiv de amatori care nu s-au ferit de verdicte irevocabile.

Acuzațiile de fake news și de propagandă au fost aruncate din toate taberele media, însă, în unele situații, așa-zisele lecții de dezasamblat știri false s-au făcut tot cu știri inventate sau scoase din context.

Anul 2018 a fost un an de uzură, în care instituțiile de presă politizate și-au fidelizat publicul cu aceleași subiecte și obsesii dezvoltate în ultimii doi ani, parcă în anticiparea anilor electorali 2019 și 2020.

Uitându-ne retrospectiv la radicalizarea și politizarea excesivă a peisajului media, nu găsim motive de optimism că presa va redeveni presă și că partidele vor redeveni partide. Prin urmare, credem noi, cel mai onest ar fi ca la următoare rundă de alegeri să punem ștampila direct pe siglele televiziunilor de partid.

Și, dacă nu iese bine numărătoarea voturilor, o reglăm din peoplemeter.

[3] *„Caracatița „jurnaliștilor" și „analiștilor" plătiți de PSD", de Octavia Constantinescu, newsweek.ro, 28 decembrie 2018 – anchetă actualizată la 18 ianuarie 2019. „Cine sunt clienții PSD plătiți din subvenții publice", Virgil Burlă, G4Media.ro, 11 martie 2019.*

Nerespectarea normelor profesionale

Redăm mai jos unele dintre cele mai semnificative derapaje de la deontologia jurnalistică înregistrate în anul 2018 și începutul anului 2019. Pentru gravitatea sau frecvența lor, cazurile consemnate au fost sancționate de foruri autorizate, precum Consiliul Național al Audiovizualului. Altele, în schimb, au fost sancționate doar prin reacțiile de revoltă ale opiniei publice.

Lumeadenunţurilor.ro

În data de 9 mai 2018, redacția site-ului luju.ro, coordonat de jurnaliștii Răzvan Savaliuc și Adina Anghelescu, anunța că a depus la Direcția Națională Anticorupție o sesizare penală împotriva președintelui Iohannis și a soției acestuia, printre aspectele sesizate numărându-se abuz în serviciu, fals, spălare de bani și grup infracțional organizat[4]. Gestul jurnaliștilor de la Lumea Justiției a făcut ocolul presei pro guvernamentale din România și a fost apreciat inclusiv de Sputnik Moldova[5].

La nici o lună distanță, pe 5 iunie 2018, Lumea Justiției titra „IOHANNIS ARE DOSAR PENAL. DNA a deschis dosarul 250/P/2018 pe numele Carmen Georgeta Iohannis și Klaus Werner Iohannis în urma sesizării redacției Lumea Justiției (...)". Această evoluție a generat un nou lait motiv pentru presa ostilă președintelui Iohannis, care devenise astfel, la rândul său, „penal"[6]. În contrapondere, la acea vreme, alte publicații au încadrat știrea ca fiind falsă, întrucât, în opinia lor, dosarul deschis de DNA făcea parte din procedura standard de înregistrare a oricărei sesizări depuse în atenția instituției[7]. Subliniem faptul că, în ciuda controverselor generate de acțiunea jurnaliștilor de la Lumea Justiției, procedura judiciară și-a urmat totuși cursul, în cauză fiind audiată soția președintelui[8].

La începutul acestui an, echipa Lumea Justiției reintră în atenția publică cu o plângere penală îndreptată împotriva vicepreședintelui Comisiei Europene, Frans Timmermans, comisarului european pe Justiție, Vera Jourova, șefei Reprezentanței CE la București, Angela Cristea, procurorului general al României, Augustin Lazăr, precum și împotriva echipei care a redactat raportul MCV din noiembrie 2018[9]. Plângerea fusese depusă inițial la DIICOT, dar instituția a declinat cauza către Secția de Investigare a Infracțiunilor din Justiție. Acțiunea jurnaliștilor de la Lumea Justiției a scindat încă o dată opinia publică, gestul fiind încadrat fie ca o „lovitură internațională[10]", fie de-a dreptul „ridicol[11]". Ca și în cazul plângerii penale împotriva președintelui Iohannis, și această speță a fost folosită de presa pro guvernamentală pentru a-i decredibiliza pe susținătorii statului de drept, precum și pentru a alimenta un discurs eurosceptic, de decredibilizare a forurilor europene. La data de 28 martie 2019, procurorii Secției de Investigare a Infracțiunilor din

[4] „Iohannis, banii înapoi. Redacția Lumeajustitiei.ro a depus sesizare penală la DNA împotriva soților Klaus și Carmen Iohannis (...)", redacția, lumeajustitiei.ro, 9 mai 2018.

[5] „Savaliuc reia atacul, penal și cu sume uriașe! A găsit rețeta contra lui Iohannis!", de Dragoș Dumitriu, sputnik.md, 10 mai 2018

[6] „DNA îi transformă pe soții Iohannis în „niște penali"", de Gabi Simion, qmagazine.ro, 5 iunie 2018

[7] „Fake news-ul zilei la Antena 3: Klaus Iohannis are dosar penal", de Nicolae Bian, g4media.ro, 5 iunie 2018

[8] „Carmen Iohannis a fost audiată, în sfârșit, la Parchetul General (surse)", de redacția ziare.com, 15 februarie 2019. Notă: Până la momentul redactării acestui raport nu există informații suplimentare din dosar și nici nu există comunicări oficiale din partea organelor de anchetă.

[9] „Timmermans la mâna lui Stan. Denunțul Lumea Justiției împotriva falsificatorilor raportului MCV (...)", lumeajustitiei.ro, 5 februarie 2019

[10] „Savaliuc dă o lovitură internațională: Dosar penal pentru Timmermans și lideri ai Comisiei", de Dragoș Dumitriu, sputnik.md, 20 februarie 2019

[11] „Ridicol fără limite: Adina Florea i-a deschis dosar lui Timmermans", de Mircea Marian, newsweek.ro, 20 februarie 2019

Justiție anunțau clasarea dosarului „Timmermans”[12].

Deoarece una dintre cauze este încă în investigare (dosarul soților Iohannis) este încă prematur să evaluăm dacă acțiunile jurnaliștilor de la Lumea Justiției au în vedere interesul public sau au alte obiective. Cu certitudine însă, în ambele situații este necesară o dezbatere asupra rolului jurnalistului în societate și în relația cu organele judiciare.

Moderatori cu nervii slabi

În data de 14 februarie 2018, în cadrul emisiunii „Sinteza Zilei”, moderatorul Mihai Gâdea a avut o reacție inadecvată într-un schimb de replici cu purtătorul de cuvânt al PNL, Ionel Dancă. Vădit iritat de opiniile exprimate de invitat, Gâdea i-a replicat: „Să nu plece. Pupați-o în c*r pe Kövesi...Pupați-o, domnule, în c*r pe Kövesi”[13]. La acea dată, incidentul a generat aproape 150 de reclamații la CNA, însă forul a discutat speța abia după termenul de prescripție (șase luni) și a sancționat derapajul la pachet cu alte abateri înregistrate pe același post de televiziune[14].

Câteva luni mai târziu, pe 4 iunie 2018, Mihai Gâdea intră din nou într-un conflict cu reprezentantul PNL, Cristian Băcanu[15], căruia i-a replicat „Sunteți tare în gură”. În urma incidentului, dar și pentru că nu i s-a mai permis să vorbească în emisiune, invitatul a ales să părăsească platoul emisiunii.

Pe 28 martie 2019, Mihai Gâdea recidivează în relația cu purtătorul de cuvânt al PNL, Ionel Dancă, și îl invită să părăsească platoul[16]. Reacția lui Gâdea a avut loc după ce Dancă a acuzat Antena 3 că manipulează. În urma acestui incident, un membru CNA s-a autosesizat[17], însă speța încă nu a fost analizată de forul audiovizual.

O reacție la fel de disproporționată a avut și moderatoarea Alexandra Păcuraru, de la Realitatea TV, care, în data de 7 iulie 2018, l-a dat afară din emisiune pe invitatul său, Dragoș Bucurenci, pentru că acesta ar fi avut opinii critice la adresa Bisericii Ortodoxe[18]. Incidentul a avut loc în cadrul emisiunii „Acasă la oamenii Realității”, în care a fost invitat atât un reprezentant al bisericii, cât și Dragoș Bucurenci. Alexandra Păcuraru a relatat ulterior că s-a simțit jignită de opiniile lui Bucurenci și, pe cale de consecință, l-a invitat să părăsească platoul emisiunii.

Antena 3 – fake news pe fake news se scoate

În 2018, propaganda și fake news au fost teme recurente în agenda postului Antena 3, care a încercat să-și avertizeze publicul în legătură cu anumite situații pe care jurnaliștii postului le

[12] „Dosarul Timmermans, clasat de procurorii Secției pentru investigarea infracțiunilor din justiție”, de Anca Năstase, rfi.ro, 28 martie 2019

*[13] „Mihai Gâdea, ieșire nervoasă la Sinteza Zilei: „Pupați-o, domnule, în *** pe Kovesi”", de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 15 februarie 2018.*

*[14] „Cum a încercat să „spele” rușinea emisiunii nesancționate cu „Pupați-o în *** pe Kovesi”. A dat o amendă la pachet”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 28 august 2018*

[15] „Scandal la Antena 3. Un nume greu din PNL l-a iritat pe Gâdea: „Sunteți tare în gură”. A urmat plecarea din emisiune”, de Ionuț Gogean, evz.ro, 5 iunie 2018

[16] „Purtătorul de cuvânt al PNL, dat afară din emisiune de Mihai Gâdea. Ieșiți afară! Vreți să fiți scos cu bodyguarzii?”, g4media.ro, 28 martie 2019

[17] „Membru CNA, autosesizare după ce Gâdea l-a dat afară pe purtătorul de cuvânt PNL: „Contribuie la perpetuarea unui climat de ură"", de Raul Bambu, paginademedia.ro, 29 martie 2018

[18] „Dragoș Bucurenci, dat afară dintr-o emisiune de la Realitatea TV după opinii critice despre Biserica Ortodoxă”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 8 iulie 2018

considerau parte dintr-o strategie de intoxicare a opiniei publice. Însă, în încercarea de a valida anumite teorii sau de a demantela știri false, realizatorii Antena 3 fie au folosit informații false, fie le-au scos din context.

Pe 25 aprilie 2018, Mihai Gâdea prezenta în cadrul emisiunii „Sinteza Zilei" o scrisoare „absolut devastatoare"[19], atribuită unei judecătoare de la Tribunalul Sălaj, care ar fi trimis un memoriu către Guvern în care condamna imixtiunea SRI în procedurile judiciare. Presupusa scrisoare prezentată de realizatorul Antena 3 ca fiind „documentul original" a fost viralizată în mediul online, fiind preluată atât de site-uri de știri, cât și de filiala PSD Ilfov, care a distribuit informația pe Facebook[20]. În data de 26 aprilie 2018, Tribunalul Sălaj emitea un comunicat de presă în care dezmințea informațiile din spațiul public și anunța că judecătoarea asociată cu acel presupus memoriu ar fi depus plângere penală încă din data de 20 aprilie 2018 pentru „săvârșirea infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată".

Pe 24 iunie 2018, Antena 3 deschide un nou front împotriva postului Pro TV, pe care îl acuză de distribuire de informații false și de instigare la proteste. În cadrul emisiunii Sinteza Zilei din acea seară, realizatorul și invitații au analizat o știre realizată de Pro TV, și distribuită de o pagină de Facebook, în care erau prezentate efectele modificărilor la Codul Penal, fără a preciza însă că știrea fusese difuzată în luna decembrie 2017[21]. Postul Pro TV a reacționat și a acuzat postul Antena 3 nu doar că a omis să specifice data difuzării acelui material, dar l-a și contextualizat greșit, corelându-l cu contextul politic din vara anului 2018. În replică, Mihai Gâdea a declarat a doua zi, pe 26 iunie 2018, că „Noi aseară nu am spus că a dat Pro TV știrea, am spus că a fost data pe Facebook. Pro TV și propaganda nu știu cum să facă față situației[22]" și că „Fake news-ul nu se prescrie. Este fake news și în decembrie și astăzi".

Pe 17 iulie 2018, Ambasada Suediei la București acuza, în bloc, mai multe instituții media, printre care și Antena 3, de propagarea unei știri false[23]. Ambasada acuza mai multe publicații și televiziuni că au prezentat o știre conform căreia ar fi șters un material video în care Laura Codruța Kövesi a fost decorată de statul suedez, iar decizia ar fi fost o consecință de demiterii acesteia din funcția de procuror-șef DNA. Diplomații au subliniat faptul că filmul fusese șters de pe contul de YouTube încă din anul 2017, fără nicio legătură cu evenimentele din România. Mai mult, Ambasada a criticat și faptul că nu a fost contactată pentru a formula un punct de vedere. În replică, unul dintre realizatorii Antena 3, Ana-Maria Roman, a declarat a doua zi (18 iulie 2018), că postul nu ar fi sugerat o legătură de cauzalitate între demiterea lui Kövesi și dispariția înregistrării și și-a declinat responsabilitatea asupra conținutului, făcând trimitere la sursa primară a informației: „Știrea de pe inpolitics a fost preluată de mai multă lume, inclusiv de noi"[24].

[19] *„Scrisoarea prezentată de Mihai Gâdea ca fiind „absolut devastatoare" pentru „statul paralel" pare un fals grosolan / Judecătoarea Maria-Cristina Ștef depusese plângere penală pentru fals în înscrisuri încă de săptămâna trecută", de R.M, hotnews.ro, 26 aprilie 2018*

[20] *„FAKE NEWS, prezentat de Mihai Gâdea, în direct la Antena 3: Cum atacă justiția cu informații false (FOTO)", fără autor, b1tv.ro, 26 aprilie 2018*

[21] *„Derapaj la Antena 3. Atac dur la Pro TV: „minciuni mizerabile". O știre de șase luni cu Esca dată ca „o încercare disperată de a scoate oamenii în stradă". Reacția Pro TV", de Petrișor Obae, paginademedia.ro, 25 iunie 2018*

[22] *„Antena 3 – Pro TV, episodul 2. Gâdea: Propaganda dă cu manipularea în gard. Badea: haștagiști, stalinistoizi, nazistoizi, imbecili", de Andreea Iordache, paginademedia.ro, 26 iunie 2018*

[23] *„Derapaj în lanț. Cum răspunde aAbasada Suediei la un fake news de pe Antena 3, B1TV, EVZ, Știripesurse și Cotidianu", de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 17 iulie 2018*

[24] *„Ce spune Ana-Maria Roman, Antena 3, după ce Ambasada Suediei a acuzat postul de fake news", de Petrișor Obae, paginademedia.ro, 18 iulie 2018*

10 august 2018 – lacrimogene și fumigene de presă

Mitingul Diasporei din 10 august a fost unul dintre cele mai mediatizate și controversate evenimente ale anului trecut. Încă de dinainte de ziua protestului, televiziunile și publicațiile pro guvernamentale anticipau că va fi un protest care va degenera și va fi violent. În data de 6 august 2018, Antena 3 făcea public „planul dement”[25] al lui Ovidiu Grosu, o persoană care se prezenta drept adevăratul organizator al protestului din 10 august. În interviul difuzat la Sinteza Zilei, Grosu a exprimat o serie de opinii care incitau la violență și care confirmau teza Antena 3 că protestul din 10 august va fi unul de mare risc: „Nimeni nu va veni să ne facă bine, binele ni-l facem noi. Flăcări, fum și sânge pe străzi - nu există altă variantă”; sau: „Dacă jandarmul îmi pune bastonul în gât sau pistolul în cap eu am dreptul să-i iau viața”. Declarațiile șocante din acel interviu au generat reacții în lanț în spațiul public atât printre susținătorii protestului, care s-au delimitat de opiniile lui Grosu, dar și printre opozanții evenimentului programat pe 10 august. La două zile după interviul difuzat de Antena 3, DIICOT l-a pus sub control judiciar pe Ovidiu Grosu, pentru 60 de zile[26].

Evenimentele violente din ziua protestului au fost prezentate de presă în funcție de afinitățile politice și ideologice. Posturile de televiziune Antena 3 și România TV au prezentat precaut acțiunile din Piața Victoriei și au condamnat exclusiv protestatarii pentru violențele care au degenerat. Jurnaliștii și invitații posturilor menționate au speculat existența unor agitatori în piață și au îndemnat lumea să evite escaladarea violențelor. Alte posturi de televiziune, precum Realitatea TV sau Digi 24 au prezentat însă, cu predilecție, acțiunile agresive și disproporționate ale Jandarmeriei Române împotriva participanților la protest sau chiar împotriva jurnaliștilor aflați la fața locului. În cazul Realitatea TV, evenimentele din piață au fost prezentate într-o manieră alarmistă, pe tronsonul de seară asigurat de jurnalistul Rareș Bogdan fiind vehiculate informații pe surse, greu de verificat și probat în acele momente tensionate. Astfel, Rareș Bogdan și invitații săi au lansat o serie de acuzații la adresa autorităților și forțelor de ordine care nu aveau bază factuală și fără să ofere un punct de vedere al instituțiilor sau persoanelor acuzate că: folosesc „gaz toxic CS” și „muniție expirată” sau chiar că ar fi responsabili de „moartea a doi kosovari”[27]. Pentru aceste derapaje, dar și pentru abateri repetate în perioada 10 – 17 august 2018, postul Realitatea TV a fost sancționat de Consiliul Național al Audiovizualului, la începutul acestui an, cu suspendarea emisiei timp de 10 minute[28].

Derapajele și speculațiile au continuat în spațiul media după incidentele din 10 august 2018, însă nici unele nu au fost de gravitatea situațiilor prezentate de postul Realitatea TV. Astfel, speculațiile formulate în emisiunea Alessandrei Stoicescu (Antena 3), din data de 13 august 2018, conform cărora violențele ar fi fost generate de persoane special instruite și plătite (mercenari) sau de membri ai mișcării Antifa, plătiți de George Soros, au scăpat nesancționate de CNA, chiar dacă unul dintre membrii consiliului s-a autosesizat în acest caz[29]. În schimb, postul România TV a fost amendat cu 15.000 de lei pentru că, în ziua protestului, moderatorii nu au intervenit când invitații au lansat acuzații conform cărora protestatarii violenți ar fi plătiți sau că ar fi mercenari[30].

Necunoscute sunt sursele conspirației

[25] „Sinteza Zilei. Planul dement al celui care se autointitulează adevăratul organizator al protestului diasporei din 10 august: „Flăcări, fum și sânge pe străzi!””, fără autor, antena3.ro, 6 august 2018

[26] „DIICOT: Autonumitul organizator al mitingului Diasporei, pus sub control judiciar”, de Octavia Constantinescu, newsweek.ro, 8 august 2018

[27] Extrase din Decizia CNA 25/15 ianuarie 2019, decizie de sancționare prin care emisia postului Realitatea TV a fost suspendată timp de 10 minute.

[28] „CNA oprește emisia Realitatea TV pentru reflectarea protestelor din 10 august. România TV , 15.000 de lei sancțiune”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 15 ianuarie 2019

[29] „Membru CNA, autosesizare în legătură cu „afirmațiile grave” făcute la Antena 3: „Aduc aminte de manipulările specifice anilor 90””, de Alexandra Constanda, adevarul.ro, 14 august 2018

[30] Extras din Decizia CNA 26/15 ianuarie 2019, decizie de sancționare a postului RTV cu o amendă în cuantum de 15.000 de lei

Și în anul 2018 au continuat campaniile de presă împotriva mișcărilor civice active în protestele anti-guvernamentale (#rezist, #coruptiaucide) sau împotriva unor organizații neguvernamentale sau publicații critice la adresa coaliției de guvernare.

În 15 noiembrie 2018, Lumea Justiției difuza, în exclusivitate și pe surse, faptul că DIICOT ar fi deschis o investigație pentru a verifica sursele de finanțare ale mișcării #Rezist. Jurnaliștii luju.ro anunțau existența unui „dosar bombă" la DIICOT, care investighează sute de operațiuni cu cryptomonede, în valoare de 14 milioane de dolari, care ar fi avut ca destinatari diferite entități implicate în protestele de stradă din ultimii doi ani[31]. Invocând „surse judiciare avizate", dar anonime, Lumea Justiției a reprodus o schemă de finanțare a „grupărilor violente de stradă (care în ultima perioadă speriate că au intrat în vizorul autorităților și-au redus subit activitatea) și care au organizat în anii 2017 și 2018, și mai ales în data de 10 august 2018, acțiuni împotriva ordinii constituționale - pedepsite de art. 397 Cod penal – în scopul dărâmării guvernării PSD-ALDE". Conform surselor citate de luju.ro, banii virtuali ar fi provenit dintr-o singură sursă, Fundația Ștefan Batory din Polonia, organizație finanțată de George Soros, și ar fi fost distribuiți către mișcări civice, ONG-uri și publicații critice cu Puterea. Materialul publicat de Lumea Justiției a fost preluat și distribuit de principalele instituții de presă pro-guvernamentale[32].

Fundația Ștefan Batory a reacționat două săptămâni mai târziu, când a transmis un drept la replică postului Antena 3 în care preciza că: „Informațiile prezentate nu sunt adevărate. Fundația Batory nu a fost niciodată angajată în nicio afacere cu bitcoin sau criptomonede și niciodată nu a acordat granturi către nicio entitate din România[33]."

Până la momentul redactării acestui raport, DIICOT nu a comunicat și nu a comentat în niciun fel informațiile publicate de Lumea Justiției.

Când presa fără mamă și fără tată apără familia tradițională

Referendumul din 6 și 7 octombrie 2018, privind revizuirea articolului 48 din Constituție referitor la definiția familiei, a înregistrat câteva recorduri negative prin atitudinea neprofesionistă a unor actori de pe piața media.

Postul B1TV, prin emisiunea moderată de Silviu Mănăstire, „Dosar de politician", s-a remarcat prin maniera dezechilibrată în care a prezentat subiectul referendumului. Moderatorul și-a asumat public și vehement opțiunea de vot și, în fiecare dezbatere dedicată temei referendate a invitat publicul să participe la vot și să voteze DA. Postul TV a fost sancționat de CNA, pentru lipsa de echilibru, cu somație publică, după mai bine de trei luni de la comiterea abaterilor[34].

Tot după trei luni a venit răspunsul CNA cu privire la difuzarea unui spot plătit de PSD și difuzat de posturile Antena 3, B1TV și România TV, în care cetățenii erau invitați să voteze DA la referendum, unele dintre argumentele prezentate în spot fiind degradante pentru persoanele care se opuneau acelui referendum sau care îl boicotau: „Ce înseamnă NU la Referendum? Acordul tău pentru ca în viitor căsătoria să se poată realiza între două persoane de același sex. Sau mai multe. Doi bărbați și o

[31] „Portofelul #Rezist. Dosar bombă! Procurorii DIICOT investighează 403 tranzacții cu în cryptomonede, prin care, în ultimii trei ani, peste 14 milioane de dolari au intrat în țară (...)", redacția luju.ro, 15 noiembrie 2018

[32] Antena 3, Capital.ro, EVZ.ro, QMagazine, Mediafax.ro, Știripesurse.ro, DCNews.ro, Cotidianul.ro etc.

[33] „Antena 3, umilită de fundația lui Soros care a fost atrasă în scandalul „bitcoin pentru #rezist"", de Octavia Constantinescu, newsweek.ro, 4 decembrie 2018

[34] Conform Deciziei CNA de sancționare 23/10 ianuarie 2019

femeie. Trei femei și patru bărbați. Un bărbat și un ficus. Sau între o femeie și altceva."[35] Posturile de televiziune care au difuzat acest spot au scăpat nesancționate întrucât, conform CNA, forul nu mai putea solicita intrarea în legalitate, deoarece nu mai era difuzat de nicio televiziune.

Postul Digi 24 nu a dedicat spațiu special pentru dezbateri în jurul referendumului pentru revizuirea familiei. Însă, în zilele premergătoare votării, postul a început difuzarea unor mini-interviuri în care apăreau preoți care promovau importanța familiei tradiționale. Întrebat de Pagina de Media[36] care este scopul acestei campanii, dacă este produsă de Digi 24 și de ce au fost aleși doar preoți pentru a discuta despre familie, postul de televiziune nu a oferit niciun răspuns la vremea respectivă.

În prima zi de votare, pe 6 octombrie, singurele posturi care au îndemnat populația la vot au fost Antena 3 și România TV[37], celelalte posturi de știri tratând marginal subiectul referendumului.

Referendumul pentru revizuirea articolului 48 din Constituție nu a atins cvorumul de 30%, Curtea Constituțională confirmând invalidarea acestuia pe 18 octombrie 2018.

Omagii pentru politicieni, de la publicații finanțate cu bani publici

În noiembrie 2018, Revista Q Magazine, care beneficiază de contracte de finanțare din bani publici, a publicat un articol omagial la adresa Vioricăi Dăncilă, caracterizată în text drept „premierul-minune", „un om de desăvârșit bun-simț, neconflictual, opusul isteriei și al limbajului suburban". Articolul a fost semnat de Nora Noapte, semnătură folosită în Revista QMagazine și în articole laudative la adresa lui Liviu Dragnea și critice la adresa oponenților acestuia[38], potrivit HotNews.

Agenda publică întreținută cu bani publici

Sfârșitul anului 2018 a venit cu o amplă investigație realizată de jurnaliștii de la Newsweek România, care făcea publică lista jurnaliștilor și consultanților care aveau contracte cu PSD[39]. Ancheta Newsweek a reconstruit circuitul contractelor și entităților care intermediau plăți către jurnaliști și formatori de opinie care s-au consacrat în platourile televiziunilor apropiate de PSD. Pe lista publicată de Newsweek, printre beneficiarii acestor contracte se află Doru Bușcu (Cațavencii), Bogdan Chirieac (dcnews.ro, invitat cu precădere la posturile Antena 3, România TV și TVR 1), sociologii Marius Pieleanu și Mirel Palada, dar și jurnaliștii Răzvan Savaliuc și Adina Anghelescu de la Lumea Justiției. Doru Bușcu a fost singurul care a oferit clarificări în legătură cu aceste contracte cu PSD, despre care a afirmat că „sunt contracte cu firme private și punct".[40] Mai mult, Bușcu a negat orice legătură cu PSD și a apreciat că subiectul a fost politizat excesiv în spațiul public.

---

[35] „Derapaj. Căsătoria dintre un bărbat și un ficus! Viitorul căsătoriei, într-o reclamă plătită de PSD pe Antena3", de Petrișor Obae, 4 octombrie 2018

[36] „Poziționare sau nu? Digi 24, campanie de referendum cu preoți. Postul nu comentează", de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 4 octombrie 2018

[37] „Cum se poziționează televiziunile de știri în zilele Referendumului. Îndemnuri la vot pe Antena 3 și România TV", de C.I. hotnews.ro, 6 octombrie 2018

[38] „QMagazine, articol-omagiu pentru Viorica Dăncilă: Premierul-minune în țara m..iștilor, un om normal într-o lume anormală", R.M., C.I., HotNews.ro, 9 noiembrie 2018.

[39] „Caracatița „jurnaliștilor" și „analiștilor" plătiți de PSD", de Octavia Constantinescu, newsweek.ro, 28 decembrie 2018 – actualizat la 18 ianuarie 2019

[40] „PSD, acuzat că folosește banii publici pentru a plăti jurnaliști apropiați, printre care și pe Doru Bușcu. Reacția lui Bușcu: „Unul ca mine irită PSD. Așa procedează ei", de Ștefan Pană, libertatea.ro, 28 decembrie 2018

Pe 21 februarie 2019, G4Media anunța, pe surse, că Direcția Națională Anticorupție ar fi declanșat o investigație privind modul în care PSD a cheltuit subvențiile de la bugetul de stat în anii 2016 și 2017, în anchetă fiind vizate și contractele cu instituțiile de presă[41]. Tot G4Media, publica pe 11 martie 2019, o listă a clienților PSD în anii 2017 și 2018, listă pusă la dispoziție de deputatul liberal Florin Roman, care ar fi obținut documentul chiar dintr-o notă de informare a Autorității Electorale Permanente, după ce derulase un control la PSD[42]. Și această listă confirma legături financiare directe între mai multe entități media și partidul de guvernământ.

Concluzii:

- 2018 a fost un an de testare a strategiilor editorial-electorale, în care instituțiile de presă politizate și-au fidelizat publicul cu aceleași subiecte și obsesii dezvoltate în ultimii doi ani, parcă în anticiparea alegerilor din 2019 și 2020.

- Prin diferite mecanisme de finanțare și prin impunerea propriei agende, actuala putere subminează grav independența presei și dreptul la corecta informare a cetățenilor.

- În cazul instituțiilor de presă pro guvernamentale s-au înregistrat cele mai multe tentative de promovare de fake news.

- Media nu mai este spațiu de dezbateri, ci de confruntări. Uneori, există riscul să fii luat pe sus și de adversarii politici și de moderatori.

- Și anul trecut a continuat campania de denigrare a mișcărilor civice și a organizațiilor critice cu partidele de guvernământ, precum și a instituțiilor de presă prezentate de presa fidelă puterii ca fiind parte din „propaganda sistemului".

Recomandări pentru jurnaliști:

- Asumați-vă coduri etice și organizați-vă în structuri asociative pentru a vă proteja drepturile și interesele profesionale.

- Apărați-vă demnitatea profesională sancționând derapajele etice, inclusiv pe cele constatate în propria redacție.

- Invocați clauza de conștiință când nu considerați etice practicile redacției.

- Păstrați o distanță față de mediul politic. Legăturile prea apropiate cu politicienii riscă să vă compromită credibilitatea.

- Nu confundați partizanatul politic, în favoarea intereselor particulare ale unor actori politici, cu asumarea firească a unor opțiuni ideologice bazate pe principii și valori.

- Nu contribuiți la inflamarea discursului public prin insulte, amenințări, instigări, linșaje mediatice.

[41] *„SURSE: DNA cercetează modul în care PSD ar fi plătit instituții de presă cu banii din subvenția de la bugetul de stat", de Mihai Roman, g4media.ro, 21 februarie 2019*

[42] *„Cine sunt clienții PSD plătiți din subvenții publice", de Virgil Burlă, g4media.ro, 11 martie 2019*

- Evitați compromisurile profesionale, deoarece vă pot decredibiliza permanent în conștiința breslei și a publicului.

- Nu tolerați abuzurile patronatelor, întrucât acestea decredibilizează presa în ansamblu.

- Informați organizațiile de media dacă sunteți victime ale presiunilor sau ale cenzurii.

- Verificați cu atenție sursele din care vă culegeți informația.

Recomandări pentru proprietarii de media:

- Folosirea presei ca instrument de obținere a influenței politice și/sau economice poate funcționa pe termen scurt, dar, în perspectivă, această abordare duce la falimentul moral și financiar al instituțiilor de presă și al celor care le instrumentalizează. Respectul pentru public este cea mai sigură investiție.

- Propaganda mediatică nu este o garanție a succesului politic, economic sau juridic. Pierdeți bani și compromiteți jurnalismul investind în propagandă.

- Presa responsabilă e un câștig pe termen lung. Investiți în profesionalizarea angajaților media și asigurați-le jurnaliștilor și editorilor un mediu de lucru independent.

- Existența în redacții a unor instrumente de autoreglementare (coduri de scriitură, coduri etice, documente care să reglementeze relația jurnalist-editor-patronat) vă poate apăra de acuzațiile de cenzură.

Proteste

În perioada mai 2018 – mai 2019 au existat acțiuni ale Jandarmeriei Române care au fost cel puțin controversate, alteori confirmate a fi abuzive prin decizii în primă instanță. Nu de puține ori Jandarmeria Română a fost acuzată că a răspuns unor comenzi politice, iar evenimentele din seara de 10 august 2018, prilejuite de protestul diasporei, au generat știri chiar și în presa străină, din cauza violenței forțelor de ordine.

De la ambiția de a da jos plăcuțe de înmatriculare ofensatoare la adresa PSD până la rețineri ale unor jurnaliști care își făceau munca în teren, de la vânătoarea unor statusuri de Facebook și până la dosar penal pentru distrugerea unui preș de pe treptele unui minister - mai jos, o sinteză a unora dintre cele mai importante abateri de la spiritul și legea adunărilor publice.

Jurnalist german, reținut de Jandarmeria Română

Jurnalistul german independent Paul Arne Wagner (jurnalist care a colaborat cu Sud Deutsche Zeitung, Bilt, Reporteri fără Frontiere) a fost amenințat cu amendă de 500 de lei, reținut și condus la secție de jandarmi în timp ce documenta protestul antiguvernamental din Piața Victoriei din data de 20 iunie 2018. Jurnalistul purta un ecuson cu mențiunea PRESS. Jandarmeria a susținut că Paul Arne Wagner ar fi forțat dispozitivul de jandarmi și că nu și-a putut dovedi cu niciun document oficial calitatea de jurnalist[43], fără însă a preciza care ar trebui să fie însemnele sau documentele „oficiale" care să ateste calitatea de jurnalist. Paul Arne Wagner a susținut că la secția de poliție i s-a refuzat să sune un avocat sau să contacteze ambasada Germaniei și că polițiștii ar fi încercat să-l determine să semneze o declarație care nu i-a fost dată să o citească[44]. ActiveWatch și APADOR-CH au solicitat autorităților să demareze o anchetă cu privire la agresarea jurnalistului german, însă fără succes. Mai mult, conform jurnalistului, la cinci zile după eveniment, a primit prin poștă o amendă pe care a contestat-o în instanță și, la două luni de la cele întâmplate, Jandarmeria ar fi depus în instanță un document semnat de persoane din conducerea acesteia care ar fi conținut afirmații neadevărate suplimentare despre comportamentul lui Paul Arne Wagner de la momentul reținerii. Jurnalistul a câștigat în primă instanță procesul cu Jandarmeria[45]. Jurnalistul a menționat că Passport Production, platforma la care contribuie și el, a publicat un documentar: „Aici nu îl avem decât pe Dragnea" (publicat în martie 2018), o producție filmată în județul Teleorman, critică la adresa președintelui PSD, Liviu Dragnea.

10 august 2018 – cu bastonul pe presă

În anul 2018 au existat mai multe proteste anti-guvernamentale, organizate în mai multe orașe din țară. Dintre toate acestea, protestul „diasporei" din 10 august a fost cel care a generat cele mai multe abuzuri din partea Jandarmeriei Române, dar și cele mai multe controverse cu privire la persoanele responsabile pentru violențele din acea seară.

[43] *„Jandarmeria, nicio anchetă ca să-I pedepsească pe jandarmii care au lovit protestatarii", Flavia Drăgan, Newsweek, 21 iunie 2018*
[44] *„Ca-n Zimbabwe: Un journalist german în duba jandarmeriei române", Ziare.com, 21 iunie 2018*
[45] *„Jurnalistul Paul Arne Wagner a învins Jandarmeria", Monica Vasilescu, liberinromania.ro, 24 februarie 2019*

Încă de după-amiază, jandarmi prezenți la manifestație au făcut uz de gaz lacrimogen, deși persoanele prezente au susținut că nu existau fapte de violență care să justifice o astfel de măsură. Protestul a fost încheiat abrupt, cu o intervenție în forță a Jandarmeriei Române, care a dus la spitalizarea mai multor persoane participante la protest, la sute de plângeri împotriva Jandarmeriei[46] și la victime chiar și în rândul jandarmilor.

Intervenția în forță a Jandarmeriei Române nu s-a limitat la violență împotriva protestatarilor, ci și a jurnaliștilor. Vlad Ursulean, jurnalist la Casa Jurnalistului, prezent la protest, a povestit că interacțiunile jandarmilor cu reprezentanții presei i-au părut mai degrabă intenționate și destinate să descurajeze presa să relateze cu privire la intervenția forțelor de ordine[47].

Mai mulți jurnaliști[48] au relatat că, în ciuda legitimațiilor de presă, a camerelor de filmat sau a echipamentelor care indicau că sunt jurnaliști, au fost agresați fizic de către forțele de ordine[49]. Printre jurnaliștii bătuți se numără: Robert Mihăilescu (Hotnews.ro), Ioana Moldovan (fotograf freelancer), Robert Reinprecht (ORF), Ernst Gelegs (ORF)[50]. Aceștia au povestit modul în care jandarmii i-au bătut (folosind bastoanele, picioarele, gaze lacrimogene) și injuriile aduse ca reacție la faptul că oamenii le explicau că sunt jurnaliști. Printre jurnaliștii agresați de forțele de ordine se numără și corespondenți ai posturilor DW și ORF (televiziunea de stat austriacă, jurnaliștii agresați fiind chiar cetățeni austrieci)[51].

Imaginile video apărute în spațiul public confirmă cele povestite de jurnaliști, forțele de ordine aplicând bastoane și dând cu picioarele în oameni total la întâmplare, inclusiv către persoane care în mod evident erau jurnaliști sau care aveau mâinile ridicate, deci nereprezentând niciun pericol. Ulterior evenimentelor, Jandarmeria și-a exprimat punctul de vedere, susținând că a fost „violență legitimă a statului", deși admite că imaginile în care protestatarii pașnici sunt loviți „nu ne fac cinste"[52].

Ulterior acestor evenimente, identificarea persoanelor responsabile pentru intervenția Jandarmeriei a devenit subiect de dispută politică în sânul PSD. Având în vedere conflictul dintre Gabriela Firea și Liviu Dragnea, cele două facțiuni au început să își dispute nevinovăția, acuzând, pe rând, prefectul capitalei (Speranța Cliseru) sau pe ministrul de Interne (Carmen Dan). Viceprimarul Capitalei, Aurelian Bădulescu, chiar a făcut un autodenunț, insinuând că ministrul de Interne ar fi acționat politic[53]. Același lucru l-a insinuat și prefectul capitalei, într-o înregistrare realizată de un cetățean în spațiul public[54].

Până la redactarea acestui raport nu există concluzii ale anchetei desfășurate pe marginea evenimentelor din 10 august 2018, un dosar penal aflându-se în lucru la Parchetul Militar.

---

[46] „Procurorii cer o expertiză fizico-chimică a gazelor folosite de jandarmi la protestul din 10 august/705 plângeri înregistrate la Parchet", C.D, Hotnews, 24 august 2018

[47] „Jurnalist de la Casa Jurnalistului: Pe 10 august a fost un atac sistematic la adresa libertății de exprimare", Hotnews, 14 august 2018

[48] „Un cunoscut jurnalist a fost bătut cu sălbăticie de jandarmi: <m-au lovit cu pumnul, mi-au dat un picior în spate>", aktual24.ro, 11 august 2018

[49] „Alți trei jurnaliști au fost agresați la protestele de vineri din Piața Victoriei: Mă p..ș pe legitimația ta", R.M., Hotnews, 13.08.2019

[50] „Where Romania's police told to prevent reporters from doing their jobs", Reporters without borders, 17 august 2018

[51] „Romania: journalists beaten by police at mass rally in Bucharest", mappingmediafreedom.ushahidi.io, august 2018

[52] „Jandarmeria admite, după trei zile, că imaginile cu protestatarii pașnici loviți cu brutalitate de jandarmi nu îi fac cinste", R.M., Hotnews, 23 august 2018

[53] „Aurelian Bădulescu a plecat de la Parchet. < Trebuie ca lucrurile să fie puse în ordine>", Digi24, 4 aprilie 2019

[54] „Schimb de replici între un cetățean și prefectul Capitalei, pe tema protestelor. <Ieșiți și spuneți: Carmen Dan minte>. Sprenați Cliseru: <Asta am spus>", C.D., Hotnews, 30 august 2018

Antena 3 cere protecția statului

În luna martie 2019, Antena 3 s-a adresat în scris Consiliului Național al Audiovizualului cerându-le sprijinul în exercitarea meseriei. Aceștia au invocat lipsa de securitate a angajaților trustului media în condițiile în care „în timpul transmisiunilor în direct sunt agresați sau bruiați de protestatari”[55]. Scrisoarea a născut dezbateri în cadrul forului, unde decizia a fost de a transmite o scrisoare în atenția Jandarmeriei Române prin care s-a solicitat instituției „să asigure condițiile pentru ca jurnaliștii să își poată desfășura activitatea în conformitate cu legislația în vigoare”[56].

Menționăm că nu cunoaștem să fi existat vreo poziție a Consiliului Național al Audiovizualului ulterior evenimentelor din 10 august 2018 cu scopul de a atrage atenția Jandarmeriei Române cu privire la cazurile de agresiune semnalate de jurnaliști pe perioada protestului diasporei.

Preşul demn de un dosar penal

În ianuarie 2019, activistul Cristian Dide a organizat un protest pe treptele Ministerului Justiției – covorul de pe scările exterioare ale instituției a fost stropit cu vopsea roșie, ca reacție la o crimă a unui cetățean eliberat în baza recursului compensatoriu. Scopul protestatarului era de a atrage atenția cu privire la efectele măsurii propuse și implementate de conducerea Ministerului Justiției.

Lui Cristian Dide i s-a întocmit dosar penal pentru distrugere și tulburarea ordinii publice. APADOR-CH a reacționat public, atrăgând atenția că măsura dispusă de Poliția Municipiului București a fost disproporționată, raportat la fapte. Pe de o parte distrugerea face referire la „un preș”, pentru care nu este clar dacă există o plângere prealabilă explicită, așa cum cere legea, iar pe de altă parte, imaginile disponibile în presă de la eveniment nu duc la concluzia că a fost perturbată liniștea publică.

Acțiunea Poliției a fost, în opinia APADOR-CH, disproporționată și în contradicție cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului care stipulează că libertatea de exprimare acoperă și forme de protest inedit dacă sunt menite a atrage atenția asupra unor elemente de interes public[57].

Jandarmeria şi *chitanțierul*

Jandarmeria Română a pornit o vânătoare a protestatarilor, atât online, cât și la manifestațiile publice, aplicând amenzi care ulterior au fost anulate în instanță (hotărârile nu sunt definitive).

Astfel, în luna martie 2018, la Sala Palatului din București a avut loc un Congres extraordinar al PSD. Atunci s-au strâns aproximativ 500 de persoane pentru a protesta împotriva PSD. Conform Corupția Ucide, niciuna dintre persoane nu a fost legitimată la față locului, însă o săptămână mai târziu, 16 persoane au primit prin poștă procese verbale și amenzi „în cuantum total de 14.000 de lei”[58].

[55] *„Antena 3 cere ajutorul CNA: ne sunt agresați reporterii! CNA "se execută": vrea să scrie la Jandarmerie”, Iulia Bunea, Pagina de Media, 15 martie 2019*
[56] *„CNA, scrisoare către Jandarmerie: aveți grijă de jurnaliști”, Iulia Bunea, Pagina de Media, 15 martie 2019*
[57] *„<Omorul> de pe treptele Ministerului Justiției”, APADOR-CH, 16 ianuarie 2019*
[58] *„VAL de amenzi după protestul din ziua Congresului PSD”, Scutaru Cristiana, DCNews, 19 martie 2019*

În luna septembrie, una dintre cele mai surprinzătoare amenzi (în cuantum de 2000 lei) a fost anulată în primă instanță. Aceasta amendă viza una dintre persoanele prezente la manifestație, o persoană surdo-mută, a fost amendată „pentru scandări”[59].

Jandarmeria a fost ocupată și să identifice pe rețele de socializare persoane pe care să le indice ulterior ca „organizatori” ai unor proteste nenotificate. În Cluj Napoca, conform activiștilor, ulterior evenimentelor din 10 august 2018, protestatarii au primit mai multe amenzi, atât pentru că au participat la manifestații publice, cât și în calitate de organizator. În instanță, Jandarmeria a adus ca probe pentru a dovedi calitatea de organizator, capturi de pe paginile de Facebook ale protestatarilor. Persoanele care au primit aceste amenzi susțin că nu se poate face o legătură directă între statusurile lor de pe Facebook și calitatea de organizator. Jandarmeria nu neagă acest mecanism de a identifica persoane care participă la adunările publice, menționând că nu li se pare nepotrivită metoda. Cu privire la creșterea cuantumului de amenzi ulterior protestului diasporei, aceștia menționează că:

„e o simplă speculație, procesele-verbale sunt date de agenții care constată prin propriile simțuri sunt încălcate prevederile legii (sic!)[60]”.

În cazul protestatarului Dumitru Cornel Vîlcu, acesta a povestit că procesul verbal nu a fost semnat de el, iar jandarmul care a întocmit documentul, nu a discutat niciodată pe perioada protestului cu el. Având în vedere apărarea lui Vîlcu, prin care a argumentat că Jandarmeria nu a adus dovezi din care să reiasă că el a organizat protestul, Jandarmeria se apără spunând că: „dreptul unei persoane de a fi prezumată nevinovată și de a solicita acuzării să dovedească faptele ce i se impută nu este absolut”[61].

Un alt clujean, Daniel Giurcă, a primit o amendă de 2000 de lei pentru că a distribuit pe pagina proprie de Facebook pagina de eveniment a unui protest anti-guvernamental, în timp ce Ligia Măhălean (tot din Cluj Napoca) a primit, în trei luni, amenzi în cuantum de 8500 de lei (și în calitate de presupus organizator, și în calitate de participant).

Plăcuța de înmatriculare penală

Un român stabilit în Suedia și venit în vizită în România a avut, pentru o scurtă perioadă de timp, un dosar penal pe numele său, plăcuțele de înmatriculare ridicate de Brigada Rutieră București și permisul de conducere suspendat. Toate aceste lucruri s-au întâmplat din cauza numărului de înmatriculare obținut în Suedia: „MU*EPSD”, despre care Poliția a spus că „nu are drept de circulație în țară”, invocându-se lipsa „cifrelor” din componența numărului[62].

Deși în trecut mai fusese oprit de reprezentanți ai Poliției Rutiere, fără a fi sancționat, în vara lui 2018 acestuia i s-a deschis un dosar penal pentru că numerele folosite au fost considerate „ilegale”

[59] *„Judecătoria Sector 1a anulat amenda dată de jandarmerie protestatarului surdo-mut în ziua Congresului PSD”, Raluca Stepanov, Adevărul, 18 iunie 2019*
[60] *„Prigoana online a Jandarmeriei contra protestatarilor. Cum sunt vânate pe Facebook postări pentru a justifica amenzile”, Remus Florescu, Adevărul, 31 martie 2019*
[61] *„Prigoana online a Jandarmeriei contra protestatarilor. Cum sunt vânate pe Facebook postări pentru a justifica amenzile”, Remus Florescu, Adevărul, 31 martie 2019*
[62] *„Dosar penal pentru șoferul mașinii cu numărul M..EPSD. Poliția i-a suspendat permisul și a ridicat PLĂCUȚELE DE ÎNMATRICULARE”, Mihaela Gidei, Gândul, 20 iulie 2019*

de către reprezentanții Poliției. Conform avocatei lui Cosmin Andreica, în documente Poliția a menționat o anchetă preliminară de 11 zile, anterior deschiderii dosarului[63].

În ciuda faptului că Brigada Rutieră București a invocat comunicarea cu Biroul Interpol Stockholm, care le-a confirmat că acele plăcuțe sunt valabile doar pe teritoriul Suediei, Ambasada Suediei în România a publicat pe pagina de Facebook a instituției un anunț prin care menționează că numerele de înmatriculare emise în Suedia sunt valabile pe teritoriul Uniunii Europene. Brigada Rutieră București a susținut că, de fapt, mașina figurează cu un alt număr de înmatriculare decât acela critic la adresa PSD.

În luna august, Brigada Rutieră București a solicitat procuraturii să claseze dosarul penal emis pe numele posesorului auto. Reprezentanții instituției au susținut că prevederea în baza căruia au întocmit dosarul penal (din Convenția de la Viena) nu mai este valabil din 2016[64].

Proiecții video „băgate la dubă"

Protestatarul Cristian Dide a proiectat, anul trecut, mesaje împotriva PSD și împotriva Ministrului Justiției Tudorel Toader pe diferite clădiri din București. Prima dată, în luna septembrie, în cadrul festivalului iMapp, organizat de Primăria Municipiului București, a proiectat pe Palatul Parlamentului mesajul „Jos PSD". Ulterior evenimentului, PMB, prin organizatorul Centrul de Creație, Artă și Tradiție al Municipiului București (CREART), a susținut că va depune o plângere penală împotriva celui care a proiectat mesajul în cadrul festivalului[65].

În luna octombrie, mai mulți protestatari au proiectat în cadrul unui protest împotriva Guvernului, pe o clădire din Piața Victoriei, mesajele: „Tudorel Slugărel", „FMM Tudorel", „Tudorel demisia". Oamenii au fost legitimați și amendați pentru proiectarea acestor sloganuri[66].

Protestul magistraților, împiedicat de Jandarmerie

În luna martie 2019, magistrații au vrut să protesteze împotriva modificării legilor justiției și a Ordonanței 7 pe treptele Curții de Apel București. Reprezentanți ai Jandarmeriei Române au fost prezenți și au împiedicat magistrații să-și desfășoare protestul, invocând un ordin al conducerii instituției. Unul dintre jandarmi a justificat acțiunea unui reprezentant Rezistența TV spunând: "E spațiul juridic al instituției. Instituția vrea să se disocieze și să facă în altă parte". Un singur magistrat a rămas pentru a-și duce la sfârșit protestul, menționând că nu a văzut ordinul scris al conducerii instituției de a se disocia de protest[67].

Concluzii:

[63] *„Șoferul cu numere anti-PSD are noi plăcuțe de înmatriculare: <A fost un abuz>", ProTv, 28 noiembrie 2019*
[64] *„Dosarul penal al șoferului mașinii cu numărul anti-PSD a fost închis de procurori. Bărbatul așteaptă scuze de la autorități", Valentin Bolocan, Adevărul, 7 august 2018*
[65] *„Mesajul proiectat de un protestatar #rezist pe Palatul Parlamentului la festivalul iMapp. Bărbatul riscă plângere penală", Valentin Bolocan, Adevărul, 7 august 2019*
[66] *„Circa 200 de oameni, joi seară, la protestul din Piața Victoriei/Protestatari amendați după ce au postate pe un bloc, cu un laser, Tudorel Slugărel", R.M., Hotnews, 25 octombrie 2018*
[67] *„Jandarmii au încercat să îi împiedice pe magistrați să protesteze pe treptele Palatului de Justiție, invocând un ordin al Curții de Apel", M.H., Hotnews, 18 martie 2019*

- În multe dintre situații, reprezentanții Jandarmeriei Române au fost mult mai concentrați pe litera legii, făcând abstracție de spiritul acesteia – protejarea dreptului de a protesta.

- Anul acesta, spre deosebire de alți ani, instituțiile publice (Jandarmeria Română, Brigada Rutieră București) au apelat mult mai ușor la deschiderea unor dosare penale decât în trecut.

- Violențele fizice și verbale la adresa unor protestatari pașnici și a jurnaliștilor din partea Jandarmeriei Române sunt simptome îngrijorătoare cu privire la strategia statului de a înăbuși mișcările de stradă ale celor care protestează împotriva măsurilor guvernamentale.

- În ciuda comunicării publice a conducerii instituțiilor publice (uneori chiar la nivel de Ministru) cu privire la investigarea internă a unor abuzuri, nu există și un *follow up* public cu privire la anchetele interne realizate în spețele respective.

Recomandări pentru autorități:

- Instituțiile statului trebuie să respecte și să protejeze exercitarea dreptului la organizarea de adunări publice, drept fundamental garantat de Convenția Europenă a Drepturilor Omului (Art. 11) și de Constituția României (Art. 39).

- Este necesară modificarea Legilor nr. 60/1991 privind adunările publice și nr.61/1991 privind ordinea publică, în sensul eliminării prevederilor care pot fi folosite pentru a limita sau descuraja participarea la orice formă non-violentă de protest.

- Este necesară o mai bună formare a personalului organelor de ordine publică și/ sau modificarea procedurilor interne de funcționare ale acestor autorități astfel încât să fie diminuate abuzurile și suspiciunile de abuz asupra protestatarilor.

- Organele de ordine publică ar trebui să înceteze să mai abuzeze de posibilitatea amendării persoanelor care denigrează sau insultă instituțiile statului și să se folosească de aceste instrumente de sancționare doar în cazurile în care, prin aceste acțiuni, este redusă fără echivoc capacitatea de a acționa a personalului abilitat să păstreze ordinea publică.

Presiuni ale autorităților, instituțiilor (publice) și partidelor politice

CEC Bank a încetat colaborarea cu agenția Papaya Advertising

În iunie 2018, la o zi după ce Papaya Advertising a anunțat public pe Facebook că „își lua liber" pentru a participa la un protest din fața Parlamentului, banca de stat CEC Bank a notificat agenția de publicitate că încheie colaborarea cu aceasta, fără a preciza vreun motiv.

„Noi nu regretăm perioada de zece ani, în care am lucrat pentru CEC, cum am putut noi mai bine, dar nu regretăm nici postarea de ieri, pentru că noi credem că dreptul la liberă exprimare este mai important decât orice buget"[68], a spus Robert Tiderle, directorul Papaya.

Într-un interviu mai amplu acordat site-ului PaginaDeMedia.ro, directorul Papaya a pus decizia CEC Bank pe seama unor presiuni politice care s-ar fi făcut asupra instituției și a precizat că astfel de presiuni, prin care se încerca ruperea contractului dintre bancă și agenție, ar fi existat și în trecut[69].

Presiuni ale Inspecției Judiciare asupra unui magistrat

În iulie 2018, după ce procuroarea DNA Alexandra Carmen Lăcrăjan l-a contrazis pe Facebook pe ministrul Justiției, Tudorel Toader, în legătură cu semnificația abuzului în serviciu din Germania, Inspecția Judiciară s-a autosesizat și a declanșat o cercetare disciplinară a procuroarei. Tudorel Toader susținuse public că abuzul în serviciu nu ar fi incriminat în Germania.

Organizația ActiveWatch a solicitat Inspecției Judiciare să facă publice motivele cercetării disciplinare a procuroarei și a susținut că „*Declanșarea unei cercetări disciplinare asupra unui magistrat fără o explicație publică solidă poate fi interpretată, în acest context, ca fiind o limitare a libertății de exprimare a magistratului și o instrumentalizare politică a instituției Inspecției Judiciare*"[70].

„Faptul că un magistrat militează public pentru reabilitarea legii în fața detractorilor acesteia este, din orice unghi ar fi interpretată legea, un act de demnitate care are ca efect consolidarea încrederii în justiție. Faptul că omul justiției iese public în apărarea legii nu poate să însemne altceva decât consolidarea prestigiului justiției, nicidecum «atingerea» prestigiului justiției – așa cum este definită aceasta din urmă, ca abatere disciplinară, în lege (Legea 303/2004, art. 99)", a mai susținut ActiveWatch.

Semnături de la PSD pentru reclamarea televiziunilor critice

[68] „EXCLUSIV. CEC Bank rupe contractul cu Papaya, agenția care «și-a luat liber să protesteze»", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 26 iunie 2018.

[69] „VIDEO. Robert Tiderle: «Primele presiuni asupra CEC să renunțe la Papaya au fost anul trecut, la mitinguri»", Andreea Iordache, PaginaDeMedia.ro, 28 iunie 2019.

[70] „Inspecția judiciară amenință libertatea de exprimare și încrederea în sistemul judiciar din România", ActiveWatch,ro, 19 iulie 2018.

În septembrie 2018, Președintele PSD Hunedoara Laurențiu Nistor, deputat PSD, a transmis către toate organizațiile de partid din județ o dispoziție prin care solicita strângerea a minim câte 100 de semnături, pentru reclamarea la CNA a televiziunilor critice la adresa partidului și a liderului PSD Liviu Dragnea[71].

Circulara trimisă de Nistor conținea următorul mesaj: *„ÎN ATENȚIA PREȘEDINȚILOR ORGANIZAȚIILOR LOCALE ALE PSD. În conformitate cu principale activități aprobate de conducerea Partidului Social Democrat vă solicităm ca până în data de 18 Septembrie 2018 să ne transmiteți pe e-mail: hunedoara@psd.ro tabele completate conform anexei nr. 1 cu cel puțin 100 de semnături. Datele și semnăturile din tabele trebuie să fie reale, oamenii trebuie să știe ce au semnat. Tabelele sunt necesare pentru sesizarea CNA cu privire la atacurile și jignirile aduse la adresa PSD și a Președintelui Liviu Dragnea și pentru sancționarea unor posturi de televiziune, cum ar fi REALITATEA TV, și a realizatorilor, ca de exemplu RAREȘ BOGDAN”*[72].

Autoritatea pentru Protecția Datelor – presiuni inacceptabile asupra RISE

La începutul lunii noiembrie 2018, Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal a trimis o scrisoare către redacția RISE Project, amenințând cu o amendă de 20 de milioane de euro, și cerând dezvăluirea surselor jurnalistice, după publicarea de către jurnaliști a unui material referitor la TelDrum. Materialul[73] din seria de investigații #TeleormanLeaks îi implica pe Liviu Dragnea și pe apropiați ai acestuia.

Materialul care a generat reacția Autorității pentru Protecția Datelor pornea de la conținutul unei valize, despre care jurnaliștii au declarat că le-a fost adusă de către un cetățean care ar fi găsit-o pe un câmp din Teleorman.

„Când vin mascații la Tel Drum, nu rămân multe variante: Golești computerul, transferi pe hard, iei tableta lui șefu', stick-ul de la Geta, aduni hârtiile, bagi tot în valiza neagră. DNA vine, ia ce crede, mai puțin ce trebuie. Ascunde-o. Coșmarul e că, peste un an, o va găsi un țăran în Teleorman. Valiza conține exact ce a vrut gruparea «Dragnea» să pitească de procurori la descinderile din 2017, în dosarul în care președintele partidului de guvernământ e acuzat de inițierea unui grup criminal organizat. Acum e la noi", au scris jurnaliștii de la RISE în deschiderea materialului în discuție[74].

Parte dintre informațiile conținute de documentele și suporturile de memorie din valiză au fost publicate de RISE Project în materialul menționat. Datele publicate completează tabloul activităților unui grup de persoane suspecte de a fi comis fapte ilicite.

Prin solicitarea adresată RISE Project pe 8 noiembrie 2018 Autoritatea pentru Supravegherea Prelucrării Datelor cu Caracter Personal a cerut lămuriri privitoare la scopul și temeiul legal al publicării pe pagina de Facebook, la adresa https://www.facebook.com/notes/rise-project/teleormanleaks/1937024593056150, a unor date personale, data/perioada în care acestea au fost publicate de RISE, sursa de unde au fost obținute datele personale, informații despre suportul (electronic și/sau fizic) în care RISE deține documentele/imaginile publicate, dacă dispozitivele mobile pe care sunt stocate au fost/sunt criptate sau protejate cu parolă, ce alte date

[71] *„PUTEREA IA PRESA LA DEMOLAT CU LISTE. PSD strânge semnături de la populație pentru sancționarea unor posturi de televiziune", Marcel Bot, AnchetaDeHunedoara.ro, 18 septembrie 2018.*
[72] *„PSD pune tunurile pe televiziunile care-l critică pe «președintele Liviu Dragnea»: dispoziție de strângere de semnături pentru sesizarea CNA", Redacția, G4Media.ro, 18 septembrie 2018.*
[73] *„#TeleormanLeaks: Conținutul", de Elena Dumitru și Mihai Munteanu, Rise Project, 5 noiembrie 2018.*
[74] *„#TeleormanLeaks: Conținutul", de Elena Dumitru și Mihai Munteanu, Rise Project, 5 noiembrie 2018.*

personale „ale unor persoane vizate" mai dețin jurnaliștii de la RISE, dacă acestea din urmă au mai fost dezvăluite și în alte circumstanțe și care sunt acelea și modalitatea în care a fost asigurată informarea persoanelor vizate, în conformitate cu art. 13-14 din GDPR. De asemenea, Autoritatea i-a anunțat prin această solicitare pe cei de la RISE Project ca sunt pasibili de o amendă de 3000 de lei pe zi, pentru fiecare zi de întârziere cu răspunsul la solicitarea formulată, care avea termen limită de 10 zile. În plus i-a mai anunțat și că sunt pasibili de o amendă de până la 20.000.000 de euro pentru încălcarea art. 83 din Regulamentul general privind protecția datelor, subliniind în text sintagma „neacordarea accesului".

Această solicitare a generat un val de critici, zeci de ziariști și organizații naționale și internaționale sesizându-se[75]. Chiar și Comisia Europeană a criticat situația. Comentând situația din România, purtătorul de cuvânt al Comisiei Europene, Margaritis Schinas a spus: "Dreptul la protecția datelor personale nu este unul absolut. Articolul 85 din GDPR enunță clar că protecția datelor trebuie să fie în echilibru cu libertatea de exprimare și de informare. A folosi GDPR împotriva acestor două drepturi fundamentale ar reprezenta un abuz clar al Regulamentului. Prin urmare, este de maximă importanță ca autoritățile române să implementeze această obligație în legislația națională, să asigure excepții și derogări în special pentru protejarea surselor jurnalistice în fața autorității naționale pentru protecția datelor, acolo unde este necesar, și pentru respectarea libertății de exprimare și de informare în raport cu presa. Acesta (GDPR - n.r.) nu poate fi folosit ca o ușă laterală care ar permite oamenilor să abuzeze aceste drepturi, să-i forțeze (pe jurnaliști - n.r.) să facă lucruri pe care, altfel, au dreptul să nu le facă, în conformitate cu libertatea de exprimare, de informare și cu protejarea surselor"[76]. Și Raportul MCV privitor la România, apărut la câteva zile după controversata scrisoare, menționează obligația României de a garanta libertatea presei în contextul GDPR[77].

Reprezentantul OSCE pentru libertatea presei, Harlem Désir, i-a trimis o scrisoare ministrului Afacerilor Externe din România, în care, printre altele, solicita retragerea scrisorii adresate de Autoritate către RISE[78].

Comisarul pentru drepturile omului al Consiliului Europei, Dunja Mijatović, a declarat într-un interviu pentru Hotnews: „Consiliul Europei consideră că protejarea surselor jurnalistului trebuie să fie ceva care nu poate fi atins. Orice guvern democratic ar trebui să dea înapoi și să nu se angajeze în niciun fel de presiune sau să încerce în vreun fel să oprească jurnaliștii să-și facă treaba. (...) am trimis un mesaj foarte clar autorităților românești că voi continua să urmăresc acest caz și mă aștept ca acest lucru să nu se mai întâmple"[79].

În ciuda acestor critici publice, Autoritatea a continuat să își apere punctul de vedere, precizând **„**în mod ferm că demersurile sale se înscriu exclusiv în sfera atribuțiilor legale, fără a aduce atingere libertății presei și fără a interfera în vreun fel cu exercitarea competențelor și atribuțiilor legale ale

[75] *„Zeci de ziariști - protest după ce o autoritate a statului a cerut RISE Project să-și dezvăluie sursele: «Atac la libertatea presei»", de C.I., HotNews.ro, 12 noiembrie 2018.*
„Romania tries to use GDPR to force journalists to reveal sources", Reporteri fără Frontiere, rsf.org, 14 noiembrie 2018.
„Libertatea de exprimare trebuie înțeleasă corect și în contextul protecției datelor personale", comunicat a 12 organizații, printre care ApTI și ActiveWatch, activewatch.ro, 13 noiembrie 2018.

[76] *„Comisia Europeană, reacție după ce autoritățile române au cerut ca Rise Project să-și dezvăluie sursele: A folosi GDPR împotriva dreptului la informare ar reprezenta un abuz clar", de G.S., HotNews.ro, 12 noiembrie 2018.*

[77] *„Raportul MCV: Libertatea presei trebuie asigurată în contextul noului regulament privind protecția datelor", de C.I., HotNews.ro, 13 noiembrie 2018.*

[78] *„OSCE, scrisoare dură pentru Guvernul României: Nu cereți jurnaliștilor să își divulge sursele!", Realitatea.net, 13 noiembrie 2018.*

[79] *„INTERVIU Două subiecte sensibile pe care România nu le-a rezolvat încă. Dunja Mijatović, despre «atitudinea absolut rușinoasă» față de persoanele cu dizabilități și prejudecata că violența domestică ține de tradiție", de Andreea Ofiteru, HotNews.ro, 16 noiembrie 2018.*

altor instituții ale statului”[80]. Autoritatea a răspuns scrisorii oficiale a 12 organizații neguvernamentale din România, printre care și ApTI și ActiveWatch, abia după 4 luni, pe 28 martie 2019, făcând referire la aceleași texte de lege, în același limbaj de lemn și fără a da înapoi din poziția pe care și-a asumat-o inițial[81].

Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal este condusă de Ancuța Opre, o fostă candidată a PSD la Camera Deputaților. Scrisoarea către RISE a fost semnată de *G*eorge Bălăiți, șef de serviciu în cadrul Autorității, care a lucrat în trecut la serviciul de comunicare al PSD. Aceasta a fost prima acțiune publică a Autorității de la adoptarea noii legislații de protecție a datelor cu caracter personal, în condițiile în care alte cazuri, cu adevărat legate de obiectul său de activitate, au trecut nesancționate[82].

ActiveWatch a comentat: „Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal (ANSPDCP) se adaugă lungii liste de instituții ale statului folosite de Partidul Social Democrat (PSD), principalul partid de guvernământ, pentru a limita drepturile la libertatea de exprimare și libertatea presei. De la preluarea puterii politice și formarea guvernului, la finalul lui 2016, PSD și partenerul său ALDE au folosit în mod sistematic instituțiile statului pentru a acționa împotriva celor care i-au criticat”[83].

ApTI a trimis în februarie 2019 o plângere către Comisia Europeană, cerându-i să pornească o investigație împotriva României și să asigure o implementare corectă a GDPR[84]. ApTI a afirmat că în legislația românească de implementare a GDPR **„**Prelucrarea datelor personale în scopuri jurnalistice este limitată și pune în pericol libertatea de exprimare .(...) [D]erogarea din legea românească nu oferă gradul de protecție vizat de Regulament și limitează prelucrarea datelor în scopuri jurnalistice în detrimentul dezvăluirilor ce reprezintă un interes public.**”**[85] (Detalii despre aspectele tehnice ale implementării GDPR în secțiunea Legislație a prezentului raport.)

La extrem de scurt timp după scrisoarea către RISE (aprox. trei săptămâni) și în ciuda scandalului creat, șefa Autorității, Ancuța Opre, a fost reconfirmată în funcție de Senatul României. USR a atacat această numire la Curtea Constituțională, afirmând că s-a făcut fără votul majorității senatorilor, așa cum era legal, că PSD-ALDE nu au respectat procedura de numire (Biroul Permanent al Senatului nu a notificat toate grupurile parlamentare din cele două Camere ale Parlamentului pentru a obține propuneri din partea acestora pentru funcția de președinte în discuție). În plus, USR a afirmat că Ancuța Opre nu îndeplinește criteriul competenței în domeniul protecției datelor cu caracter personal și nici pe cel al vechimii de minimum 10 ani în același domeniu. Vlad Alexandrescu, liderul grupului senatorilor USR a declarat că: ”În timpul audierilor din Comisia juridică, doamna Opre a demonstrat că nu are cunoștințe nici despre jurisprudența CEDO în domeniu și nici nu poate înțelege dreptul legitim al cetățenilor de a fi informați cu privire la fapte și persoane de interes public.”[86]. În

[80] Comunicat de presă al ANSPDCP din 13 noiembrie 2018, dataprotection.ro.
[81] „Libertatea de exprimare trebuie înțeleasă corect și în contextul protecției datelor personale”, comunicat a 12 organizații, printre care ApTI și ActiveWatch, activewatch.ro, 13 noiembrie 2018.
[82] „Tot mai multe autorități ale statului sunt folosite de PSD ca instrumente de cenzură”, de Liana Ganea, Blog.ActiveWatch.ro, 13 noiembrie, 2018.
[83] „Tot mai multe autorități ale statului sunt folosite de PSD ca instrumente de cenzură”, de Liana Ganea, Blog.ActiveWatch.ro, 13 noiembrie, 2018.
[84] „ApTI trimite plângere către Comisia Europeană despre implementarea GDPR în România”, apti.ro, 14 februarie 2019.
[85] „ApTI trimite plângere către Comisia Europeană despre implementarea GDPR în România”, apti.ro, 14 februarie 2019.
[86] „USR atacă la Curtea Constituțională controversata numire a Ancuței Opre la șefia Autorității de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal”, de MH, HotNews.ro, 12 decembrie 2018.

ianuarie 2019 CCR a respins sesizarea de neconstituționalitate formulată de USR referitor la numirea Ancuței Opre la conducerea Autorității pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal[87].

RISE Project a răspuns Autorității prin intermediul unui avocat, în termenul de 10 zile, și de atunci nu a mai primit nicio solicitare de la acestă instituție.

Și Poliția Teleorman vânează sursele RISE

Ecourile scandalului iscat de faptul că Autoritatea Națională pentru Supravegherea Prelucrării Datelor cu Caracter Personal ceruse sursele RISE nu se stinsese când, pe adresa redacției, a sosit o nouă solicitare de a-și dezvălui sursele materialului „#TeleormanLeaks: Conținutul", de data aceasta din partea Inspectoratul de Poliție al județului Teleorman[88]. În respectiva adresă se indica faptul că poliția a fost sesizată de numitul Petre Pitiș cu privire la furtul unei valize care conține „un hard disk, o tabletă, un stick USB și alte documente (sic!)"[89]. Poliția din Teleorman cerea RISE Project să le comunice, „în cel mai scurt timp posibil", următoarele: „data la care ați intrat în posesia bunurilor respective, cu descrierea acestora; identitatea persoanei care v-a predat bunurile; dacă bunurile au fost predate autorităților, cu specificarea identității autorității către care s-au predat și data la care s-au predat; alte detalii care au legătură cu cele mai sus menționate"[90].

Din materialele publicate[91] de RISE Project reiese că Valentin Dumitrașcu, șeful Inspectoratului de Poliție Teleorman și semnatar al adresei primite de RISE Project este un apropiat al grupului suspectat de a fi comis fapte ilicite, din care fac parte Liviu Dragnea și Petre Pitiș - director TelDrum, autor al sesizării către poliție.

Într-o scrisoare publică adresată poliției din Teleorman, ActiveWatch a comentat: „Poliția din Teleorman, prin capul județean al acesteia, solicită unor jurnaliști să sprijine anchetarea unui furt prin furnizarea informațiilor care ar putea să conducă la făptaș. Solicitarea pare să fie justificată, atâta timp cât e vorba despre suspiciunea de furt. Dar dacă o persoană suspectată de a fi devalizat o companie depune plângere la poliție că i s-au furat documentele care dovedesc faptul că a devalizat compania, ce trebuie să cerceteze poliția? Cine trebuie să fie urmărit: suspectul, sau persoana care ajută la investigarea suspectului?".[92]

Organizația a reamintit polițiștilor și legislația pe care se bazează protecția de care beneficiază sursele jurnaliștilor: Convenția Europeană a Drepturilor Omului – art. 10 și jurisprudența derivată din acesta (vezi cauza Goodwin vs. Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, întărită prin hotărâri ulterioare), Legea audiovizualului nr. 504/2002 (art. 7), Legea nr. 19/2003 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Presă AGERPRES (art. 10), Legea nr. 41/1994 privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune (art. 14). ActiveWatch a reamintit și că „o astfel de obligare la dezvăluire poate avea loc numai în urma unei decizii judecătorești și niciodată în urma unor acte generate de polițist sau procuror".

RISE Project a răspuns Poliției Teleorman prin intermediul unui avocat și de atunci nu a mai primit nicio solicitare de la această instituție.

---

[87] *„CCR respinge sesizarea USR privind numirea Ancuței Opre la conducerea ANSPDCP", de Mihai Stoica, Agerpres, 23 ianuarie 2019.*

[88] *https://www.facebook.com/RiseProjectRo/photos/a.224063194352307/1988529214572354/?type=3&theater*

[89] *„ActiveWatch - Scrisoare deschisă către Poliția Teleorman" comunicat al AW, 14 decembrie 2018.*

[90] *„ActiveWatch, după ce Poliția Teleorman a cerut RISE Project să-și divulge sursele: Cine trebuie urmărit, suspectul sau cel care ajută la investigarea suspectului?", de C.I., HotNews.ro, 14 decembrie 2018.*

[91] *https://www.facebook.com/RiseProjectRo/photos/pcb.1988532044572071/1988529274572348/?type=3&theater*

[92] *„ActiveWatch - Scrisoare deschisă către Poliția Teleorman" comunicat al AW, 14 decembrie 2018.*

Primarul Florea a reclamat un jurnalist la Poliție

În februarie 2019, primarul Dorin Florea, din Târgu Mureș, a făcut plângere la Poliție împotriva jurnalistului Victor Cătălin Vischi, proprietar și redactor MsNews.ro, acuzându-l pe jurnalist că ar fi „încălcat ordinea și liniștea publică prin articolele publicate”[93], potrivit ziarului Libertatea.

Poliția l-a invitat pe jurnalist la secție „pentru lămurirea aspectelor sesizate de Primăria Municipiului Tg, Mureș”. Jurnalistul nu s-a prezentat la secție. „Azi nu am fost, l-am sunat pe polițist, i-am spus că știu că e un abuz, că e un sistem militarizat și execută ordine, dar că voi veni, însoțit de un avocat”[94], a declarat jurnalistul, pentru Libertatea. Ulterior, poliția a anunțat că a clasat sesizarea și a renunțat la audierea ziaristului pentru că a constatat că prin publicarea unor articole nu pot fi încălcate norme de conviețuire socială și nici ordinea și liniștea publică[95].

Banner dat jos „după cum bate vântul”... în Primărie

Un banner al Asociației asiguratorilor, care înfățișa cum ar fi arătat o clădire după cutremur, a fost dat jos în seara de 8 martie 2019, după numai patru zile de la afișarea sa la intersecția dintre Calea Victoriei și Splaiul Unirii, motivul invocat oficial fiind că vântul puternic care se anunța ar fi pus în pericol stabilitatea bannerului, potrivit ziarului Libertatea.

Firma de publicitate Euromedia, cea care a montat bannerul, și clientul bannerului au pus explicația pe seama fenomenelor meteorologice, însă un reprezentant al agenției de creație MullenLowe România, cea care a realizat campania din care făcea parte bannerul, a declarat pentru ziarul Libertatea că bannerul fusese dat jos la presiunile Primăriei Capitalei, conduse de Gabriela Firea. „Ni s-a spus așa, șoptit, că mesajul mash-ului nu e conform cu viziunea progresistă a noului București, pe care și-o dorește Gabi Firea”[96], a spus reprezentantul MullenLowe, pentru Libertatea.

Reprezentanții Primăriei au negat că decizia de a dezinstala bannerul ar fi venit din partea instituției. Panoul ar fi trebuit să fie afișat timp de zece zile, dar nu a mai fost niciodată pus la loc. Aproape 1000 de clădiri din Capitală sunt încadrate la risc seismic.

CNCD discriminează politic

În 2018, hotărârile luate de colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării în materie de sancționare a discursului instigator la ură au expus presiunile politice la care este supusă instituția, generând suspiciunea că aceasta a devenit o anexă a coaliției de guvernare. În ciuda stabilizării jurisprudenței instituției cu privire la echilibrul dintre sancționarea discursului de ură și libertatea de exprimare, în prima parte a anului 2018 CNCD a emis o serie de hotărâri bazate pe interpretarea abuzivă a textului legii, astfel încât să fie aplicate sancțiuni abuzive sau

[93] *„Primarul Florea din Târgu Mureș trimite Poliția peste un ziarist și poliția se supune, chemându-l la secție pentru «încălcarea ordinii și liniștii publice prin articolele publicate»!”, Libertatea.ro, 13 februarie 2019.*
[94] *Ibidem.*
[95] *Oficial – Florea ai pierdut. Poliția ți-a clasat sesizarea. 1-0 pentru noi, ne întâlnim în instanță, Cătălin Vischi, MSNews, 14 februaie, 2019*
[96] *„UPDATE/ Firea a interzis cutremurul în București! Un mash publicitar uriaș care înfățișa cum ar arăta o clădire după cutremur a fost dat jos la patru zile după ce a fost montat/ Reacția PMB: «Poliția Locală nu a desfășurat nicio acțiune de acest gen»”, Cristina Radu & Daniel Ionașcu, Libertatea.ro, 14 martie 2019.*

disproporționate persoanelor publice incomode Puterii, iar imaginea politicienilor aflați în partidele de guvernare să fie spălată.

Astfel, jurnalistul Cristian Tudor Popescu a primit o amendă de 1000 de lei pentru că a comparat coafura premierului Dăncilă cu coama pavianului cu mantie, o specie de maimuțe[97] (afirmația putea fi considerată insultă sau calomnie, nicicum faptă de discriminare); pamfletarii de la Times New Roman (inclusiv firma care deține site-ul și administratorul acesteia) au primit amenzi cumulate în valoare de 16000 de lei pentru un text sexist la adresa unora dintre femeile din conducerea PSD și a iubitei președintelui acestuia, în ciuda faptului că-și retrăseseră textul de pe site[98] (în ciuda unei victorii a CNCD în primă instanță[99], ne menținem opinia că sancțiunea a fost disproporționată); președintele Iohannis a fost sancționat cu 2000 de lei pentru folosirea cuvântului „penali" cu adresă la politicienii care dețin calitatea de inculpați în dosare penale[100].

În același timp, CNCD a considerat nediscriminatorie o declarație a premierului Dăncilă, în care numea „autiști" un grup de europarlamentari români[101] sau a sancționat doar cu avertisment o declarație a Ministrului Tudose care amenința în mod voalat cu moartea prin spânzurare pe aleșii locali care ar arbora steagul Ținutului Secuiesc.

Cu toate acestea, trebuie remarcat că în a doua parte a anului 2018, CNCD a început să dea semne că-și recâștigă independența față de politic, un exemplu în acest sens fiind renunțarea la judecarea recursului la ÎCCJ a deciziei Curții de Apel București care anula amenda primită de Cristian Tudor Popescu pentru comparația coafurii Vioricăi Dăncilă cu coama pavianului cu mantie[102].

Detalii despre activitatea CNCD în 2018 se vor regăsi în „Raportul anual cu privire la discursul intolerant și instigator la ură din România", ce va fi publicat de ActiveWatch în iunie 2019.

[97] „De ce a fost amendat CTP in cazul Pavianul", de Ionel Stoica, Ziare.com, 12 mai 2018.
„CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII COAFURILOR", comunicat al ActiveWatch 31 ianuarie 2018.
[98] „Consiliul pentru Combaterea Discriminării a amendat Timesnewroman.ro cu 16.000 lei, pentru un pamflet in care era criticată iubita lui Dragnea", de R.P., HotNews.ro, 25 aprilie 2018.
„Autodenunț ActiveWatch: trebuie să dezbatem despre discursul instigator la ură", comunicat al ActiveWatch, 1 mai 2018.
[99] „Curtea de Apel București respinge cererea Times New Roman în procesul cu CNCD / Asztalos: «Încă o contribuție pentru a stabili limitele libertății de exprimare»", de Ionut Baias, HotNews.ro, 23 aprilie 2019.
[100] „Klaus Iohannis a discriminat «penalii». Președintele a fost amendat cu 2000 de lei de CNCD", Digi24.ro, 9 mai 2018.
„CNCD, nu te vom uita niciodată", comunicat al ActiveWatch, 9 mai 2018.
[101] „Am întrebat o șefă PSD din Consiliul Anti-Discriminare de ce nu-și amendează colegii de partid", de Andreea Pocotilă, Vice, 11 mai 2018.
„Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării își abandonează misiunea, comunicat al ActiveWatch, 27 februarie 2018.
[102] „Judecata de joi: Pavianul a biruit Partidul Maimuțelor (AUDIO)", EuropaFM, 11 octombrie 2018.

Avertizori de integritate[103]

Greviști ai foamei la Spitalul de Urgență Universitar București

Pe data de 6 august 2018 asistentul medical Daniel Simion a intrat în greva foamei, o formă extremă de protest față de condițiile de muncă improprii din Spitalul de Urgență Universitar București. Acuzațiile formulate de protestatar vizau materialele cu care se lucra în blocul operator – instrumentar vechi, ruginit, sterilizarea făcută cu mijloace necorespunzătoare, mese de operații vechi, rupte, acesta prezentând probe în sprijinul acuzațiilor formulate.

Daniel Simion a anunțat că face greva foamei până când managerul spitalului își va da demisia. După câteva zile de greva foamei i s-a făcut rău și a fost transportat la un (alt) spital. Mariana Luceanu, colega lui Simion, asistentă medical la rândul ei, a preluat protestul pentru alte cinci zile. La două luni de la protest, Luceanu a fost convocată la Comisia de Disciplină a Spitalului de Urgență Universitar București. Comisia nu i-a permis să fie însoțită de reprezentanți mass-media și avocat, așa cum prevede legea avertizorului de integritate. În aceste condiții, Luceanu a refuzat să răspundă întrebărilor Comisiei, anunțând explicit că i se încalcă dreptul la apărare, așa cum este el garantat de lege. Un reprezentant al ActiveWatch a fost martorul obstrucționării accesului presei în Comisie: grupului de jurnaliști și reprezentanți ai societății civile li s-a interzis accesul în spital, iar reprezentanții managementului spitalului au refuzat să comunice cu presa. Comisia a decis desfacerea contractului de muncă al asistentei pentru „absență de la program”, ignorând argumentele acesteia care invocau protecția conferită de legea avertizorului de integritate. Luceanu a atacat în instanță decizia managementului spitalului, iar, pe data de 1 aprilie 2019, Tribunalul București a comunicat hotărârea prin care decizia de desfacere a contractului de muncă este anulată și o înlocuiește cu reducerea salariului cu 10% pentru trei luni. Motivarea curții este, însă, centrată exclusiv pe lipsa de proporționalitate a pedepsei și respinge invocarea legii avertizorului de integritate pe motiv că "cercetarea disciplinară trebuie să fi fost pornită ca urmare a unui act de avertizare". Or, comisia de disciplină a spitalului a ales să ignore motivul pentru care angajata spitalului a stat cinci zile în greva foamei în curtea instituției și a chemat-o în Comisia de disciplină pentru „absențe de la program”; Curtea a reținut literal această încadrare și a decis că Luceanu nu a fost pedepsită ca avertizor, ci pentru că a chiulit de la serviciu, reducând protestul la un act de indisciplină. În aceste condiții, cu toate că instanța a apreciat că pedeapsa pentru absențe a fost prea aspră, Luceanu a atacat hotărârea la Curtea de Apel. În prezent Luceanu este reangajată pe o funcție fictivă: un laborator de pregătire a anesteziei care nu este dotat, practic o încăpere goală unde asistenta trebuie să stea 8 ore pe zi pentru a nu intra în contact cu colegii de muncă.

Daniel Simion a scăpat de convocarea la Comisa de disciplină pentru că a avut precauția să fotografieze toate documentele pe care le-a produs, respectiv cererea de concediu fără plată pentru greva foamei. În aceste condiții, conducerea spitalului nu a mai avut cum să declare că angajatul său a lipsit nemotivat. Simion și-a continuat activitatea de avertizor în lunile care au urmat primului protest. El a comunicat public iregularități serioase care se petrec în spital: faptul că nu este respectat intervalul de timp legal între intervențiile chirurgicale pentru a se asigura igienizarea conform procedurilor. Simion a semnalat și faptul că piese metalice folosite pentru implanturi au fost sterilizate și refolosite - fapt interzis de proceduri. El a fost hărțuit de unii medici care - mai ales după dezvăluirea legată de nerespectarea intervalului între operații - i-au interzis să intre în blocul operator, respectiv să se achite de sarcinile profesionale. Sesizările prin care semnala aceste abuzuri

[103] *Așa cum sunt definiți de Legea nr. 571 din 2004 privind protecția personalului din autoritățile publice, instituțiile publice și din alte unități care semnalează încălcări ale legii.*

managementului spitalului au fost ignorate. Simion a fost invitat la Comisa de abuzuri a Senatului unde a lăsat documente privind faptele pe care le-a semnalat.

Avertizările făcute de cei doi asistenți cu privire la iregularități nu au rămas fără efecte: Ministrul Sănătății a declarat[104] că a fost inițiat un control al Spitalului de Urgență Universitar București de către Corpul de Control al Ministerului Sănătății, Corpul de Control al Casei Naționale de Asigurări de Sănătate și Corpul de Control al Direcției de Sănătate Publică a Municipiului București, iar *draft*-ul raportului rezultat confirmă parțial faptele semnalate de cei doi asistenți. Ministerul nu a anunțat până la publicarea acestui raport măsurile pe care le va lua în legătură cu problemele semnalate.

Instituția Avocatul Poporului s-a autosesizat atât cu privire la neregulile semnalate prin actul de protest al celor doi asistenți medical, cât și cu privire la demiterea asistentei Luceanu pe motivul invocat de managementul spitalului, respectiv absențe de la program. Conform raportului anual al instituției[105], Avocatul Poporului așteaptă rezultatele cercetărilor realizate de terțe instituții competente. Raportul menționează că „dosarul se află în lucru".

De asemenea, unele dintre neregulile semnalate au fost parțial remediate, de ex. încăperi renovate, instrumentar nou achiziționat, reguli suplimentare pentru a evita refolosirea materialului de implant.

Condiția avertizorilor de integritate din sezonul anterior

Paznic de școală hărțuit pentru că a păzit copiii de abuzurile profesorilor

La începutul anului 2017, Filip Toni, angajat în funcția de paznic la Școala gimnazială specială nr. 4 din București a înregistrat audio și video mărturii privind abuzurile fizice, verbale și psihice la care erau supuși copiii de către personalul didactic și a sesizat organele competente cu privire la această situație gravă. Nici școala și nici Inspectoratul Școlar al Municipiului București nu au anunțat vreo măsură de remediere după ce mass-media a difuzat informațiile[106] respective. În schimb, conducerea școlii l-a convocat pe Filip Toni în fața unei Comisii de cercetare disciplinară înființată de Consiliul de Administrație[107]. Paznicul, asistat de Centrul European pentru Drepturile Copiilor cu Dizabilități (CEDCD), o organizație neguvernamentală specializată în protecția copiilor cu dizabilități, a anunțat conducerea școlii că, așa cum prevede legea avertizorului de integritate, are dreptul să convoace la ședință mass-media, organizații neguvernamentale și să fie asistat de un avocat. Conducerea școlii a anulat două asemenea încercări de a-l trece prin fața unor comisii de cercetare disciplinară, după care a renunțat la tentativele de desfacere a contractului de muncă. În schimb i-au redus salariul angajatului rebel cu 5% (limita până la care nu este nevoie de decizia Consiliului de Administrație) și l-au supus unei serii de șicane de calibru mărunt, cotidian. În legătură cu abuzurile comise împotriva elevilor Școlii, CEDCD a inițiat mai multe acțiuni în instanță – sesizări penale - și, respectiv, plângeri la Consiliu Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD)[108]. În derularea acestor cauze, Filip Toni a depus în repetate rânduri mărturie în susținerea acuzațiilor de

[104] „Asistenta concediată de la Spitalul Universitar: Am făcut greva foamei, nu am fost în discotecă. A deranjat faptul că am spus neregulile din acest spital", Alina Neagu, HotNews.ro, 12 octombrie 2018.
[105] Avocatul poporului, Raport anual 2018, pp 437-439
[106] „Acuzații la o școală specială. Profesor: <<Toți batem la ei. Toți!>>", Digi24, 30.03.2017.
[107] „Omul care a rupt tăcerea este cercetat disciplinar. Mii de părinți sunt alături de el", Mădălina Turza, http://www.cedcd.ro 12 aprilie 2017.
[108] „Hărțuit și victimizat la locul de muncă pentru că a dezvăluit abuzurile împotriva copiilor din școala specială", Mădălina Turza, 4 aprilie 2018

maltratare/abuz comise împotriva copiilor. După înfățișările în care a apărut ca martor, conducerea Școlii nr. 4 l-a penalizat pe Filip cu mai multe „avertismente" pentru „denigrarea imaginii școlii"[109].

Pentru hărțuirea la care este supus avertizorul abuzurilor comise de personalul didactic al Școlii nr. 4, CEDCD a sesizat CNCD, considerând că Filip Toni este victimă a discriminării prin asociere[110]. După mai mult de un an de la data sesizării, CNCD nu a produs nici o reacție.

Unul dintre profesorii care apare în înregistrările făcute de Toni și-a dat demisia.

Direcția de Asistență Socială și Protecția Copilului Sector 4 (DASPC) a concluzionat propria cercetare cu constatarea că „există o relație tensionată între angajații unității de învățământ, precum și un mod deficitar de interacțiune între aceștia și elevi"[111]. Practic, DASPC interpretează comportamentul abuziv al angajaților față de elevi ca fiind un „mod deficitar de interacțiune".

Nu lipsit de umor tragic este și modul în care a intervenit Avocatul Poporului, care, după ce a fost sesizat de CEDCD a trimis o delegație de trei persoane la fața locului unde (după cum descrie chiar Toni citat de Vice[112]): „au venit cu o mașină din aia bengoasă, neagră (…) Le-au dus sus, la cancelarie, le-au făcut o cafea. Au făcut un proces verbal și le-au dat niște recomandări, ca să ne învețe pe noi ce să facem. Noi, muncitorii, femeia de serviciu, asistenta socială, infirmiera… Ne-au chemat la cantină și ne-au spus cum se procedează. Și le-am zis acolo: «De ce ne-ați chemat? Păi noi batem copii? Învățați-i pe profesori»."

Concluziile pe care Avocatul Poporului le-a publicat în urma propriei anchete acuză, în principal, existența unor lacune în actele normative relevante, proceduri de lucru specifice pentru copii cu cerințe speciale de genul celor din Școala specială nr. 4. Cu privire la abuzurile semnalate de Toni, Avocatul Poporului consideră că „Imaginile video prezentate pot fi pe de o parte imagini ale neprofesionalismului și ale lipsei de metode și tehnici adecvate de intervenție în astfel de cazuri, iar pe de altă parte pot fi interpretate și drept consecințe și forme de manifestare ale unor afecțiuni și deficiențe ale copiilor, ce nu pot fi ținute sub control"[113]. Cu alte cuvinte, Avocatul Poporului încadrează bătaia demonstrată de probele oferite de Toni la categoria „neprofesionalism" sau, mai grav, incriminează chiar victimele („deficiențe ale copiilor care nu pot fi ținute sub control").

Cu privire la faptele semnalate de Toni, poliția a demarat o cercetare ale cărei concluzii au fost înaintate – după aproximativ un an – parchetului.

Filip Toni este, în continuare, ținut la distanță de copii, postul său fiind, în prezent, unul de paznic al porții liceului cu care Școala specială nr. 4 se învecinează. Conform declarațiilor pe care le-a dat pentru raportul nostru, el este, totodată, tratat cu discriminare în ceea ce privește regimul de muncă: nu primește zile libere sau program redus în perioadele de vacanțe școlare, așa cum primesc toți ceilalți angajați. În fișa postului său conducerea a menționat că el trebuie să oprească accesul persoanelor străine în școală, între categoria celor cu interdicție fiind menționată explicit mass-media.

[109] *https://activewatch.ro/ro/freeex/publicatii/lansarea-raportul-freeex-2017-2018-libertatea-presei-in-romania*
[110] *Coleman_v_Attridge_Law, Wikipedia, 2008.*
[111] *„Paznicul care a demascat abuzurile de la o școală specială din București", de Mihai Ghiduc; fotografii de Andrei Pungovschi, Vice, 2 aprilie 2019*
[112] *ibidem.*
[113] *„Avocatul Poporului a terminat ancheta la Școala Specială nr. 4 din București, unde copiii ar fi fost legați cu funia și dați cu capul de pereți", Roxana Petre, Romanialibera.ro 19.06.2017.*

Avertizori din sistemul de sănătate

Elena Voicu a denunțat public modul defectuos de administrare a medicamentelor aflate în gestiunea Spitalul Sfântul Pantelimon din București. În raportul FreeEx 2016-2017 a fost relatată tentativa de represalii declanșată de conducerea spitalului precum și organizarea Comisiei de Disciplină la care doctorița a fost a fost convocată. La Comisie, Elena Voicu a invitat mass-media, organizații neguvernamentale și un avocat care să o asiste juridic; efectul a fost puternic, Comisia de disciplină nu a mai dat nici un verdict. În prezent, conform propriilor declarații făcute pentru prezentul raport, situația din spital s-a normalizat și nu se simte hărțuită, iar tensiunea în relația cu conducerea s-a diminuat. Mai mult, Elena Voicu a mai declarat și că în ultimele luni a primit mesaje anonime de la colegi în care aceștia își exprimă regretul că nu au avut curajul să o susțină deschis atunci când ea a ieșit public.

Camelia Roiu, medic la Spitalul Clinic de Urgență de Chirurgie Plastică Reparatorie și Arsuri București, menționată în raportul FreeEx 2016-2017 pentru că, după ce a semnalat public condițiile de igienă din spital a fost convocată în fața comisiilor de disciplină, este în continuare angajată la același spital și, după cum confirmă pagina sa de Facebook, rămâne activă în monitorizarea iregularităților de funcționare ale spitalului[114].

În martie 2019, Camelia Roiu a declarat, într-un amplu interviu pentru revista Vice[115], că: „presiuni se fac în continuare. Șeful care era atunci e și acum. E o hărțuire permanentă, îmi face tot felul de șicane, îmi taie medicația, îmi dă nota 2 la fișa de evaluare. Restul angajaților mă iau cu ironii. «Eroina», așa îmi spuneau toți după Colectiv. Nu m-a sprijinit nimeni din spital, pe față, și-au văzut propriul interes. Mai sunt în spital pentru că n-au avut ce să-mi facă legal. Au încercat, m-au băgat prin niște comisii de disciplină, dar nu au reușit. Probabil că le-a fost și teamă că ar fi fost scandalul mult prea mare, sperau să plec eu. (...) Mi-au pus mulți întrebarea de ce rămân, mi s-a spus că e ceva toxic pentru mine. Probabil rămân ca să termin ce-am început, e ca o luptă din care vreau să ies cumva cu capul sus, să se schimbe ceva. Am și vrut să plec, la un moment, la alt spital, am pus pe cineva să se intereseze acolo, la șefa de secție, și când a auzit despre cine e vorba, a zis pas. Mi-a zis cineva: «Te-ai nenorocit pe viață, nimeni n-o să mai vrea să te angajeze nicăieri, o să fii o paria…». Probabil că așa e”.

În ceea ce privește consecințele privind neregulile semnalate, Cameia Robu spune, în același interviu[116] că „Au tot încercat să găsească un loc în care să facă un centru de arși modern, dar bineînțeles că nu s-a găsit nimic. Și atunci am rămas cu acest spital care e depășit, are o sută de ani, și nu corespunde în niciun fel condițiilor moderne. Spitalul a stat închis cred că vreun an, doar că, la două săptămâni de la redeschiderea acestei secții, a reapărut același microb, piociancul, rezistent la toate antibioticele”.

[114] facsimil Anunț Consiliul de Administrație, Narcis Vlad Barbu, Facebook, 26 octombrie 2017, postare Camelia Roiu, Facebook, 10 februarie 2018.
[115] „Medicul fără de care nu am fi aflat niciodată de infecțiile din spitalele românești”, de Mihai Ghiduc; fotografii de Andrei Pungovschi, 7 martie 2019.
[116] Ibidem.

Presiuni economice

Reclame înșelătoare la suplimente alimentare, anchetate de Libertatea

În ianuarie 2019, Libertatea și-a anchetat propriii clienți de publicitate, care promovau suplimente alimentare ce pretindeau că tratează cancerul. Reclamele la suplimente („Onconovical, suplimentul nr. 1 în lume recomandat în afecțiunile oncologice") apăreau uneori chiar și pe prima pagină a ziarului, precum și în alte publicații, iar Libertatea a analizat acest fenomen.

Titlul anchetei este mai mult decât edificator pentru unghiul de abordare: „Libertatea, despre publicitatea mincinoasă din propriul ziar, din presă, de pe TV și de pe Internet! Afacerea suplimentelor alimentare care promit că te vindecă de cancer!". Materialul, publicat pe 25 ianuarie, este semnat de Cătălin Tolontan și Răzvan Luțac. „Ringier este o companie media care s-a angajat să apere libertatea de exprimare a jurnaliștilor și dreptul publicului de a afla informațiile, indiferent pe cine deranjează acestea. Nu avem subiecte tabu"[117], au precizat autorii.

Libertatea a tratat inclusiv modul în care alte publicații au ales să prezinte suplimentele alimentare, uneori chiar fără să le marcheze ca publicitate. „Genul de publicitate înșelătoare din Libertatea, atât pentru Onconovical, dar și pentru multe alte suplimente alimentare se regăsește pe site-urile adevarul.ro, România Liberă, Evz.ro, Ziare.com, Realitatea.net, Antena3.ro, Formula AS, Doctorul Zilei, în ziarul Click, la televiziunea România TV și în alte locuri", au mai scris jurnaliștii Tolontan și Luțac.

Drept reacție la investigația jurnalistică, clienții de publicitate la suplimente s-au retras aproape unanim la 1 februarie, alegând drept alternativă publicația Click, unde au ocupat un sfert din ediție[118], precum a remarcat PaginaDeMedia.ro. „Este o reacție de anii '90, pe principiul nu scrii de bine, scot banii de publicitate**.** Este o reacție care, într-un fel, ridică și mai multe semne de întrebare legate de produsul tău"[119], a declarat Mihnea Vasiliu, directorul Ringier România, pentru PaginaDeMedia.

Spre surpriza tuturor, însă, o săptămână mai târziu, reclamele la suplimente au revenit în Libertatea, ocupând un sfert din ziar[120].

[117] „Libertatea, despre publicitatea mincinoasă din propriul ziar, din presă, de pe TV și de pe Internet! Afacerea suplimentelor alimentare care promit că te vindecă de cancer!", Cătălin Tolontan & Răzvan Luțac, Libertatea.ro, 25 ianuarie 2019.
[118] „Au «pedepsit» Libertatea, dar au rămas în Click. Un sfert din tabloidul de azi e cu reclame la suplimente alimentare", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 1 februarie 2019.
[119] „«E o reacție de anii '90: nu scrii de bine, scot reclamele» – șeful Ringier, Mihnea Vasiliu, despre retragerea clienților după ancheta Libertatea", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 1 februarie 2019.
[120] „Suplimentele alimentare au revenit în Libertatea: un sfert din ziar cu reclame, la o săptămână după ce «pedepsiseră» ziarul", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 8 februarie 2019.

Presiuni în redacții

Jurnalistă concediată după publicarea unui articol despre masonerie

În septembrie 2018, jurnalista Mirela Bonchiș, corespondentă din Bihor pentru ziarul Adevărul, a povestit pe Facebook că a fost anunțată că ziarul renunță la colaborarea cu ea, în aceeași zi în care a publicat un material despre masoni care a atras foarte mulți cititori. Potrivit jurnalistei, articolul „Val de retrageri din Masonerie: cine trebuie să-și declare apartenența la Marea Lojă Națională din România" ar fi avut peste 50.000 de accesări și peste 1000 de distribuiri. „Am publicat articolul pe site în jurul orei 07.40, iar la prânz am fost sunată de către unul dintre coordonatori care mi-a spus că se încheie colaborarea chiar din ziua respectivă, invocând faptul că articolul respectiv putea fi exploatat mai bine", a scris Mirela Bonchiș pe Facebook. Jurnalista a mai sugerat, fără să dea nume, că proprietarul ziarului Adevărul, Cristian Burci, ar fi făcut parte din masonerie.

Contactat de PaginaDeMedia.ro, Dan Marinescu, redactorul șef Adevărul, a negat că la baza renunțării la colaborare ar fi stat respectivul articol, sugerând că era doar o coincidență, și a spus că nemulțumirea coordonatorilor era legată de numărul și calitatea materialelor publicate de jurnalistă[121]. Dan Marinescu a negat că încheierea contractului ar fi avut legătură cu Cristian Burci[122].

Rareș Bogdan s-a certat cu proprietarul Realitatea TV

În noiembrie 2018, realizatorul TV Rareș Bogdan a amenințat în direct că demisionează de la Realitatea TV dacă Oreste Teodorescu și Oana Stănciulescu nu vor mai fi invitați ai televiziunii, și dacă directorul Realitatea TV Edward Pastia nu este concediat pentru că ar fi dispus întreruperea colaborării cu cei doi[123]. Oreste acuzase că era cenzurat pentru că refuzase să intre în partidul pe care proprietarul postului, Cozmin Gușă, dorea să îl înființeze. Pe de altă parte, Cozmin Gușă a susținut că a fost de acord cu încetarea colaborării cu cei doi, deoarece „se folosea numele Realității în diverse discuții sau tranzacții, (...) ei nefiind angajați ai Realității"[124]. Discuțiile în contradictoriu au escaladat până acolo încât Rareș Bogdan a fost suspendat de pe post printr-un SMS primit de la Gușă[125]. Gușă a declarat în acest context că nemulțumirile legate de Oreste și Stănciulescu nu erau încă lămurite și că „Faptul că Rareș Bogdan și-a permis aseară să ceară demisia șefului său nu se admite"[126]. După două zile în care a fost suspendat de pe post, Rareș Bogdan s-a împăcat cu Cozmin Gușă și a revenit la Realitatea TV. „Ne-am spus ce am avut de spus în particular, ca doi bărbați. În

[121] „Corespondent Adevărul: am fost concediată după un articol despre masoni. Șefii ziarului: nu are legătură cu articolul", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 20 septembrie 2018.
[122] Ibidem.
[123] „Rareș Bogdan anunță că pleacă de la Realitatea TV dacă Oreste Teodorescu și Oana Stănciulescu nu vor fi reprimiți. Oreste acuzase că e cenzurat pentru că nu a vrut să intre în partidul lui Cozmin Gușă", Mihai Roman, G4Media.ro, 21 noiembrie 2018.
[124] „VIDEO Scandal la Realitatea TV: Rareș Bogdan amenință că părăsește postul după ce Oreste și Oana Stănciulescu au fost interziși în platou/ Gușă acuză că «se folosea numele postului în discuții și tranzacții»", Ionuț Baias, Costin Ionescu, HotNews.ro, 21 noiembrie 2018.
[125] „Rareș Bogdan, suspendat de pe post prin SMS. Gușă: Trebuie să își asume greșeala. Bogdan: Nu mi-am închipuit că se va ajunge aici", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 21 noiembrie 2018.
[126] Ibidem.

seara când lucrurile au degenerat, poate și ulterior, am fost amândoi pătimași."[127], a mai spus Rareș Bogdan.

Până la data redactării acestui raport, Oreste și Oana Stănciulescu nu s-au întors în platourile Realitatea TV. Proprietarul postului, Cozmin Gușă, a susținut că aceștia ar fi folosit brandul televiziunii în interes personal[128]. Oreste a publicat pe Facebook un mesaj în care i-a mulțumit lui Rareș Bogdan pentru solidaritate și a spus că nu mai dorea să fie prezent în studiourile Realitatea TV și că rămânea în relații de prietenie cu Bogdan. „Apreciez enorm efortul, strădania și camaraderia lui Rareș de a nu ne pierde pe Oana și pe mine de pe lista invitaților lui! Ne leagă o puternică și autentică fraternitate! Eu am decis, însă, în lumina ultimelor zile, să renunț la a mai fi prezent la Realitatea tv, un post care nu mă mai reprezintă de ceva vreme încoace! Voi fi prezent întotdeauna, fără nici o alta condiție atunci când Rareș mă va solicita, oriunde în altă parte!", a scris Oreste.

Digi 24 a scos materiale incomode de pe site

În februarie 2019, PaginaDeMedia.ro a descoperit că site-ul Digi24.ro a șters orice mențiune a investigației jurnalistice „Dumnezeul achizițiilor", despre un preot din județul Tulcea care derula 130 de contracte din bani publici (finanțate de Ministerul Dezvoltării) în condiții suspecte, investigație realizată de jurnaliștii Alex Nedea și David Muntean, de la Recorder.ro[129].

Investigația demonstra mecanisme prin care, sub pretextul modernizărilor de la sate (prin Programul Național de Dezvoltare Locală - PNDL), grupurile de interese supraevaluau prețurile, acordau preferențial finanțări, efectuau lucrări doar de fațadă, și făceau tot posibilul să se ascundă de ochii presei[130].

Mai mult, în urma publicării anchetei, DNA - Serviciul Teritorial Constanța s-a autosesizat și a deschis un dosar pentru abuz în serviciu pentru primăriile constănțene care lucrau cu firma preotului, iar jurnaliștii Recorder.ro le-au pus benevol la dispoziție anchetatorilor toate documentele consultate[131].

În primă fază, site-ul Digi 24 menționase reportajul în două știri, dar ulterior aceste știri nu au mai putut fi găsite pe site, însă dovada că existaseră s-a păstrat în indexarea Google, potrivit jurnalistului Petrișor Obae, de la PaginaDeMedia.ro. Jurnalistul a mai scris că dispariția urmelor investigației de pe Digi24.ro s-ar fi produs în urma unor „intervenții de sus"[132]. La două zile după publicarea articolului de pe PaginaDeMedia care semnala dispariițiile, site-ul Digi24.ro a publicat o nouă știre care făcea referire la investigația Recorder și la modul în care DNA s-a autosesizat în acest caz, iar, până la data redactării acestui raport, știrea respectivă a rămas pe site[133].

---

[127] „Rareș Bogdan și Cozmin Gușă au căzut la pace. Jocuri de putere revine pe post. «Am fost amândoi pătimași»", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 24 noiembrie 2018.

[128] „Cozmin Gușă explică motivele pentru care Oreste și Stănciulescu nu mai au voie la Realitatea TV: «Nu se justifică în niciun caz acest gen de comportament»", Alexandra Constanda, Adevărul.ro, 12 noiembrie 2018.

[129] „«Dumnezeul achizițiilor», scos de pe site-ul Digi24 după o intervenție «de sus»", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 25 februarie 2019.

[130] „VIDEO. Dumnezeul achizițiilor", Alex Nedea & David Muntean, Recorder.ro, 19 februarie 2019.

[131] „Efectul investigației Recorder: DNA s-a autosesizat și a deschis dosarul «Dumnezeul achizițiilor»", Alex Nedea, Recorder.ro, 27 februarie 2019.

[132] „«Dumnezeul achizițiilor», scos de pe site-ul Digi24 după o intervenție «de sus»", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 25 februarie 2019.

[133] „DNA s-a autosesizat în cazul preotului cu zeci de contracte câștigate prin PNDL", Digi24.ro, 27 februarie 2019.

Câteva săptămâni mai târziu, însă, site-ul Digi24 a „recidivat" și a mai șters un material, de data aceasta despre poziția (sau, mai corect spus, despre tăcerea suspectă a) Autorității de Supraveghere Financiară cu privire la perspectiva în care administratorii de fonduri private de pensii părăsesc România, situație propusă dezbaterii publice chiar de economistul-șef BNR, Valentin Lazea, potrivit articolului. Materialul, preluat de alte publicații[134], a dispărut ulterior fără explicație de pe site-ul Digi.

[134] *„Ce spune ASF despre plecarea fondurilor private de pensii din România", satu-mare.robo-stiri.ro, 26 februarie 2019.*

Alte presiuni

Val de reclamații menite să intimideze un jurnalist local

La sfârșitul lui 2018 și începutul lui 2019, jurnalistul local Ionuț Corfu, de la TVNeamț.ro, cunoscut pentru materialele sale critice la adresa unor reprezentanți PSD, a semnalat pe Facebook că a fost reclamat pentru fapte fictive (evaziune fiscală, exploatarea propriului fiu) la mai multe instituții ale statului (MAI, Protecția Copilului) de persoane care în general și-au păstrat anonimatul, cu excepția fostului ministru al Economiei, Dănuț Andrușcă, care i-a dat în judecată pe jurnalist și o instituție media fără legătură cu acesta.

„Scopul o fi să mă hărțuiască, să mă țină ocupat. (...) Eu nu cred în coincidențe. E un atac concertat, în ultima lună (...) Am mai avut cazuri și procese, pe hărțuire, pe șantaj... Dar să fie atâtea, într-un timp atât de scurt, nu s-a mai întâmplat”[135], a declarat Ionuț Corfu pentru HotNews. Tot HotNews a relatat că un reprezentant al Protecției Copilului a confirmat că existase o sesizare venită pe email de la o persoană care nu a vrut să își divulge identitatea, dar că instituția nu descoperise nereguli. „Ne-am lămurit că nu există o cauză”, a declarat pentru HotNews angajatul respectiv. Din informațiile HotNews, persoana care îl reclamase pe jurnalist la Protecția Copilului folosise drept argument fotografii cu fiul jurnalistului, care era pasionat de arte vizuale, și a susținut că acesta ar fi fost forțat să muncească, ceea ce s-a dovedit a fi fals[136].

Coaliția pentru Familie crede doar în propria libertate de exprimare

Organizațiile creștine conservatoare din Coaliția pentru Familie și susținătorii acesteia au recurs în 2018 la mai multe atacuri împotriva libertății de exprimare sau a libertății presei. Dintre acestea le amintim pe următoarele:

- Evacuarea a doi jurnaliști de la Vice și a unui jurnalist de la Mediafax de la o conferință de presă susținută în luna septembrie 2018[137]. Unul dintre jurnaliștii evacuați a acuzat lipsa de reacție a celorlalți jurnaliști aflați în sală. Alți doi jurnaliști, de la Casa Jurnalistului, au fost dați afară, cu Poliția, de la o conferință publică a Coaliției, organizată în Centrul Cultural din Buzău în octombrie 2018[138].

- Blocarea derulării conferinței Women Talk la Ateneul din Focșani[139] din cauză că unul dintre invitați era Patrick Brăila, activist transgender, venit să discute despre identitatea de gen. Conferința era organizată de un grup de elevi din Focșani, cu finanțare din partea Departamentului de Stat American și tema principală a conferinței era violența domestică și discriminarea de gen. Conferința a avut loc, într-un final, într-o sală de hotel din localitate.

---

[135] „Val de reclamații anonime, plus una de la un fost ministru, împotriva unui ziarist incomod din Neamț/ Ionuț Corfu: «Scopul e să mă hărțuiască, să mă țină ocupat»”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 1 februarie 2019.

[136] ibidem

[137] „Coalitia pentru Familie a dat afara de la conferința de presă mai mult jurnaliști incomozi (Video)”, de Andreea Ghinea, 27 septembrie 2018.

[138] https://www.facebook.com/casa.jurnalistului/posts/2242577445813572

„ (VIDEO) Imagini tulburătoare: Cum îi explici copilului tău ura celor doi reprezentați ai «CpF»”, Ziarul de Iași, 5 octombrie 2018.

[139] „Cum a blocat Coaliția pentru Familie o conferință despre discriminare”, Casa Jurnalistului, 24 februarie 2018.

- Hărțuirea realizatorilor clipului de descurajare a participării la referendum „Copiii referendumului”. Pe 10 octombrie 2018, la 3 zile după referendumul (eșuat) de modificare a definiției familiei din Constituție, 15 parlamentari, unii dintre ei susținători declarați ai demersului Coaliției pentru Familie, au trimis un memoriu Autorității pentru Protecția Copilului în care întrebau dacă copiii folosiți în clipul publicitar aveau acordul părinților și dacă s-a respectat „interesul superior” al acestora. În ciuda faptului că Autoritatea pentru Protecția Copilului primise toate documentele necesare de la Papaya Advertising (realizatorii clipului), aceasta a trimis plângerea mai departe către poliție, care l-a chemat la audieri pe reprezentantul legal al agenției de publicitate. Conform acestuia, nu au existat niciun fel de abuzuri ale poliției. În sprijinul Papaya Advertising au intervenit 5 asociații profesionale ale publicitarilor[140]. Unul dintre parlamentarii semnatari ai memoriului și-a cerut scuze și și-a retras semnătura spunând că a fost indus în eroare de un coleg al lui, care i-ar fi cerut să semneze pentru o inițiativă privind apărarea drepturilor minorilor care apar în filmări[141].

[140] „Solidaritate în publicitate. Industria reacționează ferm după ce șeful Papaya Advertising a fost audiat pentru un clip”, de Alexandra Constanda. Adevărul, 6 noiembrie 2018.

[141] „Deputatul PNL care a semnat pentru anchetarea celor care au realizat spotul Copiii Referendumului: «Mă simt vinovat pentru că am semnat ca primarul»", de Stefan Both, Adevărul, 6 noiembrie 2018.

Concluzii:

- Autoritatea Națională pentru Supravegherea Prelucrării Datelor cu Caracter Personal și Poliția Teleorman au cerut jurnaliștilor de la RISE Project să dezvăluie sursele unui material de presă care îl viza pe Liviu Dragnea. Ambele instituții publice au în conducere persoane care au legături cu Dragnea.

- Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal se adaugă listei de cenzori politici ai mass-media, implementând Regulamentul privind protecția datelor cu caracter personal (GDPR) fără a respecta exercitarea dreptului la libertatea de exprimare.

- În 2018, hotărârile luate de colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării în materie de sancționare a discursului instigator la ură au expus presiunile politice la care este supusă instituția. Cu toate acestea, trebuie remarcat că în a doua parte a anului 2018, CNCD a început să dea semne că-și recâștigă independența față de politic.

- Redacția unei publicații și-a investigat propriii clienți de publicitate, care s-au retras pentru o săptămână din paginile ziarului, după care au revenit ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

- Unii lideri politici și conducători ai instituțiilor publice nu respectă munca jurnaliștilor și încearcă să se folosească de presă pentru a-și urmări propriile interese.

- O instituție de stat a renunțat la contractul cu agenția de publicitate care critica puterea.

- Instituții de presă importante au funcționat ca unelte ale proprietarilor și au susținut manifest interesele politice, economice sau de natură juridică ale acestora.

- Un partid a încercat să strângă semnături pentru reclamarea la CNA a televiziunilor critice.

- S-au făcut presiuni inacceptabile asupra mai multor jurnaliști critici la adresa puterii.

- În diferite moduri, unii politicieni au încercat să se promoveze pe bani publici.

- Avertizorii de integritate au fost hărțuiți și în anul 2018 de instituțiile publice în care sesizau nereguli.

- Instituția Avocatului Poporului, ca autoritate responsabilă pentru reprezentarea/protejarea avertizorilor, este pasivă sau intervine doar formal.

- Cunoașterea legii este un instrument foarte important pentru consolidarea rezistenței avertizorilor în fața agresiunilor și hărțuirii din partea reprezentanților instituționali. Pentru acțiuni comparabile, avertizorii au raporturi diferite cu instituțiile pe care le-au reclamat și este vizibil că avertizorul care utilizează mai eficient legea dispune de o imunitate crescută.

- În toate cazurile semnalate de avertizori, instituțiile vizate au invocat prejudicii de imagine sau efecte negative asupra reputației.

Recomandări pentru ziariști:

- Delimitați-vă ferm de tentativele de presiune și ingerință editorială și semnalați public aceste situații.
- Nu tolerați abuzurile patronatelor, întrucât acestea decredibilizează presa în ansamblu.
- Informați organizațiile de media dacă sunteți victime ale presiunilor sau ale cenzurii.
- Evitați produsele editoriale sponsorizate de politicieni, autorități sau companii și care sunt concepute ca materiale de propagandă.
- Refuzați colaborarea cu serviciile de informații.
- Respectați misiunea presei și nu vă transformați în agenți de influență, propagandiști sau avocați ai propriului patron.
- Invocați clauza de conștiință când nu considerați etice practicile redacției.

Recomandări legate de avertizorii de integritate:

- Deși există de 15 ani, Legea avertizorului de integritate este insuficient cunoscută de beneficiari (avertizori), de structurile de management ale instituțiilor subiect al sesizărilor și de către magistrați. Se recomandă promovarea legii de către toți protagoniștii sociali preocupați – membri ai organizațiilor neguvernamentale, instituții publice angajate în formarea funcționarilor publici, ziariști.
- Expunerea publică a avertizorilor este în avantajul acestora, reprezentanții instituțiilor reclamate fiind, la rândul lor, expuși public, sunt obligați să-și reprime intențiile punitive. Sunt de apreciat inițiativele organizațiilor neguvernamentale și ale instituțiilor media care urmăresc sistematic soarta avertizorilor – ex.: EpochTimes, Digi 24, Pro Tv, GSP, Vice, Recorder (enumerare neexhaustivă).
- Avertizorii au nevoie de asistență juridică competentă și accesibilă financiar.

Recomandări pentru proprietarii de media/editori:

- Existența unor instrumente de autoreglementare (coduri de scriitură, coduri etice, documente care să reglementeze relația jurnalist-editor-patronat) vă pot apăra de acuzațiile de cenzură.
- Folosirea presei ca instrument de obținere a influenței politice și/sau economice poate funcționa pe termen scurt, dar, în perspectivă, această abordare duce la falimentul moral și financiar al instituțiilor de presă și al celor care le instrumentalizează. Respectul pentru public este cea mai sigură investiție.
- Transparența vă poate ajuta să vă apărați de acuzațiile de cenzură sau de practici editoriale lipsite de etică.

Recomandări pentru politicieni, autorități și mediul de afaceri:

- Nu mai folosiți instituțiile statului pentru a intimida vocile critice.
- Sprijiniți presa care diseminează conținut editorial relevant. Aceasta sprijină la rândul ei un cadru propice pentru inovație, un mediu de afaceri sănătos și o clasă politică competentă.
- Respectați independența editorială a presei. Presa liberă și responsabilă este mediul cel mai potrivit pentru a vă transmite mesajele.
- Libertatea de exprimare și libertatea presei sunt vitale pentru o societate democratică. Susțineți și protejați libertatea de expresie și diversitatea exprimării în toate formele sale.

Presa și Serviciile

În ultimul an, spațiul public a fost mai liniștit în privința acuzelor deschise de colaborare sau de apartenență a unor jurnaliști și lideri de opinie din mass-media la serviciile de informații. După ce, în 2017 și la început de 2018, dezvăluirile au fost tumultoase, inclusiv prin recunoașterea oficială de către SRI a faptului că în presă ar exista „infiltrați", ecourile subiectului s-au stins sub cele ale unui subiect mult mai complex: protocoalele de colaborare între SRI și diverse instituții, cele mai importante fiind cele din domeniul Justiției.

La finalul anului 2017 și începutul lui 2018, mai multe persoane publice au făcut declarații cu referire la relațiile existente între patroni mass-media și conducerea SRI din mandatul lui George Maior.

Conform acestor declarații, șefii SRI se întâlneau cu patroni din mass-media. Din declarații reiese și că șefii SRI ar fi creat unui sistem de „culoare" în justiție și media sau ar fi intervenit în deschiderea unor dosare penale patronilor din presă. George Maior, director SRI în perioada 2006 – 2015, a infirmat aceste teorii.

- Elena Udrea (fostă ministră, plecată în Costa Rica înainte de a primi o condamnare penală definitivă în 2018 – condamnare anulată însă după decizia CCR privind nelegala compunere a completurilor de 5 judecători) i-a identificat pe Florian Coldea - fost director adjunct în SRI, George Maior - fostul director al SRI, și pe Dumitru Dumbravă - general SRI ca fiind unele dintre persoanele[142] care ar fi fost responsabile de crearea unui sistem de „culoare" în justiție și media, adică rețele folosite pentru a deschide dosare penale, pentru a redacta rechizitorii sau pentru a alege complete de judecată, în timp ce rolul „culoarelor" din media ar fi fost acela de a convinge opinia publică de vinovăția persoanelor anchetate, înainte ca acestea să fie judecate[143] (detalii în raportul FreeEx 2017-2018).

- Adrian Sârbu, patron media, a declarat (la începutul lunii noiembrie 2017): „Voi vorbi despre prezența perturbatoare, uneori distrugătoare, a SRI în câmpul mass-media în perioada 2010-2016[144]".

- Claudiu Manda (PSD), președintele în funcție al Comisiei de control al SRI (din septembrie 2017)[145], a declarat, după audierea lui Adrian Sârbu, că acesta a făcut referire la o situație din 2010 când a fost rugat de către George Maior să-l ajute pe Sebastian Ghiță cu sfaturi despre cum să conducă instituția Realitatea TV din punct de vedere managerial[146].

- După audierea lui George Maior, șef al SRI în perioada 2006 – 2015, Claudiu Manda a relatat că Maior a recunoscut în fața Comisiei că a avut întâlniri cu patroni de presă, dar că întâlnirile ar fi fost la inițiativa acestora. Conform lui Manda, Maior ar fi afirmat „că nu a dat

[142] *„Manda: Udrea ne-a povestit, cu nume și prenume, despre statul paralel, despre culoarele Justiției și culoarele media", de Cristian Citre, News.ro, 19 oct 2017.*
[143] *„Video Adrian Sârbu, audiat în Comisia SRI: Vorbesc despre curaj, nu despre frică. Prezența SRI în câmpul mass-media, în perioada 2010-2016, distrugătoare", Mediafax, 1 noiembrie 2017.*
„Manda: Udrea ne-a povestit, cu nume și prenume, despre statul paralel, despre culoarele Justiției și culoarele media", de Cristian Citre, News.ro, 19 oct 2017.
[144] *„Video Adrian Sârbu, audiat în Comisia SRI: Vorbesc despre curaj, nu despre frică. Prezența SRI în câmpul mass-media, în perioada 2010-2016, distrugătoare", Mediafax, 1 noiembrie 2017.*
[145] *http://www.cdep.ro/pls/parlam/structura2015.co?cam=0&idc=15*
[146] *„Manda: Sârbu spune că a fost rugat de Maior să-l ajute pe Ghiță cu sfaturi cum să conducă Realitatea TV și că Florian Coldea i-a spus că are soluție pentru Voiculescu înainte să se pronunțe instant", de Cristian Citre, News.ro, 1 noiembrie 2017.*

niciodată dispoziții în ceea ce privește politici locale de a sprijini nici măcar campanii de promovare a SRI sau partizanat politic”[147]. Conform lui Manda, Maior a confirmat întâlnirea cu Sârbu[148].

- Elan Schwartzenberg, om de afaceri, fost patron al Realitatea TV, plecat în Israel în 2012, a declarat în februarie 2018 că Sebastian Ghiță, fostul său partener de afaceri la Realitatea TV, ar fi beneficiat de protecția SRI și DNA[149]. El a mai declarat și că Sebastian Ghiță i-ar fi spus că este „captiv” al SRI și DNA[150]. La rândul său, Manda a declarat că Maior ar fi spus că a avut o întâlnire cu Schwartzenberg la inițiativa acestuia.[151]

- Schwartzenberg a relatat și că Dumitru Cocoș, fostul soț al Elenei Udrea, i-ar fi spus că a sponsorizat Realitatea TV cu 500.000 de euro la cererea lui Florian Coldea, director adjunct al SRI la acea dată[152]. Elena Udrea făcuse publică această informație în 2015[153].

- Sorin Ovidiu Vîntu a susținut și el, într-un interviu acordat B1 TV în martie 2018[154], că Sebastian Ghiță ar fi fost omul SRI și că ar fi beneficiat de sprijinul președintelui Traian Băsescu, în mandatul acestuia[155]. Sorin Ovidiu Vîntu a acuzat, de asemenea, SRI de implicarea în condamnările sale penale.[156] Sorin Ovidiu Vîntu se află în detenție, ispășind mai multe pedepse cu închisoarea[157]. Prima condamnare a lui Vîntu a venit în 2012, pentru șantajarea lui Ghiță, fostul său partener de afaceri în Realitatea TV[158].

- În decembrie 2016, într-o înregistrare difuzată la România TV imediat după plecarea lui Sebastian Ghiță în Serbia (în timp ce se afla sub control judiciar), acesta a declarat că toate dosarele cu patroni de media ar fi fost „măsluite, aranjate”, că fostul președinte Traian Băsescu i-ar fi spus că are înregistrări cu felul în care a fost plănuită închiderea lui Dan Voiculescu și că Laura Codruța Kövesi l-ar fi folosit pentru a fabrica dosarul Realitatea Media[159].

- Manda a declarat că Maior a negat orice implicare a sa sau a SRI în conflictul dintre Ghiță și Vîntu[160].

---

[147] «UPDATE. George Maior, audiat peste 6 ore, în comisia SRI: ”Au fost foarte multe întrebări privind relația SRI cu Justiția” (VIDEO)», de Valentina Postelnicu, Libertatea, 27 februarie 2018.
[148] Ibidem.
[149] Elan Schwartzenberg, interviu la B1 TV: Un avocat din Israel i-a scris lui Kövesi că vreau să vin la DNA; ea a refuzat brutal audiența și a spus că mă citează prin comisie rogatorie / Mă întorc în România când va fi normalitate, poate mă întorc chiar cu Codruț Marta”de V.M. HotNews.ro, 23 februarie 2018.
[150] Ibidem.
[151] «UPDATE. George Maior, audiat peste 6 ore, în comisia SRI: ”Au fost foarte multe întrebări privind relația SRI cu Justiția” (VIDEO)», de Valentina Postelnicu, Libertatea, 27 februarie 2018.
[152] Ibidem.
[153] „De ce îl atacă Elena Udrea pe șeful interimar al SRI, Florian Coldea. Ce spun foști directori ai serviciilor secrete”, de Sebastian Zachmann, Mădălina Mihalache, Adevărul, 3 februarie 2015.
[154] „Sorin Ovidiu Vîntu, INTERVIUL INTEGRAL oferit în exclusivitate pentru Sorina Matei: Despre Realitatea TV, Sebastian Ghiță, Traian Băsescu, SRI, prăbușirea FNI și viața după gratii (VIDEO)”, B1TV, 9 martie 2018.
[155] Ibidem.
[156] „Vîntu: Maricel Păcuraru și Cozmin Gușă mi-au furat trustul Realitatea”, cotidianul.ro, 25 februarie 2017.
[157] „Vine factura pentru SOV. Fiscul îi vinde hotelurile din Deltă”, de Alex Costache, România Curată, 1 septembrie 2017.
[158] „Sorin Ovidiu Vîntu, condamnat la un an de închisoare cu executare în dosarul legat de șantajarea lui Ghiță. Decizia este definitivă”, de Valentin Anghel, Mediafax, 21 iunie 2012.
[159] „Ghiță: Băsescu mi-a spus că are înregistrări cu felul în care a fost plănuită închiderea lui Voiculescu”, News.ro, 29 decembrie 2016.
[160] Ibidem.

- În martie 2018, Ghiță[161] (aflat la acea data sub control judiciar în Serbia) a revenit în spațiul media printr-o serie de interviuri realizate de Ion Cristoiu și difuzate de mai multe televiziuni, în care a vorbit despre relațiile sale cu SRI[162].

- Sebastian Ghiță a afirmat în direct la Antena 3, în martie 2018, în emisiunea Sinteza Zilei[163], că Dan Voiculescu, Cozmin Gușă și Zoltán Teszári ar fi avut relații cu SRI.

- Gușă a afirmat, la rândul său, că spusele lui Ghiță despre relațiile lui Voiculescu cu SRI ar fi fost adevărate. De asemenea, Gușă a recunoscut că el s-a întâlnit, într-adevăr, cu toți directorii civili ai SRI și că nu îi este jenă să recunoască acest lucru pentru că nu are nimic de ascuns[164].

- Voiculescu a negat imediat, însă, acuzele de colaborare cu Coldea[165], Maior, Kövesi sau alți oameni de la SRI și, într-o postare pe blogul propriu, a răspuns cu alte acuze: „(…) pe Gușă îl sfătuiesc să nu dezvolte tema vizitelor și relațiilor lui Rareș Bogdan cu cei din conducerea SRI”[166].

Declarațiile citate mai sus aruncă o umbră de îndoială asupra activității serviciilor de informații, vizând o posibilă ingerință a lor în presă. Desigur, aceste declarații ar trebui să fie urmate și de probe care să le susțină. Iar comisiile parlamentare de control al activității serviciilor de informații au posibilitatea și ar trebui să aibă și voința de a găsi astfel de probe, dacă ele există.

Majoritatea patronilor de presă menționați au avut sau au probleme juridice de natură penală (detalii în capitolul Problemele penale ale presei, al prezentului raport).

În ianuarie 2019, trei patroni ai unor instituții media angajate politic în tabere diferite s-au reunit la Belgrad. Cozmin Gușă și Dan Andronic l-au vizitat pe Sebastian Ghiță (aflat la acea dată încă sub control judiciar). Cei trei au declarat că s-au întâlnit pentru a discuta problemele presei[167].

---

[161] Sebastian Ghiță, fondator al România TV și considerat patron de facto al acestei televiziuni, a fost abonat al contractelor cu statul, prin firmele sale de IT. „PORTRET: Sebastian Ghiță, cândva «copil teribil» în afaceri și prieten cu premierul Ponta, acum la un pas de arestare”, de Adrian Ilie, News.ro, 30 martie 2016; „Ghiță vămuia contractele acordate de stat pe piața IT. El pretindea că are influență asupra unor politicieni”, de Alex Costache, România curate, 6 martie 2017; „UPDATE3 SRI a stabilit cine va realiza sistemul IT de 31,5 milioane de euro pentru căutarea avansată în bazele de date de la ministere și instituții cheie: Siveco și o firma detinută în trecut de un interpus al lui Sebastian Ghiță”, de Adrian Vasilache, HotNews.ro, 29 mai 2017; „TVR 1, Antena 3, Romania TV și B1 prezintă interviul cu Sebastian Ghiță: Procurorul Negulescu se lăuda că sunt terminat, că sunt un mort viu / Ce puteam să mai fac decât să plec? Venea Craciunul și pe mine mă chema Ghiță / Ion Cristoiu afirmă că Ghiță i-a aratat o fotografie cu el și Kövesi, în cramă”, de R.M., HotNews.ro, 14 martie 2018. El a devenit în 2012 parlamentar pe listele PSD, unde a fost membru al Comisiei de control al SRI. http://www.cdep.ro/pls/parlam/structura2015.mp?idm=146&leg=2012&cam=2&pag=1

[162] „TVR 1, Antena 3, Romania TV și B1 prezintă interviul cu Sebastian Ghiță: Procurorul Negulescu se lăuda că sunt terminat, că sunt un mort viu / Ce puteam să mai fac decât să plec? Venea Craciunul și pe mine mă chema Ghiță / Ion Cristoiu afirmă ca Ghita i-a aratat o fotografie cu el și Kövesi, în cramă”, de R.M., HotNews.ro, 14 martie 2018; „Antena 3 și România TV, partea a doua a interviului cu Sebastian Ghiță: Rar o vedeai pe Codruța Kövesi fără Coldea la aceste întâlniri / Eu aduceam lăutarii la petreceri / Ghiță susține că nu e vorba de o fotografie cu Kövesi, ci de o imagine dintr-un «filmuleț», de R.M., HotNews.ro, 15 martie 2018; „Antena 3 și România TV, partea a treia a interviului lui Ion Cristoiu cu Sebastian Ghiță: Mi-au falsificat probe ca să ajungă cât mai aproape de Ponta / Nici de această dată nu a fost oferită vreo proba concretă privind existența prezumtivei fotografii cu Kövesi”, de R.M., HotNews.ro, 19 martie 2018.

[163] „«Și Voiculescu avea relații cu SRI». Ghiță a lansat dezvăluirea chiar la Antena 3. Reacția lui Dan Voiculescu a venit imediat”, de Sorana Pătrașcu, Evenimentul Zilei, 15 martie 2018.

[164] „Dan Voiculescu se apără după ce a fost acuzat că se întâlnea cu Maior și Coldea”, Libertatea, 19 martie 2018.

[165] „«Și Voiculescu avea relații cu SRI». Ghiță a lansat dezvăluirea chiar la Antena 3. Reacția lui Dan Voiculescu a venit imediat”, de Sorana Pătrașcu, Evenimentul Zilei, 15 martie 2018.

[166] „Dan Voiculescu se apără după ce a fost acuzat că se întâlnea cu Maior și Coldea”, Libertatea, 19 martie 2018.

[167] „Cozmin Gușă, Dan Andronic și Sebastian Ghita s-au întâlnit, la un șpriț, în Belgrad”, Ziare.com, 18 ianuarie 2019.

Deși subiectul relațiilor dintre jurnaliști (nu patroni) și servicii nu a mai avut anvergura publică de felul celei din 2017 (vezi Raportul FreeEx pentru acel an), el își continuă efectele discret, aceleași suspiciuni și acuze de colaborare sau apartenență la serviciile de informații planând deschis sau în privat între jurnaliști și vedete media, fără ca dovezi pentru astfel de acuze să apară vreodată. Subiectul are bază factuală în faptul că SRI a admis că ar exista „infiltrați" în presă[168], în faptul că există un (unic) caz de colaborare cu o structură militarizată care a devenit public (cazul Robert Turcescu – detalii în Raportul FreeEx 2014) și în existența unor relații controversate dintre SRI și patroni de presă, descrise mai sus. Dar această bază factuală nu justifică suspiciunile generalizate cu care se confruntă breasla. Interdicția prin lege a infiltrării presei de către serviciile de informații ar fi singura soluție pentru a reduce nivelul de toxicitate generat de acest subiect în breaslă și în afara breslei.

Audierile din Comisia SRI, începute în toamna lui 2017, au avut ca efect pozitiv, în 2018, scoaterea la iveală a unor informații de cert interes public, cum ar fi publicarea protocoalelor de colaborare dintre SRI și instituții din justiție (Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Înalta Curte de Casație și Justiție, Inspecția Judiciară[169]). Desecretizarea acestor protocoale și aducerea unora dintre ele în atenția Curții Constituționale[170] contribuie la garantarea legalității administrării justiției[171]. Totuși, reforma modului de funcționare a serviciilor de informații, prin modificarea legilor din domeniul siguranței naționale[172] și asigurarea unui control civil autentic prin comisiile parlamentare de control al activității acestor servicii, trebuie să devină un obiectiv real al partidelor politice[173]. În actuala legislatură, PSD și ALDE dețin majoritatea și au criticat pe larg existența unui așa-zis „stat paralel" creat/controlat, în opinia lor, de membri ai serviciilor secrete. Este momentul ca deținătorii majorității parlamentare să demonstreze solid existența acestor rețele de influență și să pună în practică controlul civil real al acestor servicii de informații.

Concluzii:

- Dezbaterile din Comisia parlamentară de control al SRI au relevat existența unor relații controversate între conducerea SRI din mandatul lui George Maior și patroni din presă.

- Comisia parlamentară de control al SRI a declanșat o anchetă în care mai multe persoane, dintre care unele cu probleme penale, au acuzat existența unui „binom SRI – DNA", care ar fi dus la instrumentarea și judecarea unor dosare cu o posibilă încălcare a legii, „culoarele din mass-media" fiind folosite pentru a credibiliza aceste acțiuni, dar Comisia nu a produs și

[168] Infiltrarea presei de către servicii este o problemă reală, acest lucru fiind recunoscut, în 2017, chiar de SRI, într-un comunicat de presă din septembrie: „Referitor la presă, reprezentanții SRI au afirmat public în repetate rânduri că serviciul de informații se comportă după aceleași norme ale muncii de informații ca toate serviciile partenere, utilizând surse secrete umane, inclusiv acoperite, în toate domeniile de interes pentru siguranța națională, cu stricta respectare a legii". - „SRI contrazice afirmațiile fostului ofițer Daniel Dragomir și spune că nu a elaborat niciodată vreun rechizitoriu / Despre ofițerii acoperiți în justiție, politică și presă: Respectăm strict legea", de R.M., HotNews.ro, 15 septembrie 2017; https://www.sri.ro/articole/comunicat-de-presa-1

[169] „Inspecția Judiciară a făcut public protocolul încheiat în 2016 cu SRI", de Eusebi Manolache, Agerpres, 9 octombrie 2018.

[170] „UPDATE Curtea Constituțională, după ce a admis sesizarea pe tema protocoalelor SRI-Justiție: Instanțele vor decide dacă s-a încălcat legea în ceea ce privește dosarele în curs", de C.D., HotNews.ro, 16 ianuarie 2019.

[171] „Opinia APADOR-CH cu privire la Protocoalele de cooperare între Serviciul Român de Informații și instituțiile din sistemul judiciar", APADOR-CH, 04.04.2018, „Cât de imparțiali mai par judecătorii după desecretizarea protocolului cu SRI?", APADOR-CH, 19.06.2018.

[172] „Parlamentul lucrează în secret la modernizarea serviciilor secrete", APADOR-CH, 26.04.2018.

[173] „«Raportul paralel» al comisiei SRI și elefantul din cameră", de Victoria Stoiciu, România Curată, 31 iulie 2018; „USR prezintă raportul «paralel» al Comisiei SRI: Niciodată nu s-a urmărit în mod real aflarea adevărului", Ziare.com, 26 iulie 2018.

un raport care să substanțieze cu dovezi această situație.

- Suspiciunile legate de o relație viciată de lucru între SRI și instituții din Justiție au fost confirmate prin desecretizarea mai multor protocoale de colaborare. Prevederile unora dintre aceste protocoale au ridicat probleme de constituționalitate.

- Infiltrarea presei de către serviciile de informații, recunoscută în mod oficial de SRI, într-un comunicat de presă din septembrie 2017, continuă să aibă efecte toxice în mass-media.

Recomandări pentru jurnaliști și editori:

- Respectați misiunea presei și nu vă transformați în agenți de influență, propagandiști sau avocați fie ai propriului patron, fie ai unor terți, cum ar fi organele de anchetă penală sau serviciile de informații.

Recomandări pentru autorități și politicieni:

- Exercitați în mod real, nu formal, în cadrul comisiilor parlamentare, atribuția de control al activității serviciilor de informații. Cereți sancționarea angajaților din servicii care au încălcat legea și urmăriți ca această cerere să fie respectată.

- Aduceți la zi legislația învechită (de aproape 30 de ani) privind organizarea și funcționarea serviciilor de informații.

- Adoptați o prevedere legală prin care să fie interzisă racolarea ziariștilor sau infiltrarea în redacții a agenților serviciilor de informații.

Problemele penale ale presei

Adrian Sârbu, Mediafax Group

Anul 2018 a fost un an liniștit pentru patronul media Adrian Sârbu: cele două dosare penale în care acesta este inculpat au trenat în procedura de cameră preliminară. Dosarul Mineriadei 13-15 iunie 1990, în care Adrian Sârbu a fost trimis în judecată în iunie 2017 pentru infracțiuni împotriva umanității, se află în cameră preliminară pe rolul Curții Supreme din ianuarie 2018, o decizie cu privire la legalitatea probelor fiind așteptată pe 8 mai 2019. În acest dosar Adrian Sârbu este trimis în judecată alături de alte 14 persoane, printre care fostul președinte Ion Iliescu, fostul premier Petre Roman, fostul șef al SRI Virgil Măgureanu și fostul lider al minerilor Miron Cozma[174]. Punerea în mișcare a acțiunii penale se făcuse în decembrie 2016[175].

Din rechizitoriul procurorilor militari reiese că Adrian Sârbu, consilier la acea oră al prim-ministrului Petre Roman, ar fi participat la reprimarea violentă a manifestației din 13-15 iunie 1990, facilitând transportul la București al unor grupuri de muncitori din Galați și ocupându-se de cazarea și hrănirea minerilor[176]. În timpul acestor evenimente, patru persoane au murit, trei au fost rănite prin împușcare, iar aproximativ 1000 au fost vătămate corporal și private de libertate.

De asemenea, potrivit rechizitoriului procurorilor militari, Adrian Sârbu ar fi „redactat un comunicat transmis la postul de televiziune [public, n.n.] ca fiind din partea Guvernului, iar în comunicat se preciza, în esență, că ceea ce se întâmpla în ziua de 13 iunie 1990 era rezultatul acțiunilor unei mișcări legionare. Aceasta, în condițiile în care, potrivit martorului (...), informările făcute de Serviciul Român de Informații și de Direcția de Informații a Armatei, informări care reflectau starea de fapt reală și care erau transmise președintelui și prim-ministrului, erau gestionate de inculpatul Sârbu Adrian, acesta cunoscând conținutul lor și fiind la fel de bine informat ca Președintele și primul ministru”[177].

În plus, în rechizitoriul procurorilor se mai susține că, în mai 1990, „înainte de a se decide evacuarea Pieței Universității, inculpatul Sârbu Adrian a avut chiar o inițiativă personală pentru o acțiune mult mai radicală decât evacuarea forțată a manifestanților din Piața Universității. Astfel, acesta i-a cerut ministrului Apărării Naționale să-i pună la dispoziție o cantitate de trotil cu care să realizeze un autoturism capcană pe care să-l detoneze în mijlocul manifestanților”[178].

Cel de-al doilea dosar penal, unde Adrian Sârbu și foști membri din conducerea Mediafax Group SA[179] au fost trimiși în judecată pentru evaziune fiscală, fiind acuzați că între 2006 și 2014 ar fi

[174] *„Procurorii militari despre Adrian Sârbu: A solicitat ministrului Apărării să-i pună la dispoziție 20 de kilograme de trotil pentru a-i arunca în aer pe protestatari”, de Virgil Burla, News.ro, 15 iunie 2017.*
[175] *„Dosarul Mineriadei: Ion Iliescu, Petre Roman, Virgil Măgureanu, Voican Voiculescu, inculpați pentru infracțiuni contra umanității. Video”, Cristina Radu, News.ro, 23 decembrie 2016.*
[176] *„Procurorii militari despre Adrian Sârbu: A solicitat ministrului Apărării să-i pună la dispoziție 20 de kilograme de trotil pentru a-i arunca în aer pe protestatari”, de Virgil Burla, News.ro, 15 iunie 2017.*
[177] *Ibidem.*
[178] *Ibidem.*
[179] *Mediafax.ro, Gândul.info, Ziarul Financiar, Business Magazin s.a. http://sales.m.ro/produse.*

prejudiciat statul cu 14 milioane de euro, prin sustragerea de la plata unor obligații fiscale[180], trenează, de asemenea, pe rolul Curții de Apel București în procedură de cameră preliminară[181].

Alexander Adamescu, România liberă

Fiul lui Dan Adamescu, Alexander Adamescu, proprietar al ziarului România liberă, a continuat lobby-ul puternic la nivel internațional pentru blocarea extrădării sale din Anglia. În februarie 2019, publicația The Guardian[182] a dezvăluit că un fost șef al serviciului secret de Informații MI6 și un lord liberal-democrat au folosit ofițeri de informații pensionați pentru a strânge informații ”sensibile” de la surse secrete din Guvernul României pentru a-l ajuta pe Alexander Adamescu. Astfel, potrivit sursei citate, firma privată de intelligence aparținând lui John Scarlett, SC Strategy (SCS), pe care o deține împreună cu Lordul Alexander Carlile, ar fi dezvăluit într-un raport pentru avocatul lui Alexander Adamescu că a obținut informații sensibile dintr-o serie de „surse confidențiale” bine plasate în România. Raportul în cauză, întocmit în 2016, sugerează că angajații SCS s-ar fi bucurat de un acces remarcabil la București, una dintre surse fiind descrisă ca un oficial „de rang înalt” la biroul administrației prezidențiale[183].

În luna august 2018, Louis Freeh, fost director al FBI și avocat al omului de afaceri Puiu Popoviciu, a acordat un interviu în revista Forbes în care critică lupta anticorupție din România[184] (Puiu Popoviciu a plecat la Londra pentru a scăpa de condamnarea definitivă la 7 ani de închisoare în dosarul „Ferma Băneasa”). La scurt timp, Rudolph Giuliani, fostul primar al New York-ului și un apropiat al președintelui Trump, i-a trimis președintelui Iohannis o scrisoare în care îi cerea acestuia să verifice protocoalele secrete încheiate de Parchetul General și Serviciul Român de Informații. Giuliani a declarat presei americane că a fost plătit de către firma condusă de Louis Freeh pentru scrisoarea adresată autorităților române[185]. Presa de la București a scris că fostul director al FBI ar fi fost angajat și de către familia Adamescu[186], informație negată însă de Alexander Adamescu. „Familia Adamescu dezminte orice legătură cu avocatul Louis Freeh, fost șef al FBI, și implicit orice legătură cu demersul transmiterii acestei scrisori de către Rudolph Giuliani, dar nu neagă și nu se dezice de conținutul scrisorii, care este întru totul corect”, se arată într-un comunicat emis de acesta[187].

La sfârșitul lunii aprilie 2019, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) i-a respins plângerea lui Alexander Adamescu împotriva mandatului de arestare în lipsă emis de autoritățile române în martie 2016[188]. Adamescu jr. a reclamat faptul că mandatul de arestare în contumacie pentru dare de mită a fost emis într-o „manieră discreționară”, că nu i s-a acordat timp suficient pentru a-și pregăti

[180] „Adrian Sârbu și foști membri ai conducerii Mediafax, trimiși în judecată”, Diana Surdu, România-Actualități.ro, 1 aprilie 2016. Detalii în Raportul FreeEx 2016-2017. La data redactării acestui raport (aprilie 2018), dosarul se afla pe rolul instanțelor de judecată Curtea de Apel București, Secția I penală. Dosar nr.: 2270/2/2016.

[181] http://portal.just.ro/2/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=200000000368212&id_inst=2

[182] „Former Lib Dem peer and ex-MI6 chief used former spies to aid Romanian tycoon”, Harry Davies and Jamie Doward, TheGuardian.com, 16 februarie 2019.

[183] „Alexander Adamescu a apelat la o firmă privată de servicii secrete din Marea Britanie pentru a scăpa de extrădare / Compania ar fi avut surse în guvernul României și administrația prezidențială”, de Nicoleta Onofrei, HotNews.ro, 17 februarie 2019.

[184] „Former FBI Director Outlines Five Steps To Restore The Rule Of Law In Romania”, Andrew Cave, Forbes.com, 23 august 2018.

[185] „Trump lawyer Giuliani got paid to lobby Romanian president”, Marianne Levine and Lili Bayer, Politico.eu, 29 august 2018.

[186] „Grupul de lobbyiști anti-justiție: Legăturile dintre Rudolph Giuliani, consulul la New York, Cătălin Dancu, Alexander Adamescu, Puiu Popoviciu și Louis Freeh”, de Dan Tapalaga, G4Media.ro, 29 august 2018

[187] „Bomba in scandalul scrisorii de la Giuliani. Familia Adamescu dezminte orice legatura cu avocatul Louis Freeh, fost sef al FBI”, de Lucian Ionescu, Evz.ro, 1 septembrie 2018.

[188] Decizia CEDO din 26 martie 2019, https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-192833%22]}

apărarea în fața cererii DNA de arestare preventivă și că autoritățile române au comis abuzuri împotriva familiei sale cu scopul de a elimina companiile acestora de pe piață. Cu unanimitate, judecătorii CEDO au concluzionat că scopul mandatului de arestare a fost acela de a-l aduce pe Adamescu în fața unei instanțe și că reclamantul nu a dovedit „dincolo de orice dubiu rezonabil" că mandatul de arestare a fost emis ca să fie eliminat de pe piață[189].

Cu doar o zi înainte de decizia CEDO, în 22 aprilie 2019, polițiștii Direcției de Investigare a Criminalității Economice și procurorii Parchetului Capitalei au efectuat mai multe percheziții la compania familiei Adamescu, Unirea Shopping Center, și la domiciliul unui director din cadrul societății, într-un nou dosar ce vizează infracțiuni de delapidare[190]. Presa a susținut că dosarul ar viza modul în care Alexander Adamescu ar fi scos bani din companie și că i-a folosit în interes personal, respectiv ca să-și plătească avocații care îl reprezintă în Marea Britanie[191]. Sesizarea în acest dosar ar fi fost făcută de fosta soție a lui Dan Adamescu, Carmen Palade, prejudiciul estimat fiind de 1 milion de euro.

Alexander Adamescu este unul dintre moștenitorii afacerilor lui Dan Adamescu. Acesta din urmă a decedat în ianuarie 2017, în timp ce executa o pedeapsă cu închisoarea de 4 ani și 4 luni[192] pentru că a mituit mai mulți judecători de la Tribunalul București cu scopul de a obține o serie de decizii favorabile firmelor sale aflate în insolvență. În același dosar, procurorii au cerut arestarea preventivă a fiului lui Dan Adamescu, Alexander Adamescu, cetățean german cu domiciliul la Londra, pe care îl acuză de complicitate la faptele pentru care Dan Adamescu a fost condamnat[193]. Alexander Adamescu a fost reținut la Londra pe 14 iunie 2016, în baza mandatului european de arestare preventivă emis de autoritățile române, chiar în fața clădirii unde organiza o conferință având ca temă „abuzurile autorităților române pe seama mandatelor de arestare preventivă"[194]. A fost eliberat la scurt timp, dar a fost reținut din nou în martie 2018.

Alexander Adamescu desfășoară un lobby intens pentru a evita extrădarea și confruntarea cu organele de urmărire penală din România[195]. El a reușit în ultimii ani să organizeze la Londra o dezbatere cu participarea unor jurnaliști de la publicații credibile ca Wall Street Journal, Times și Daily News[196] și a reușit să obțină articole în favoarea sa în publicații prestigioase cum ar fi New York Times[197], The Guardian[198], Der Spiegel[199], Forbes[200] (scrise de obicei de comentatori externi

[189] *„Încă o lovitură pentru Adamescu jr. CEDO i-a respins ca inadmisibilă plângerea împotriva mandatului de arestare în lipsă emis pentru dare de mită la cererea DNA", de Alin Ionescu, G4media, 23 aprilie 2019.*

[190] *„Dosarul de delapidare în care este vizat Alexander Adamescu: Documente de la Unirea Shopping Center, ridicate de anchetatori. Directorul general adjunct al magazinului, audiat", Mediafax, 22 aprilie 2019.*

[191] *Idem.*

[192] *„Omul de afaceri Dan Adamescu, condamnat la patru ani și patru luni de închisoare, a murit într-un spital privat", Mediafax.ro, 24 ianuarie 2017.*

[193] *Comunicat DNA din 25 martie 2016. http://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=7244*

[194] *„Alexander Adamescu va rămâne în libertate până la soluționarea cererii de extrădare", Gabriela Ghitcuta, Mediafax, 15.06.2016.*

[195] *„Când se judecă extradarea lui Alexander Adamescu din Marea Britanie", de D.Tapalaga, HotNews.ro, 5 februarie 2018.*

[196] *„VIDEO Imagini inedite / Cine sunt jurnaliștii români care au participat la conferința organizată la Londra pe tema unor presupuse abuzuri comise de procurori împotriva familiei Adamescu/ Băsescu, invitat să participe și el la o nouă conferință, ar fi refuzat", de D. Tapalagă, M. Ivașcu, HotNews.ro, 27 septembrie 2016.*

[197] *„Romania's Anti-Corruption Mania" by Patrick Basham, New York Times, 4 martie 2015.* Patrick Basham is the director of the Democracy Institute, a public policy research organization based in Washington and London.

[198] *„Campanie susținută de discreditare a luptei anticorupție din România, în presa britanică. Dan Adamescu, condamnat definitiv, și fiul sau, inculpat care nu se lasă extrădat, prezentați drept victime politice", de Costin Ionescu, HotNews.ro, 10 ianuarie 2017; „Romania's corruption fight is a smokescreen to weaken its democracy" David Clark, The Guardian, 10 ianuarie 2017.* David Clark was a special adviser at the Foreign Office from 1997 to 2001 and now works as a freelance foreign policy commentator and consultant.

[199] *„UPDATE Lobby-ul familiei Adamescu ajunge și în presa germană. Der Spiegel: Autoritățile române manifestă o atitudine dură față de un german", de Redacția Știri, HotNews.ro, 12 aprilie 2017.*

redacțiilor). Articolul din Forbes, publicat în noiembrie 2016[201], amestecă informații reale și informații false referitoare la libertatea presei în România, astfel încât să acrediteze ideea că România e un stat autoritar în care se urmărește închiderea ziarului familiei Adamescu, România liberă, pentru că ar fi fost o voce critică la adresa guvernanților, atât în guvernul Ponta, cât și în guvernul Cioloș. Problemele familiei au fost incluse și în rapoarte ale unor organizații de drepturile omului, unele cu pedigree nu foarte cunoscut[202], altele prestigioase[203], sau în rapoarte redactate de consultanți[204]. Un astfel de raport a fost publicat chiar și pe site-ul OSCE/ODIHR[205], un altul a fost prezentat în fața agenției guvernamentale americane US Helsinki Commission[206].

O surpriză a venit la sfârșitul lunii martie 2018, când Alexander Adamescu a fost reținut de autoritățile britanice pentru că ar fi prezentat un raport fals, presupus emis de Administrația Penitenciarelor din România, în dosarul în care se judecă extrădarea sa[207]. Într-un comunicat de presă trimis ulterior reținerii sale, Adamescu susține că: „În urma unei corespondențe oficiale între ziarul România liberă și Autoritatea Națională a Penitenciarelor, jurnaliștii români au trimis în Anglia un înscris a cărui autenticitate a fost contestată de Statul Român. Actul se referă la condițiile de detenție din penitenciarele din România. Prin urmare, motivul reținerii este generat de o situație care nu i se poate imputa lui Alexander Adamescu și nici redacției România liberă”[208]. Un comunicat DNA precizează însă că instanța britanică a decis arestarea preventivă deoarece nu a fost convinsă de explicațiile oferite de A. Adamescu în legătură cu prezentarea documentului fals[209].

Acțiunile de lobby ale familiei au început de pe vremea când Dan Adamescu încă mai trăia. Din informațiile publicate de presă reiese că Dan Adamescu ar fi plătit o companie americană care trebuia să facă lobby în Congresul SUA pentru „creșterea gradului de conștientizare a situației lui Dan Adamescu, deținut politic în România”[210]. Lobby-ul s-a extins și în Anglia. Dintr-un raport al unui ONG reiese că inclusiv Jeremy Corbyn, liderul laburiștilor britanici, ar fi trimis scrisori către autoritățile române în 2014, în sprijinul lui Dan Adamescu, criticând DNA și instanțele de judecată[211].

Reamintim că numele tatălui lui Alexander Adamescu, Dan Adamescu, a apărut și în afacerea „Black Cube”. Conform unor documente publicate de HotNews.ro în octombrie 2016, Dan Adamescu ar fi fost client al firmei israeliene „Black Cube”, presupus angajate și de fostul ofițer SRI Daniel Dragomir

---

200 „Romania's Quiet, Sophisticated Media Crackdown”, guest post written by Mr. Wolfe (a legal fellow at Blueprint for Free Speech, an international NGO focused on freedom of speech law and policy, and a senior associate at Amsterdam & Partners LLP, an international law firm based in London and Washington, D.C.), *Forbes 26 noiembrie 2016.*

201 Ibidem.

202 http://hrlnwf.org/2018/01/17/european-arrest-warrant-adamescu-case-hrlnwf/?print=pdf ; „The complex case of Adamescu Family and the Romanian government”, de, Guest Contributor, thelondoneconomic.com, 21 decembrie 2017.

203 https://www.fairtrials.org/wp-content/uploads/Defence-Rights-in-the-EU-full-report.pdf?platform=hootsuite

204 „Cine este David Clark, autorul unui așa zis raport despre justiția din România”, de D. Tapalagă, HotNews.ro, 8 ianuarie 2017

205 https://www.osce.org/odihr/339626?download=true Raport al Human Rights Without Frontiers Int'l? din septembrie 2017.

206 „Cartelul anti-DNA. Schimbare majoră de tactică în lupta cu ”, de Dan Tapalaga, HotNews.ro, 24 iulie 2017. „Raport în Comisia US Helsinki, despre Justiția din România: SRI, un rol important în conducerea procurorilor DNA”, Mediafax, 18 iunie 2017.

207 „EXCLUSIV/ Alexander Adamescu a fost arestat preventiv în Anglia, pentru folosirea unor acte false în instanță. DNA precizează de când este în arest preventiv", de Cătălin Lupășteanu, Remus Vlad, Libertatea, 29 martie 2018.

208 „Alexander Adamescu, fiul lui Dan Adamescu, reținut de autoritățile din Londra/ DNA: A fost arestat după ce avocatul lui a prezentat în instanță un document neasumat de ANP”, de Firuta Flutur, Mediafax.ro, 29 martie 2018.

209 Comunicat DNA din 29 martie 2018. http://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=8749

210 „Cât a plătit milionarul Dan Adamescu, în arest la domiciliu, ca să-și facă lobby la Bruxelles. Cazul «deținutului politic» a ajuns la urechile Comisiei Europene”, de Iulia Marin, Adevărul, 26 noiembrie 2014; „EXCLUSIV. Inculpații grei ai României și-au plătit lobby de 3,1 milioane de dolari în Congresul SUA”, de Sorina Matei, sorinamatei.ro, 23 august 2017.

211 http://hrlnwf.org/2018/01/17/european-arrest-warrant-adamescu-case-hrlnwf/?print=pdf ; „The complex case of Adamescu Family and the Romanian government”, de, Guest Contributor, thelondoneconomic.com, 21 decembrie 2017.

pentru a o urmări și compromite pe șefa DNA, Laura Codruța Kövesi[212]. Firma de PR a familiei Adamescu a negat vehement această acuzație la data publicării ei[213]. În iunie 2018, unul din angajații firmei Black Cube a fost condamnat de Tribunalul București la 2 ani și 10 luni închisoare cu suspendare, după un acord de recunoaștere a vinovăției semnat cu procurorii DIICOT. Este cel de-al treilea angajat al firmei Black Cube care recunoaște acuzațiile. Potrivit Ziare.com, acesta trebuia să primească mai multe infomații obținute după spargerea conturilor de e-mail ale unor apropiați ai șefei DNA, Laura Codruța Kövesi [214].

Și redacția ziarului România liberă a fost implicată în sprijinirea patronilor săi (detalii în Raportul FreeEx 2017-2018). De altfel, familia Adamescu a invocat cenzura ca fiind motivul pentru care au fost deschise dosarele penale împotriva afacerilor deținute de aceștia, afirmând că vizat ar fi fost de fapt ziarul, care ar fi deranjat puterea politică[215].

Una dintre afacerile care au adus venituri familiei Adamescu este Astra Asigurări, o importantă societate de asigurări de pe piața românească, aflată acum în faliment. În 2014, autoritățile au început urmărirea penală împotriva lui Dan Adamescu, președinte la acea dată al Consiliului de Supraveghere al SC Asigurare Reasigurare Astra SA (detalii în Raportul FreeEx 2014-2015), acesta fiind trimis în judecată în decembrie 2016 pentru suspiciunea de săvârșire a infracțiunilor de abuz în serviciu în formă calificată, complicitate la abuz în serviciu dacă funcționarul public a obținut pentru sine ori pentru altul un folos necuvenit (două infracțiuni), și spălare a banilor. Potrivit procurorilor DNA, Dan Adamescu ar fi folosit în aceste activități contracte de împrumut false acordate Medien Holding (editorul ziarului România liberă), societate pe care o controla. Paguba produsă patrimoniului Astra Asigurări de acțiunile lui Adamescu ar fi în valoare de 795.387.999 de lei[216].

Cristian Burci, Adevărul Holding și Prima TV

La trei ani de la reținerea sa pentru 24 de ore[217], dosarul lui Cristian Burci, deschis de către procurorii DIICOT Olt, nu a fost încă trimis în instanță.

În aprilie 2016, Cristian Burci, patronul Adevărul Holding (societate în insolvență din 2012) și Prima TV, a fost reținut pentru 24 de ore de procurorii DIICOT Olt, fiind acuzat de organizarea unui grup infracțional care ar fi devalizat fosta societate feroviară ROMVAG Caracal, privatizată de statul român[218]. Potrivit anchetatorilor, Cristian Burci și alte persoane (printre care Ion Dinoiu, fostul director ROMVAG Caracal și candidat UNPR la Primăria Caracal, Clara Clementina Gheocov, fost director al ROMVAG, devenită apoi administrator special al ziarului Adevărul) ar fi prejudiciat ROMVAG Caracal și bugetul statului prin abuz în serviciu și delapidare (7.099.000 de euro și 3.811.756 de lei). Totodată, aceștia ar fi reintrodus în circulație sume de bani provenite din

[212] „EXCLUSIV Documentul Black Cube în care Dan Adamescu apare «client»/ Ce se angajau spionii israelieni să facă în România prin contract", de Dan Tapalaga, HotNews.ro, 3 octombrie 2016.

213 Ibidem.

[214] „Angajatul Black Cube la care trebuiau sa ajunga informatiile despre Kovesi a facut un acord de recunoastere a vinovatiei cu DIICOT", de Ionel Stoica, Ziare.com, 12 iunie 2018.

[215] De exemplu, într-o scrisoare deschisă din octombrie 2016 adresată conducerii KPMG, compania desemnată de Autoritatea de Supraveghere Financiară să administreze insolventa Astra Asigurări, semnată de „Redacția României libere", KPMG este acuzată că este complice la o presupusă conspirație pusă la cale de statul roman pentru a pune „botniță" sau a închide „pentru totdeauna" România liberă „din cauza unei proceduri de insolvență motivată politic" și că Dan Adamescu ar fi fost condamnat la închisoare „pentru că a expus corupția unor oficiali români" („Scrisoare deschisă către președintele KPMG: Opriți distrugerea României libere!", România liberă, 24 octombrie 2016).

[216] Comunicat DNA din 20 decembrie 2016. http://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=7921

[217] http://diicot.ro/index.php/arhiva/1749-comunicat-de-presa-28-04-2016

[218] „Video. Ce conține referatul procurorilor DIICOT Olt privind dosarul ROMVAG Caracal", Adevărul.ro, 28 aprilie 2016.

infracțiuni (18.099.000 de euro și 3.811.756 de lei), prin intermediul unor societăți comerciale la care dețineau acțiuni sau care erau deținute în totalitate de persoane apropiate. Mai mult, prin ascunderea sursei impozabile sau taxabile și evidențierea în actele contabile a cheltuielilor care nu aveau la bază operațiuni reale, ori prin evidențierea altor operațiuni fictive, ar fi creat un prejudiciu de 25.646.825 de lei statului român[219]. Procurorii au făcut la acea dată percheziții inclusiv la sediul Adevărul Holding[220].

Numele lui Cristian Burci a apărut în 2017 în campania împotriva DNA declanșată de mai multe persoane publice anchetate penal sau trimise în judecată, fiind acuzat că ar folosi ziarul Adevărul drept „trompetă" în favoarea așa-zisului „binom DNA-SRI"[221].

Despre Cristian Burci s-a scris în 2017 că[222] ar fi fost prezent la o negociere pentru vânzarea de tehnologie militară pentru România, de către companii americane, participând în septembrie 2017 la o întâlnire la Washington între ministrul român al apărării, Mihai Fifor, și un consultant american apropiat al președintelui Trump, Elliott Broidy. Despre acesta din urmă presa a scris că ar fi cel care a facilitat prezența lui Liviu Dragnea la cina de investire a președintelui Trump, în ianuarie 2017[223].

Informația despre presupusa prezență a lui Cristian Burci la întâlnirea ministrului Fifor cu oamenii de afaceri americani a fost făcută publică de un alt patron de media, Cozmin Gușă, proprietarul RealitateaTV, chiar pe postul pe care îl deține[224]. HotNews.ro a descoperit, în februarie 2018, că Adevărul șterse din varianta on-line a ziarului o știre despre semnarea unui acord de achiziție de tehnică militară între statul român și o companie al lui Elliott Broidy, știre rămasă însă în cache-ul Google. Adevărul fusese singurul ziar care publicase informații despre acest acord în legătură cu care Ministerul Apărării nu făcuse nicio informare publică. Redactorul șef al Adevărul, Dan Marinescu, a răspuns la întrebările PaginaDeMedia.ro afirmând că a cerut scoaterea temporară din on-line a știrii deoarece îi fusese sesizat de către angajați ai Ministerului Economiei că ar fi conținut informații insuficient verificate[225]. Dan Marinescu a mai declarat și că nu ar fi avut nicio discuție cu patronul Cristian Burci pe acest subiect[226].

Dan Diaconescu, fost patron al OTV

În iunie 2018, Curtea de Apel București a respins, printr-o decizie definitivă, contestația fostului moderator și patron al OTV la sentința de executare ce îi interzicea să mai desfășoare vreo activitate în presa scrisă sau audiovizuală până în 2023[227]. În 2017, după executarea a doi ani și șapte luni de închisoare, Dan Diaconescu fusese eliberat condiționat. În februarie 2015, fostul om de televiziune, prezentator și proprietar al defunctului canal OTV, fondator al Partidului Popular - Dan Diaconescu (PP-DD) și candidat la alegerile prezidențiale din noiembrie 2014 din partea acestui partid, fusese condamnat definitiv la cinci ani și șase luni de închisoare cu executare de Curtea de Apel București în

[219] „Cristian Burci, reținut pentru 24 de ore de DIICOT Olt", Carla Dinu, HotNews.ro, 28 aprilie 2016.
[220] „Precizări privind anchetele efectuate de procurorii DIICOT Olt, la sediul Adevărul Holding", Adevărul.ro, 27 aprilie 2016.
[221] „Elena Udrea și fostul colonel SRI Daniel Dragomir, atac la Cristian Burci și Ionel Stoica", România liberă, 7 ianuarie 2018.
[222] „Ce căuta Fifor la masă cu Burci și un lobbyst american, la Washington", de Alex Costache, RomaniaCurata.ro, 23 septembrie 2017.
[223] Ibidem.
[224] „Dezvăluire bombă făcută de Cozmin Gușă: Cu cine s-a întâlnit Mihai Fifor într-un restaurant în SUA", realitatea.net, 22 septembrie 2017.
[225] „Uite știrea, nu e știrea! Publicată, scoasă, uitată și repusă pe Adevărul.ro: acordul Romarm cu firma americanului care l-a dus pe Dragnea la Trump", de Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 9 februarie 2018.
[226] Ibidem.
[227] „Dan Diaconescu rămâne cu interdicția de a profesa. Curtea de Apel București i-a respins contestațiile formulate", de Laurentiu Sirbu, Adevarul.ro, 21 iunie 2018

dosarul în care era acuzat de șantaj, infracțiune pentru care se folosise de activitatea sa în mass-media (caz descris în raportul FreeEx 2010). În același dosar a fost condamnat și Doru Pârv, fost realizator de programe la OTV, la o pedeapsă de patru ani de închisoare cu executare.

Curtea de Apel București a hotărât și interzicerea desfășurării de către cei doi condamnați a oricărei activități în presa scrisă sau audio-video, ca pedeapsă complementară, pe o perioadă de cinci ani după ieșirea din închisoare[228] (detalii în raportul FreeEx 2014-2015).

Sebastian Ghiță, România TV

Anul trecut i-a adus omului de afaceri și fostului parlamentar PSD Sebastian Ghiță o schimbare radicală a sorții. Dacă în aprilie 2017 acesta era reținut de autoritățile de la Belgrad și plasat sub control judiciar în baza a trei mandate de arestare emise pe numele său de autoritățile române, în ianuarie a fost aprobată de autoritățile sârbe cererea sa de azil politic[229], iar în martie 2019 ministerul Justiției a retras cererea de extrădare emisă pe numele fostului deputat după ce Curtea de Apel Ploiești a revocat și ultimul dintre mandatele de arestare[230]. Anterior, în luna august 2018, Curtea de Apel din Belgrad respinsese printr-o decizie definitivă cererea de extrădare a lui Sebastian Ghiță[231]. Decizia a reprezentat punctul culminant al unui lung șir de decizii favorabile pentru fostul deputat PSD care, în luna iunie, într-o decizie în primă instanță, a fost achitat de ÎCCJ în dosarul în care era judecat pentru mai multe fapte de corupție alături de mai mulți șefi din poliție și parchetul din Prahova[232].

Sebastian Ghiță, care controlează România TV, a fugit din România în decembrie 2016, în ultima zi în care mai beneficia de imunitate parlamentară, în timp ce se afla sub supraveghere judiciară. Sebastian Ghiță este om de afaceri și fost parlamentar PSD, membru al Comisiei parlamentare de control a SRI în legislatura 2012-2016.

La începutul lunii decembrie 2018, patronul România TV anunța, într-o intervenție telefonică la postul pe care-l controlează, că a depus un denunț penal pe numele fostei șefe DNA, Laura Codruța Kövesi, pe care o acuza că ar fi cerut suma de 68.000 de euro pentru a plăti avionul pentru repatrierea fugarului Nicolae Popa, reținut la Jakarta[233]. Chiar dacă atât Poliția Română[234] cât și Parchetul General resping acuzațiile, la sfârșitul lunii martie 2019, controversata Secție specială pentru investigarea infracțiunilor din Justiție a anunțat în mod oficial punerea sub acuzare a Laurei Codruța Kövesi pentru luare de mită, abuz în serviciu și mărturie mincinoasă în acest dosar, pornit de la denunțul lui Sebastian Ghiță. Una dintre acuzațiile care i se aduc fostei șefe DNA este că ar fi mințit, fiind audiată ca martor într-un dosar în aprilie 2017 în calitate de martor, cu privire la existența unei relații personale cu fostul deputat PSD[235]. Cozmin Gușă, după ce l-a vizitat la Belgrad

[228] „Dan Diaconescu, condamnat definitiv la cinci ani și șase luni de închisoare cu executare: «Mi-au închis partidul, acum mă închid pe minee»", Otilia Ciocan, Mediafax.ro, 4 martie 2015.
[229] „Sebastian Ghiță anunță că a primit azil politic în Serbia. Frații Cosma, audiați la Belgrad", Digi24.ro, 24 ianuarie 2019.
[230] „Sebastian Ghiță este liber să se întoarcă în România. Judecătorii i-au revocat și ultimul dintre cele cinci mandate de arestare emise pe numele lui", de Dana Frincu, Adevarul.ro, 7 martie 2019.
[231] „Curtea de Apel de la Belgrad a respins cererea de extrădare a lui Sebastian Ghiță", Agerpres.ro, 22 august 2018.
[232] „Sebastian Ghiță, achitat în dosarul în care a fost judecat pentru corupție alături de foști șefi din Poliție și Parchete", de Laurentiu Sirbu, Adevarul.ro, 14 iunie 2018.
[233] „Sebastian Ghiță anunță că a denunțat-o pe Codruța Kovesi la secția specială de anchetare a magistraților, acuzând-o că i-a cerut să plătească avionul pentru repatrierea lui Nicolae Popa", G4Media.ro, 9 decembrie 2018
[234] „Poliția Română, după acuzațiile lui Ghiță: IGPR a plătit aducerea în țară a lui Nicolae Popa / S-a negociat cu trei companii, a câștigat Ion Țiriac Air", HotNews.ro, 11 decembrie 2018.
[235] „Laura Codruța Kovesi, acuzată că a luat MITĂ aproape 269.000 lei și că a negat o relație privată cu Sebastian Ghiță", de Mihaela Gidei, Mediafax.ro, 15 februarie 2019.

pe Sebastian Ghiță în ianuarie 2019, împreună cu Dan Andronic[236], a declarat că există fotografii și filmări care dovedesc existența unei relații între Kövesi și Ghiță. „Primul indiciu e legat de poze și filmari care certifică că Ghiță avea o relație personală cu Kövesi, ceea ce a fost negat de Kövesi. În al doilea rând, este vorba de un schimb de mailuri, unde i se cere lui Ghiță să efectueze acea plata în interesul statului în contul Parchetului, legat de aducerea lui Popa din Indonezia", a declarat acesta la România TV[237]. În acest dosar este audiat, la începutul lunii martie, și jurnalistul Ion Cristoiu, căruia anterior, în cadrul unui interviu, Sebastian Ghiță îi prezentase o fotografie în care susținuse că apare alături de Laura Kövesi. După audieri, jurnalistul a declart presei că la dosar ar exista doar o singură fotografie, care nu ar fi depusă și în format electronic, nefiind de o claritate bună, și că nu ar fi făcută la locuința lui Sebastian Ghiță, ci în Crama Budurească, iar fosta șefă DNA ar apărea doar alături de fosta soție a lui Ghiță și de socrul acestuia[238]. Kövesi a fost plasată sub control judiciar în acest dosar, însă în 3 aprilie 2019, Curtea Supremă a revocat această măsură.

La sfârșitul lunii aprilie 2019, RISE Project a publicat o înregistrare audio a unei discuții între deputatul PSD Vlad Cosma și procurorul Mircea Negulescu, în sediul DNA Ploiești, în 19 decembrie 2016, ziua în care Sebastian Ghiță a fugit din țară[239]. Cosma îi vorbește lui Negulescu despre înregistrările pe care le-a făcut Ghiță și care vor fi difuzate pe rând, cu dezvăluirile despre SRI, DNA, Kövesi. Întrebat de ce nu vine Sebastian Ghiță să depună denunț, Vlad Cosma susține că fostul deputat PSD vrea scandal și că „speră să o dărâme pe madam" (Laura Codruța Kövesi -n.n.). La începutul lunii aprilie, ÎCCJ a decis excluderea din magistratură a procurorului Mircea Negulescu[240], acesta, împreună cu fostul său șef de la DNA Ploiești, Lucian Onea, fiind acuzați de Secția specială de constituirea unui grup infracțional organizat cu scopul de a fabrica dosare penale și de a smulge denunțuri împotriva unor politicieni precum Sebastian Ghiță sau Victor Ponta. În acest dosar, Laura Codruța Kövesi este urmărită penal pentru coordonarea unui grup infracțional organizat și complicitate la represiune nedreaptă[241]. Vlad Cosma, el însuși acuzat de fapte de corupție de DNA Ploiești și martor pentru DNA în dosarele împotriva lui Ghiță, și-a schimbat în fața instanței declarațiile date procurorilor, susținând că acestea au fost obținute prin constrângere[242].

La începutul lunii martie 2019, Sebastian Ghiță a anunțat la postul România TV că urmează să candideze la alegerile europarlamentare pe listele Partidului România Unită (PRU). Două zile mai târziu, în direct la același post de TV, fostul deputat PSD i-a amenințat cu bătaia pe protestatarii #rezist care se alăturaseră protestului magistraților, desfășurat în fața Curții de Apel București. „Dacă le mai prindem pe străzi pe bandele #Rezist, cum i-am văzut astăzi la Ministerul Justiției, s-ar putea să se întâlnească cu niște cetățeni de la Partidul România Unită, care să le dea niște șuturi în fund și să îi trimită acasă. Dacă poliția nu-i trimite acasă, o să-i trimitem noi. Că asta nu-i democrație"[243],

---

[236] EXCLUSIV LIBERTATEA: Cozmin Gușă, Dan Andronic și Sebastian Ghiță, fotografiați azi împreună la Belgrad! Gușă confirmă: „Am băut un șpriț și am discutat despre situația din mass-media", de Răzvan Luțac, Ștefan Pană, Libertatea, 18 ianuarie 2019.

[237] „Dosarul instrumentat de Adina Florea împotriva lui Kovesi: Sebastian Ghiță o acuză că ar fi luat «mită» constând în plata a 68.000 de euro pentru aducerea în țară a fostului director FNI Nicolae Popa, fugit în Indonezia ca să scape de închisoare", de Alin Ionescu, G4media.ro, 14 februarie 2019.

[238] „Ion Cristoiu, audiat la Secția pentru investigarea magistraților în legătură cu fotografia în care apare Kovesi depusă de Sebastian Ghiță: Nu e acasă la Ghiță, ci la crama Budurească/ Și Gabriel Oprea a fost audiat", News.ro, 21 martie 2019.

[239] „Rise Project publică o înregistrare audio a unei discuții între Vlad Cosma și Mircea Negulescu în ziua fugii din țară a lui Sebastian Ghiță", News.ro, 22 aprilie 2019.

[240] „Procurorul Mircea Negulescu, exclus din magistratură, a decis Instanța Supremă", G4Media, 8 aprilie 2019.

[241] „Kovesi este acuzată de Secția specială că ar fi coordonat grupul infracțional organizat de la DNA Ploiești care ar fi încercat să "smulgă" denunțuri de la "nevinovați", precum Vlăduț Cosma, despre Dragnea, Ghiță și Ponta / Fosta șefă a DNA ar fi ordonat trimiterea în judecată a lui Sebi Ghiță", de Alin Ionescu, G4Media, 8 martie 2019.

[242] „Reincep audierile în dosarele lui Ghita: Vlad Cosma spune ca fostul ministru PSD Cazanciuc știa din 2014 ce se întâmplă la DNA Ploiești", de Ionel Stoica, ziare.com, 04 martie 2019.

[243] „Sebastian Ghiță amenință că va trimite membrii PRU împotriva protestatarilor #Rezist: Să le dea niște șuturi în fund și să îi trimită acasă / Dacă poliția nu-i ia de pe străzi, o să ne luăm la bătaie cu ei / Să plece la ei acasă și să ne lase-n pace", de Cristian Citre, G4media.ro, 12 martie 2019.

afirmă fostul deputat PSD. Una din cererile magistraților implicați în acest protest este desființarea controversatei Secții speciale pentru investigarea infracțiunilor din Justiție, cea care o anchetează și pe Kövesi în urma denunțului depus de Ghiță. Potrivit News.ro, circa 500 de reclamații au fost primite de CNA după amenințările lui Ghiță. Și președintele Comisiei pentru cultură a Camerei Deputaților, deputatul PNL Gigel Știrbu, a solicitat CNA să se sesizeze după amenințările formulate de Sebastian Ghiță.

În 27 martie 2019, Sebastian Ghiță a anunțat pe pagina personală de Facebook că nu va candida la alegerile europarlamentare, așa cum susținuse anterior, motivul invocat fiind că mai mulți membri ai familiei ar fi fost chemați la DNA „de acoliții lui Kövesi", ceea ce lui i-ar fi arătat că nimic nu s-a schimbat în România[244].

Sebastian Ghiță, fondatorul România TV[245], este inculpat în cinci dosare[246], două dintre acestea aflându-se pe rolul Curții Supreme, în faza de apel, având însă în ambele decizii de achitare în primă instanță. Într-unul dintre acestea (în care este judecat pentru fapte de corupție, alături de foști șefi de Parchet și Poliție din Prahova) este acuzat de folosire de informații care nu sunt destinate publicității, șantaj, cumpărare de influență și conducerea unui vehicul fără permis[247]. Într-un alt dosar, în care este acuzat ca i-ar fi dat mită primarului orașului Ploiești, Iulian Bădescu, în schimbul finanțării echipei Asesoft, Sebastian Ghiță a fost achitat de ÎCCJ în septembrie 2017, dar decizia nu este definitivă[248]. Dosarele au trenat pe rolul Curții Supreme ca urmare a deciziei Curții Constituționale cu privire la compunerea completurilor de 5 judecători, în ultimul dintre acestea audierea martorilor fiind programată a se încheia în luna mai 2019[249].

Fostul deputat PSD de Prahova mai este vizat de alte trei dosare penale. Într-unul dintre acestea el a fost pus sub acuzare de procurori pentru că l-ar fi șantajat pe omul de afaceri Theodor Berna, patronul companiei de construcții Tehnologica Radion. În martie 2011, Sebastian Ghiță l-ar fi determinat pe Berna să încheie un contract fictiv cu Asesoft International SA, în valoare de 500.000 de euro, pentru a opri campania de presă demarată împotriva firmei sale de construcții. Materialele de presă erau difuzate pe Realitatea TV, post pe care Ghiță îl controla la momentul respectiv[250]. Atacurile mediatice ar fi încetat după semnarea contractului și plata primelor două tranșe în valoare totală de 150.000 de euro. Între timp, Ghiță a părăsit Realitatea TV și a înființat un alt post de televiziune, România TV. Berna a refuzat să achite și restul sumei din contract, ceea ce ar fi dus la o reluare a atacurilor mediatice la adresa companiei sale, de data aceasta pe postul România TV[251].

---

[244] https://www.facebook.com/sebastian.ghita.official/posts/2272786529644482?__tn__=-R

[245] Conform datelor furnizate de CNA deținătoarea licenței audiovizuale pentru România TV este Ridzone Computers SRL, societate al cărei unic acționar este Gheorghe Catrinel Maria (managerul România TV) - http://www.cna.ro/IMG/pdf/Proprietarii_posturilor_de_radio_si_TV_SITE-3.pdf. Sebastian Ghiță, fondatorul televiziunii, este considerat în continuare patronul de facto al acesteia.

[246] „Sebastian Ghiță, achitat în unul din cele cinci dosare în care este acuzat de DNA. Decizia nu este definitivă", de Cătălin Lupășteanu, Libertatea, 25 septembrie 2017.

[247] „Sebastian Ghiță, achitat în unul din cele cinci dosare în care este acuzat de DNA. Decizia nu este definitivă", de Cătălin Lupășteanu, Libertatea, 25 septembrie 2017; „Sebastian Ghiță scapă de al patrulea mandat de arestare", digi24.ro, 12 iunie 2017; „Fostul șef al Poliției Române Petre Tobă, audiat la instanța supremă într-unul dintre dosarele lui Sebastian Ghiță: Ne-am întâlnit de câteva ori, în cadru official", News.ro, 12 ianuarie 2018; „Portretul de mafiot facut de DNA lui Sebastian Ghiță: Control total în Prahova", Ziare.com, 28 martie 2016.

[248] „UPDATE - Sebastian Ghiță, achitat în dosarul în care este acuzat că i-a dat mită o casă fostului primar al Ploieștiului pentru a finanța echipa Asesoft", News.ro, 25 septembrie 2017.

[249] „Instanța supremă a decis reluarea apelului într-un dosar al lui Sebastian Ghiță", de Florin Zafiu, Mediafax, 4 februarie 2019.

[250] „Stilul mafiot în care Sebastian Ghiță controla instituțiile publice din Prahova", de Sorin Ghica, Ionel Stoica, Adevărul, 27.03.2016.

[251] Raport FreeEx 2016-2017.

Într-un alt dosar (Hidro Prahova), Sebastian Ghiță este acuzat de sprijinirea unui grup infracțional organizat, de trafic de influență, spălare de bani și constituire de grup infracțional organizat. Grupul infracțional organizat este presupus a fi fost condus de Iulian Herțanu, cumnatul fostului premier Victor Ponta, și viza cheltuirea unor fonduri europene în cadrul unui contract de extindere a reţelei de canalizare din oraşul Comarnic, într-un proiect în valoare de aproape zece milioane de euro. În dosar sunt cercetați și fostul deputat Vlad Cosma și fostul şef al Consiliului Judeţean (CJ) Prahova Mircea Cosma .

Ultimul dintre dosare vizează un presupus „troc" cu Victor Ponta, în care, potrivit procurorilor, acesta ar fi beneficiat de 220.000 de euro de la Sebastian Ghiță pentru a organiza vizita fostului premier britanic Tony Blair în România, iar în schimbul banilor l-ar fi desemnat pe omul de afaceri drept candidat pe listele PSD (dosarul „Blair-Ponta")[252]. În 21 martie 2019, DNA a anunțat că a predat spre soluționare acest dosar Secției speciale[253].

Dan Voiculescu, Camelia Voiculescu, Intact Publishing/Antena TV Group

În iunie 2017, Înalta Curte de Casație și Justiție a decis, printr-o hotărâre definitivă, condamnarea a lui Sorin Alexandrescu, directorul Antena Group, la 4 ani și șase luni de închisoare cu executare, pentru șantaj, a Cameliei Voiculescu, președinta grupului Intact, la un an și șase luni de închisoare cu suspendare, pentru complicitate la șantaj, și a lui Șerban Pop, fostul șef ANAF, la doi ani de închisoare cu suspendare și la prestarea a 80 de zile de muncă în folosul comunității, pentru divulgare de informații secrete[254]. Cei trei au fost condamnați în dosarul în care fuseseră trimiși în judecată în 2013, pentru șantajarea administratorului RCS&RDS Ioan Bendei (cu publicarea unor materiale defăimătoare la adresa lui)[255]. În schimb, Înalta Curte de Casație și Justiție a decis în același dosar achitarea lui Dan Voiculescu (fondatorul grupului Intact), a lui George Matiescu (împuternicit Intact), a Antenei 3 și a Intact Publishing. Antena TV Group a fost condamnată la plata unei amenzi penale de 200.000 de lei și la difuzarea hotărârii de condamnare prin intermediul postului Antena 1 timp de o lună, de zece ori. Anterior, în 2016, Curtea de Apel București îl condamnase și pe Dan Voiculescu la o pedeapsă de doi ani de închisoare cu executare[256].

În iulie 2017, Dan Voiculescu a fost eliberat condiționat de judecătorii Tribunalului București, după executarea a 3 ani de închisoare din cei 10 la care fusese condamnat în Dosarul privatizării frauduloase a ICA[257]. Unul dintre motivele care au contat în decizia de eliberare a lui Dan Voiculescu au fost cele 11 cărți pe care aceasta le-a scris în mai puțin de un an și jumătate de detenție[258]. Statul recuperase la data eliberării sale o parte infimă din prejudiciul pe care Dan Voiculescu trebuie să îl achite ca urmare a condamnării[259]. În recuperarea prejudiciului, statul român a confiscat inclusiv

[252] „UPDATE Audierea lui Sebastian Ghiță, în dosarul Ponta-Blair, va fi reluată pe 6 iunie", de Carla Dinu, HotNews.ro, 22 mai 2017.

[253] „OFICIAL: DNA a predat Secției speciale de anchetă a magistraților dosarul Ghiță-Ponta-Blair", de Alin Ionescu, G4media, 21 martie 2019.

[254] ICCJ. Dosar nr. 6528/2/2013. Hotărârea 236/2017 din 28 iunie 2017.

[255] Cazul este descris în detaliu în Raportul FreeEx 2013-2014.

[256] „Șantaj la Antene: Sorin Alexandrescu și Dan Voiculescu, închisoare cu executare. Amendă pentru Antena Group", Ziare.com, 12 mai 2016.

[257] „Omul de afaceri Dan Voiculescu va fi eliberat condiționat; decizia este definitivă", de Virgil Burla, News.ro, 18 iulie 2017.

[258] Ibidem.

[259] „Dan Voiculescu - om bogat, om sărac", de Ovidiu Vanghele, Centrul de Investigații Media, 18 iulie 2017; „Cât a recuperat statul din prejudiciul provocat de Voiculescu. Răspunsul oficial de la ANAF", de Camelia Badea, Ziare.com, 21 iulie 2017.

sediul grupului Intact, însă proprietățile confiscate sunt dificil de valorificat, deoarece există încă procese deschise de firmele lui Dan Voiculescu[260].

În ianuarie 2018, Fiscul a cerut poprirea conturilor lui Mihai Gâdea, director al Antenei 3, pentru recuperarea unui împrumut în valoare de 695.000 de lei, primit de acesta de la Dan Voiculescu[261]. Un an mai târziu, în februarie 2019, Fiscul a pierdut însă definitiv procesul cu Mihai Gâdea, Tribunalul București confirmând astfel o hotărâre similară dată de Judecătoria Sectorului 3 în luna iulie 2018. Realizatorul TV a reușit să convingă instanța că datoria către Dan Voiculescu ar fi fost stinsă încă din anul 2014, anterior condamnării din dosarul ICA[262]. Într-un caz similar, în februarie 2018, Tribunalul Ilfov admisese o cerere similară a Fiscului de proprire a conturilor deputatului Daniel Constantin, care în perioada 2007-2008 împrumutase de la Voiculescu suma de 295.000 de euro[263]. Mai mult, la finalul lui noiembrie 2018, Judecătoria Sectorului 1 a admis solicitarea formulată de Dan Voiculescu de executare silită a Ministerului Finanțelor Publice – ANAF pentru recuperarea a circa 30.000 de lei, bani pe care inspectorii i-au reținut din pensia sa, în procedura de recuperare a prejudiciului de 60 de milioane de euro din dosarul "Privatizării Institutului de Cercetări Alimentare (ICA)"[264].

În martie 2018, Judecătoria Sectorului 5 a respins cererea depusă de fostul senator Dan Voiculescu de a beneficia și el, în baza legii recursului compensatoriu, de recalcularea zilelor de închisoare executate până în iulie 2017, anterior intrării în vigoare a acestei legi[265].

Dan Andronic, Evenimentul Zilei

Dan Andronic**,** patronul Evenimentului Zilei**,** are trei dosare penale pe rolul instanțelor. În aprilie 2017, Dan Andronic a fost pus sub acuzare de Direcția Națională Anticorupție, pentru mărturie mincinoasă și favorizarea făptuitorului. Conform DNA, Dan Andronic ar fi dat declarații mincinoase în fața procurorilor în Dosarul privind campania prezidențială din 2009. Astfel, la audierile de la DNA din septembrie 2016, acesta ar fi dat declarații mincinoase în legătură cu banii încasați de firma sa pentru consultanța politică acordată în campania electorală din 2009, „urmărind prin aceasta împiedicarea/îngreunarea tragerii la răspundere penală a unora dintre persoanele inculpate în cauză", conform rechizitoriului procurorilor[266].

Dosarul privind campania prezidențială din 2009 vizează posibile acte de corupție în staff-ul de campanie al lui Traian Băsescu, învingătorul în alegerile din acel an. DNA a trimis dosarul la instanță în mai 2017[267].

---

[260] „Dan Voiculescu - om bogat, om sărac", de Ovidiu Vanghele, Centrul de Investigații Media, 18 iulie 2017.

[261] „Portalul instanțelor: Fiscul cere poprirea conturilor lui Mihai Gîdea, pentru a recupera banii din dosarul lui Voiculescu", de Ionel Stoica, Ziare.com, 26 ianuarie 2018.

[262] „Fiscul a pierdut procesul cu Mihai Gâdea: I-a plătit cash lui Dan Voiculescu o datorie de 480.000 de lei", de Ionel Stoica, Ziare.com, 5 februarie 2019.

[263] „Decizie definitiva: Conturile lui Daniel Constantin, poprite pentru recuperarea prejudiciului in dosarul in care a fost condamnat Voiculescu", de Ionel Stoica, Ziare.com, 20 februarie, 2018.

[264] „Dan Voiculescu execută silit ANAF: I-a reținut prea mult din pensie în contul prejudiciului din cazul ICA", de Ionel Stoica, Ziare.com, 20 noiembrie 2018.

[265] „Instanța respinge cererea lui Voiculescu de recalculare a zilelor de detenție în baza recursului compensatoriu", de Eusebi Manolache, Agerpres, 14 martie 2018.

[266] „DNA: Dan Andronic, acuzat de mărturie mincinoasă și favorizarea făptuitorului, în dosarul privind campania prezidențială din 2009", News.ro, 11 aprilie 2017.

[267] „Ioana Băsescu, Udrea și Andronic, trimiși în judecată în dosarul campaniei prezidențiale din 2009", de Camelia Badea, 24 mai 2017.

Punerea sub acuzare a lui Dan Andronic de către DNA, în aprilie 2017, a venit la scurt timp după ce acesta a acuzat-o pe Laura Codruța Kövesi, șefa DNA, că, alături de George Maior, Florian Coldea și Gabriel Oprea s-ar fi implicat în desfășurarea alegerilor din 2009, în favoarea lui Traian Băsescu, și ar fi făcut posibilă victoria acestuia în alegeri[268]. Dan Andronic a fost consilier al lui Traian Băsescu în acea campanie[269]. În decembrie 2016, Dan Andronic a candidat în alegerile pentru Camera Deputaților, fără succes, deschizând lista din Giurgiu a Partidului Mișcarea Populară (condus de Traian Băsescu).

Un alt dosar în care Dan Andronic a fost trimis în judecată de DNA, în decembrie 2017, pentru mărturie mincinoasă, este Dosarul Hidroelectrica. În acest dosar, Elena Udrea a fost trimisă în judecată de procurorii DNA pentru trafic de influență și spălarea banilor, respectiv mărturie mincinoasă[270]. Fosta ministră Elena Udrea este acuzată că, în 2011, ar fi cerut cinci milioane de dolari de la Bogdan Buzăianu, un om de afaceri, pentru ca, în schimb, să intervină pe lângă persoane-cheie din Ministerul Economiei și din SC Hidroelectrica SA pentru menținerea contractului între această companie de stat și firma omului de afaceri. Conform procurorilor, Elena Udrea ar fi primit, în noiembrie 2011, prin intermediari (Radu Budeanu, fostul patron al CanCan, publicație deținută la acea oră de Energy Holding), 3.800.000 de dolari, dar și o creanță de 900.000 de euro[271]. Creanța în discuție ar viza chiar compania Editura Evenimentul Zilei & Capital, deținută de Dan Andronic (detalii și în raportul FreeEx 2015-2016). Elena Udrea ar fi preluat creanța asupra Editurii Evenimentul Zilei și Capital, printr-o firmă-paravan[272].

Conform procurorilor, Dan Andronic ar fi dat declarații mincinoase în acest dosar, afirmând că nu ar fi avut cunoștință de faptul că Elena Udrea ar fi fost beneficiara reală a creanței care i-ar fi permis acesteia să controleze societatea media. Astfel, conform rechizitoriului citat de News.ro, Dan Andronic ar fi afirmat în fața procurorilor că îi comunica Elenei Udrea date privind situația financiară a Evenimentului Zilei doar pentru a se lăuda și că nu i-ar fi cerut Elenei Udrea acordul pentru a publica anumite articole, ci doar s-ar fi consultat cu aceasta pentru a „verifica veridicitatea" informațiilor[273]. În martie 2019, dosarul a fost restituit de Curtea de Apel la DNA, chiar procurorii cerând acest lucru pentru refacerea urmăririi penale și readministrarea legală a unor probe, după ce anterior mai multe probe (email-urile și documentele din computerul lui Dan Andronic) fuseseră excluse din dosar[274]. Instanța a menținut totuși sechestrele asiguratorii.

Elena Udrea, cea care ar fi preluat creanța asupra Editurii Evenimentul Zilei și Capital, printr-o firmă-paravan, a plecat din țară în februarie 2018[275]. Patru luni mai târziu a fost condamnată definitiv de ÎCCJ, în dosarul Gala Bute, la 6 ani de închisoare cu executare. În octombrie 2018 a fost reținută împreună cu fosta șefă DIICOT, Alina Bica, de autoritățile din Costa Rica, în vederea extrădării în România. După decizia CCR cu privire la nelegala compunere a completurilor de 5 judecători, condamnarea definitivă a fost anulată, fosta ministră a Dezvoltării fiind eliberată din arest în 25 decembrie 2018[276]. La sfârșitul lunii aprilie 2019, Curtea Supremă a suspendat procesul în care urma

[268] „CUM MI-AM PETRECUT O NOAPTE CU LAURA CODRUȚA KOVESI ȘI FLORIAN COLDEA. Turul doi al alegerilor prezidențiale din 2009, o poveste nespusă | Operațiunea «Noi suntem Statul!» (X)", de Dan Andronic, Evenimentul Zilei, 10 aprilie 2017.
269
[270] „Elena Udrea și Dan Andronic, trimiși în judecată de DNA în dosarul Hidrolectrica. Ea ar fi primit mită 3,8 milioane de dolari", News.ro 20 dec 2017.
[271] „Elena Udrea și Dan Andronic, trimiși în judecată de DNA în dosarul Hidrolectrica. Ea ar fi primit mită 3,8 milioane de dolari", News.ro 20 dec 2017.
[272] Ibidem.
[273] Ibidem.
[274] „Dosarul „Hidroelectrica", privindu-i pe Elena Udrea și Dan Andronic a fost restitut la DNA. Înalta Curte a menținut sechestrele", de Alin Ionescu, G4media, 4 martie 2019.
[275] „DIRECȚIA ALINA BICA: COSTA RICA", de Paul Radu, Rise Project, 14 februarie 2018.
[276] „Condamnarea Elenei Udrea rămâne în picioare? Înalta Curte vrea sa afle daca legislația UE bate deciziile CCR, atunci când se pierd bani europeni", de Ionel Stoica, Ziare.com, 26 martie 2019.

să se pronunțe asupra contestației în anulare formulată de Elena Udrea, adresând o serie de întrebări Curții de Justiție a Uniunii Europene cu privire la respectarea deciziei CCR în această speță[277]. Elena Udrea se află încă în Costa Rica.

În mai 2016, procurorii DNA au pus sechestru pe 90% din acțiunile Editura Evenimentul Zilei și Capital, deținute de Dan Andronic, ca urmare a trimiterii în judecată a lui Dan Andronic (alături de omul de afaceri Remus Truică, Prințul Paul și alte 20 de persoane[278]) în Dosarul retrocedării ilegale a fermei Băneasa și a 47 de hectare din Pădurea Snagov[279] (detalii și în Raportul FreeEx 2015-2016). Potrivit procurorilor, atragerea lui Andronic în grupul infracțional ar fi fost decisă de Remus Truică pentru a-l convinge pe prințul Paul că recuperarea bunurilor revendicate ar putea fi facilitată de presiunile exercitate prin mass-media, dar și de relațiile la nivel înalt pe care le avea jurnalistul[280]. La data redactării acestui raport, dosarul în care Dan Andronic este inculpat se află (de doi ani) pe rolul Curții de Apel Brașov[281].

RCS&RDS, televiziunile DIGI

S.C. RCS&RDS S.A., compania acționară a televiziunilor DIGI, și persoane din managementul acestei companii au fost trimise în judecată ,în august 2017, pentru infracțiunile de dare de mită și spălare de bani[282].

Urmărirea penală față de RCS&RDS și membri din conducerea sa fusese declanșată de procurori la începutul lunii mai 2017, fiind trimiși în judecată în luna august Ioan Bendei (administrator RCS-RDS), Mihai Dinei (la data faptelor coordonatorul activității juridice a S.C. RCS - RDS SA), Alexandru Oprea (fost director general al RCS&RDS) și RCS&RDS. Pe 16 mai 2017, Digi Communications, acționarul principal al RCS&RDS, s-a listat la Bursa de Valori București[283]. În aceeași zi, Serghei Bulac, directorul general al Digi Communications și al RCS&RDS, a fost înștiințat, în mod oficial, de către DNA, că a început urmărirea penală și împotriva sa pentru săvârșirea infracțiunii de spălare de bani, informația fiind făcută publică chiar de Digi Communications, a doua zi după listarea la Bursă. Și Serghei Bulac a fost trimis în judecată.

---

[277] „Înalta Curte sesizează CJUE in dosarul Gala Bute. Procesul Elenei Udrea a fost suspendat". De Ionel Stoica, Ziare.com, 22 aprilie 2019.

[278] http://www.pna.ro/faces/comunicat.xhtml?id=7391 „Sechestru pe 90% din acțiunile EvZ deținute de Dan Andronic", Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 19 mai 2016.

[279] „Procurorii DNA au pus sechestru asigurator pe 90% din acțiunile ziarului Evenimentul Zilei, deținut de Dan Andronic", Ionel Stoica, Adevărul.ro, 18 mai 2016.

[280] „Prințesa Lia către Dan Andronic: Este atât de important să ajungem la omul potrivit (interceptari)", V.M. , HotNews.ro, 12 decembrie 2015.

[281] Curtea de Apel Brașov. Secția Penală. Dosar nr. 345/64/2016.

[282] „Dumitru Dragomir și Ioan Bendei, trimiși în judecată pentru luare și dare de mită și complicitate la spălare de bani", News.ro, 22 august 2017.

[283] „Acțiunile DIGI, în prima zi de tranzacționare pe Bursa de Valori București: Prețul mediu era de 42,4 lei la ora 10:33", de Adrian Vasilache, HotNews.ro, 16 mai 2017. Conform listei proprietarilor posturilor de radio și TV, publicată de CNA, actualizată la 23 ianuarie 2018, pentru Digi 24 – Digi Sport 1 (Digi Sport 2, Digi Sport 3 Și Digi Sport 4) – Digi Film – Digi Life (Life Channel) – Digi World (World Channel) – Digi Animal World (Animal World Channel) / Digi Fm – Pro Fm / Digi Online – Digi Play deținătoarea licențelor audiovizuale și avizelor de furnizare a serviciilor media audiovizuale la cerere este societatea RCS & RDS SA, ai cărei acționari sunt: Digi Communications N.V. – 93.575518%, Lista asociați persoane fizice – 6.42443% și Lista asociați persoane juridice – 0.000052%. Acționarii Digi Communications N.V. (sediul înregistrat în Olanda și sediul fiscal în România – listată pe bursă): RCS Management SA (Acțiuni clasa A) – 57.8666%, Acționari – Acțiuni clasa B – 34.2440%, Digi Communications (Acțiuni clasa A) – 5.6093%, Teszari Zoltan (Acțiuni clasa A) – 2.2801%. Acționarii RCS Management SA: Teszari Zoltan – 78.3851%, Digi Communications N.V. – 10%, Bugarszki Sfetozar – 4.5871%, Patap Mihai – 3.6944%, Docea Maria – 3.3333%.
http://www.cna.ro/IMG/pdf/Proprietarii_posturilor_de_radio_si_TV_SITE-3.pdf

DNA i-a mai trimis în judecată pe Dumitru Dragomir (fostul președinte al Ligii Profesioniste de Fotbal), pentru infracțiunile de luare de mită și spălare de bani, pe Florin-Bogdan Bădiță, la data faptelor administrator al SC BODU SRL, pentru complicitate la luare de mită și spălare de bani, pe Bogdan-Dumitru Dragomir (fiul lui Dumitru Dragomir), la data faptelor asociat unic al SC BODU SRL, pentru complicitate la luare de mită și complicitate la spălare de bani, și pe S.C. BODU SRL pentru aceleași infracțiuni. SC Integrasoft SRL, deținută, la data faptelor, de RCS&RDS, a fost trimisă în judecată pentru infracțiunea de complicitate la spălare de bani[284].

Dosarul DNA vizează modul în care s-a derulat contractul de difuzare a drepturilor de televizare a meciurilor de fotbal din Liga 1 de către LPF către RCS&RDS[285]. Astfel, după câștigarea în 2008 a drepturilor de difuzare a meciurilor din Liga I pentru sezoanele competiționale 2008-2009, 2009-2010 și 2010-2011, în contextul crizei economice din 2009, RCS&RDS a dorit o renegociere cu LPF a condițiilor contractuale. În acest context, spun procurorii DNA, „inculpatul Dumitru Dragomir, urmărindu-și interesul personal, întrevăzut din iminenta neîndeplinire a obligațiilor contractuale ale consorțiului, a solicitat reprezentanților SC RCS&RDS SA să intre într-un parteneriat de afaceri cu firma pe care acesta o controla”[286]. „Conținutul contractului a fost anume conceput de părți astfel încât să creeze aparența unei asocieri tipice și să mascheze cât mai bine voința lor reală, aceea de a da, respectiv de a lua, mită. În baza acestui contract, în perioada 18 august 2009 – 10 mai 2011, SC RCS&RDS SA a plătit către SC Bodu SRL, în 27 de tranșe, suma de 3.100.000 euro (13.059.290 lei). În perioada 2015-2016 părțile implicate în încheierea contractului de asociere în participațiune, au acționat pentru «spălarea» și «curățarea» sa de caracterul infracțional, în scopul disimulării originii ilicite a acestuia. Astfel, între SC RCS&RDS SA, SC Bodu SRL și SC Integrasoft SRL au fost încheiate mai multe acte juridice, părțile preocupându-se exclusiv să confere contractului de asociere în participațiune un caracter licit, în special în privința sumei de 3.100.000 euro, plătită în condițiile de mai sus. Aceste operațiuni, care s-au derulat până în anul 2016, au condus în final la cumpărarea de către SC RCS&RDS SA a afacerii care a stat la baza contractului de asociere”, au mai susținut procurorii DNA[287].

În ianuarie 2019, Tribunalul București, într-o primă decizie în acest dosar, i-a condamnat pe Dumitru Dragomir și Ioan Bendei la câte 4 ani de închisoare cu executare. Instanța a dispus și o amendă de 1.230.000 lei pentru firma SC Bodu SRL, o amendă de 1.250.000 lei pentru firma RCS&RDS, o amendă de 700.000 de lei pentru SC Integrasoft SRL. Tribunalul București a hotărât și confiscarea a 3.100.000 de euro de la RCS&RDS, plus 655.124 de lei, iar de la SC Bodu SRL confiscarea a 3.100.000 de euro, plus 712.369 lei[288]. Pe de altă parte, directorul general și președintele Consiliului de Administrație RCS&RDS Serghei Bulgac, administratorul Mihai Dinei și fostul director general Alexandru Oprea, trimiși în judecată în același dosar, au fost achitați[289].

Luna următoare, RCS&RDS a anunțat demisia, „din motive personale” a lui Ioan Bendei din funcțiile de vicepreședinte și administrator executiv al filialei din România a acestei companii[290].

Dumitru Dragomir a fost achitat în noiembrie 2018 într-un alt dosar în care era acuzat de delapidarea LPF și evaziune fiscală, dosar în care fusese condamnat în primă instanță la o pedeapsă

[284] „Dumitru Dragomir și Ioan Bendei, trimiși în judecată pentru luare și dare de mită și complicitate la spălare de bani”, News.ro, 22 august 2017.

[285] „Anunț DIGI pe bursă: Serghei Bulgac, directorul general al RCS&RDS, este urmărit penal în legătură cu săvârșirea infracțiunii de spălare de bani”, de Adrian Vasilache, HotNews.ro, 17 mai 2017.

[286] Comunicat DNA din 22 august 2017. http://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=8338

[287] Comunicat DNA din 22 august 2017. http://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=8338

[288] „Dumitru Dragomir și Ioan Bendei, condamnați la câte patru ani de închisoare cu executare”, Mediafax, 15 ianuarie 2019.

[289] „BREAKING Ioan Bendei, administratorul RCS/RDS, și Dumitru Dragomir, condamnați la câte 4 ani de închisoare în prima instanță”, Redacția, G4Media.ro, 15 ianuarie 2019.

[290] „Ioan Bendei a demisionat din funcțiile de vicepreședinte și administrator executiv al RCS&RDS”, Agerpres, 5 februarie 2019.

de 7 ani de închisoare cu executare[291]. Fostul președinte al Ligii Profesioniste de Fotbal fusese trimis în judecată în 2014, alături de alte 42 de persoane, pentru evaziune, delapidare și spălare de bani, cu un prejudiciu de circa 5,4 milioane de euro. Dumitru Dragomir a fost atunci acuzat de procurori de nereguli în legătură cu vânzarea drepturilor TV pentru meciuri de fotbal.

Sorin Strutinsky, Telegraf, Neptun TV

Sorin Strutinsky, patron al ziarului Telegraf și al Neptun TV[292], a fost condamnat, în decembrie 2017, de Tribunalul Constanța, la 7 ani și 4 luni de închisoare într-un dosar de trafic de influență[293]. El este acuzat de procurori că ar fi primit circa două milioane de euro de la companii care aveau contracte cu statul pentru a interveni pe lângă instituții publice cu scopul de a facilita plata unor facturi emise de către aceste companii. Strutinsky ar fi pretins un comision de 10 la sută din facturile încasate[294]. Tribunalul Constanța l-a condamnat pe Strutinsky pentru infracțiunile de trafic de influență, de instigare la spălarea de bani în formă continuată și instigare la fals în înscrisuri sub semnătură privată, în formă continuată. Decizia nu este definitivă și, la data redactării acestui raport ,se afla pe rolul Curții de Apel Constanța.

Tot în decembrie 2017, Sorin Strutinsky a mai fost trimis în judecată într-un alt dosar, care vizează Spitalul Clinic Județean de Urgență Constanța, și în care procurorii îl acuză de complicitate la luare de mită în formă continuată și trafic de influență[295]. Conform procurorilor, schema folosită de Strutinsky ar fi fost aceeași: pretindea 10 la sută din facturile pentru care obținea plata din partea instituției publice beneficiare, în acest caz Spitalul Clinic Județean de Urgență[296]. La data redactării acestui raport, dosarul se afla pe rolul Tribunalului Constanța[297].

În plus, Strutinsky este judecat și în dosarul Polaris, în care, conform procurorilor, ar fi folosit instituțiile de media pe care le are în proprietate pentru a prelua mita destinată primarului Constanței, Radu Mazăre, fost jurnalist și fost asociat al lui Strutinsky în aceste companii media.

Radu Mazăre a plecat din țară la sfârșitul anului 2017, în Madagascar, unde a și anunțat că va cere azil politic. Ulterior, în ianuarie 2018, pe numele lui Radu Mazăre a fost emis un mandat internațional de arestare.[298]

---

[291] „Răsturnare de situație în cazul lui Dumitru Dragomir. Magistrații l-au ACHITAT, după ce fusese condamnat la 7 ani de închisoare", Mediafax, 13 noiembrie 2018.

[292] Mai exact, patron al Neptun TV, Neptun TV București, Neptun (Radio), Radio Mamaia. Conform listei proprietarilor posturilor de radio și TV, publicată de CNA, actualizată la 23 ianuarie 2018, deținătoarea licențelor audiovizuale pentru Neptun TV – Neptun TV București / Neptun – Radio Mamaia este societatea Soti Cable Neptun SRL, ai cărei asociați sunt: Strutinsky Sorin Gabriel – asociat principal – 50%, Conpress Holding SRL– 25%, Cârciog Mihail Gheorghe – 12,5%, Ring Star SRL (asociat unic Moga Răzvan Adrian) – 10% și Mereuță Valeriu – 2,5%. Asociații Conpress Holding SRL sunt: Ciocoiu Sanda – 48%, Cârciog Mihail Gheorghe – 28%, Strutinsky Sorin Gabriel – 24%.

[293] Tribunalul Constanța. Secția penală. Dosar nr. 1231/118/2015. Hotărâre nr. 630/2017 din 22.12.2017.

[294] „Procesul lui Sorin Strutinsky s-a terminat! Ce decizie va lua judecătorul Leonard Iustin Bourceanu (rechizitoriu + document)", de Ionuț Zagoneanu, Ziua de Constanța, 17 octombrie 2017; „Rechizitoriu Trimitere în judecată Gabriel-Sorin Strutinsky, „trezorierul„ tandemului Mazăre – Constantinescu (document)", 5 martie 2015;„Milionarul Sorin Strutinsky, reacție după condamnarea la 7 ani și 4 luni pentru Corupție: «S-a dorit spectacol mediatic. Actorii Binomului sunt aceiași!»", de Ionel Stoica, Danuț Capatin, Adevărul, 26 decembrie 2017.

[295] „Milionarul Sorin Strutinsky, reacție după condamnarea la 7 ani și 4 luni pentru Corupție: «S-a dorit spectacol mediatic. Actorii Binomului sunt aceiași!»", de Ionel Stoica, Danuț Capatin, Adevărul, 26 decembrie 2017.

[296] „Ședință secretă Ce spun cei de la DNA despre Spitalul Clinic Județean din Constanța!" de Ionuț Zagoneanu, Ziua de Constanța, 28 martie 2018.

[297] Tribunalul Constanța. Secția penală. Dosar nr. 8633/118/2017.

[298] „ICCJ stabilește definitiv ca Radu Mazăre sa fie arestat. Se emite mandat internațional pe numele său", de Cătălin Lupășteanu, Libertatea, 22 ianuarie 2018.

În dosarul Polaris, Radu Mazăre este cercetat pentru luare de mită, abuz în serviciu și conflict de interese alături de partenerul său de afaceri, Sorin Strutinsky, fiind acuzat că ar fi produs statului un prejudiciu de 26 de milioane de euro. DNA susține că Mazăre ar fi primit peste șapte milioane de euro de la o societate comercială, pentru că i-ar fi asigurat acesteia câștigarea unei licitații organizate de Primăria Constanța pentru gestionarea serviciului de salubrizare a orașului. Procurorii susțin că banii au ajuns la primar prin intermediul unor contracte de publicitate fictive încheiate între societatea Polaris M Holding și SC Soti Cable Neptun SRL, societate controlată de Mazăre și Strutinsky[299]. Polaris M Holding aparține deputatului PSD Eduard Martin. Procurorii susțin că aceste contracte nu aveau un scop economic, o mare parte din materialele promoționale fiind de fapt știri, multe dintre ele neavând vreo legătură cu Polaris M Holding SRL[300]. De exemplu, în 2008, societatea a plătit televiziunii Neptun TV suma de 1.300.000 de euro pentru 5 știri, în timp ce un alt contract de publicitate încheiat cu Antena TV Group avea o valoare de 50 de ori mai mică, sub 20.000 de euro anual.

Dintr-o sesizare a ANI către DNA a reieșit că Primăria Constanța a semnat contracte în valoare de peste 4.5 milioane de euro cu societățile comerciale ale lui Sorin Gabriel Strutinsky (SC Conpress Holding SRL și SC Soti Cable Neptun SRL)[301], informații care fuseseră publicate de-a lungul vremii și de presă. Cele două societăți menționate sunt principalii acționari ai televiziunii Neptun TV, unde și Radu Mazăre a avut această calitate până în 2002. Contractele cu SC Conpress Holding SRL au avut ca obiect paza obiectivelor publice din Constanța și Mamaia, în timp ce contractul cu SC Soti Cable Neptun SRL viza organizarea unor spectacole cu ocazia evenimentului „Sărbători de Iarnă - Orășelul Copiilor 2013”[302], potrivit procurorilor.

În data de 3 mai 2019, judecătorii ÎCCJ au pronunțat sentințele, în primă instanță, în dosarul Polaris, Radu Mazăre fiind condamnat la 9 ani și 10 luni de închisoare, Sorin Strutinski la 7 ani și 10 luni iar fostul deputat PSD Eduard Martin a primit 5 ani și 6 luni de închisoare[303]. Curtea Supremă a decis confiscarea de la Radu Mazăre și de la Sorin Strustinsky a sumei de 20.410.256,8 lei. Curtea Supremă a admis în parte și acțiunea civilă formulată de partea civilă UAT Municipiul Constanța și i-a obligat în solidar pe toți cei găsiți vinovați pentru infracțiunea de abuz în serviciu să plătească 155.627.317, 82 lei despăgubiri civile.

Instituțiile de presă ale lui Strutinsky mai sunt implicate și în alte dosare penale. Astfel, partenerul de afaceri al lui Sorin Strutinsky și al primarului Mazăre, președintele Consiliului Județean Constanța, Nicușor Constantinescu, este urmărit penal din 2015 pentru mai multe infracțiuni printre care abuz în serviciu, conflict de interese și corupere a alegătorilor[304], într-unul dintre aceste dosare fiind condamnat definitiv, în 2016, la 5 ani de închisoare cu executare[305]. Procurorii susțineau în 2015 că

[299] *„Radu Mazăre, reținut de DNA pentru luare de mită. Prejudiciu de 26 de milioane de euro”, Realitatea.net, 16 martie 2015.*
[300] *„Cum explică DNA șpaga lui Mazăre. «Polaris a plătit televiziunii Neptun suma de 1.300.000 de euro pentru 5 știri!»”, Ionel Stoica, EvZ.ro, 27 martie 2015.*
[301] *„Omul de afaceri Sorin Strutinsky, reținut de procurorii DNA”, Cătălin Lupășteanu, Mediafax.ro, 4 februarie 2015.*
[302] *Ibidem.*
[303] *„Pedepse grele în dosarul Polaris: Radu Măzare a luat aproape 10 ani de închisoare, Eduard Martin - 5 ani și jumătate”, de Ionel Stoica, ziare.com, 3 mai 2019.*
[304] *„Nicusor Constantinescu a fost retinut de procurorii DNA pentru abuz in serviciu. «E o continuare a hartuirii mele politice»”, ȘtirileProTV.ro, 19 februarie 2015;„UPDATE Nicușor Constantinescu, reținut pentru conflict de interese și corupere a alegătorilor, potrivit avocatului acestuia”, Nona Jalbă, Agerpres.ro, 19 februarie 2015; „Nicușor Constantinescu, în sala de judecată pentru a se decide dacă va fi arestat preventiv sau cercetat în libertate”, Nona Jalbă, Agerpres.ro, 20 februarie 2015.*
[305] *„Nicușor Constantinescu, condamnat la 5 ani de închisoare cu executare în dosarul Centrului Militar Zonal - decizie definitivă”, de I.C., HotNews.ro, 29 iunie 2016; „UPDATE Nicusor Constantinescu a solicitat să execute pedeapsa în regim semideschis pentru că suferă de cancer și obezitate / Instanța i-a respins definitiv cererea”, de G.S., HotNews.ro , 25 iulie 2017.*

președintele Consiliului Județean Constanța ar fi finanțat ilegal televiziunea Neptun TV și ziarul Telegraf, prin intermediul unor contracte cu societățile care operează aceste instituții media[306].

Radu Mazăre, Nicușor Constantinescu și Sorin Strutinsky sunt parteneri vechi de afaceri. Radu Mazăre și Nicușor Constantinescu s-au retras din acționariatul Conpress Holding în 2002[307]. Strutinsky mai este asociat cu Mazăre și Constantinescu doar în Conpress Group SRL – în insolvență[308], Xenoti SRL – în insolvență, Ideea Contrast SRL – în funcțiune, conform datelor de la Oficiul Național al Registrului Comerțului (din mai 2018). Statul a instituit sechestru asigurator pentru părțile sociale ale celor trei, la toate societățile enumerate mai sus.

Curtea Supremă i-a condamnat definitiv, în februarie 2019, pe Radu Mazăre (9 ani de închisoare) și Nicușor Constantinescu (5 ani de închisoare), alături de mai mulți funcționari din Primăria Constanța și oameni de afaceri, în dosarul retrocedărilor ilegale de terenuri din Constanța, Mamaia, plajă și faleză[309]. Potrivit DNA, în perioada noiembrie 2002 - iulie 2005, membrii comisiei de aplicare a Legii 10/2001, în exercițiul atribuțiilor de serviciu, cu știință, au soluționat în mod defectuos o serie de cereri de restituire de terenuri, în scopul obținerii de avantaje patrimoniale care s-au materializat în dobândirea de către ei sau de către persoane din anturajul lor a proprietății asupra unor mari suprafețe de teren la care nu aveau dreptul[310]. Prejudiciul din acest dosar a fost stabilit la 114 milioane de euro.

Radu Mazăre (plecat în Madagascar, cu o lună înainte de emiterea unui mandat internațional de arestare pe numele său), Nicușor Constantinescu (care execută o pedeapsă de 5 ani de închisoare[311]) și Sorin Strutinsky au aderat în martie 2018 la Inițiativa România 3.0, o mișcare politică al cărei fondator este fostul ofițer SRI Daniel Dragomir[312].

Aristotel Căncescu, Mix TV

În ianuarie 2019, Aristotel Căncescu, președinte al Consiliului Județean (CJ) Brașov și președinte al filialei județene a PNL, a fost trimis în judecată de DNA într-un nou dosar în care este acuzat de fapte de corupție, prejudiciul fiind estimat la 12,8 milioane de lei[313]. Alături de el au fost trimiși în judecată mai mulți șefi ai unor direcții din CJ, în legătură cu modul de atribuire a contractului din bani publici privind modernizarea bazelor de salvare, a refugiilor alpine și a traseelor turistice.

Căncescu are pe rolul instanțelor alte șase dosare penale instrumentate de DNA (detalii și în Raportul FreeEx 2017-2018).

---

306 Cazul apare și în Raportul FreeEx 2014-2015.

307 „Contractele Republicii Mazăre", de Ovidiu Vanghele, Centrul de Investigații Media, 22 mai 2013.

308 „Conpress Group, firma veterană a lui Mazăre și Constantinescu, la ananghie/ Fiscul vinde sediile Soti Cable și Telegraf la licitație", de Nicoleta Baciu și Nicoleta Nicolae, Ziua de Constanța, 15 mai 2015.

309 „Radu Mazăre, condamnat la 9 ani de închisoare cu executare. Verdict definitiv al Înaltei Curți de Casație și Justiție", de Sânziana Ionescu, Adevărul, 8 februarie 2019.

310 Comunicatul DNA din 28 octombrie 2008, http://www.pna.ro/faces/comunicat.xhtml?id=1046

311 Comunicatul DNA din 28 octombrie 2008, http://www.pna.ro/faces/comunicat.xhtml?id=1046

312 „Mișcarea civică la care au aderat Strutinsky și Constantinescu se organizează în filiale și vrea să participe la viitoarele alegeri", de Lavinia Siclitaru, Ziua de Constanța, 19 martie 2018.

313 „Fostul președinte al Consiliului Județean Brașov Aristotel Căncescu, trimis în judecată într-un nou dosar de corupție", Hotnews, 14 ianuarie 2019.

Aristotel Căncescu deține în Brașov Super FM și Mix TV, prin societatea Canaris SRL, la care este unic acționar[314].

Maricel Păcuraru, Realitatea TV

Maricel Păcuraru este acționar majoritar al Realitatea TV, Realitatea FM și Realitatea Plus, împreună cu Cozmin Gușă, prin Strategies Research Investments SRL[315]. În 2013, procurorii DNA anunțaseră că efectuează acte de urmărire penală față de Maricel Păcuraru, alături de alte persoane, pentru suspiciunea că, în cadrul procedurii insolvenței SC Realitatea Media, ar fi derulat acțiuni infracționale, cu scopul de a prejudicia societatea respectivă[316].

La începutul lunii aprilie 2018, avocata lui Sorin Ovidiu Vîntu afirma că DNA l-ar fi pus pe Maricel Păcuraru sub urmărire penală. Într-un interviu din ianuarie 2017, Sorin Ovidiu Vîntu declarase: „Cozmin Gușă și Maricel Păcuraru mi-au furat trustul Realitatea și compania P.S.V., transcriind prin fals acțiunile celor două societăți pe numele lor”[317]. Referitor la relația cu Elan Schwartzenberg, cel care a preluat Realitatea de la Vîntu înainte ca, la rândul său, să piardă proprietatea acesteia în timpul procesului de insolvență în favoarea lui Cozmin Gușă și Maricel Păcuraru, Vîntu a precizat: „Am încercat să protejez acest trust de presă (Realitatea TV, n.r.) apelând la niște oameni în care la momentul acela aveam încredere. Unul dintre ei a fost domnul Elan Schwartzenberg, care s-a dovedit în final a fi un escroc. Am trecut compania proprietară pe Realitatea printr-un contract de trustee la domnul Elan Schwartzenberg (…). Deci domnul Elan nu a deținut niciodată Realitatea, grupul Realitatea”, a mai declarat Sorin Ovidiu Vîntu, în martie 2018, la B1 TV[318].

Avocatul lui Elan Schwartzenberg, Gheorghe Pipera, a anunțat ,în 8 ianuarie 2019, clasarea dosarului „Realitatea”. „Am un breaking news. Tocmai aflu acum, pe Whatsapp, că s-a clasat dosarul Realitatea. E un dosar foarte mare în care erau acuzați și Gușă, și Păcuraru, și Elan Schwartzenberg. S-a clasat”, a declarat acesta la postul Antena 3[319]. Trei zile mai târziu, site-ul luju.ro[320] a publicat ordonanța de clasare din data de 19 decembrie 2018, însă nu toți cei anchetați au primit decizii de clasare, în dosar existând mai multe disjungeri. Astfel, printr-o disjungere din martie 2018, DNA continuă să cerceteze, într-un nou dosar, modul în care Maricel Păcuraru și societatea Strategies Research Investments SRL au intrat în posesia acțiunilor de la Realitatea TV, informație făcută publică de Vîntu cu un an mai devreme (vezi mai sus).

Maricel Păcuraru a fost condamnat, în 2014, de Curtea de Apel București[321], în dosarul polițelor de asigurare pentru angajații Poștei Române, la o pedeapsă de 4 ani de închisoare și la interzicerea, pe perioada executării pedepsei și 5 ani după executarea pedepsei principale, a drepturilor de a fi ales în funcții în autoritățile publice sau în funcții elective publice și de a ocupa o funcție implicând exercițiul autorității de stat, pentru săvârșirea a două infracțiuni de spălare de bani și complicitate la

[314] *Lista proprietarilor în domeniul audiovizual publicată de CNA, actualizată în ianuarie 2018. http://www.cna.ro/IMG/pdf/Proprietarii_posturilor_de_radio_si_TV_SITE-3.pdf*
[315] *Lista proprietarilor în domeniul audiovizual publicată de CNA, actualizată în ianuarie 2018. http://www.cna.ro/IMG/pdf/Proprietarii_posturilor_de_radio_si_TV_SITE-3.pdf*
[316] *Comunicat DNA din 15 octombrie 2013. http://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=4374*
[317] *„Vîntu: Maricel Păcuraru și Cozmin Gușă mi-au furat trustul Realitatea”, cotidianul.ro, 25 februarie 2017.*
[318] *„Sorin Ovidiu Vîntu: Escrocii de Elan Schwartzenberg, Cozmin Gușă și Maricel Păcurariu nu au deținut niciodată Realitatea (VIDEO)”, B1.ro, 9 martie 2018.*
[319] *„Avocatul Gheorghe Piperea: Dosarul Realitatea a fost clasat”, b1.ro, 8 ianuarie 2019.*
[320] *„Mega-Dosarul Realitatea Tv clasat cu disjungeri”, de Elena Dumitrache, Luju.ro, 11 ianuarie 2019.*
[321] *Decizia penală 1332 din 03.11.2014.*

abuz în serviciu contra intereselor publice în formă calificată și în formă continuată[322]. A fost eliberat condiționat în ianuarie 2017[323].

Concluzii:

- 2018 a fost un an în care dosarele penale ale patronilor de presă în general au stagnat sau au evoluat favorabil acestora.
- Acuzele penale variază de la mărturie mincinoasă, trafic de influență, spălare de bani, constituire de grup infracțional organizat, șantaj, dare de mită, etc., până la crime împotriva umanității (Dosarul Mineriada în care este trimis în judecată Adrian Sârbu).
- Un patron se află în procedură de extrădare (Alexander Adamescu, România liberă, aflat în Marea Britanie), altul a scăpat de mandatul internațional de arestare preventivă (Sebastian Ghiță, cel care controlează România TV, aflat în Serbia).
- Un fost patron și realizator tv a rămas cu interdicția de a desfășura orice activitate în presa scrisă sau audiovizuală (Dan Diaconescu, fost patron al actualmente defunctei OTV).
- Unele dosare penale sunt invalidate în justiție, ceea ce înseamnă că ori sunt greșit instrumentate ori sunt abuzive. Alte dosare trenează ani de zile fără a fi trimise în judecată sau clasate.

Recomandări pentru jurnaliști și editori:

- Nu vă puneți credibilitatea profesională în joc, devenind instrumente de apărare ale patronilor de presă, în lupta cu justiția.

[322] *http://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=5534*

[323] *„Maricel Păcuraru, patronul Realitatea TV, a fost eliberat conditionat", de V.M., HotNews.ro, 26 ianuarie 2017.*

Agresiuni, amenințări, insulte

Șefa TVR despre o jurnalistă: „cap de porc”

Pe 3 mai 2018, de Ziua Mondială a Libertății Presei, jurnalistul Dragoș Pătraru a făcut publice înregistrări cu dovezi legate de abuzurile conducerii TVR, reprezentate de Doina Gradea, Președinte-Director General, și de Eduard Dârvariu, Director TVR 1 și producător executiv[324]. Înregistrarea reflectă, printre altele, atitudinea jignitoare afișată de Gradea cu privire la jurnalista Emanuela Schweninger, pe care o numește „cap de porc”, după ce jurnalista i-a pus întrebări incomode Gabrielei Firea, primar al Capitalei.

Publicarea filmului a stârnit critici înverșunate la adresa conducerii TVR și mesaje de susținere pentru jurnalistă. „Sunt doar un om. Mai frumos în interior decât la exterior. Un om care iubește enorm ce face. Care are privilegiul să spună mai departe poveștile altora. Să fie vocea bolnavilor care sunt nevoiți să treacă prin situații greu de imaginat. Semnatara unor știri care uneori au produs schimbarea”, a scris Emanuela Schweninger pe Facebook, în mesajul prin care le-a mulțumit celor care i-au transmis mesaje de solidaritate.

Liviu Dragnea a cerut anchetarea jurnalistului Dan Tapalagă

În mai 2018, după ce jurnalistul Cristian Pantazi, de la G4Media, a dezvăluit că Guvernul României intenționa să adopte un memorandum secret pentru mutarea ambasadei Israelului de la Tel Aviv la Ierusalim, încălcând astfel consensul de solidaritate al Uniunii Europene cu Ierusalimul, președintele PSD și Președintele Camerei Deputaților Liviu Dragnea a cerut anchetarea jurnalistului Dan Tapalagă de către procurori, referindu-se de fapt la Cristian Pantazi, pe motiv că nu ar fi trebuit să aibă acces la documentele care să ateste informația respectivă.

„Eu am auzit despre acel memorandum din spațiul public, chiar în ziua în care s-a adoptat, pentru că este un document confidențial. Și eu pun întrebarea - am auzit de la domnul Dan Tăpălagă, marele jurnalist, G4 sau nu știu cum îi mai zice acum, care a dat această informație, că Guvernul a adoptat un memorandum confidențial cu acel conținut - de unde a primit acea informație? SRI-ul, STS-ul au vreo explicație pentru asta? Asta nu este cumva un incident de securitate? Cine din funcționarii Guvernului, sau dintre membrii Guvernului, au dat această informație? Că eu nu o aveam”, a spus Liviu Dragnea la România TV.

G4Media, publicația lui Dan Tapalagă și Cristian Pantazi, a reacționat public la amenințările și presiunile lui Dragnea. Potrivit redacției G4Media, „amenințările domnului Liviu Dragnea reprezintă un atac grav la libertatea presei și o încercare de intimidare a jurnaliștilor independenți. Domnul Dragnea s-a întrebat care sunt sursele G4Media.ro, atacând astfel una dintre regulile de bază ale meseriei de jurnalist, și anume confidențialitatea absolută a surselor de informație. G4Media.ro exclude orice discuție pe acesta temă și condamnă orice politician care manifestă lipsă de respect față de regulile activității de jurnalist. […] G4Media.ro consideră că nu jurnaliștii care au dezvăluit existența acestui memorandum secret trebuie anchetați, ci se cer în continuare investigate

[324] *„Un mesaj de Ziua Libertății de Exprimare: Jos labele de pe TVR!”, Dragoș Pătraru, Pătraru.ro, 3 mai 2018.*

circumstanțele secretizării unui document prin adoptarea căruia România a spart solidaritatea Uniunii Europene pe tema statutului orașului Ierusalim. Prin adoptarea memorandumului, România a schimbat linia de politică externă națională față de Israel și Palestina, punând în discuție respectarea normelor de drept internațional."[325]

Mașina ziaristului timișorean Dragoș Boța, incendiată

În data de 2 iunie 2018, mașina ziaristului timișorean Dragoș Boța, de la PressAlert.ro, a fost incendiată și a ars complet, în jurul orei trei dimineața, stârnind îngrijorări cu privire la intenția atacatorului de a-l amenința pe ziarist[326]. Jurnalistul a pus incendiul pe seama faptului că articolele pe care le-a scris de-a lungul timpului ar fi „deranjat". „Această acțiune de tip mafiot mă face să cred că investigațiile pe care le-am făcut de-a lungul timpului și dezvăluirile publicate pe PressAlert.ro au deranjat. Acțiunea din această noapte nu mă face nicio secundă să mă opresc din a-mi face meseria de jurnalist"[327], a declarat Dragoș Boța. De asemenea, fostul premier Sorin Grindeanu a reacționat public, pe Facebook, și a calificat incendiul drept „un atac la adresa libertății de exprimare". „Nu mi-am imaginat vreodată că în Timișoara se poate ajunge la astfel de gesturi, la amenințări mai mult decât evidente, la incendieri de mașini sau altfel de fapte reprobabile", a scris Grindeanu.

Primarul Timișoarei, Nicolae Robu, a solicitat public Poliției Locale, în mai multe comunicate publicate pe contul său de Facebook, să se mobilizeze și „să-și folosească toate capacitățile alături de instituțiile abilitate ale statului, pentru identificarea făptașului". De asemenea, edilul a scris că urma să urgenteze măsurile de securitate în oraș, prin instalarea unor camere de supraveghere, și a susținut că „nimeni, de la cel mai cinstit și cumsecade om, până la cel mai ticălos, cel mai penal, inclusiv, nu trebuie să ajungă să i se atenteze la bunuri sau, și mai grav, la integritatea corporală". Primarul însă a continuat prin a-l insulta public pe Dragoș Boța, victima incendiului, pe Facebook, spunând despre ziarist că l-ar fi calomniat „aproape zilnic" și că ar fi fost „de cea mai joasă speță". Mai mult, primarul a susținut pe contul său de Facebook că jurnalistul nu ar fi fost afectat de incendierea mașinii, deoarece ar fi fost scoasă din uz de un an și jumătate, și că incidentul ar fi fost „o oportunitate, cu audiență națională, de atac mizerabil" la adresa edilului și a Primăriei Timișoara.

Până la data redactării acestui raport, autoritățile timișorene nu au identificat persoana care a incendiat mașina ziaristului Dragoș Boța. Pe de altă parte, ieșirile primarului Robu la adresa jurnaliștilor locali sunt de notorietate. Redăm, în cele ce urmează, aspectele consemnate pe această temă în precedentul Raport FreeEx.

În martie 2018, după ce mai mulți jurnaliști din presa locală au relatat despre problemele cu sistemul de deszăpezire care nu făcea față și au criticat administrația locală, primarul Timișoarei, Nicolae Robu (PNL), care abia se întorcea de la Viena, a publicat un mesaj pe Facebook în care i-a jignit pe jurnaliști, vrând să lase de înțeles că situația nu era așa gravă cum o prezentau ei (subiect asupra căruia avea să revină după ce s-a mai documentat)[328]. Edilul i-a numit pe jurnaliști „paraziți sociali" și a reluat injuriile și a continuat să jignească presa la conferința de presă care a urmat: „Sunt tot felul de…nu sunt jurnaliști, că eu știu ce fac… ei trăiesc din acea taxă de protecție sau asmuțire pe la terase, acolo stau, și sunt cu mintea tulbure de ce consumă din susținerea celor pentru care reprezintă tonomat. Asta sunt: tonomat. […] Există mai multe variante de prostituție, nu numai pe centuri. Există și altfel de prostituție, care e cel puțin la fel de gravă. Eu n-am făcut nominalizări, am

[325] *„Amenințările lui Liviu Dragnea: Poziția G4Media.ro", Redacția, G4Media.ro, 14 mai 2018.*
[326] *„Primarul Nicolae Robu anunță măsuri după ce mașina unui jurnalist a fost incendiată", V.M., HotNews.ro, 2 iunie 2018.*
[327] *„Mașina jurnalistului Dragoș Bota, incendiată în stil mafiot", Marius Popescu, PressAlert.ro, 2 iunie 2018.*
[328] *„VIDEO Primarul Timișoarei, jigniri grosolane la adresa unor jurnaliști: «Paraziți sociali. Eu sunt cel mai tare organism de presă din Timișoara»", Dani Dancea, Adevărul.ro, 2 martie 2018.*

scris clar: respect jurnalismul, respect jurnaliștii, e o profesie care presupune foarte multe. Unii le au, alții nu le au”[329]. În condițiile în care edilul și-a continuat atacul și a refuzat să răspundă la întrebările presei prezente la conferință, mai mulți reprezentanți mass-media au ales să părăsească evenimentul, moment în care Robu a susținut că el este „cel mai tare organism de presă din Timișoara”, prin intermediul paginii sale de Facebook[330].

Într-o reacție fără precedent, reprezentanți de la toate instituțiile de presă timișorene s-au solidarizat și au semnat o scrisoare de protest față de comportamentul „tot mai agresiv și jignitor” al primarului în relația cu presa, adresată consiliului de etică al PNL, Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării și organizațiilor care apără libertatea presei[331]. „Primarul Timișoarei și-a făcut o obișnuință din a insulta și a eticheta jurnaliștii, folosind de-a lungul timpului expresii ca «ultrapenibili», «nesimțiți», «idioți și idioate» , «nu ne tragem în șireturi, când o să aveți cariera făcută de mine cu cinste și cu muncă multă, atunci puteți să vă apropiați de șireturile mele, până atunci pretind respect» sau «indivizi și individe fără minte și fără caracter, care, în loc să informeze, dezinformează și calomniază»”, s-a arătat în scrisoare. *„Nicolae Robu a avut ieșiri agresive verbal, de-a lungul timpului, din păcate, nu numai la adresa jurnaliștilor, ci împotriva oricăror persoane care au avut o altă părere decât a sa - cetățeni ai Timișoarei, primari PNL, alți politicieni sau membri ai unor asociații. În opinia noastră, toate aceste atacuri la adresa jurnaliștilor reprezintă o încălcare a normelor europene de comunicare și o formă de intimidare și încălcare a libertății de exprimare a mass media. Nu vom mai accepta aceasta atitudine agresivă, nu vom mai tolera accesele verbal suburbane ale primarului Nicolae Robu, care este și președintele PNL Timiș. Ne solidarizăm astfel, reprezentanții presei timișorene, într-un demers comun ce își propune să apere dreptul jurnaliștilor de a pune întrebări persoanelor publice și de a critica activitatea acestora. Acesta este un prim demers public, iar dacă relațiile de comunicare dintre primarul Nicolae Robu și presă nu se vor echilibra, vom apela și la alte forme legale, publice, de protest”, au mai scris jurnaliștii timișoreni.*

Jurnaliștii au făcut front comun împotriva lui Eugen Nicolicea

Pe 2 iulie 2018, jurnaliștii prezenți la Camera Deputaților au refuzat să îl intervieveze pe Eugen Nicolicea, după ce acesta s-a remarcat în mai multe rânduri prin declarații jignitoare și amenințări la adresa presei[332]. În momentul când Nicolicea s-a îndreptat spre presă pentru a da declarații, jurnaliștii au făcut front comun și au refuzat să îi dea atenție, în semn de protest.

De-a lungul timpului, Nicolicea le spusese jurnaliștilor că stăteau „tolăniți ca la autogară”, amenințase un jurnalist cu retragerea acreditării și îl lovise peste mână, susținuse inițiativa prin care un lift din clădirea Parlamentului era destinat exclusiv uzului parlamentarilor și interzis presei etc.

Statui primite de redacții, vandalizate

În noiembrie 2018, trei statui oferite de redacția PressOne.ro redacțiilor Europa FM, Recorder și Times New Roman și amplasate în fața acestor redacții, parte a unei „campanii împotriva invidiei” –

[329] „Primarul Timișoarei a jignit grosolan jurnaliștii locali”, Digi24.ro, 2 martie 2017.
[330] „Nicolae Robu, despre jurnaliștii din presa locală: «Paraziți sociali care trăiesc din taxa de asmuțire»”, News.ro apud ȘtirileProTv.ro, 2 martie 2018.
[331] „Protest al presei din Timișoara față de atitudinea primarului Robu, în urma jignirilor repetate”, Adriana Mit, Mediafax.ro, 5 martie 2018.
[332] „VIDEO Gest fără precedent: Toți jurnaliștii prezenți la Comisia Iordache au refuzat să îi ia declarații lui Eugen Nicolicea”, Cristian Citre, G4Media.ro, 2 iulie 2018.

„Trăiască Capra Vecinului", au fost vandalizate[333]. Persoane neidentificate au desenat cruci pe statui, au scris „Doamne ajută", și chiar au rupt coarnele uneia dintre ele, după ce pe internet au circulat mai multe glume și zvonuri potrivit cărora statuile ar fi sugerat simboluri sataniste, opinii care au fost contrazise pentru Pressone chiar de purtătorul de cuvânt al Bisericii Ortodoxe Române, Vasile Bănescu[334].

Amenințare cu bombă la România TV

Redacția România TV a primit pe email o amenințare cu bombă, pe 15 februarie 2019, chiar în momentul în care invitat în studio era ministrul Apărării, Gabriel Leș. Poliția și echipajele antitero au intervenit imediat pentru a face verificări și a asigura protecția celor care se aflau în clădire. Amenințarea s-a dovedit a fi falsă, în sensul că în sediul televiziunii nu a fost descoperit niciun proiectil exploziv, iar la scurt timp autoritățile l-au identificat pe cel care a trimis emailul de amenințare și l-au dus la audieri. Autorul amenințării s-a dovedit a fi Ioan Alexandru Tătar, un fost ziarist sportiv din Timișoara, în vârstă de 70 de ani, căruia autoritățile i-au deschis dosar penal[335]. Ulterior, Alexandru Tătar a declarat pentru România TV că își regretă gestul și că era doar nemulțumit de conținutul de pe post. „Voiam să-i avertizez că nu e bine să se denatureze adevărul", a spus bărbatul.

Doru Bușcu a acuzat că este urmărit de SRI

În februarie 2019, ziaristul Doru Bușcu, redactor-șef Cațavencii, i-a adresat o scrisoare deschisă directorului SRI Eduard Hellvig, în care a acuzat că era urmărit și că se încerca amenințarea și intimidarea sa de către angajați SRI, ca urmare la articolelor sale critice la adresa instituției[336]. Bușcu a relatat în scrisoare că ar fi primit mai multe semnale în ultimul an că ar fi fost filat și că s-ar fi încercat reducerea sa la tăcere, după ce a scris și vorbit în public despre „ilegalitățile săvârșite de serviciu în spațiul drepturilor și libertăților individuale, de la interceptările ilegale până la abuzurile confirmate de proaspăt dezvăluitele protocoale" și despre necesitatea reducerii bugetului alocat SRI, precum și a transparentizării activităților instituției. Mai mult, ziaristul a susținut că o mașină a unor angajați SRI, despre care a dedus că l-ar fi urmărit, i-a accidentat mașina în trafic și că șoferul i-ar fi luat soția în derâdere, în momentul în care a fost confruntat. Bușcu a mai scris că, deși mașina avea numere de MApN, la asigurări angajatul care a produs accidentul ar fi divulgat că lucra la SRI[337]. „Amintiți-le lupilor care plănuiesc acțiuni ilegale că, din câte îmi dau seama, nu sunt nici terorist și nici nu desfășor genul de activități încadrabile în domeniul de competență al SRI", a mai scris Doru Bușcu, la finalul scrisorii în care și-a exprimat inclusiv speranța că directorul SRI nu era implicat în tentativele de intimidare denunțate de ziarist ca fiind practicate de angajații serviciului de informații.

SRI nu a avut nicio reacție oficială în acest caz.

---

[333] „UPDATE Două dintre statuile din campania Trăiască Capra Vecinului au fost vandalizate", C.I., HotNews.ro, 27 noiembrie 2018.

[334] „Purtătorul de cuvânt al BOR, despre campania «Trăiască Capra Vecinului»: «Niciuna dintre statui nu poate fi considerată idol satanist»", Mihnea Măruță, PressOne.ro, 18 noiembrie 2018.

[335] „Ioan Alexandru Tătar, un fost angajat al Radio Timișoara, dosar penal după amenințarea cu bombă de la sediul România TV", ZDV, ZiuaDeVest.ro, 16 februarie 2019.

[336] „Scrisoare deschisă directorului SRI", Doru Bușcu, Cațavencii.ro, 22 februarie 2019.

[337] „Jurnalistul Doru Bușcu, scrisoare către șeful SRI: Mașina de filaj a lovit mașina mea. Șoferul i-a râs în nas soției", Departamentul Politic, Gândul.info, 20 februarie 2019.

Dragnea a invitat un jurnalist să vină cu el la baie

Întrebat de jurnalistul Alex Dima, de la emisiunea „România, te iubesc!", dacă regretă promisiunile electorale pe care nu le-a onorat, Președintele PSD Liviu Dragnea a reacționat vulgar și ofensator.

Jurnalistul îi solicitase politicianului să îi acorde un interviu, dar acesta din urmă a refuzat și a devenit defensiv, ajungând să îl întrebe pe Alex Dima dacă vine cu el la baie, „cu tot Pro TV-ul". Discuția dintre cei doi, în cele ce urmează:

Alex Dima: Aveți vreun sentiment de frustrare pentru că promisiunile electorale nu au fost îndeplinite pană acum?

Liviu Dragnea: Așa se fac interviurile? Vrei sa vii cu mine în baie?

Alex Dima: Cum adică să vin în baie? Ce înseamnă să vin în baie?

Liviu Dragnea: Sunt la mine în birou. Merg la baie. Haide, te rog, cu tot Pro TV-ul.

Alex Dima: Cum, mă chemați în baie?

Liviu Dragnea: Păi vii după mine? Merg la baie. Pot să merg?

Alex Dima: Va rog frumos, duceți-vă la baie. V-am solicitat un interviu.

Liviu Dragnea: Și am spus că nu, e simplu.

Alex Dima: Și eu v-am întrebat dacă aveți vreun sentiment de regret pentru promisiunile din campania electorală. Autostrăzile, spitalele regionale.

Liviu Dragnea: Hai, hai.

Avocatul Poporului a devenit agresiv într-o discuție telefonică cu o ziaristă

Victor Ciorbea, Avocatul Poporului, a țipat și a devenit agresiv verbal la adresa ziaristei Ramona Ursu, de la publicația Newsweek, care îi lua un interviu telefonic, în februarie 2019. Ciorbea și-a pierdut răbdarea în timpul interviului, a refuzat să răspundă la unele întrebări, a țipat și a numit-o pe ziaristă „șmecheră". Redăm, în continuare, pasajul transcris de Newsweek[338]:

Reporter Newsweek: Dar care a fost ultima problemă pe care ați rezolvat-o pentru pacienții care mor în spitale, domnule Ciorbea?

Victor Ciorbea: Stimată doamnă, dacă vreți, vă dau un raport întreg.

Reporter Newsweek: Dați-mi un exemplu, vă rog.

Victor Ciorbea: Nu-mi cereți mie exemple, că am șase domenii în subordine, doamnă.

Reporter Newsweek: La infractori mi-ați putut spune concret.

[338] „AUDIO Ciorbea urlă la Newsweek, în apărarea infractorilor: «Sunteți șmecheră sau ce dracu' sunteți!»", Ramona Ursu, Newsweek.ro, 19 februarie 2019.

Victor Ciorbea: Sunteți mai șmecheră sau ce dracu mai sunteți... Și cu asta am încheiat.

Reporter Newsweek: De ce vorbiți așa, domnule Ciorbea?

Victor Ciorbea: Că n-am timp. Mi-ați spus că mă întrebați de un lucru. Văd că puneți întrebări #Rezist.

Reporter Newsweek: Vă puneam întrebări referitoare la situația din spitale.

Victor Ciorbea: Și cu #Rezist am avut trei întâlniri în decembrie.

Reporter Newsweek: Nu v-am întrebat despre asta.

Victor Ciorbea: L-am primit și pe copilul ăla, Ceaușescu (unul dintre protestatari – n.r.)

Reporter Newsweek: Eu nu v-am întrebat nimic despre asta. V-am întrebat despre spitale.

Victor Ciorbea: Nu știți nimic!

Reporter Newsweek: Nu țipați, domnule Ciorbea.

Victor Ciorbea: 90% din activitatea noastră e pe domeniul ăsta.

Reporter Newsweek: Tocmai de asta v-am întrebat. Însă eu vă pun întrebări, dar dumneavoastră țipați.

Victor Ciorbea: Ia uitați-vă la comunicatele noastre cu sesizări din oficiu și cu celelalte și pe urmă vorbiți cu mine.

Reporter Newsweek: De ce pe urmă să vorbesc cu dumneavoastră? (După această întrebare, conversația s-a întrerupt.)

Două zile mai târziu, Victor Ciorbea a avut o nouă izbucnire nervoasă și tendențioasă, și a ridicat tonul la jurnaliștii prezenți la o conferință de presă. „Puneți-vă în mișcare! Hai cu haștag Rezist. Poate găsiți pe cineva cu câte stele vreți, să facă ce doriți„[339], le-a zis Avocatul Poporului jurnaliștilor.

Ministrul Finanţelor a amenințat TVR în direct

Nemulțumit de o știre de la TVR, Orlando Teodorovici, ministrul Finanțelor, a acuzat televiziunea publică de dezinformare și că nu ar fi prezentat opiniile tuturor părților implicate, și a recurs la amenințări în direct.

Teodorovici a discutat în contradictoriu, în direct, cu jurnalistul Radu Andrei Tudor despre o știre realizată de jurnalista Ramona Avramescu, despre alocațiile care urmau să crească, susținând că punctul de vedere al Viorică Dăncilă nu fusese inclus „în același calup de informații”[340]. Știrea

[339] *„Victor Ciorbea, dezlănțuit: Poate găsiți pe cineva cu câte stele vreți la Avocatul Poporului, să facă ce doriți. Puneți-vă în mișcare cu #Rezist VIDEO”, Radu Eremia, Adevărul.ro, 21 februarie 2019.*

[340] *„Guvernul a adoptat OUG privind majorarea alocațiilor copiilor. Viorica Dăncilă: Avem asigurate sumele necesare”, Știri.TVR.ro, 19 februarie 2019.*

respectivă, însă, cuprindea declarații de la toate părțile implicate, adică inclusiv de la Viorica Dăncilă, precum a susținut și Radu Andrei Tudor. „Dacă și TVR face astfel de lucruri... Știrea cu alocațiile, de exemplu. Cum a fost: a făcut amendament PNL. Și avem intervenția unui membru PNL, dar nicio intervenție... […] Încă o dată **-** facem și pe banii publici astfel de dezinformări... O să vedem noi exact ce și cum, care este situația, din păcate.", a spus Orlando Teodorovici.

În replică, jurnalista Ramona Avramescu, autoarea materialului, a reacționat pe Facebook: „Situația e așa, domnule ministru: fac meseria asta de aproape 20 de ani, mai mulți decât aveți dvs în Guvern**,** și, dacă aș fi avut măcar câte 10 lei pentru fiecare situație în care un politician mi-a spus: lasă, că o să vedem noi, știm noi de ce ai scris așa și nu invers, te-a pus Tăriceanu, Băsescu, Iohannis, Dragnea, SRI, CIA etc... acum aș fi fost mai bogată decât vedetele TV plătite regește".

Ministrul Justiției a amenințat jurnaliștii

La începutul lunii martie 2019, pe când încă era ministru al Justiției, Tudorel Toader i-a amenințat cu retragerea acreditărilor pe jurnaliștii Ovidiu Oanță și Ionela Arcanu, de la Pro TV și Realitatea TV, pe motiv că aceștia nu ar fi respectat „formulele protocolare". Jurnaliștii nu făcuseră altceva decât să ceară clarificări în legătură cu discursul ținut de Tudorel Toader, ministru celebru pentru faptul că preferă să monologheze fără a fi întrerupt și fără a răspunde ulterior la întrebări.

La sfârșitul lunii, amenințarea s-a materializat și Ministerul Justiției nu a reînnoit acreditările celor doi jurnaliști.

Organizațiile de media au criticat dur poziția ministrului Justiției: reprezentanții ActiveWatch și CJI au subliniat că retragerea acreditărilor era neconstituțională[341], ilegală[342] (detalii în capitolele Accesul la informațiile de interes public).

Amenințări cu moartea primite de jurnalista Emilia Șercan

Emilia Șercan, jurnalist și profesor de jurnalism, a primit amenințări cu moartea pe 15 aprilie 2019, seara, prin intermediul unui mesaj text pe telefonul mobil (parte a mesajului a fost cenzurată din comunicările publice, deoarece jurnalista nu a dorit să creeze și mai mult stres pentru familia sa): „Trimitem acest mesaj cu scopul de a preveni ceea ce va urma, totul depinde de tine. Oprește toate activitățile pe care le ai în desfășurare... dacă nu vrei să urmeze calvarul. Vrei să ajungi (...)". Ulterior Emilia Șercan a descoperit că mesaje similare îi fuseseră transmise și pe messenger-ul contului său de Facebook. Mesajele au venit exact la o zi după ce Șercan publicase în ziarul PressOne încă un material referitor la Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza din București"[343], activitatea sa concentrîndu-se în săptămânile precedente acestui eveniment asupra unor membri ai Poliției Române și ai Academiei de Poliție[344]. De-a lungul ultimilor ani, Șercan a publicat pe larg despre doctorate plagiate ale unor oficiali de rang înalt (cum ar fi: un vicepremier, doi miniștri de interne,

[341] „Update – Acreditări retrase definitiv la Ministerul Justiției/ Cum să-ți pui opinia publică în cap în doi pași", ActiveWatch, ActiveWatch.ro, 22 martie 2019.

[342] „Lecție de legalitate pentru ministrul Justiției: «Amenințarea jurnaliștilor cu retragerea acreditărilor este ilegală»", Claudia Spridon, Adevărul.ro, 5 martie 2019.

[343] „Alarmă la Academia de Poliție: blocați accesul la bibliotecă!", Emilia Șercan, PressOne, 14 aprilie 2019.

344 „Ecaterina Andronescu, despre școlile doctorale de la SRI și Poliție: «Mi se pare inacceptabil să mai funcționeze»", Emilia Șercan, PressOne, 11.03.2019; „Rectorul Academiei de Poliție a plagiat peste două treimi din teza sa de doctorat", Emilia Șercan, PressOne, 24.03.2019; „Academia de Poliție ascunde zeci de plagiate de frica imploziei", Emilia Șercan, PressOne, 09 aprilie 2019.

un ministru al apărării, un ministru al educației, un ministru al sănătății, un prim adjunct al Procurorului General al României, un șef al Inspecției Judiciare, politicieni, judecători, rectori, generali de servicii secrete și chestori de poliție)[345]. Emilia Șercan a anunțat poliția română despre aceste amenințări chiar în aceeași seară și a făcut public cazul două zile mai târziu. Au urmat reacții publice puternice, de solidarizare cu jurnalista, iar cazul a fost mediatizat pe larg.

Într-o scrisoare adresată Ministrului de Interne, Carmen Dan, și Inspectorului General al Poliției Române, Ioan Buda, pe 17 aprilie 2019, în ziua în care cazul a devenit public, Reporteri fără Frontiere și ActiveWatch le-au cerut acestora să ia toate măsurile adecvate pentru a o proteja pe Emilia Șercan, pentru a se asigura că jurnalistul este în siguranță, pentru a se asigura că investigația polițiștilor legat mesajele amenințătoare va fi eficientă și pentru a condamna public aceste mesaje. „Dacă siguranța Emiliei Șercan va fi pusă în pericol, noi, RSF și ActiveWatch, vom considera că autoritățile române sunt responsabile de faptul că nu au acționat și că nu au luat imediat măsurile adecvate pentru a proteja jurnalistul”[346], se arată în scrisoarea celor două organizații care apără jurnaliștii. Ministrul Carmen Dan a răspuns scrisorii RSF și AW în aceeași zi, într-o postare pe pagina sa de Facebook, anunțând că o anchetă este în desfășurare. „Amenințarea unei persoane este un gest incalificabil și trebuie pedepsit aspru, cu atât mai mult cu cât este de natură să aducă atingere desfășurării profesiei de jurnalist”, a comentat Carmen Dan, care a îndemnat-o pe Emilia Șercan „să aibă tăria să continue anchetele jurnalistice, indiferent de numele și funcțiile persoanelor vizate”.

Într-adevăr, Poliția și Parchetul au acționat eficient și, la nouă zile de la primirea acestui mesaj, pe 24 aprilie 2019, un suspect a fost reținut. Adrian Gheorghe Bărbulescu a fost reținut de Polițiști la Slatina, iar, din relatările presei[347], percheziții au avut loc la locuința suspectului și la Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” din București. Din comunicările oficiale a reieșit că acesta este ofițer de poliție, în cadrul Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”. Direcția Națională Anticorupție a preluat cazul, iar Adrian Bărbulescu a fost pus sub control judiciar pentru 60 de zile pentru infracțiunea de șantaj[348]. „În seara de 15 aprilie 2019, inculpatul Bărbulescu Gheorghe Adrian, a transmis unei persoane, jurnalist de investigație – persoană vătămată, la numărul personal de telefon al acesteia, mesaje de amenințare (un mesaj tip text și cinci mesaje folosind aplicația Facebook Messenger), pentru a o constrânge să înceteze activitatea de investigare a modului în care mai multe persoane din cadrul școlii doctorale a Academiei de Poliție Al. I. Cuza au obținut titlul de doctor. Inculpatul a amenințat-o pe jurnalistă că, în caz contrar, aceasta va suferi acte de violență și îi va fi suprimată viața”, se arată în ordonanța procurorilor[349]. Numele niciunui alt suspect nu a fost făcut public de procurori, până la data publicării acestui raport.

Concluzii:

[345] *„Listele Emiliei Șercan”, Mona Dîrțu, PressOne, 25 aprilie 2019.*

[346] *„Amenințări cu moartea primite de un jurnalist de investigație”, comunicat al Reporteri fără Frontiere și ActiveWatch, 17 aprilie 2019.*

[347] *„Percheziții la Academia de Poliție în cazul amenințărilor la adresa Emiliei Șercan / A fost prins principalul suspect / Prima reacție a jurnalistei”, de MH, HotNews.ro, 24 aprilie 2019.*

[348] *Comunicat al DNA, 25 aprilie 2019. http://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=9413*

[349] *Comunicat al DNA, 25 aprilie 2019. http://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=9413*

- Jurnaliștii au fost agresați, amenințați și insultați de politicieni, reprezentanți ai autorităților statului, oameni ai legii.
- O jurnalistă a fost amenințată cu moartea de un polițist, prin mesaje anonime.
- Mașina unui ziarist a fost incendiată.
- Jurnaliștii s-au solidarizat împotriva unui politician care s-a remarcat prin ofense aduse presei.
- Redacția unei televiziuni a primit o amenințare cu bombă.
- Redactorul șef al unei publicații a acuzat că este filat de SRI.

Recomandări pentru autorități, politicieni și persoane publice:

- Respectați misiunea jurnaliștilor de a colecta și difuza informații. Agresiunile, amenințările și insultele la adresa presei sunt inacceptabile, în special când vin din partea autorităților și a persoanelor publice.

Recomandări pentru jurnaliști:

- Depuneți plângeri împotriva agresorilor și faceți publice incidentele de acest fel, încercați să adunați probe, martori și date exacte.
- Sesizați organizațiile de media dacă sunteți agresați și solicitați sprijinul acestora (reacții publice, discuții cu autoritățile, asistență juridică etc.).
- Solidarizați-vă atunci când au loc abuzuri la adresa presei.

Accesul la informații de interes public

Ministerul Justiției retrage acreditarea a doi ziariști deranjanți

Pe 22 martie 2019 jurnaliștii Ionela Arcanu, de la Realitatea TV[350], și Ovidiu Oanță, de la Pro TV[351], au aflat că Ministerul Justiției le-a retras acreditările.

Ministerul Justiției le-a comunicat celor doi jurnaliști că solicitările de (re)acreditare le-au fost respinse în baza articolului 18, alin. (3) din Legea privind liberul acces la informațiile de interes public (nr. 544/ 2001). Refuzul acreditării nu a fost motivat în niciun fel de către Biroul Mass-Media al Ministerului. Aliniatul menționat în refuzul de (re)acreditare prevede că: „Autoritățile publice pot refuza acordarea acreditării sau pot retrage acreditarea unui ziarist numai pentru fapte care împiedică desfășurarea normală a activității autorității publice și care nu privesc opiniile exprimate în presă de respectivul ziarist, în condițiile și în limitele legii."

Ulterior, în aceeași zi, Ministrul Toader a declarat pentru Ziare.com[352] și HotNews.ro[353] că ar fi revenit asupra deciziei, la cererea Primului Ministru. Ministrul a comunicat pe pagina sa de Facebook și către presă că cei doi ar fi încălcat regulile de conduită, fără a preciza concret la ce se referă.

În fapt, nici Ionela Arcanu și nici Ovidiu Oanță nu au primit aceste acreditări înapoi.

După 3 săptămâni de la acest moment, Biroul de presă al Ministerului Justiției a răspuns unor întrebări formulate de ziariști[354], CNA, dar și de ActiveWatch. Instituția a confirmat faptul că acreditările nu au fost date înapoi celor doi ziariști, recunoscând că nu s-a mai întâmplat niciodată ca Ministerul să refuze acreditarea. Refuzul reacreditării a fost justificat de comportamentul celor doi ziariști în timpul unor conferințe de presă:

> „Punctual, la data de 4.03.2019, la momentul prezentării Raportului de activitate, eveniment anunțat sub forma unei scurte declarații de presă, cei doi jurnaliști au întrerupt în mod repetat discursul, solicitând schimbarea subiectului. În fața refuzului, au abordat o atitudine ironică, continuând cu încercarea de impunere a propriilor teme. Această atitudine are un caracter de repetitivitate, fiind observabilă și în cadrul altor întâlniri. Aceste fapte au adus atingere desfășurării normale a activității de relaționare cu presa, activitate importantă a oricărei autorități publice, afectând și drepturile celorlalți jurnaliști prezenți. (...) Reiterăm faptul că libertatea de exprimare a unei instituții media nu se realizează prin intermediul unei singure persoane ce nu înțelege să aibă o conduită minimală.[355]"

Răspunsul Biroului de presă a venit chiar cu o zi înainte ca PSD să îi retragă sprijinul politic lui Tudorel Toader și cu două zile înainte ca acesta să demisioneze din funcția de Ministru al Justiției. Cu

[350] *„Realitatea TV, interzisă de Tudorel Toader! Se cere demisia ministrului Justiției", Realitatea.net, 22 martie.*
[351] *„Ovidiu Oanță: Ministerul Justiției refuză nejustificat să mă mai acrediteze", Știrile ProTV, 22 martie 2019.*
[352] *„Toader a retras acreditările pentru doi jurnaliști incomozi UPDATE Ministrul Justiției a revenit asupra deciziei la intervenția premierului", de Ziare.com, 22 martie 2019.*
[353] *„UPDATE Ministerul Justiției retrage acreditarea unor jurnaliști Pro TV și Realitatea TV/ Toader revine asupra deciziei luate în cazul lui Ovidiu Oanță: Doamna premier m-a rugat să îl reacreditez / Ce spune despre Ionela Arcanu", de C.I., M.H., HotNews.ro, 22 martie 2019.*
[354] *„Tudorel Toader, explicații la INDIGO. Ovidiu Oanță, respins la acreditare fix din aceleași motive ca Ionela Arcanu", de Iulia Bunea, PaginadeMedia.ro, 18.04.2019*
[355] *„Cum să-ți pui opinia publică în cap în doi pași. Metoda Tudorel Toader", comunicat al ActiveWatch, 22 martie 2019.*

siguranță retragerea sprijinului politic nu a fost cauzată nici de faptul că Tudorel Toader a mințit public atunci când a spus că acreditările vor fi date înapoi și nici de faptul că a încălcat legea prin blocarea abuzivă a celor doi ziariști de la accesul la informațiile de interes public.

În replică la comunicatul (tardiv) al Biroului de Presă al MJ, Ionela Arcanu a explicat: „La fiecare conferință de presă anunțată și transformată, de cele mai multe ori ad-hoc, în declarație de presă, pentru ca jurnaliștii prezenți să nu aibă posibilitatea de a adresa întrebări, ministrul Justiției a prezentat, zeci de minute, rapoarte într-un limbaj extrem de tehnic și neclar. Discursuri care mai degrabă păreau lecții de Drept în fața studenților. Toate încercările mele de a-l face pe ministrul Tudorel Toader să explice pe înțelesul oamenilor aflați în fața televizoarelor s-au lovit de un refuz total. Singura mea intenție a fost de a-mi face meseria în mod onest și în interesul informării publice clare și complete.”[356]

Într-o reacție pe 22 martie, ActiveWatch a comentat: „Anunțul de retragere a acreditării jurnaliștilor Ovidiu Oanță (ProTV) și Ionela Arcanu (Realitatea TV) de către Ministerul Justiției, comunicat azi către cei doi jurnaliști, cuprinde toate ingredientele unei vendete provinciale. Ministrul are o istorie neagră în relația cu mass-media, conferințele de presă fiind transformate în declarații de presă, astfel încât ziariștii să nu mai poată interveni. Ceea ce Ministrul a făcut azi reprezintă materializarea amenințărilor formulate la adresa jurnaliștilor la începutul lunii martie, când i-a avertizat pe cei prezenți la o informare de presă la bilanțul celor doi ani de mandat: «Vă promit următorul lucru: am solicitările de reacreditare, în măsura în care nu dați curs formulelor protocolare pe care le-am stabilit, voi acționa în consecință. Vă rog, așadar, să respectați»[357]”.[358]

Jurnaliști ținuți la poarta instituției

Tot Ministerul Justiției a blocat accesul, în 16 ianuarie 2019, pentru jurnaliștii neacreditați până în decembrie 2018. Deși cutuma la nivelul instituției era de a transmite la începutul anului formularele de reacreditare către redacții, în 2019 nu a mai făcut acest lucru, astfel încât doar jurnaliștii acreditați cu un an în urmă au avut acces la conferința de presă de la începutul anului 2019. În ciuda faptului că parte dintre cei refuzați (printre ei inclusiv reporteri ai Mediafax) au transmis cerere de acreditare, Ministerul Justiției a invocat cele 30 de zile necesare procesării. A existat posibilitatea unei „acreditări temporare”, eliberată cu 24 de ore înainte de conferințele de presă, dar conferința din 16 ianuarie a fost anunțată cu trei ore înainte[359], făcând deci imposibilă solicitarea unei acreditări temporare.

Jurnalistul Paul Cozighian, angajat al televiziunii France 2 a fost și el ținut la poarta Ministerului Justiției, în timp ce colegii săi au luat un interviu Ministrului Tudorel Toader. Deși inițial toată echipa France 2 a primit confirmare cu privire la derularea interviului, cu doar 12 ore înainte de derularea interviului redacția a primit un e-mail prin care li s-a comunicat că Paul Cozighian nu poate participa la acest interviu, fără a li se da explicații oficiale. Jurnalistul bănuiește că motivul pentru care nu a avut acces la această întâlnire este un articol critic la adresa Ministrului Tudorel Toader, din noiembrie 2018:

[356] „Jurnalista Ionela Arcanu, după explicațiile lui Tudorel Toader: «Singura mea intenție a fost să îmi fac meseria în mod onest»”, de Raul Bambu, PaginadeMedia.ro, 16.04.2019.
[357] „Tudorel Toader i-a amenințat pe jurnaliști: «Voi acționa în consecință»”, Știrile ProTV, 4 martie 2019.
[358] „Cum să-ți pui opinia publică în cap în doi pași. Metoda Tudorel Toader”, comunicat al ActiveWatch, 22 martie 2019.
[359] „Jurnaliști ținuți la poarta ministerului condus de Tudorel Toader în timpul declarațiilor de presă”, Laurențiu Sîrbu, Adevărul, 16 ianuarie 2019

> "Pe 14 noiembrie a apărut o pagină întreagă în Le Figaro... era pentru prima oară că poza lui Tudorel Toader a apărut mare în presa străină. Eu unul n-am văzut, cel puțin în Franța, să apară poza lui Toader atât de mare. Chiar și când Kövesi a fost dată jos, au fost poze cu Kövesi, nu cu Tudorel Toader", a declarat Cozighian pentru Epoch Times[360].
>
> "Pe mine mă amuză gestul ăsta pentru că nu face decât să îmi confirme o lipsă de profesionalism... Mi se pare copilăresc... mie mi se pare evident că (refuzul n.r.) este de la articolul publicat în Le Figaro... Nici jurnaliștilor de la France 2 nu le-a venit să creadă. Le-a căzut fața când au văzut emailul: "Cum adică, îți cer interviu cu echipa, cu mail oficial de la televiziune și tu ne zici că pe ăla nu îl vrei?[361]".

Jurnalistul TVR Alex Costache nu a fost lăsat să adreseze o întrebare în cadrul conferinței de presă a Ministrului George Ciamba (Ministerul Delegat pentru Afaceri Europene) și a lui Frans Timmermans, în luna martie 2019. În ciuda faptului că TVR s-a aflat la conferință în calitate de broadcaster oficial, Alex Costache a povestit că timpul alocat pentru întrebarea lui a fost dat către România TV. Înainte de începerea conferinței de presă, jurnalistul a fost întrebat de staff-ul ministerului care este întrebarea pe care dorește să o pună – răspunsul dat de jurnalist a fost „ceva legat de MCV", intenția acestuia fiind de a întreba cu privire la intențiile Comisiei Europene cu privire la intentarea unui proces la Curtea de Justiție a Uniunii Europene. Întrebarea vădit incomodă a lui Alex Costache a fost înlocuită de întrebarea „Cum vedeți viitorul UE în contextul migrației și al amenințărilor teroriste" a jurnalistului de la RTV. Echipa Ministerului a invocat programarea unui interviu la TVR a Ministrului Ciamba în câteva zile, deși întrebarea era adresată lui Frans Timmermans[362].

Șușoteli pe holurile Guvernului

În mai 2018, jurnalista Claudia Pîrvoiu de la Hotnews scrie un editorial în care critică opacitatea Guvernului României și tendința de a ține ascunse informații de interes public. Aceasta a relatat despre declarații ale unor angajați ai instituției care s-ar teme să mai furnizeze informații altă dată banale, cum ar fi, spre exemplu, vizitele oficiale ale premierului sau întrevederile cu alți oficiali români (sunt invocate în articol întâlnirile dintre Viorica Dăncilă și Mugur Isărescu[363]). Conform Claudiei Pîrvoiu, motivul invocat de angajați a fost controlul asupra acestor informații de către consilierul onorific al premierului, Anca Alexandrescu. Fără a motiva de ce nu fac publice aceste informații, angajații Guvernului sunt descriși în editorial ca fiind temători și lipsiți de autonomie în ceea ce privește furnizarea oricăror informații din instituție. Analog, Pîrvoiu descrie aceeași atmosferă misterioasă și în jurul întâlnirilor pe care Darius Vîlcov le organizează cu diferite persoane din mediul privat, oamenii de afaceri preferând să nu discute nimic despre aceste întrevederi. Ceea ce ar trebui să fie informație publică și relativ la îndemână pentru jurnaliști necesită în perioada actualului cabinet confirmări și informații pe surse, Pîrvoiu menționând ca posibil motiv faptul că „Jurnaliștii își pierd mare parte din timp pentru a obține informații banale despre programul unui demnitar, pe care trebuie apoi să asambleze ca într-un joc puzzle. Jurnaliștii sunt ținuți ocupați".

---

[360] „Așa încep dictaturile: Jurnalist incomod puterii, ținut la ușă de Tudorel Toader", Loredana Diacu, Epoch Times, 17 ianuarie 2019

[361] Ibidem

[362] Alex Costache pe pagina personală de Facebook: https://www.facebook.com/search/top/?q=Nebulos&epa=FILTERS&filters=eyJycF9hdXRob3IiOiJ7XCJuYW1lXCI6XCJhdXRob3JfZnJpZW5kc19mZWVkXCIsXCJhcmdzXCI6XCJcIn0ifQ%3D%3D

[363] „Absurda secretomanie guvernamentală", Claudia Pîrvoiu, Hotnews.ro, 3 mai 2018

Dreptul la informații de interes public, avizat de ministere

În luna mai 2018, Ministerul Sănătății a decis centralizarea gestionării informațiilor de interes public printr-un ordin de Ministru – orice cerere venită la nivelul instituțiilor din subordine trebuia transmise către Minister și avizată acolo. Pe scurt, nimeni din subordinea Ministerului Sănătății nu mai avea voie să furnizeze informații către public în lipsa unui *ok* din Minister. APADOR-CH a solicitat Ministerului Sănătății să abroge acest ordin care aducea completări care exced cadrul legal al legii 544/2001. Birocratizarea excesivă ar fi dus la încălcarea prevederilor legale care prevăd un răspuns *imediat* atunci când solicitarea se face verbal (Art. 8, alin 5 din Legea 544/2001 care prevede: „informațiile de interes public solicitate verbal de către mijloacele de informare în masă vor fi comunicate, de regulă, imediat sau în cel mult 24 de ore").

Conform ziare.com, oficial, prin purtătorul de cuvânt al Ministerului Sănătății, s-a invocat apărarea imaginii instituției și limitarea aplicabilității acestui ordin strict pentru „teme de interes național și care s-au întâmplat în zonele locale de care noi nu știm și ne e foarte greu să răspundem prompt" [364]. În urma insistențelor APADOR-CH de a abroga ordinul, Ministerul Sănătății a renunțat la acest Ordin în 25 mai, menționând că, „s-a înțeles greșit" conținutul acestuia care propunea centralizarea comunicării informațiilor de interes public[365].

Aceleași porniri de centralizare a comunicării le-a avut și Ministrul Educației, în iulie 2018. Printr-un document al instituției, intrat în posesia Hotnews.ro, se transmite că niciun „director, secretar de stat sau președinte de agenții din Ministerul Educației" nu poate comunica nimic în presă „timp de trei săptămâni". Conform jurnalistei Raluca Pantazi, această măsură a coincis cu două scandaluri care au afectat imaginea Ministerului Educației: publicarea spre dezbatere a proiectului Strategie pentru Educație Parentală și „fenomenul Brăila" (tactici prin care unele instituții de educație descurajează elevii slabi de la a participa la examenele naționale)[366].

Ministerul Culturii nu înțelege să respecte prevederile Legii 544/2001. Șapte consilieri ai ministrului au fost avansați, conform unor comunicate oficiale de pe pagina site-ului. Ziarul Adevărul a solicitat, în baza Legii, copii ale CV-urilor celor șapte persoane, însă Ministerul Culturii a refuzat să pună la dispoziția redacției aceste documente, menționând că „Informațiile cu privire la datele personale ale cetățeanului pot deveni informații de interes public numai în măsura în care afectează capacitatea de exercitare a unei funcții publice"[367].

Acreditarea de presă, la cheremul lui Liviu Dragnea

În ultimul an, reacțiile lui Liviu Dragnea la întrebările presei au fost mai lipsite de tact și, pe alocuri, chiar agresive[368][369]. Unul dintre aceste episoade a avut loc după o conferință de presă în care acesta a amenințat un jurnalist cu ridicarea acreditării la Parlament. Reporterul România TV, care a pus mai

[364] *„Ministerul Sănătății, acuzat de cenzură. Cum explică de ce a obligat instituțiile să ceară aviz înainte să vorbească cu presa", Alexandra Sandu, Ziare.com, 23 mai 2018*

[365] *„I-am cerut ministrului sănătății să nu încalce legea și dreptul la informație", APADOR-CH*

[366] *„Cum se face comunicarea la Ministerul Educației și la agențiile din subordine: nimeni nu vorbește în presă fără mandat direct de la ministru, nimeni nu părăsește ministerul fără bilet de învoire", Raluca Pantazi, Hotnews.ro, 6 iulie 2018*

[367] *„Ministerul Culturii ține la secret date de interes public: <Informațiile din CV nu afectează capacitatea de exercitare a unei funcții>", Maria Tufan, Adevărul, 3 decembrie 2018*

[368] *„Liviu Dragnea, un nou episod în care cheamă un jurnalist la baie", HotNews.ro, 15 februarie 2019*

[369] *„Liviu Dragnea, tot mai agresiv cu jurnaliștii: M-am săturat de aceste minciuni ordinare", Camelia Badea, Ziare.com, 5 iulie 2018*

multe întrebări la finalul conferinței de presă, l-a iritat pe Liviu Dragnea care i-a răspuns: „Nu sunt obligat să-ți răspund nici ție, nici lui Ghiță". Reporterul a invocat calitatea de reprezentant al unei instituții publice și, deci, datoria acestuia de a răspunde la întrebări, iar Liviu Dragnea a amenințat-o cu ridicarea acreditării[370].

La tribunal pentru respectarea Legii 544/2001

Curtea Constituțională a României (CCR) a refuzat să răspundă unei solicitări de informații de interes public formulat de jurnalista Ioana Ene Dogioiu. Informațiile solicitate vizau stenograma unei ședințe de judecată, în condițiile în care un procuror de la Parchetul General a susținut că afirmațiile sale din cadrul ședinței „au fost interpretate eronat", ajungându-se la solicitarea CCR către Parlamentul României de a impune un prag pentru abuzul în serviciu. CCR a refuzat să furnizeze aceste informații, dar a fost obligată să le furnizeze în baza unei decizii definitive a Curții de Apel București (jurnalista a fost reprezentată de avocata Elenina Nicuț)[371].

Și Ministerul Apărării Naționale a fost contrazis, în primă instanță, cu privire la furnizarea unor informații de interes public. Jurnalista Emilia Șercan a solicitat MApN lista generalilor din Armata Română care au obținut acest grad în virtutea unei lucrări de doctorat. MApN a refuzat furnizarea informațiilor, invocându-se GDPR-ul, proaspăt intrat în vigoare în momentul procesului. Avocatul care a reprezentat-o pe Șercan în instanță a fost tot Elenina Nicuț.

În luna iunie 2018, PSD a organizat un miting în Piața Victoriei unde a fost estimată participarea a 130.000 de oameni. Jurnalistul Ovidiu Vanghele a solicitat, în baza Legii 544/2001, de la PSD, informații cu privire la sursele de finanțare ale acestui miting (cheltuieli logistice de deplasare, hrană pentru participanți, sistem audio și scenă, drepturi de autor pentru redifuzarea finalei Roland Garros etc). PSD a refuzat să răspundă acestei solicitări, astfel că jurnalistul, reprezentat tot de Elenina Nicuț, a câștigat în primă instanță, o decizie a Instanței prin care obligă PSD să comunice informațiile solicitate.

Țarc pentru jurnaliști în Parlament

La finalul lunii iunie 2018, mai mulți protestatari au manifestat pe holul de la plenul reunit al Parlamentului. Cu bannere și scandări, aceștia au determinat forțele de ordine să îi scoată pe Liviu Dragnea și Viorica Dăncilă sub protecție din sală. Jurnaliștii prezenți pe holurile Parlamentului au fost îmbrânciți chiar de politicieni în încercarea acestora de a menține un cordon în jurul celor doi, pentru a evita să dea declarații de presă[372]. Reacția deputatului PSD Florin Iordache a fost de a anunțat noi reguli în clădirea Parlamentului, susținând că astfel de proteste sunt „inadmisibile" în clădirea instituției[373]. Călin Popescu Tăriceanu a menționat, a doua zi după acest protest, că vor exista modificări ale regulamentelor Parlamentului, astfel încât „să nu degenerăm în violențe"[374],

[370] „Dragnea, nervos, a amenințat o ziaristă: Poate îți retrag acreditarea. Nu sunt obligat să îți răspund nici ție, nici lui Ghiță.", Loredana Voiculescu, Republica,28 martie 2019

[371] „Avocata care a îngenunchiat CCR în instanță: Nimeni nu e mai presus de lege!", Alin Ionescu, G4Media, 2 mai 2018

[372] „Explicația unuia dintre parlamentarii deveniți bodyguarzi ai lui Dragnea: Am ieșit ca o echipă care suntem", Digi24, 21 iunie 2018

[373] „Iordache despre protestul din holul Parlamentului: Este inadmisibil ceea ce s-a întâmplat. Nu cred că suntem sub asediu să nu putem lucra într-o ședință normală, o să discutăm azi dacă trebuie modificate regulamentele", Sebastian Rotaru, News.ro, 21 iunie 2018

[374] „Parlamentul pregătește reguli mai stricte pentru jurnaliști: Cameramanii nu vor mai putea să se apropie de aleși", Ziare.com, 21 iunie 2018

modificări care vor viza atât accesul vizitatorilor în instituție, cât și accesul jurnaliștilor. În urma acestui protest, USR a acuzat PSD că, prin Florin Iordache, dorește „instituirea unei pedepse colective", astfel încât acestui partid să i se ridice dreptul de a avea invitați în Parlament. La reînceperea activității Parlamentare, în septembrie 2018, jurnaliștii au găsit montate pe holurile parlamentului „țarcuri" delimitate, locuri special dedicate jurnaliștilor. Decizia a fost luată de Direcția de Afaceri Interne a Parlamentului, așa cum chiar reprezentanții acestei structuri au spus, negând că a existat vreun politician care să le solicite acest lucru explicit[375].

Fără tricouri cu „slogane" în primărie

Primăria Galați a impus un cod vestimentar pentru oricine are treabă în instituție: este interzis cu „îmbrăcăminte de plajă (papuci de plajă, șort etc.), îmbrăcăminte cu caracter ofensator, vulgar, haine cu desene sugestive, slogane"[376]. Conducerea instituției susține că a impus acest regulament, prin Hotărâre de Consiliu Local, pentru a împiedica „denigrarea" instituției". Nu există nicio referire cu privire la ce reprezintă un „desen sugestiv" sau un „slogan" care să ducă la interzicerea accesului în Primărie sau în sediile instituțiilor subordonate, lăsând întreaga decizie la nivelul reprezentanților Poliției Locale.

La Primăria Capitalei e încă și mai beznă

Primăria Municipiului București a devenit încă și mai opacă în cel de-al treilea an de mandat al actualei conduceri a instituției. Din ce în ce mai multe materiale de presă se termină cu formula „Primăria Municipiului București nu a formulat un răspuns la cererea noastră de informații". Mecanismele de funcționare ale instituției, în termeni de comunicare cu presa, par a fi de reacție, prin comunicate de presă, atunci când un subiect devine suficient de controversat cât să reacționeze. Altfel, multe dintre materialele de presă care nu relatează despre un subiect controversat rămân fără completarea punctului de vedere oficial al Primăriei Municipiului București.

Primarul Gabriela Firea nu răspunde nici solicitărilor de interviu, aceasta fiind mai degrabă prezentă în studiourile trustului de presă Intact, fostul său loc de muncă. Singurele momente în care a putut fi urmărită și în alte studiouri au fost în mijlocul scandalului cu Liviu Dragnea. Mai mult, Primarul General a delegat către Managerul Public (funcție în cadrul aparatului administrativ) și asigurarea audiențelor publice cu cetățenii[377]. În cadrul ședințelor de Consiliu General, primarul nu este accesibil presei pentru a răspunde întrebărilor cu privire la proiectele de pe ordinea de zi, astfel că singurele momente în care presa poate să adreseze întrebări primarului sunt în cadrul conferințelor de presă, stabilite de Primăria Generală (momente controlate, deci, 100% de administrația publică locală).

Schimbarea structurii administrative propusă de Primăria Generală cu înlocuirea direcțiilor din subordine cu societăți comerciale (22 de societăți nou înființate) nu a făcut decât să fie încă și mai dificil accesul la informații de interes public pentru publicul larg și pentru jurnaliști. Distribuirea informației pe toate aceste pagini ale instituțiilor, acolo unde ea există, face greoi procesul de analiză a funcționării instituțiilor publice din subordinea PMB. Mai mult, parte dintre aceste instituții,

[375] *„Țarc pentru presă la Parlament", Digi 24, 4 septembrie 2018*
[376] *„Primăria din Galați interzice accesul persoanelor cu pantaloni scurți sau cu desene sugestive", C.D., HotNews.ro, 22 august 2018*
[377] *Dispoziția nr. 1563/6.09.2018: http://acteinterne.pmb.ro/legis/acteinterne/acte_int/afisint.php?f=38488*

așa cum a arătat Cosmin Savu de la ProTv, nu sunt accesibile presei sau jurnaliștilor, unii dintre angajați considerându-le „sedii private”[378].

Una dintre problemele majore la nivelul PMB rămâne lipsa accesului la bugetul Capitalei. Deși acesta este publicat pe site-ul PMB în secțiunea acte normative, la fiecare vot pe buget (fie că este constituirea inițială a bugetului, fie că sunt rectificări bugetare pe parcursul anului) un consilier general PSD citește amendamente consistente, care schimbă substanțial forma bugetului, așa cum este ea afișată pe site-ul instituției. Astfel că, jurnaliștilor și publicului larg le este accesibil bugetul (într-o formă scanată, greoaie la citit, și, deci, fără funcția de „căutare”, ceea ce ar ușura mult munca de înțelegere a acestui document) doar după avizarea de către Prefect a documentului, deci la aproximativ două săptămâni de la votul în Consiliul General prin care bugetul este aprobat.

Concluzii:

- Relațiile dintre politicieni și jurnaliști au devenit mai tensionate, multe dintre conferințele de presă fiind presărate cu atacuri ale politicienilor la adresa patronilor de presă a jurnaliștilor care pun întrebări.

- Acreditarea de presă a fost transformată în instrument de șantaj, retragerea acesteia fiind invocată în multe dintre situațiile în care jurnaliștii pun întrebări incomode.

- Instituții centrale, cu rol major în administrația centrală, au ales să ignore prevederile Legii 544/2001.

- Nevoia instituțiilor publice de a controla informația pe care o dau către presă duce la centralizarea procesului de comunicare cu presa și, deci, îngreunarea publicării informațiilor de interes public. Mai mult, având în vedere această obsesie pentru controlul informației, putem bănui că filtrul principal al comunicării publice este mai degrabă o agendă politică, și nu interesul public.

Recomandări pentru jurnaliști și editori:

- Citiți și folosiți Legea accesului la informațiile de interes public (nr. 544/2001).
- Solicitați număr de înregistrare pentru fiecare cerere de informații de interes public, indiferent de modalitatea de transmitere a cererii (fax, e-mail, poștă, la fața locului).

- Potrivit Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, autoritățile sunt obligate în termen de 5 zile calendaristice să vă informeze în scris dacă răspunsul nu va fi furnizat în termen de 10 zile calendaristice, ci în 30 de zile.

- Dacă autoritățile nu vă răspund în 30 de zile de la înregistrarea solicitării de informații, adresați-vă instanței.

- Cereți informații în format deschis.

[378] *„Companiile Municipale înființate ilegal de Primărie: cine s-a îmbogățit de pe urma lor”, Cosmin Savu, ProTv, 25 martie 2019*

- Colaborați cu activiști din domeniul IT pentru a construi baze de date ce pot produce informații relevante folosind datele deschise disponibile în spațiul public.

- Urmăriți pagina Parteneriatului pentru o Guvernare Deschisă https://data.gov.ro, pentru a vă informa despre noile reglementări în domeniu.

Recomandări pentru autorități:

- Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public are caracter obligatoriu, nu facultativ.

- Sprijiniți misiunea presei de a informa și nu obstrucționați accesul cetățenilor la informațiile publice.

- Asigurați accesul gratuit și online la informațiile de interes public, în formate deschise, conform recomandărilor moderne în vigoare.

- Pentru a evita o amendă de 20% din salariul minim brut pe economie pentru fiecare zi de întârziere a furnizării informațiilor, respectați termenul legal prevăzut de Legea nr. 544/ 2001.

- Introducerea acreditării în regulamentele de funcționare ale consiliilor locale și primăriilor, dacă se consideră necesar a fi reglementată, trebuie să se facă pentru a facilita accesul presei la informațiile de interes public, nu pentru a-l bloca.

- Accesul cetăților la ședințele publice ale autorităților publice trebuie să fie liber.

- Instanțele de judecată dau în continuare câștig de cauză celor care fac plângeri împotriva autorităților, pentru încălcarea Legii 544/ 2001.

Serviciile publice de media

Televiziunea publică

Doina Gradea – un PDG extrem de controversat

După schimbarea de către PSD a Irinei Radu de la conducerea televiziunii publice, în septembrie 2017 (prin respingerea raportului anual), Parlamentul a numit-o director general interimar pe Doina Gradea, membru în Consiliul de Administrație proaspăt demis și angajată temporar în calitate de colaborator al Direcției Știri în ianuarie 2016[379]. Interimatul a durat până în martie 2018, când Parlamentul a numit noul Consiliu de Administrație, iar Doina Gradea a devenit Președinte-Director General.

La scurt timp după numirea în funcție, Doina Gradea a intrat în atenția publică prin deciziile manageriale și comportamentul problematice, criticate atât de membri ai Consiliului de Administrație, cât și de angajați. În cele ce urmează prezentăm pe scurt câteva dintre evenimentele controversate ce au avut-o pe Doina Gradea în centrul lor de-a lungul ultimului an și care au reflectat, în fapt, disfuncționalitățile structurale cu care se confruntă televiziunea publică. Aceste disfuncționalități sunt perpetuate de ingerințe politice și de lipsa unor mecanisme legale și instituționale de asigurare a unui management profesionist în televiziunea publică.

Starea Nației, cenzurată prin eliminarea din grila TVR

La finalul lunii aprilie 2018, Dragoș Pătraru, realizatorul „Starea Nației", a anunțat că, după ce într-una din edițiile emisiunii a adus critici unui membru al noului Consiliu de Administrație, a fost înștiințat în scris de conducere „că dacă mai vorbim ceva prostii aici la emisiune vom fi scoși de pe post"[380].

În emisiunea de a doua zi, Pătraru și-a informat telespectatorii că, „date fiind componența noului CA din care fac parte persoane care au exercitat în trecut presiuni editoriale la adresa noastră**,** a comportamentului noului PDG Doina Gradea față de angajați, măsurile editoriale luate împotriva interesului public în privința mai multor producții de la TVR, încercările de intimidare la adresa acestei emisiuni, noi cei de la «Starea Nației», nu vom mai accepta să producem această emisiune aici după încheierea prezentului sezon, dacă lucrurile nu se vor schimba"[381]. „În perioada următoare veți afla - atenție! nu de aici de pe acest post - rezultatele unei anchete de presă făcută timp de mai bine de șase luni din interiorul unei instituții, cu probe, mărturii, acte, tot ce trebuie. Ancheta vizează subordonarea politică a TVR, amestecul brutal al conducerii în procesul editorial, cheltuirea fără discernământ și cu rea-voință a banului public", a mai spus Pătraru în emisiunea „Starea Nației", difuzată la TVR pe 24 aprilie 2018[382]. Două zile mai târziu, Dragoș Pătraru a anunțat, tot în emisiune, că, în calitate de avertizor de integritate publică, a sesizat Comisia de Etică și Arbitraj, căreia i-a

[379] „Doina Gradea, fostul șef al Pro Tv Internațional, la Știrile TVR", PaginaDeMedia.ro, 11 ianuarie 2016.
[380] "VIDEO. Dragoș Pătraru, probleme cu conducerea TVR: „Ceaușescu ar fi invidios", de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 23 aprilie 2018.
[381] "Dragoș Pătraru anunță dezvăluiri despre «dedesubturile» din TVR. «Ancheta vizează subordonarea politică a TVR, amestecul brutal al conducerii în procesul editorial, cheltuirea fără discernământ și cu rea voință a banului public»", de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 24 aprilie 2018.
[382] Ibidem.

înaintat un material „cu privire la ceea ce noi, cei de la «Starea Nației», considerăm că reprezintă încercări de cenzură, de intimidare și de hărțuire la adresa noastră, din partea conducerii SRTv".

Conducerea SRTv a reacționat printr-un comunicat de presă: „Televiziunea Română asigură libertatea de exprimare și promovează pluralitatea de opinii, conform misiunii sale publice. Dovada acestui fapt este tocmai difuzarea pe post, pe unul dintre canalele sale principale, a recentelor ediții ale emisiunii «Starea Nației», în care este satirizată sau criticată conducerea societății"[383]. Conducerea SRTv a anunțat, în același comunicat, și că își rezervă "dreptul legal și firesc de a acționa pentru a proteja imaginea instituției, în deplin respect pentru telespectatorii noștri și pentru misiunea publică încredințată"[384].

Saga a continuat și, pe 3 mai 2018, chiar de Ziua Mondială a Libertății Presei, Dragoș Pătraru a făcut publice (pe blogul său și în presă) înregistrări cu Doina Gradea și Eduard Dârvariu, directorul TVR1[385]. În aceste înregistrări ,realizate chiar de Dragoș Pătraru cu un microfon ascuns, pe parcursul mai multor luni, după numirea Doinei Gradea în poziția de director interimar, șefa TVR poate fi auzită jignindu-și angajații (pe o jurnalistă care îi adresase o întrebare incomodă Gabrielei Firea, Doina Gradea a numit-o „cap de porc"), comentând nesupunerea acestora față de factorul politic și sfătuindu-l pe Dragoș Pătraru să reducă tonul critic al emisiunii sale.

Modul în care Doina Gradea înțelege rolul televiziunii publice este relevat de acest citat: „Ăștia nu merită nimic, eu am fost, și săptămâna trecută, și săptămâna asta, astăzi, numai la toate comisiile la care m-au chemat, Buget-Finanțe, Comisiile de Cultură, la Ministerul Finanțelor. Nu vreau să spun de buget. TVR-ul va avea cel mai mare buget pe care l-a avut vreodată. Pentru că am pus investiție prima oară după 10-12 ani, când are investiții fabuloase în tehnică, tu înțelegi? (...) Mă lupt cu alea de la financiar, dă-le prime, că au făcut, au făcut, deci chiar merită, dar te trezești că un bou implică instituția. Și asta au făcut non-stop. Când a fost PNL-ul la guvernare, s-au luat de PNL. Când a fost PD, s-au luat de PD. Acum când sunt ăștia, se iau de ăștia. Au o ură, așa. Ies din niște scorburi, așa, știi? Hateri de profesie. Ei nu sunt împotriva unui partid, ei sunt împotrivă de profesie și atât. Au statutul jurnalistului, sunt enșpe mii de regulamente, trebuie să îl bagi în comisie de disciplină, care-i trimite la comisia de etică, care.. p..-n p... și uite așa. Scuzați franciza!"[386]

Lui Dragoș Pătraru, Doina Gradea îi sugera, legat de emisiunile Starea Nației: „Poate le faci și tu mai soft acum, că tot am zis că nu mă bag, de sărbători acum (...)." [387]

Un grup de jurnaliști din redacția de Știri a TVR s-a solidarizat printr-o campanie în mediul online (campania *#sieusuntcapdeporc*) cu colega ofensată de Doina Gradea. Jurnaliștii au semnat o scrisoare deschisă în care s-au arătat consternați și indignați de limbajul folosit de PDG la adresa angajaților, i-au cerut acesteia să formuleze scuze publice și s-au arătat „extrem de îngrijorați de disprețul" pe care Doina Gradea și Eduard Dârvariu îl arată față de principiile și misiunea televiziunii publice. Niciunul dintre jurnaliștii cu funcții de conducere în redacția de știri nu a semnat acest protest[388].

---

[383] "TVR reacționează după afirmațiile lui Dragoș Pătraru: «Ne rezervăm dreptul legal și firesc de a acționa pentru a proteja imaginea instituției»", de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 27 aprilie 2018.

[384] Ibidem

[385] „Un mesaj de Ziua Libertății de Exprimare: Jos labele de pe TVR!", de Dragoș Pătraru, 3 mai 2018, www.patraru.ro.

[386] „VIDEO Înregistrări cu șefa TVR, Doina Gradea, despre jurnaliștii Televiziunii publice, publicate de Dragoș Pătraru: Merită pumni în gură! Sunt hateri de profesie", de C. Ionescu, HotNews.ro, 3 mai 2018.

[387] Ibidem

[388] „Scrisoare de solidarizare a ziariștilor din TVR, după înregistrările publicate de Dragoș Pătraru: Nu ne vom lăsa intimidați / Îi solicităm Doinei Gradea să îi ceară scuze colegei noastre", de N.O., HotNews.ro, 3 mai 2018

Prezentă la o audiere a Comisiei pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă din Camera Deputaților, unde a fost convocată imediat după publicarea acestor înregistrări, Doina Gradea a citit o declarație redactată în prealabil, după care a plecat fără a trebui să răspundă la întrebări din partea membrilor Comisiei (deoarece parlamentarii PSD din Comisie au votat ca Gradea să își citească punctul de vedere și sa nu primească întrebări[389]) și evitând orice dialog cu presa. Aceasta a declarat: „Și eu am o poreclă, e posibil să am mai multe. Îmi cer scuze public încă o dată față de această colegă. Nu am vrut să îi lezez imaginea, fiind o discuție absolut privată. Din păcate, am constatat după analiza efectuată în ultima perioadă cu privire la activitatea domnului Pătraru atât pe blog, cât și în cadrul emisiunilor produse și difuzate de TVR, că dumnealui încalcă în mod flagrant [contractul – n.r.] și constat un număr foarte mare de obligații asumate prin contractul încheiat cu SRTv, cu ceva timp înainte de numirea mea la conducerea Societății. Am mai constatat că niciuna din susținerile domnului Pătraru cu privire la o presupusă cenzură sau măsuri opresive dispuse împotriva angajaților TVR nu au nicio bază factuală reală, neexistând nicio astfel de măsură disciplinară sau de altfel dispusă de mine. (...) Faptul că îi spun să facă de sărbători emisiuni mai soft nu înseamnă imixtiune în politica editorială, atâta timp cât nu o fac în cadru formal, ci era pur și simplu doar o părere, în cadrul unei discuții private, chiar pe un ton glumeț de ambele părți. Dacă tot au fost înregistrate aceste discuții, se poate vedea acest ton. Timp de șapte luni, domnul Pătraru a avut non-stop, la orice discuție privată sau în cadru formal aparate de înregistrat, având intenția de a-și construi o întreagă campanie de discreditare la adresa mea și implicit a instituției. (...) În concluzie, consider că în realitate, prin acțiunile lui, mi-au fost afectate imaginea, demnitatea, sănătatea și violată viața privată. În toată activitatea mea media de până acum am lucrat în echipă, am fost inspirată și am inspirat oameni, însă mintea mea nu a fost niciodată setată că aș putea fi înregistrată de colegi, de oameni cu care lucrez, toate acestea în scopul defăimării mele. Mă simt lezată, crucificată, eu, cea care am fost înregistrată, nu cel care a făcut-o” [390].

La scurt timp, în iunie 2018, contractul emisiunii „Starea Nației” a fost reziliat unilateral de către conducerea TVR[391]. ActiveWatch a considerat că rezilierea contractului este echivalentă cu un act de cenzură, conducerea TVR lipsind publicul de accesul la o emisiune de critică politică foarte populară, ca urmare a publicării de către realizatorul emisiunii a unor informații de interes public despre funcționarea televiziunii publice[392].

Comisia de Etică și Arbitraj din TVR a publicat, în iulie 2018, concluziile sale în urma sesizării formulate de Dragoș Pătraru la finalul lunii aprilie, referitoare la partea în care acesta acuza „posibile imixtiuni extra-editoriale în realizarea emisiunii Starea Nației.” Raportul Comisiei de Etică se bazează pe intervievarea tuturor celor implicați. Din acest raport reiese, printre altele, că Eduard Dârvariu, directorul TVR1, a solicitat, imediat după ce „Starea Nației” a devenit public critică față de conducerea TVR, ca echipa emisiunii să prezinte, înainte de difuzarea fiecărei ediții ,scriptul/scenariul emisiunii și nu desfășurătorul acesteia, așa cum fusese prezentat până atunci[393] potrivit contractului. Eduard Dârvariu a afirmat, însă ,în fața Comisiei ,că nu a intervenit niciodată în conținutul editorial al emisiunii. Pe de altă parte, în Concluziile citate, membrii Comisiei de Etică notează: „Întrebat cum trebuie interpretată exprimarea sa extrasă din înregistrarea audio a negocierilor contractului cu S.C. Starea Nației SRL când a pledat pentru introducerea unei clauze care

[389] „VIDEO Audiere fără întrebări. PSD a făcut scut în jurul șefei TVR Doina Gradea la comisia de cultură, care doar și-a citit punctul de vedere: «Am fost șantajată de dl Pătraru. Mă simt crucificată»", de Iulia Roșca, HotNews.ro, 8 mai 2018.

[390] „Doina Gradea, în Comisia de cultură: Este o uzanță a colegilor din media de a-și atribui diverse porecle. Dacă eu comentez în discuții private, așa cum toți colegii din media o fac, sunt blamată total, crucificată”, de R.M., HotNews.ro, 8 mai 2018.

[391] „Ce spune notificarea trimisă de TVR lui Pătraru. Textul, integral. «Afirmațiile dvs. încalcă clauzele contractuale»”, de Petrișor Obae, PaginadeMedia.ro, 27.06.2018.

[392] „Echipa «Starea Nației» este cenzurată de conducerea TVR”, comunicat al ActiveWatch, 27 iunie 2018.

[393] CONCLUZIILE COMISIEI DE ETICĂ ȘI ARBITRAJ ÎN CAZUL SESIZĂRII JURNALISTULUI DRAGOȘ PĂTRARU PRIVIND POSIBILE PRESIUNI ALE CONDUCERII TVR ASUPRA ECHIPEI EMISIUNII „STAREA NAȚIEI” ȘEDINȚELE DIN 8, 15, 16, 23 MAI ȘI 7 IUNIE 2018 publicate în 17 iulie 2018 – pagina 8.

să-i interzică realizatorului să vorbească în emisiune despre TVR pentru că i «se pare aiurea ca venind într-o casă să zici: bă, asta are geamurile murdare, chiar dacă sunt nespălate», evită un răspuns direct, dar spune că a fost «o metaforă»”[394].

Raico Cornea, membru în Consiliul de Administrație al TVR, fost director al TVR 1 (până în martie 2018, când a devenit membru în CA), a fost audiat de asemenea în Comisie în acest caz. Din Concluzii reiese că: „În legătură cu acuzația dlui Dragoș Pătraru că [Raico Cornea, n.n.], în calitate de director interimar TVR 1, ar fi condiționat semnarea contractului [cu „Starea Nației”, n.n.] de o declarație în care realizatorul Starea Nației să menționeze sprijinul conducerii TVR 1 pentru continuarea emisiunii, [Raico Cornea, n.n.] spune că i-a solicitat colegial, «dacă poate și dacă vrea», să publice «acolo unde are posibilitatea» că «TVR 1 a fost corect față de el și de echipa lui» și doi că «niciodată nu s-a amestecat în politica editorială a echipei» de la «Starea Nației». [Raico Cornea, n.n.] Susține că a fost o solicitare normală între doi parteneri, că nu a fost vorba de nicio condiționare și că «contractul era deja semnat, doar că n-am vrut să-i dau drumul». (...) La observația comisiei că dl Dragoș Pătraru și-a cerut scuze public, inclusiv într-o ediție recentă a emisiunii Starea Nației, pentru afirmații anterioare despre salariații TVR, nu și pentru acuzațiile aduse unor membri ai conducerii instituției, este de părere că și acestea din urmă sunt de natură «să aducă prejudicii imaginii Televiziunii Române». Afirmă că, în pofida nemulțumirilor sale descrise mai sus, i-a acordat dlui Dragoș Pătraru și echipei sale tot sprijinul din poziția de director interimar al TVR1, considerând că, dincolo de divergențe, «trebuie să lucreze împreună».”[395] Referitor la această situație, consilierul PDG-ului, avocatul Alexandru Dumitrescu, prezent la Comisie pentru a o însoți pe Doina Gradea, a afirmat că din punctul său de vedere, „Comisia de Etică nu are căderea să se pronunțe într-o relație comercială”, observație la care membrii comisiei au replicat că, de exemplu, o posibilă „condiționare a achitării unei prestații efectuate de publicarea unei declarații neconforme cu realitatea nu poate face parte dintr-un contract comercial”.[396]

Din Concluziile Comisiei de Etică reiese și modul în care consilierul PDG, avocatul Alexandru Dumitrescu se raportează la activitatea jurnalistică. În Concluzii se relatează că Alexandru Dumitrescu consideră anormal demersul dlui Dragoș Pătraru de a „face anchete într-o instituție publică” în condițiile în care calificarea sa este de realizator al unei „emisiuni de divertisment”[397]. Mai mult, în concluziile Comisiei de Etică se notează: „comentând cazul ipotetic evocat de dl Pătraru al unei «presiuni» exercitate asupra sa în privința conținutului emisiunii, dl Dumitrescu a susținut că nu se poate vorbi de «presiune la adresa unui jurnalist», întrucât realizatorul Starea Nației are calitatea de «partener de business» al TVR; în replică, dl Pătraru a atras atenția că are încheiat cu TVR un contract de drepturi de autor ca jurnalist, ceea ce înseamnă că are ca prioritate slujirea interesul public”.[398]

Comisia de Etică a concluzionat că „Acțiunea repetată a fostului director interimar al TVR1, dl Raico Cornea, de a-i cere dlui Dragoș Pătraru ca, în schimbul semnării unor documente ce țin de relația contractuală dintre TVR și echipa emisiunii „Starea Nației”, să publice, contrar convingerilor proprii, afirmații favorabile conducerii TVR și să prezinte o analiză cu caracter cel mult colateral față de obligațiile contractuale este reprobabilă. Chiar dacă condiționările făcute de dl Cornea nu au avut consecințe editoriale sau materiale, ele reprezintă constrângeri nejustificate și, ca atare, pot fi considerate presiuni la adresa realizatorului”[399]. De asemenea, Comisia a mai constatat și că „Unele dintre comentariile critice al dlui Dragoș Pătraru formulate în edițiile din 11 și 12 aprilie la adresa unor decizii manageriale ale TVR, deși susținute cu argumente valabile, sunt discutabile din punct de

[394] *Ibidem – pagina 9.*
[395] *Ibidem – paginile 10-11.*
[396] *Ibidem – pagina 14.*
[397] *Ibidem – pagina 16.*
[398] *Ibidem – pagina 19.*
[399] *Ibidem – pagina 25.*

vedere al interesului public invocat de realizator. În schimb, referirile la numirea în Consiliul de administrație a unei persoane care, într-un mandat anterior, a intervenit personal în zona editorială în favoarea unui politician sunt de cert interes public."[400]

Conținutul general al afirmațiilor făcute de Doina Gradea și Eduard Dârvariu în aceste înregistrări a fost analizat de Comisia de Etică într-un raport separat.

Comisia de Etică, amenințată

În 2018, Comisia de Etică și Arbitraj a emis mai multe decizii care au deranjat membri din conducerea executivă a TVR și, în primul rând, pe Doina Gradea, Președinta-Director General. Atitudinea până atunci ostilă a conducerii, probată de refuzul nemotivat al PDG de a prelungi contractul de muncă al secretarului Comisiei, a căpătat accente agresive. Membrii Comisiei au devenit ținta intimidărilor, ajungându-se ca în martie 2019 să fie dați în judecată de conducerea serviciului public de televiziune. Dar, membrii Comisiei de Etică și Arbitraj din TVR au demonstrat din nou verticalitatea pe parcursul întregului an.

Cea mai notabilă dintre decizii este cea care a pornit de la conținutul înregistrărilor realizate de Dragoș Pătraru, Comisia autosesizându-se în acest caz. În raportul „Concluziile Comisiei de Etică și Arbitraj în cazul publicării de către jurnalistul Dragoș Pătraru a înregistrărilor audio ale unor convorbiri cu membri ai conducerii TVR, Ședințele din 8, 9, 15, 16, 23 mai și 17 iulie 2018" (publicat în 20 septembrie 2018)[401], Comisia a constatat, printre altele, existența unor „incompatibilități și contradicții îngrijorătoare între comportamentul, modul de gândire și acțiune ale Președintelui-Director General și Directorului TVR1, pe de-o parte, și exigențele legale, regulamentare și procedurale valabile în serviciul public de televiziune, pe de altă parte. Exprimările disprețuitoare la adresa unor salariați, categorii profesionale sau de vârstă, denigrarea Comisiei de Etică, necunoașterea sau ignorarea normelor jurnalistice și deontologice, descurajarea angajaților care îndrăznesc să aibă altă opinie, lipsa de transparență în decizii - toate sunt aspecte care au drept consecințe inerente vicierea relațiilor de muncă, instalarea și generalizarea neîncrederii și - cel mai grav - compromiterea autorității manageriale în TVR". Raportul Comisiei de Etică s-a bazat pe audieri ale mai multor jurnaliști din TVR dar și pe audieri ale conducerii TVR, inclusiv a PDG Doina Gradea și a Directorului TVR1, Eduard Dârvariu.[402]

În raportul citat, Comisia de Etică și Arbitraj mai concluzionează, în urma informațiilor care au reieșit din audierile pe care le-a desfășurat, că: „Există indicii credibile care susțin rezonabil ideea unor intervenții exercitate din afara TVR, chiar din zona politică, în favoarea înlocuirii responsabililor editoriali ai unor emisiuni cu jurnaliști agreați pe criterii extraprofesionale".[403]

În plus, din conținutul înregistrărilor devenite publice, analizate și în raportul Comisiei de Etică, reiese în mod clar faptul că Doina Gradea nu înțelege misiunea televiziunii publice, aceasta

[400] *Ibidem – pagina 25.*
[401] *http://www.tvr.ro/concluziile-comisiei-de-etica-si-arbitraj-in-cazul-publicarii-de-catre-jurnalistul-dragos-patraru-a-inregistrarilor-audio-ale-unor-convorbiri-cu-membri-ai-conducerii-tvr-sedintele-din-8-9-15-16-23-mai-si-17-iulie-2018_22748.html#view*
[402] *Paragraf preluat din scrisoarea: „Cenzură și intimidare în televiziunea publică. Cerem demiterea urgentă a Doinei Gradea, Președinte - Director General. UPDATE: Reporteri fără Frontiere (RSF) susține apelul", 24 octombrie 2018, www.activewatch.ro.*
[403] *Ibidem.*

considerând că ziariștii nu ar trebui să critice partidele aflate la putere, mai ales în baza ideii că partidele aflate la putere votează bugetul acestei instituții.[404]

Iată extrasele relevante din convorbirile înregistrate de Dragoș Pătraru sau provenite din alte surse, difuzate pe larg în media, așa cum au fost acestea preluate în raportul Comisiei de Etică:

> *Doina Gradea*: „Stai, mă, să vezi. Băi, și se duce reportera noastră, care e o tipă cu cap de porc, să-mi bag picioarele, că nu poți să o scoți pe post. Dar, ok femeia. Și în timp ce lumea se bucura că s-a făcut spitalul ăsta, că-i pentru copii, la Foișor, deci l-au refăcut, că-i o investiție spectaculoasă, asta o întreabă pe Firea: cum e cu statuile, nu știu ce, câte statui ați făcut în București? La care Firea zice: «O să-ți răspund, dar stai puțin că avem acum treabă cu spitalul și ne tragem deoparte și îți spun cu statuile». «Nu, nu, să ne spuneți, de față cu toată lumea aici!» De patru ori! De patru ori! Tot astăzi, ai înțeles? Ce să vezi? Fata ne spune că a pus-o EOD-ul de ieri, care i-a zis: «N-ai ce întrebare să pui decât asta. S-o întrebi pe Firea, că avem subiect luat de pe Hotnews.» (…) Deci ce merită ăștia? Pumni în gură! Pumni în gură! (…) Nu mă bag în conținutul, în politica editorială! Da, când sunt derapaje, sunt nevoită, sunt obligată să fac asta. Dar ăștia merită poliție pe ei, le-am și spus: trebuia să aduc un șef din afară ca să vă taie! Că nu meritați altceva decât să fiți tăiați!" (…) Astăzi a fost și asta, Corina Crețu, la Guvern cu Tudose, și au semnat fonduri de 300 de milioane de euro, fonduri structurale pentru anul care vine. Și zic: cum ar fi fost s-o întrebe pe Corina Crețu reporterul nostru: «Auzi, dar cum mai stai cu Colin Powell ăla, mai știi ceva de el? Ești ok, îți mai scrii cu el? Îți mai trimite e-mail? Ăștia nu merită nimic! Eu am fost și săptămâna trecută, și săptămâna asta, astăzi, la toate comisiile la care m-au chemat: Buget - Finanțe, comisiile de Cultură, la Ministerul Finanțelor. Nu vreau să spun de buget, TVR-ul va avea cel mai mare buget pe care l-a avut vreodată. Pentru că am pus investiție prima oară după 10-12 ani… Când are investiții fabuloase în tehnic, tu înțelegi? TVR-ul nu a mai avut niciodată așa ceva. Vreau să spun, ca idee, puteau să nu ne dea! Deci e teribil. Ce să zic? Greu, greu… Și eu mi-am pregătit un mesaj să le mulțumesc, să le spun cum facem noi diferența față de ceilalți, că suntem…, că scriem istorie, că facem televiziune… Să le dau prime… Mă lupt cu alea de la Financiar: «Dă-le prime, că au făcut!» Au făcut, deci chiar merită. Dar te trezești că un bou implică instituția. Și asta au făcut non-stop. Când a fost PNL-ul la guvernare, s-au luat de PNL. Când a fost PD la guvernare, s-au luat de PD. Acuma când sunt ăștia, se iau de ăștia. Au o ură, așa… Ies din niște scorburi, așa… Știi? Hateri de profesie. Ei nu sunt împotriva unui partid, ei sunt împotrivă de profesie și atât! (…) Au Statutul jurnalistului, sunt enșpe mii de regulamente… Trebuie să-i bagi în comisie de disciplină, care-i trimite la Comisia de etică, care… P…a în p…dă, și uite așa. Scuzați franciza! (…)”.[405]

> *Eduard Dârvariu*: „Eu oricum trebuie să-i spun Doinei totul, că mă ia… În p…a mea… Acuma, că nu știa nu știu ce căcat de emisiune am vrut să bag… Una de cooking… Că ea n-a văzut formatul! Dute-n p…a mea, care mai e rolul meu aici? (…) Ea (D. Gradea – n.n.) este speriată pentru că a văzut o groază de căcaturi care s-au întâmplat aici de-a lungul anilor, și multe le-am văzut și eu… Bă, au furat ăștia ca-n codru! (…) Băi, nu știu… Cred că și persoanele alea fac parte din TVR. Știi prea bine că jumătate dintre ei sunt frați, prieteni, rude. (…) P…a mea, când am producători care nici nu știu să citească un buget și nu urmăresc audiențele, ce să le zic? Nu pot să le fac nimic, nu pot să-i dau afară, nu pot să-i schimb… Adică, în p…a calului,

[404] *Ibidem.*

[405] *Concluziile Comisiei de Etică și Arbitraj în cazul publicării de către jurnalistul Dragoș Pătraru a înregistrărilor audio ale unor convorbiri cu membri ai conducerii TVR, Ședințele din 8, 9, 15, 16, 23 mai și 17 iulie 2018, publicate în 20 septembrie 2018 - p 27-28.*

stau toți moșii și așteaptă să iasă pensia, în loc să aducem oameni din afară care chiar vor să facă chestii. (…) Bă frate, mă chinui să le conving pe femeile alea de fac emisiunea de sănătate să facă ceva modern. Și le-am zis «bă, măcar uitați-vă la Oana Cuzino și vedeți cum filmează, cum încadrează, cum ilustrează». (…) Dă-le în p…a mea! (…) Mă doare-n p…ă de viziunea voastră, sunteți niște boi care ați distrus cu toții televiziunea asta. P…a mea! Toți! Îi vezi cu niște aere, bă, pe-aici… Comisia de etică… Auzi, mă, fii atent la mine! Și voi de la Comisia de etică ce-ați făcut până la urmă? Nimic! Și ți-ai pierdut o oră din viață cu noi! (…) Eu îți zic care-i problema mea: eu vreau un amendament în care tu să nu mai vorbești de TVR. Mie mi se pare aiurea ca venind într-o casă să zici «bă, asta are geamurile nespălate», chiar dacă sunt nespălate. Uită-te cum arată! Că faci parte din TVR, nu ești… (…) *Dragoș Pătraru*: „Din punctul meu de vedere, faptul că în Consiliul de administrație reprezentantul Guvernului este un om care în trecut (…) l-a reprezentat pe Gabriel Oprea (…) și a venit la mine personal, și asta-i o chestie pe care am spus-o și atunci, și m-a somat să nu mai spun nimic de Gabriel Oprea, eu consider că e de interes public ca oamenii să știe cine este acest personaj din C.A. (…) Cu martori, în biroul directorului de canal de la TVR 1, mi-a spus «A zis domnul Gabi Oprea să nu mai difuzați nimic despre el și dacă difuzați, ați pus-o!» Am fost amenințat." *Doina Gradea*: „Bine, Dragoș, dar de ce dezgropi morții acuma? Că asta e de mulți ani." *Dragoș Pătraru*: „Pentru că domnul a revenit în Consiliul de administrație ca reprezentant al Guvernului. Este de interes public ca oamenii să știe asta. Simplu! (…)"[406]

Doina Gradea: „A fost atât de bine cu Regele, și-au muncit oamenii ăștia de au înnebunit, au căpiat. Problema e când ți-e lumea mai dragă fac ăștia câte una! Ăia de la știri băi sunt o haită acolo, să-mi bag p…a dacă n-ar trebui să te duci director la Știri. Mă jur! (…) Unul care e liber astăzi, în concediu... Și care este acreditat la Guvern, un băiat senzație... Deci, fii atent... este în concediu astăzi, stă la căpătâiul mamei, care este bolnavă, la 10.40 a trimis un e-mail la Comisia Europeană, am citit textul e-mailului... Băi, m-am căcat pe mine, mi-aduc aminte pe vremuri când l-am dat afară pe Mândruță, fix pe chestii de astea... Pe Mândruță! În care spune așa: vreau un punct de vedere al Comisiei Europene despre legile justiției din țara mea, sunt jurnalist la televiziunea publică, despre cum vi se par legile justiției din *ț*ara mea, că să înțeleg care-i mersul țării mele și am deadline de la șefi până la ora 14. Și i-a răspuns Comisia Europeană! Fii atent, nu apare știrea pe post, asta s-a întâmplat azi și preiau stiripesurse care preiau textul comunicatului de la Comisia Europeană. Fii atent! Nici n-am stat să citesc. Comisia Europeană a dat un răspuns din ăla standard, pe urmă m-am uitat. Nu știe niciun șef. Fii atent! N-a vorbit în ședința, măi, el nu era la servici astăzi, niciun șef nu știe, nu s-a consultat cu șeful de secție, el n-are nicio treabă cu... El e acreditat la Guvern, deci legile sunt în Parlament, acolo sunt oameni care sunt reporteri pe Parlament. (…) Șeful de pe politic, Roro nu știe, șeful EOD-ilor (editor of the day/editorul de serviciu – n.n.) nu știe, producătorul executiv nu știe, directorul Știrilor de aici, producătorul general nu știe, în schimb preia stiripesurse. Judecă tu lucrurile! Altă fază... *Dragoș Pătraru*: Păi, stai, ei nu au regulament cum să... Doina Gradea: Cum să n-aibă? Au Statutul jurnalistului, sunt enșpe mii de regulamente, tre' să îl bagi în comisie de disciplină care-l trimite la comisia de etică care... p…a în p…ă și uite așa. Scuzați franciza! (…) Asta a fost la două jumate când a apărut la stiripesurse citând TVR-ul, care n-avea știrea. (…) Deci stai și te gândești, mă, merită ăștia sau nu merită. Îl chem pe un operator astăzi. Pe șeful operatorilor, spune și Cristache, spune și toată lumea, că ăia îs beți, cu capete tăiate și îl chem. Supersindicalist omul, îi zic: «băi băiatule, te-am chemat că ești șeful lor să înțelegi niște situații!» (…) Și știi ce? Se uită la mine: «eu nu țin de postul asta de șef.» Îi zic: nici nu ți-l reînnoiesc, nu e niciun fel de problemă. (…) Și-i zic: «e normal să își facă turele după cum au la celelalte televiziuni? » (…) Ce merită ăștia? Pumni în gură! Pumni în gură! Iar ăsta ce-a făcut astăzi cu Comisia Europeană, tu nu intrebi odată... Eu vreodată m-am implicat, am sunat eu vreodată să spun:

[406] *Ibidem - p 28-29.*

«Dragoș, e în neregulă!», sau m-am dus eu vreodată la Știri? Crezi că le spun ceva vreodată sau lui Cristache să-i zic eu vreodată ceva, apropo de invitați sau nu știu ce? Nu mă bag în conținutul, în politică editorială! Da, când sunt derapaje, sunt nevoită, sunt obligată să fac asta! Dar ăștia merită poliție pe ei! Le-am și spus: trebuia să aduc un șef din afară, ca să vă taie! Nu meritați altceva decât să fiți tăiați!" (…) Fratele meu! Cornel Calotă scria ieri sau alaltăieri, nu mai știu când, cred că ieri, pe Facebook: «sunt mândru de noi ce buni suntem, am fost la…» Cine mă, tu? Tu ai făcut ceva? Taci dracu', adică nu zice nimeni … Uită-te, laudă-i pe oamenii care au făcut, dar stai în p…a mea, că nu faci nimic de luni de zile! Eu te-ntreb ce vrei să faci, tu spui «vreau să ies la pensie, mai am un an și ies la pensie. Ok, și eu mai am 10 ani, hai să mai stau și eu… Te trezești că un bou implică instituția și asta au făcut non-stop. Ies din niște scorburi, așa… (…)"[407]

Dragoș Pătraru (referindu-se la șeful departamentului Comercial al TVR): Auzi, dar ție ți-a prezentat ăla vreo situație? *Eduard Dârvariu*: Nu, niciuna. Nu a prezentat nici Doinei (Gradea). Trebuia să vină cu prețurile, nici pe alea nu le-a dat. E un bou ăla, un bou! (…) Intră în CA-ul de miercuri și el nu are prețurile pe anul acesta. (…) … Au furat ăștia ca-n codru! *Dragoș Pătraru*: Ce-au furat, mă? Dă alea, hai să le dăm la presă! *Eduard Dârvariu*: Nu știu,…p…a mea,…n-ai dovezi palpabile. *Dragoș Pătraru*: Băi, eu am. Eu, pe cât a ciordit (Cristian) Zgabercea am și încep să le dau. *Eduard Dârvariu*: Eu cred că ciordește în continuare. Dragoș Pătraru: Păi știu! Asta e problema… Și mi-e că are și voie de la partid. *Eduard Dârvariu*: Băi, nu mai are nicio treabă, că m-am interesat și eu. Nu mai are nici un sprijin de la partid. Nici unul! (…) Băi, l-am verificat pe trei căi. (…) O știi pe Marie Jeanne (Ion)? Știi cine a fost taică-său? Îți dai seama că are niște relații? (…) Nu are nici un sprijin, că regizorul (Florin) Costache îi știe bine, iar cu (Doru) Bușcu sunt prieteni buni. Nu are nici un sprijin. (…) În momentul de față, dacă rămâne canalul cum vrea Zgabercea, ne băgăm p…a în el și sugem p…a la arici! El vrea în continuare știri și actualități, ca să-l facă pe TVR 2 de filme și nu știu ce…și entertainment. De ce? Știm cu toții! Dar dacă Doina are c…iele la ea și-l întoarcem pe ăsta generalist, facem sitcom fără probleme. (…) Ce să zic? M-am dus cu grila și… Raico (Cornea) care se bătea cu pumnu' în piept că facem canal generalist și p…a mea…, a zis ca Zgabercea, că îl ținem așa. (…) Suntem conștienți toți că postul ăsta e politic! Băi, pe de altă parte eu nu i-am simțit că s-au băgat (…) Costache a fost omul lui Dragnea și știe! Costache, regizor care face orice să câștige niște bani… Nu înseamnă că dacă lucrează pentru ei gândește ca ei... Mi-a zis: Dragnea n-a sunat-o niciodată pe Doina să-i ceară ceva! E ea speriată de bombe! (…) Deci cel mai mare rău este Zgabercea" [n.n. Zgabercea a primit în mai 2018 o condamnare la 4 ani și 8 luni de închisoare pentru complicitate la abuz în serviciu și evaziune fiscală, faptele fiind comise în perioada în care era consilier al lui Nicușor Constantinescu. Hotărârea nu este definitivă[408]]. (...) *Dragoș Pătraru*: „(…) TVR-ul trebuie să aibă școala lui de televiziune. *Eduard Dârvariu*: Asta ar putea fi o chestie mișto! Dacă facem și asta după ce o să fac biserica… Nu ți-am povestit cu biserica: vorbeam cu Doina într-o zi că, la cât spațiu e aici și avem și două mii și ceva de oameni, o biserică ne-ar mai lipsi… Și mă văd cu ăsta de la Universul credinței, cu Victor (Dochia), care este nepotul Patriarhului… Și Doina îi zice, tot în glumă: «Ia uite ce zice, nu vrei să vorbești cu unchiul să facă o biserică?» Se duce ăsta și vorbește cu Patriarhul, care a zis «Vă trimit o biserică maramureșeană de-aia mică, din lemn!»"[409]

407 Ibidem - p 31-32.

408 „Cristian Zgabercea, fost producător general al TVR, condamnat la 4 ani și 8 luni de închisoare. Decizia nu este definitivă", de Laurențiu Sîrbu, Adevărul, 4 mai 2018.

409 Concluziile Comisiei de Etică și Arbitraj în cazul publicării de către jurnalistul Dragoș Pătraru a înregistrărilor audio ale unor convorbiri cu membri ai conducerii TVR, Ședințele din 8, 9, 15, 16, 23 mai și 17 iulie 2018, publicate în 20 septembrie 2018 - p 33 – 34.

Doina Gradea: „De ce ai spus în discuții că Edi este «cățelușul meu» și că este un imbecil și că eu dictez tot? Mă rog, în fine, ai grijă ce scrii!" *Dragoș Pătraru*: „Ce scriu, unde?" *Doina Gradea*: „Păi ai grijă ce mai vorbești cu alții și tu!" *Dragoș Pătraru*: „Păi aveți și voi! Dar Edi mi-a zis mie, față în față, că tu decizi editorial ce se întâmplă aici!" *Eduard Dârvariu*: „Când ți-am zis eu așa ceva?" *Dragoș Pătraru*: „Săptămâna trecută." *Doina Gradea*: „Cum decid eu editorial? De când?" *Dragoș Pătraru*: „Tu mi-ai zis că nu poți să bagi nimic pe post, că n-ai putut să bagi nici măcar o emisiune de cooking! Nu mi-ai zis tu?" *Eduard Dârvariu*: „Emisunea de cooking ți-am zis foarte clar că nu am fost în stare să o facem. Asta ți-am zis! De asta am vorbit cu tine să vii cu niște proiecte. Noi nu am fost în stare să facem emisiunea de cooking cu echipa pe care o am aici! Nu vine Doina să monteze! (…) Nu mai interpreta ce vrei tu să înțelegi!" *Dragoș Pătraru*: Ei, asta o să vedem! Oricum, e amuzant că oamenii una zic într-o parte, apoi altceva zic… Dar asta e!" (…) *Doina Gradea*: „(…) că așa te-a făcut… Sau «bou»… Nu știu cum. Ferească Dumnezeu! În ce fel am ajuns să vorbim unii de alții! Eu nu mi-am premis niciodată să vorbesc în felul acesta! Niciodată! Niciodată!" *Dragoș Pătraru*: „Da? Serios? Ok!".[410]

[Înregistrarea audio a răspunsului pe care Președintele-Director General l-a dat în octombrie 2017 angajaților studioului TVR Cluj nemulțumiți de repunerea în funcția de director, ca interimar, a dlui Romeo Couți, în pofida greșelilor manageriale consemnate în raportul unei comisii extinse de audit intern în luna martie a aceluiași an; înregistrare publicată pe youtube sub semnătura Starea nației Oficial]: *Doina Gradea*: „De ce l-am numit pe Romeo Couți? Pentru că a fost dreptul meu! Și decizia mea, ținând cont de rezultatele dânsului anterioare! Anterioare! Și să dați la presă lucrul ăsta! Sau să faceți să ajungă așa la presă. Nu e nici un fel de problemă. Vă spun, eu vă respect foarte mult și sper să putem lucra împreună. Voi veni cât voi putea de des aici. Eu pe banii mei privați voi veni, nu pe banii Bucureștiului! Dar vă spun că dacă nu faceți ce trebuie, fiecare dintre dumneavoastră… Cum să zic? Va veni perioada concursurilor! Atunci vom stabili exact cine sunt oamenii cu care lucrăm! Da? Deocamdată toată lumea este interimară. Atenție! Și este decizia mea cu cine vreau să lucrez! Cu cine cred că pot să lucrez! La fel cum dumneavoastră…Cred că pot să lucrez cu dumneavoastră, cred că pot să lucrez cu dânsul, cred că pot să lucrez cu doamna. Este decizia mea! Punct! Și nu mai trebuie nicio explicație! Și sunt un om care nu a avut nici un fel de parti-pris în acest TVR, tocmai că sunt din afara TVR-ului."[411]

Pornind de la transcrierile înregistrărilor de mai sus și pe baza audierilor desfășurate, în Concluziile Comisiei de Etică este analizată situația Emei Schweninger (cea jignită de către Doina Gradea în înregistrarea făcută de Pătraru) și a colegului său Dragoș Porojnicu, ambii jurnaliști la Știrile TVR. Emei Schweninger, care era prezentă la inaugurarea unui spital, i s-a cerut de către șeful ierarhic să o întrebe pe Gabriela Firea despre o investiție pe care urma să o facă Primăria Capitalei. Jurnalista a reușit să îi adreseze această întrebare primarului Firea, care, iritată, a ironizat reporterul TVR pentru „profesionalism". La revenirea în redacție, atât jurnalista, cât și reporterul Dragoș Porojnicu, cel care lucra la un material legat de acea investiție, au fost convocați de urgență la o ședință cu persoane din conducerea Știrilor, printre care directoarea departamentului Știrilor la acea dată, Oana Popescu, și producătorul executiv Dorin Muntean. Cei doi jurnaliști au fost chestionați în legătură cu utilitatea acelei întrebări adresate primarului Firea în contextul descris (inaugurarea unui spital) și li s-a precizat că discuția nu are nicio legătură cu vreun telefon primit din afara redacției. Jurnaliștii au declarat în fața Comisiei de Etică ca au plecat „uimiți de ceea ce s-a întâmplat". În fața Comisiei de Etică, Oana Popescu, directoarea Știrilor, a afirmat, la rândul ei, că nu a avut o problemă cu modul în care Ema Schweninger a adresat întrebarea, ci cu „imparțialitatea" și cu „sursele" lui Dragoș Porojnicu. Oana Popescu a subliniat în fața Comisiei că, în ceea ce o privește, niciodată nu a

[410] *Ibidem - p 34.*
[411] *Ibidem - p 34-35.*

„cenzurat ceva” din poziția sa de responsabil al Știrilor. Tot în fața Comisiei, Dorin Muntean, producătorul executiv, a afirmat că a „oprit subiectul” pentru că nu existau suficiente resurse pentru tratarea lui în acea zi și pentru că nu i s-a părut „un subiect neapărat de dezbătut într-un jurnal”, ci poate „de emisiune”.

Tot în Concluziile citate, Comisia relatează și audierile pe marginea cazului Ionuț Gheorghe, jurnalist la Știrile TVR. Acesta a primit un telefon de la același producător executiv al Știrilor, Dorin Muntean, după ce a obținut un punct de vedere de la Comisia Europeană în decembrie 2017, în contextul modificărilor în lucru pe legile justiției. Dorin Muntean, care era însoțit de Doina Gradea, i-a reproșat jurnalistului că „ar fi trebuit” să se consulte cu cineva înainte de a cere acest punct de vedere din partea Comisiei Europene. Dorin Muntean și Doina Gradea au făcut mai multe comentarii din care a reieșit că preluarea de către presa din România a știrii produse de Ionuț Gheorghe nu era bine venită din punctul de vedere al acestora. Ionuț Gheorghe a fost întrebat inclusiv de ce a lucrat în ziua lui liberă și dacă a avut acceptul vreunui superior pentru a cere un astfel de punct de vedere. În fața Comisiei de Etică, Gheorghe a precizat că formulează astfel de cereri de puncte de vedere frecvent, fără a cere acceptul vreunui superior și fără să i se fi cerut vreodată să îl aibă. La data audierii sale la Comisia de Etică, Ionuț Gheorghe fusese retras de pe domeniul guvernamental și făcea preponderant muncă în redacție, în special pentru redactarea de știri pentru site-ul TVR.

Referitor la acest caz, Dorin Muntean a afirmat în fața Comisiei de Etică că l-a „certat” pe reporter pentru că „a angajat instituția” fără să anunțe niciunul dintre șefii ierarhici și a acționat în afara domeniului care îi era alocat, într-o zi liberă, „neștiind ce se face la serviciu”[412]. Referitor la interferența Președintelui Director General în discuția cu jurnalistul, Dorin Muntean a afirmat că în ziua respectivă Doina Gradea se afla „din întâmplare” în biroul conducerii Știrilor, unde ar fi văzut „pe ecran” știrea cu răspunsul Comisiei Europene la solicitarea TVR[413].

La rândul său, Doina Gradea a confirmat în fața Comisiei de Etică faptul că, aflată în biroul conducerii Știrilor, a vorbit pe telefonul producătorului executiv Dorin Muntean cu reporterul Ionuț Gheorghe imediat după ce a văzut că acesta adresase Comisiei Europene solicitarea unui punct de vedere privind modificarea legilor justiției din România și a susținut că a făcut acest lucru pentru că a fost „extrem de șocată” de faptul că niciunul dintre șefii de la Știri nu fusese în prealabil înștiințat de intenția jurnalistului. [414]

Comisia a analizat și două afirmații ale lui Eduard Dârvariu, director TVR 1, care, în înregistrările făcute de Dragoș Pătraru, poate fi auzit spunând: „Eu oricum trebuie să-i spun Doinei (Gradea) totul”, respectiv „…care mai e rolul meu aici?”.

Eduard Dârvariu a justificat afirmațiile în fața Comisiei prin faptul că Președintele-Director General are ultimul cuvânt ,pentru că „orice buget este semnat de PDG, ceea ce este normal, că este ordonator de credite>”.[415] Dârvariu a ținut să sublinieze în fața Comisiei că nu l-a sunat nimeni legat de nicio emisiune, că nu a fost „adus” în TVR de niciun partid politic și că tot ceea ce își dorește ar fi să își facă meseria de jurnalist.[416]

Un alt subiect abordat în cadrul audierilor desfășurate de Comisia de Etică a fost cel referitor la schimbarea responsabililor emisiunii „Viața satului” în plin sezon, în ciuda performanțelor de audiență și în afara cadrului procedural intern. Eduard Dârvariu a explicat că s-a hotărât să

[412] *Ibidem - Pagina 15.*
[413] *Ibidem - Pagina 16.*
[414] *Ibidem - Pagina 23.*
[415] *Ibidem – Pagina 18.*
[416] *Ibidem – Pagina 19.*

desemneze un producător coordonator din cauza divergențelor apărute între producătorii Gabriel Gherghescu și Cosmin Andrei și a susținut că schimbarea ar fi dus la o creștere a audienței emisiunii.

Audiat ulterior de Comisie, jurnalistul Gabriel Gherghescu, producător al emisiunii „Viața satului", a susținut că directorul Eduard Dârvariu i-ar fi prezentat decizia numirii unui producător coordonator pentru emisiunea „Viața satului" ca fiind consecința unei intervenții („s-a dat un telefon de «sus»") pentru a fi înlocuit ca responsabil al emisiunii, și că, fără să precizeze sursa intervenției, i-a explicat că el (Eduard Dârvariu) nu poate face nimic pentru că „totul stă în mâna Doinei Gradea". Doina Gradea s-a arătat contrariată de aceste afirmații în fața Comisiei de Etică.[417]

Întrebat de Comisia de Etică dacă numirea unui coordonator a adus schimbări semnificative din punct de vedere editorial, Gabriel Gherghescu a menționat introducerea unei rubrici dedicate „oamenilor politici care gestionează legislativ și executiv domeniul agriculturii" și solicitarea promovării mai insistente a instituțiilor specializate, inclusiv prin relatarea conferințelor de presă.[418]

În legătură cu divergențele dintre responsabilii emisiunii invocate de directorul TVR 1 ca argument al numirii unui producător coordonator, Gabriel Gherghescu le-a catalogat ca fiind doar un pretext pentru schimbarea responsabililor emisiunii. El a contrazis cu datele oficiale de audiență afirmația lui Eduard Dârvariu privind creșterea performanțelor emisiunii după numirea unui alt responsabil editorial. Directorul Eduard Dârvariu a refuzat invitația Comisiei de a participa la o nouă audiere în care să răspundă acuzațiilor formulate de Gabriel Gherghescu.

Prezentă în decembrie 2018 la o ședință a Comisia pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă din Camera Deputaților, ședință generată și de o scrisoare semnată de mai multe organizații de media și civice (printre care și ActiveWatch și Reporteri fără Frontiere[419]), care cereau demiterea Doinei Gradea, aceasta a respins atât concluziile Comisiei de Etică, cât și conținutul scrisorii organizațiilor menționate:

„Această scrisoare este extrem de tendențioasă și nu reflectă realitatea din televiziunea publică. (...) Multe dintre acele lucruri punctate în scrisoare sunt folclor, nu există niciun fel de dovadă, nu a fost niciun fapt de cenzură niciodată de când sunt eu în televiziunea publică, care să aibă legătură cu persoana mea sau cu managementul televiziunii. Nu se poate să ajungem la acest nivel. Să fim convocați aici și dumneavoastră să fiți nevoiți... Nu a fost niciun element de cenzură de când sunt eu în televiziune care să aibă legătură cu persoana mea. (...) Totul a fost făcut doar în baza atribuțiilor date de Legea 41. Nu pot înțelege de ce Comisia de Etică și Arbitraj, ale cărei atribuții sunt stabilite clar, și-a încălcat atât de clar competențele și a intrat în sfera managementului, pentru că ei au atribuții specifice, legat de relațiile dintre jurnaliști. Nu pot să cred decât că cineva are un interes sau poate, din necunoștință de cauză, au fost făcute aceste afirmații." [N.red. HotNews.ro: *Statutul ziaristului TVR prevede, la articolul 44, că această Comisie de etică are atribuții de arbitraj nu doar între jurnaliști, ci și între jurnaliști și departamente, SRTv în ansamblul ei și public.*][420]

În linia de mai sus, a interpretărilor personale date de PDG al TVR Statutului ziaristului și regulamentelor subsecvente, se înscrie și ignorarea de către Doina Gradea a solicitării adresate de Comisia de Etică de a i se permite organizarea selecției pentru ocuparea singurului post din

[417] *Ibidem - Pagina 25.*
[418] *Ibidem - Pagina 21.*
[419] *„Cenzură și intimidare în televiziunea publică. Cerem demiterea urgentă a Doinei Gradea, Președinte - Director General. UPDATE: Reporteri fără Frontiere (RSF) susține apelul", activewatch.ro, 24 octombrie 2018.*
[420] *„VIDEO Șefa TVR Doina Gradea, în Parlament: Realizatorul Ionuț Cristache «e un om care muncește zi de zi, face o emisiune de luni până joi»", de L. Pirvu, C. Ionescu, HotNews.ro, 4 decembrie 2018. Vezi și „Gradea, în Comisia pentru cultură din Cameră: Multe lucruri din scrisoarea organizațiilor sunt folclor. Onorariile de la Cerbul de Aur apărute în presă nu sunt cele reale", de Patricia Marinescu, News.ro*

Colectivul Ombudsman, corespunzător secretarului tehnic cu studii medii al Comisiei. În schimb, Doina Gradea a angajat pe criterii netransparente un fost ofițer SRI, atribuind-i calitatea de Ombudsman, deși această poziție cu studii superioare nu există în actuala organigramă a instituției. Din acest motiv, Comisia de etică a semnalat Consiliului de Administrație că angajarea contravine atât legii, cât și regulamentelor interne care stabilesc că selectarea personalului din subordine este atributul Comisiei. În plus, comisia a atras atenția că impunerea unui angajat al Colectivului Ombudsman de către PDG contravine recomandării făcute de European Broadcasting Union în Raportul de evaluare a TVR din 2016: „Pentru a fi eficient, mecanismul ombudsman-ului (din TVR - n.n.) trebuie să fie independent atât față de conducerea editorială (deoarece aria sa de competență este legată de conținut), cât și față de Directorul General."[421]

ActiveWatch a considerat că această numire este o tentativă de a controla activitatea Comisiei și un atac la adresa independenței acesteia. În plus, organizația a considerat îngrijorător faptul că actuala conducere executivă a TVR consideră că este corect față de publicul său să angajeze, pe un post pe care îl declară a fi de Ombudsman, o persoană fără experiență în presă, care, în plus, este și fost ofițer SRI. Această numire nefericită, din cauza CV-ului persoanei implicate, a venit chiar după o perioadă în care partidele politice, și în special Partidul Social Democrat, au insistat asupra influenței nefaste a serviciilor secrete și a „ofițerilor acoperiți" în presă[422].

După publicarea Concluziilor menționate, în septembrie 2018, pe site-ul tvr.ro în secțiunea Comisiei de Etică - instituită încă din 2004 -, șefa Serviciului Conținut Digital din TVR, Maria Grăjdan, responsabilă de publicarea documentelor online, a fost amenințată cu concedierea de către consilierul PDG Alexandru Dumitrescu, care a acuzat-o de publicarea „fără temei legal" a documentelor comisiei. Ulterior, în urma presiunilor, jurnalista Maria Grăjdan a decis să demisioneze din funcție.

Ca urmare a publicării raportului Comisiei de Etică și Arbitraj din septembrie, Doina Gradea a amenințat că va da în judecată comisia. Acest fapt s-a materializat abia după o jumătate de an. În fapt, prin cererea de chemare în judecată a Comisiei, formulată de conducerea TVR în 26 martie 2019, se cere instanței „anularea actului administrativ unilateral, reprezentat de Raportul (...) emis la data de 21.09.2018[423] de Comisia de Etică și Arbitraj din cadrul SRTV, cuprinzând concluziile în cazul publicării de către jurnalistul Dragoș Pătraru a înregistrărilor audio ale unor convorbiri cu membri ai conducerii TVR, pentru motive de nelegalitate".

Deoarece are calitatea procesuală de „pârât", așa cum reiese din comunicarea oficială primită de la Tribunalul București, Comisia de Etică a solicitat conducerii TVR ca, în baza art. 41 din Statutul ziaristului din SRTv[424], să primească asistență juridică din partea instituției. În solicitare se sublinia faptul că „procesul intentat Comisiei vizează aspecte ale activităților profesionale ale acestui organism care, potrivit prevederii statutare citate, au fost efectuate în beneficiul societății". Conducerea TVR a refuzat acordarea asistenței juridice, argumentând că acțiunea în instanță inițiată de TVR „nu este formulată în contradictoriu cu Comisia", care „nu are calitate de pârât".

---

421 *PRECIZĂRI ALE COMISIEI DE ETICĂ ȘI REFERITOARE LA ANUNȚUL CONDUCERII TVR PRIVIND ANGAJAREA UNUI „OMBUDSMAN" ÎN SOCIETATEA ROMÂNĂ DE TELEVIZIUNE, http://www.tvr.ro/precizari-ale-comisiei-de-etica-si-arbitraj-referitoare-la-anuntul-conducerii-tvr-privind-angajarea-unui----ombudsman----in-societatea-romana-de-televiziune_22984.html#view*

422 *Paragraf preluat din scrisoarea: „Cenzură și intimidare în televiziunea publică. Cerem demiterea urgentă a Doinei Gradea, Președinte - Director General. UPDATE: Reporteri fără Frontiere (RSF) susține apelul", 24 octombrie 2018, www.activewatch.ro.*

[423] La data de 21 septembrie 2018 au fost înaintate către CA concluziile Comisiei de Etică și Arbitraj din 20 septembrie.

[424] Statutul ziaristului din SRTv, art. 41: „Ziaristul din televiziunea publică are dreptul de a fi asistat de către Societate (...) în cazul în care i s-a deschis un proces penal ori civil de către un terț ca urmare a activităților sale profesionale efectuate în beneficiul Societății".

Chemarea în judecată a Comisiei de Etică este în fapt singura consecință concretă a publicării raportului critic al Comisiei de Etică din septembrie 2018 la adresa Doinei Gradea. Convocarea Doinei Gradea, la finalul anului 2018, la audieri în Comisia pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă a Camerei Deputaților nu a avut niciun fel de consecințe pentru aceasta. Precizăm că ActiveWatch și organizațiile care s-au raliat scrisorii formulate către Parlament în octombrie 2018[425] au cerut punctual demiterea Doinei Gradea și nu a întregului Consiliu de Administrație. Art. 20 alin. (3) al Legii nr. 41/1994 din 17 iunie 1994 privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune a prevăzut această situație și stipulează: „Comisiile permanente de specialitate, reunite, ale celor două Camere pot propune, cu votul majorității membrilor plenului Parlamentului, demiterea oricărui membru al consiliului de administrație, a cărui activitate este necorespunzătoare. Parlamentul decide prin votul majorității. Locul devenit vacant în acest mod sau din orice alt motiv se ocupă de către supleantul titularului*”.*

Presiuni și derapaje editoriale. Decizii manageriale nefericite

Schimbarea modului de finanțare a serviciilor publice de radio și televiziune (prin eliminarea taxei radio-tv și introducerea finanțării preponderent directe de la bugetul de stat – detalii în rapoartele FreeEx anterioare) și schimbarea conducerilor acestora au avut efecte în plan editorial, unele emisiuni fiind eliminate[426], iar TVR fiind, după un interval relativ îndelungat, din nou acuzată de favorizarea puterii politice prin programele sale.

De exemplu, emisiunea de dezbateri „România 9”, moderată de Ionuț Cristache, a stârnit mai multe controverse în spațiul public, reproșându-i-se că a promovat persoane și opinii care au criticat constant lupta anticorupție. După difuzarea, în vara anului 2017, a unui interviu controversat cu Alina Bica, fosta șefă a DIICOT[427] (care are mai multe dosare penale pe rolul instanțelor de judecată și care se află în prezent în Costa Rica), Ionuț Cristache a ‘recidivat’ în primăvara lui 2018, difuzând prima parte a unui interviu cu Sebastian Ghiță, fugit în Serbia și aflat la acea dată în procedură de extrădare.

Comisia de Etică și Arbitraj din TVR, probabil cel mai credibil organism de autoreglementare din presa românească și un for reprezentativ pentru „disidența” profesioniștilor din televiziunea publică, a criticat dur decizia de difuzare a interviului cu Sebastian Ghiță. Materialul fusese realizat de Ion Cristoiu (pentru Evenimentul zilei), iar prima parte a acestuia a fost difuzată simultan de Antena 3, România TV și B1 TV, la care s-a adăugat TVR1. Comisia de Etică a decis, în martie 2018, că difuzarea a încălcat mai multe prevederi ale regulamentelor interne ale TVR, prin totala lipsă de contextualizare, într-o manieră critică, a interviului, prin lipsa echilibrului în relatare din partea moderatorului Ionuț Cristache, prin transmiterea aparenței de aliniere a TVR la un discurs publicistic partizan, prin lipsa prezentării punctului de vedere al celor acuzați ș.a[428].

„Alinierea TVR la genul de discurs publicistic partizan - consecvent în promovarea intensivă în spațiul public a anumitor teze, cu ignorarea sau minimalizarea ideilor contrare sau diferite, folosind aceiași analiști și formatori de opinie agreați și boicotându-i pe cei cu opinii neconvenabile – este de natură

[425] „Cenzură și intimidare în televiziunea publică. Cerem demiterea urgentă a Doinei Gradea, Președinte - Director General. UPDATE: Reporteri fără Frontiere (RSF) susține apelul”, activewatch.ro, 24 octombrie 2018.
[426] Emisiunea „Ora de știri” dispare din grila de primăvară a TVR 1. „Cooltura” scade, tot la TVR 1, Iulia Bunea, paginademedia.ro, 26.02.2018.
[427] Ionuț Cristache, contre cu membrii CNA: „Îmi pare rău, nu vreau să iau lecții de la dumneavoastră”, Daniel Puișor, paginademedia.ro, 08.06.2017.
[428] "Concluziile Comisiei De Etică Și Arbitraj în cazul difuzării interviului cu dl Sebastian Ghiță în emisiunea „România 9” din data de 14 martie 2018", 16 aprilie 2018.
http://www.tvr.ro/activitate-comisia-de-arbitraj_2362.html#view

să afecteze imaginea unei instituții care se declară independentă de orice influențe (...)", se arată în punctul de vedere al Comisiei de Etică adoptat cu unanimitate de voturi. Concluziile Comisiei de Etică nu au forță legală și, în cazurile mai controversate, nu sunt de obicei populare printre șefii televiziunii publice.

De notat că, în cazul emisiunii „România 9", moderată de Ionuț Cristache, Consiliul Național al Audiovizualului a constatat de patru ori în doi ani încălcarea normelor audiovizualului în ceea ce privește respectarea echilibrului jurnalistic.[429]

În noiembrie 2018, Libertatea a dezvăluit că salariul încasat de Ionuț Cristache de la TVR se ridică la peste 5500 de euro lunar[430]. Publicarea acestor informații de către Libertatea a fost urmată prompt de o notificare publică formulată de către conducerea TVR și adresată presei în care se anunța că TVR va cere publicațiilor care au preluat informațiile Libertatea să își dezvăluie sursele:

> „În ultima perioadă, în spațiul public au fost diseminate o serie de informații cu caracter confidențial privind aspecte comerciale din contracte sau convenții încheiate de SRTv cu partenerii săi. Având în vedere faptul că asemenea acțiuni reprezintă o expunere legală pentru SRTv, în considerarea dispozițiilor legale și regulamentare incidente, conducerea televiziunii publice va demara, în regim de urgență, o anchetă administrativă complexă, prin care să identifice persoanele care se fac vinovate de divulgarea informațiilor confidențiale către terți. De asemenea, reprezentanții Televiziunii Române vor notifica publicațiile care au diseminat informații confidențiale, solicitând dezvăluirea surselor, motivat de expunerea legală a SRTv. Totodată, SRTv va demara o acțiune penală in rem privind infracțiuni de serviciu."[431]

În mod firesc, această solicitare venită tocmai din partea conducerii unei instituții de presă care se presupune că ar fi trebuit să înțeleagă principiile de bază ale protecției surselor jurnalistice a stârnit largi critici în breaslă[432].

În paralel cu Libertatea, deputatul Iulian Bulai dezvăluise că invitații emisiunii ar fi primit în perioada ianuarie-octombrie 2018 peste 50.000 de euro (9.570 de euro - Ion Cristoiu, 8.097 de euro Marius Pieleanu, 5.586 de euro - Radu Soviani, 15.149 de euro - Mircea Dinescu, 8.774 de euro - Cristian

---

[429] „TVR 1 a fost somat de CNA pentru emisiunea lui Ionuț Cristache în care invitat a fost Sebastian Ghiță", de Alexandra Constanda, Adevărul, 2 martie 2017.
„TVR, somată pentru o emisiune a lui Ionuț Cristache în care s-au adus acuzații Coaliției pentru Familie: «Semnături din casă-n casă, strânse de preoți»", de Adelina Mărăcine, Adevărul, 2 februarie 2018.
„LA STAT, CA LA STAT! Un funcționar CNA a plecat cu aparatul care înregistrează ședințele în plină discuție. De ce?", de Daniel Puișor, PaginadeMedia.ro, 13.06.2017.
„CNA, somație pentru România 9, pentru lipsă de echilibru într-o emisiune despre Augustin Lazăr. Cristache, mesaj pentru CNA: Ediția de joi e un pamflet", de Iulia Bunea, PaginadeMedia.ro, 20.02.2019.
[430] „Realizatorul Ionuț Cristache, salariu de peste 25.000 de lei pe lună la TVR. Fostul director al instituției, Irina Radu, avea 14.000 pe lună", de Ștefan Pană, Libertatea, 22 noiembrie 2018. Vezi și „TVR, după informațiile privind banii dați realizatorului Ionuț Cristache și invitaților lui: Contractele sunt confidențiale / Mai sunt și alții care încasează sume similare", de Costin Ionescu, HotNews.ro, 22 noiembrie 2018.
[431] „TVR, către presă: Spuneți-ne sursa. Vrea să afle cum au ajuns în presă banii cheltuiți cu vedetele și prezentatorii", de Iulia Bunea, PaginadeMedia.ro, 29.11.2018.
[432] „FĂRĂ PRECEDENT TVR cere presei să-și dezvăluie sursele în cazul articolelor despre banii pe care instituția publică i-a cheltuit", de Costin Ionescu, HotNews.ro, 29 noiembrie 2018. „TVR cere sursele presei – oul cere socoteală găinii și locomotiva s-a supărat pe roată! După ce Libertatea a dezvăluit cheltuielile de milioane de euro ale televiziunii publice, TVR somează presa să-și furnizeze sursele!", de Cătălin Tolontan, tolo.ro. „SOLICITARE CONTROVERSATĂ: TVR a ajuns să ceară presei să-și dezvăluie sursele pentru a afla cum au ajuns publice informațiile despre banii cheltuiți pe salarii", B1.ro, 29 noiembrie 2018.

Gheorghe)[433]. Acest tip de cheltuieli l-a determinat pe președintele Comisia pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă din Camera Deputaților, Gigel Știrbu, să formuleze o sesizare către Curtea de Conturi. În scrisoarea către Curtea de Conturi, Gigel Știrbu a arătat că datele despre acest tip de contracte nu au fost transparentizate de către conducerea TVR nici în fața Comisiei de cultură și nici în fața Consiliului de Administrație, fiind invocate clauze de confidențialitate[434]. La inițiativa USR și PNL, Camera Deputaților a votat și înființarea unei comisii parlamentare de anchetă în legătură cu modul în care este gestionat bugetul TVR[435], comisie care însă nu se reunise până la data redactării acestui raport.

Anterior formulării acestei sesizări către Curtea de Conturi, Doina Gradea negase în Comisia pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă din Camera Deputaților că sumele vehiculate în presă ar fi fost corecte („Cât privește onorariile, nu pot să infirm sau să confirm, ci pot spune că nu sunt cele reale”[436]) și a promis că membrii Comisiei vor putea consulta aceste informații.

În februarie 2019, Liviu Bratescu, membru în Consiliul de Administrație al TVR din partea liberalilor, a reclamat într-un comunicat de presă faptul că onorariile sunt ascunse chiar și față de membrii Consiliului de Administrație[437]. Acesta a dat exemplul BBC care publică în raportul anual sumele primite de vedetele angajate pe baza unor contracte comerciale. ,,Nici până la această dată noi, ca membri ai CA, nu cunoaștem, de exemplu, onorariile care au fost plătite artiștilor pentru Cerbul de Aur [n.n., conform informațiilor publicate de presă, cheltuielile s-au ridicat la peste 1 milion de euro[438]], susținut nu doar din banii TVR, ci din bani publici din bugetele administrației locale brașovene sau Ministerului Culturii. Pentru o instituție publică, transparența și cheltuirea judicioasă a banilor reprezintă una din principalele sale obligații. Din acest motiv am depus un proiect de hotărâre a CA prin care SRTV să nu mai poată încheia contracte cu diverșii săi colaboratori care să cuprindă clauze financiare confidențiale, ele trebuind să fie aduse la cunoștința membrilor CA și în mod automat membrilor comisiilor de specialitate ale Parlamentului la solicitarea acestora și tuturor celor interesați. Proiectul nici măcar nu a mai ajuns la vot prin voința majorității din CA, însă voi persevera și îl voi depune la fiecare ședință până când va fi adoptat", a spus Liviu Brătescu[439].

---

[433] „Deputatul Iulian Bulai: TVR a dat 50.000 de euro pentru invitații lui Cristache. TVR: E o declarație politică”, de Iulia Bunea, Pagina de Media, 23.11.2018. „Parlamentar USR: Invitații permanenți ai lui Ionuț Cristache la TVR ar fi primit între 5.000 și 15.000 euro în zece luni”, de C.I., HotNews.ro, 22 noiembrie 2018.

[434] „Curtea de Conturi - sesizată în legătură cu banii cheltuiți de TVR pentru invitații lui Ionuț Cristache și pentru Cerbul de Aur”, de Costin Ionescu, HotNews.ro, 26 februarie 2019.

[435] „Comisie de anchetă pe cheltuirea banului public la TVR, votată în Parlament. PSD a susținut demersul Opoziției, la vot”, de Valentina Postelnicu, Libertatea, 20 februarie 2019.

[436] „VIDEO Șefa TVR Doina Gradea, în Parlament: Realizatorul Ionuț Cristache «e un om care muncește zi de zi, face o emisiune de luni până joi»” , de L. Pirvu, C. Ionescu, HotNews.ro, 4 decembrie 2018. Vezi și „Gradea, în Comisia pentru cultură din Cameră: Multe lucruri din scrisoarea organizațiilor sunt folclor. Onorariile de la Cerbul de Aur apărute în presă nu sunt cele reale”, de Patricia Marinescu, News.ro. Declarația Doinei Gradea: "Onorariile sunt negociate în beneficiul SRTv (...) Nu am stabilit eu, personal, ci au fost profesioniști recunoscuți pe piață, comisii mixte, care au stabilit. Cât privește onorariile, nu pot să infirm sau să confirm, ci pot spune că nu sunt cele reale. Cele transmise în presă. Nu ne permitem, din punct de vedere legal să facem asta. Pentru că răspundem. De câte ori vine Ministerul Finanțelor sau Curtea de conturi, trebuie să dăm răspunsuri exacte. Nicio alocare de bani nu se face până nu e perfect justificată. (...) Despre plățile de autor sau alte forme de contract nu vă pot confirma sumele, deoarece sunt confidențiale dar ca legiuitori veți avea acces și sunteți liberi să le consultați. A dezvălui sume din contracte, pe care nu eu le-am inventat, înseamnă să expun legal societatea. Toate instituțiile în drept care pot verifica, o fac. E datoria lor. Nu avem cum să nu punem la dispoziție toate documentele. Informațiile apărute în presă se referă la o parte dintre contacte. Sunt mult mai multe (...) Nu v-am dezamăgit. Este prima dată când lucrăm pe principii sănătoase de management. Nicio emisiune nu iese din bugetul alocat."

[437] „Membru CA al TVR: Direcția în care se îndreaptă astăzi SRTV nu este corectă, lipsa de transparență însoțind o viziune neclară privind viitorul”, de Florin Ghetau, News.ro, 7 februarie 2019.

[438] „TVR a dat un milion de euro pe recitalurile de la Cerbul de Aur, din care peste 460.000 de euro s-au dus la Nicole Scherzinger! Sume fabuloase încasate de artiști”, de Ștefan Pană, Libertatea, 27 noiembrie 2018.

[439] Ibidem.

În fapt, PDG Doina Gradea a reușit să întoarcă împotriva sa, la scurt timp după numire, un număr mare de colegi din Consiliul de Administrație (CA), inclusiv un membru numit de PSD (Sorin Ilieșiu[440]). Șapte membri ai CA au scris la începutul lunii iulie 2018 Parlamentului României[441], delimitându-se de Doina Gradea, aceasta nefiind nici pe departe singura acțiune concretă întreprinsă de membri ai CA de-a lungul anului. Această situație a fost generată de refuzul sistematic al doamnei Gradea de a pune la dispoziția CA informații, documente și situații interne care să-i susțină unele decizii controversate (cum a fost cazul Pătraru) cu pretextul că acestea ar fi confidențiale sau că membrii CA nu ar avea competența să le evalueze[442], de luarea unor decizii manageriale prin ocolirea CA-ului, de discreditarea sa publică prin informațiile apărute cu privire la conduita sa.

În aprile 2019, conform informațiilor publicate de HotNews[443], doi membri ai Consiliului de Administrație ai TVR și un membru supleant, toți trei numiți de PSD sau de Guvern, au câștigat concursuri în televiziunea publică, prin care au trecut de la contracte pe perioadă determinată la contracte permanente. Aceștia sunt Smaranda Vornicu-Shalit, membru în CA al TVR (post de producător TV la TVR 1); Cătălin Blebea, membru în CA al TVR (post de jurnalist TV, cu studii medii, la TVR 2); Camelia Ivașcu, membru supleant în CA al TVR (post de producător TV la Departamentul TVR 2)[444]. HotNews a notat că aceste concursuri au fost organizate în condițiile în care șefii TVR, în majoritatea lor covârșitoare, ocupă posturile interimar.

În octombrie 2018, Laviniei Șandru, plecată de la Realitatea TV, i s-a făcut loc în grila TVR1 pentru emisiunea „Fața nevăzută a lumii", sâmbăta la orele 16.00. Libertatea a dezvăluit că Lavinia Șandru avea un contract de 2.000 de euro pentru fiecare emisiune realizată la TVR, valoarea totală a contractului ridicându-se la 24.000 de euro fără TVA[445]. Libertatea a remarcat faptul că acest contract, încheiat pentru 3 luni, se situa imediat sub limita de 25.000 de euro pentru care ar fi fost necesară aprobarea Consiliului de Administrație. Emisiunea a ajuns repede subiect de controversă, atunci când Lavinia Șandru a avut-o ca invitat pe Viorica Dăncilă[446], prim-ministru al României, într-o emisiune care a fost calificată drept laudativă la adresa acesteia[447]. În ciuda criticilor și a audiențelor scăzute ale emisiunii, Lavinia Șandru a revenit în grila de primăvară din 2019 a TVR 1 cu un nou sezon al emisiunii „Fața nevăzută a lumii"[448].

În decembrie 2018, transmisia în direct din Plenul Parlamentului a fost întreruptă de TVR exact în momentul în care opoziția citea moțiunea de cenzură împotriva guvernului Dăncilă[449]. Pe pagina de Facebook *Știrile TVR* și pe site-ul TVR, înregistrarea a fost difuzată în integralitate. În martie 2018, emisia de la Premiile Gopo fusese de asemenea întreruptă de TVR exact în momentul în care producătoarea de film Ada Solomon ținea un discurs critic la adresa guvernanților[450]. Ambele

[440] „Șefa TVR, acuzată că sfidează Consiliul de Administrație. Nu a venit la ședința despre Dragoș Pătraru", de Iulia Bunea, PaginadeMedia.ro, 23.07.2018
[441] Șapte membri din CA al TV se delimitează de Doina Gradea și cer ședință extraordinară pentru cazul emisiunii «Starea nației»", de G.S., HotNews.ro, 1 iulie 2018
[442] Ibidem.
[443] „UPDATE Doi membri ai CA al TVR și un membru supleant - angajați pe repede înainte pe posturi permanente în televiziunea publică", de C. Ionescu, HotNews.ro, 25 aprilie 2019.
[444] Ibidem.
[445] „TVR plătește 24.000 de euro firmei Laviniei Șandru: câte 2.000 de euro pentru fiecare interviu de 30 de minute!", de Ștefan Pană, Libertatea, 22 noiembrie 2018.
[446] „Lavinia Sandru, record negativ de audiență la TVR, cu Ionuț Cristache invitat. Câți telespectatori a avut ediția cu Dăncilă VIDEO", Adelina Maracine, Adevărul, 11 decembrie 2018.
[447] „Lavinia Șandru, ode la adresa premierului într-un interviu la TVR 1: Mă uit la dumneavoastră și văd un om care iubește mult Europa", de Dan Anghel, Adevărul, 1 decembrie 2018.
[448] „Grila de primăvară la TVR 1. Postul redevine generalist", de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 8 aprilie 2019.
[449] „De ce a întrerupt TVR transmisia când s-a citit textul moțiunii de cenzură împotriva Guvernului Dăncilă: explicația oficială 21 decembrie 2018", de Alexandra Constanda, Adevărul, 21 decembrie 2018.
[450] „VIDEO. Ada Solomon, întreruptă de TVR la Premiile GOPO, în momentul unui discurs critic la adresa guvernanților", de Florin Ghioca, Libertatea, 28 martie 2018.

incidente au fost explicate de TVR prin constrângeri legate de programarea emisiunilor (difuzarea de publicitate, începerea altor emisiuni).

În februarie 2019, jurnalista Andreea Dumitrescu, care se ocupa la Știrile TVR de domeniile Parlament, PSD și Curtea Constituțională, a fost mutată brusc de pe aceste domenii. Decizia a fost luată de Mădălina Rădulescu Vochin, cea care conduce Știrile TVR. Potrivit informațiilor obținute de PaginadeMedia.ro, jurnalistei i s-ar fi reproșat că este „prea agresivă”[451]. Cazul a fost discutat ulterior într-o ședință a Consiliul de Administrație al TVR, în care Mădălina Rădulescu Vochin a explicat că măsura ar fi fost una organizatorică, bazată pe decizia de a varia ariile tematice acoperite de jurnaliști astfel încât aceștia să-și extindă domeniul de expertiză, deoarece redacția este subdimensionată[452]. La scurt timp după aceste evenimente, jurnalista Andreea Dumitrescu a decis să își dea demisia din TVR[453], sesizând în prealabil Comisia de Etică din TVR.

Într-o informare referitoare la acest caz, adresată Consiliului de administrație în martie 2019, Comisia de Etică deplânge refuzul directorului Direcției Știri de a participa la o discuție lămuritoare cu membrii Comisiei asupra problemelor semnalate de Andreea Dumitrescu. În document se subliniază că „dialogul propus ar fi fost cu atât mai util cu cât mărturia jurnalistei a relevat aspecte care pun la îndoială sau contrazic rațiunile strict organizatorice ale deciziei invocate de șefa Știrilor: reproșuri legate de atitudinea profesională presupus agresivă a dnei Dumitrescu inclusiv la conferința de presă a conducerii PSD din chiar preziua deciziei (...), atitudinea pretins nepotrivită a angajatei față de dna PDG Doina Gradea, căreia i-ar fi solicitat o mărire de salariu, ignorarea deficitului de reporteri pe domeniul politic, ca și a experienței specifice și a calificării jurnalistei (...) ș.a.”

Revenirea Mădălinei Rădulescu Vochin la conducerea Știrilor TVR se suprapune cu angajarea ca manager de proiect și apoi numirea în funcția de Producător General a lui Alexandru Sassu, fost Președinte-Director General al TVR între 2007 și 2010. În octombrie 2007, Sassu a numit-o pe Mădălina Rădulescu director al Știrilor TVR, calitate în care, în iunie 2009, și-a asumat invitarea lui Liviu Dragnea într-o ediție specială în preziua alegerilor europarlamentare. La acea vreme, încălcarea regulilor campaniei electorale în audiovizual a fost sancționată atunci atât de CNA[454], cât și de către Comisia de Etică și Arbitraj din TVR[455], care a constatat că decizia invitării lui Dragnea aparținuse de fapt PDG.

Radioul public

Georgică Severin – un PDG criticat

La data publicării acestui raport (3 mai 2019), Georgică Severin încheiase primii doi ani de mandat ca Președinte Director General (PDG) al Societății Române de Radio. Georgică Severin l-a înlocuit în

[451] *„TVR retrage un ziarist de pe PSD și Parlament pentru că "e prea agresiv". Jurnalista ia demisia în calcul”, de Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 26.02.2019.*

[452] *„Explicația TVR pentru reporterul retras de la PSD și trimis pe primării: jurnaliștii trebuie să-și extindă domeniul de expertiză”, de de Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 01.03.2019.*

[453] *"Andreea Dumitrescu, jurnalista TVR retrasă de pe domeniile PSD-Parlament, și-a dat demisia / «Rămân în presă»"Costin Ionescu, HotNews.ro, 12 martie 2019.*

[454] *„Epoca Sassu. Presiune politica pesedistă asupra știriștilor TVR: semnezi sau te concediez!”, România Curată, 18 iunie 2009.*

[455] *„CONCLUZIILE ȘEDINȚELOR COMISIEI DE ETICĂ ȘI ARBITRAJ DIN ZILELE DE 25 iunie, 30 iunie și 6 iulie 2009”, publicate pe 16 Iulie 2009.*
http://www.tvr.ro/concluziile-sedintelor-comisiei-de-etica-si-arbitraj-din-zilele-de-25-iunie--30-iunie-si-6-iulie-2009_2149.html#view

această funcție (inițial, în aprilie 2017, ca director interimar, apoi, din septembrie 2017, ca PDG) pe Ovidiu Miculescu, un PDG cu un mandat extrem de controversat (de-a lungul perioadei în care și-a exercitat funcția, Ovidiu Miculescu a fost acuzat de cenzură, de management abuziv, de cheltuirea arbitrară a banilor publici ș.a.).

Georgică Severin a fost senator PSD timp de două legislaturi (2008 - 2016) și, printre altele, din 2010 a devenit membru al Comisiei pentru cultură, artă și mijloace de informare în masă, unde a ocupat și funcția de Președinte.

Primul an de mandat al lui Georgică Severin nu a iscat controverse publice. Acesta și-a început activitatea, conform propriilor declarații, prin a închide procesele declanșate în instanțe de Ovidiu Miculescu, împotriva angajaților radioului și a unor terți (inclusiv președintele Blocului Național Sindical și, respectiv, președintele ActiveWatch)[456], pentru delicte de opinie. Însă în al doilea an de mandat, SRR și PDG-ul acestei instituții au intrat din nou în atenția publică.

În mai 2018, Severin a răspuns unor acuzații, care nu au fost explicate public foarte clar, fiind transmise deputaților din Comisia pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă printr-o scrisoare anonimă. Severin a ținut să precizeze la ședința Comisiei că nu este implicat în politica editorială a posturilor de radio ale SRR. Severin a mai precizat și că, în calitatea sa de PDG, este cel care are drept de reprezentare în raport cu organismele internaționale din care SRR face parte, iar toate călătoriile pe care le-a efectuat în Europa au avut loc la clasa economic[457].

În noiembrie 2018, ziarul Libertatea a publicat un articol referitor la veniturile salariale din SRR[458]. Libertatea încercase să obțină o confirmare oficială a cifrelor pe care le deținea referitor la SRR. Cererea de informații a fost refuzată de conducerea SRR pe motiv că dezvăluirea ar fi încălcat prevederile GDPR. Conform datelor colectate de Libertatea, PDG Georgică Severin ar avea un venit de aproximativ 30.000 de lei pe lună, format din indemnizația de Președinte al CA (echivalent cu salariul de ministru – 11.000 lei pe lună) și din venitul de Director General (echivalentul a 5 salarii medii din SRR, conform unei decizii interne – 12.000 lei) sume la care, conform surselor din SRR citate de publicație, se adaugă primele cu ocazia sărbătorilor, diurnele și deplasările.

O altă situație controversată semnalată în articolul citat este cea a unei consiliere a PDG care ar fi beneficiat de o mărire de salariu de la 9.000 de lei brut la 16.000 de lei. În plus, articolul Libertatea sesizează existența unor discrepanțe mari între salarizarea eșaloanelor de conducere (cf. Libertatea directorii ar câștiga între 18.449 și 20.444 lei, managerii - între 16.644 și 18.449 lei, directorii adjuncți - între 13.034 și 16.644 lei, iar șefii de serviciu - între 7.719 lei și 13.034) și salarizarea redactorilor și reporterilor, care se ridică la 3.000 de lei lunar. Tot anterior prezenței lui G. Severin la Comisia pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă în decembrie 2018, o nouă scrisoare anonimă semnată de „jurnaliști RRA" a fost adresată deputaților membri în acest organism. Semnatarii anonimi acuzau în scrisoare, printre altele, „politizarea excesivă a programelor și îngrădirea libertății de expresie"[459].

În decembrie 2018, la audierile în Comisia pentru cultură din Camera Deputaților, Severin a reiterat faptul că nu poate dezvălui cuantumul salariilor din SRR din cauza prevederilor GDPR. Referitor la acuzele de politizare, Severin a spus că există rapoarte lunare privind echilibrul politic față de care

[456] *http://portal.just.ro/299/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=29900000000686842&id_inst=299*
[457] *„PDG al SRR, la Comisia pentru cultură din Camera Deputaților", Radio România Actualități, 23 mai 2018.*
[458] *„Salariile de lux din radioul public, ținute la secret. Libertatea a încercat să afle dacă șeful SRR câștigă 7.000 de euro pe lună. «Măcar să ne fi zis felicitări, să scrieți și lucruri bune»", de Sorina Ionașc, 23 noiembrie 2018.*
[459] *„Jurnaliștii RRA acuză: Managerii de la radio primesc salarii comparabile cu Iohannis. Directorul, 30.000 de lei", Ziare.com, 13 decembrie 2018.*

niciunul dintre membrii din Consiliul de Administrație nu a adus vreun reproș[460]. „Echilibrul politic nu a avut de suferit. Nu există vreo situație în care eu să mă fi implicat, să îi fi spus vreunui redactor ce să facă. Nu a fost adusă o acuzație concretă”[461]. De asemenea, Severin a comentat că deplasările sale au fost mandatate de CA și au fost mult mai scurte și nu neapărat mai multe decât ale PDG anteriori[462] (el a fost acuzat că ar fi stat în deplasări 120 de zile în 2018).

În februarie 2019, Alexandru Muraru, membru în CA al SRR, a transmis un comunicat prin care afirma că Severin le-ar fi interzis angajaților să ia legătura cu membrii Consiliului de Administrație[463]. În fapt, scrisoarea transmisă de Severin în atenția angajaților se referă la faptul că aceștia nu ar trebui să răspundă solicitărilor de informații din partea membrilor CA altfel decât prin intermediul secretariatului CA-ului, conform unei decizii a acestui organism din 2011[464], iar Severin a motivat transmiterea scrisorii tot prin nevoia de a proteja date personale, precizând că nu a avut în vedere situația inversă, în care salariații se adresează membrilor CA[465].

La începutul lunii martie 2019, Asociația Kompatibil[466], formată din jurnaliști din RRA, și alte câteva organizații, printre care și ActiveWatch, au cerut membrilor Comisiilor de Cultură din Parlament: „intrarea în legalitate a managerilor Societății Române de Radiodifuziune și publicarea completă a CV-urilor acestora pe site-ul instituției, în conformitate cu prevederile Legilor 544/2001 și 176/2010” [467]. „Facem precizarea că CV-ul constituie informație de interes public, conform Deciziei nr. 7377/01.10.2014 a Curții de Apel Cluj-Secția a II-a civilă în cauza jurnalistului Mihai Soica vs. Ministerul Sănătății”, se mai precizează în scrisoarea organizațiilor[468]. Conform semnatarilor scrisorii, „astfel de informații de interes public apar doar parțial și, în general, sunt greu de găsit, nefiind grupate toate într-un singur loc”[469]. Scrisoarea dă două exemple: cel al lui Marius Furdui, director de Producție Editorială, care nu are CV-ul publicat și despre care nu se știe dacă are studiile încheiate, și cel al lui Dan Preda, manager Radio România Actualități, căruia îi lipsește din CV perioada de dinainte de ’89. Întrebat de Hotnews.ro în legătură cu această situație, Severin a răspuns că publicarea CV-urilor nu este obligatorie prin lege decât pentru membrii CA și ai Consiliului Director, că diploma lui Furdui i-a fost prezentată și a verificat autenticitatea ei și că ceea ce a făcut Dan Preda înainte de ’89 nu are nicio relevanță pentru postul deținut azi și nu încalcă nicio lege[470].

La câteva zile după această scrisoare, tot în martie, PaginadeMedia.ro a publicat un articol în care analiza un jurnal de la ora 22.00 pe Radio România Actualități[471]. Jurnalul fusese deschis de nu mai puțin de 8 știri cu miniștri (practic o treime din cabinet), una după alta. Știrile conțineau inclusiv sincroane cu fiecare dintre aceștia.

---

[460] „Georgică Severin, președintele SRR: Noul contract colectiv de muncă i-a deranjat mult pe unii. Orice concurs pentru un post în radio este unul extern, nu aranjat”, de Patricia Marinescu, News.ro,18 decembrie 2018.
[461] Ibidem.
[462] Ibidem.
[463] „Membru CA al Societății Române de Radiodifuziune: Directorul Georgică Severin pune presiuni inacceptabile pe salariați, obligându-i la tăcere pentru a nu reclama abuzurile”, de Florin Gheță, News.ro, 15 februarie 2019.
[464] „UPDATE: Vlad Alexandrescu, senator USR: S-a instaurat cenzura la Radio România Actualități/ Directorul Georgică Severin le dictează angajaților să nu furnizeze informații membrilor Consiliului de Administrație / Un membru CA îl acuză pe Severin de comportament abuziv”, G4Media, 15 februarie 2019.
[465] „Exclusiv - Georgică Severin: «Nu eu sunt ținta». Legătură cu alegerile, explicații de culise”, G. Severin intervievat de Val Vâlcu – minutul 21, dcnews.ro, 19 februarie 2019.
[466] https://www.facebook.com/Kompatibil/
[467] „APEL Parlamentarii - îndemnați să ia măsuri în problemele de integritate și transparență legate de șefi ai Radioului public, mai ales în cazul lui Demeter Andras”, de C. Ionescu, HotNews.ro, 12 martie 2019.
[468] Ibidem.
[469] Ibidem.
[470] Ibidem.
[471] „AUDIO. Fabulos jurnal la Radio România: opt știri cu opt miniștri! În plus: cum a fost «dezamorsată» știrea cu protestul Vrem Autostrăzi”, de Petrișor Obae, PaginadeMedia, 19.03.2019

A doua zi după publicarea acestui articol, Alexandru Muraru, membru în CA nominalizat de PNL, a adresat o scrisoare Parlamentului și a cerut constituirea unei comisii parlamentare de anchetă care să investigheze modul în care sunt construite jurnalele de știri ale Radioului Public, dezechilibrul politic din punct de vedere editorial, scăderea dramatică a audiențelor posturilor publice, dar și alte situații și derapaje relatate de mass-media, organisme independente, jurnaliști ori colaboratori SRR[472].

Prezent, la o săptămână după această scrisoare, în fața Comisiei pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă din Camera Deputaților, în martie 2019, Severin a negat acuzele de implicare editorială și politizare[473]. În plus, într-un interviu în februarie pentru DCNews, Severin afirmase că „politizarea este o marotă" și că radiourile SRR dau toate punctele de vedere[474]. El a mai afirmat și că: „avem obligația să dăm autoritățile publice, care evident că într-un moment aparțin unui partid sau altul, și pe urmă este prezența în viața politică care nu ține neapărat de zona de autoritate publică. De exemplu, când prezinți un ministru și o anumită informație legată de un minstru (...), prezinți ministrul, nu faptul că el este dintr-un partid. Deci, există această normă legală - într-un fel - în calcul"[475]. Precizăm că legea de funcționare a serviciilor publice de radio și televiziune (nr. 41/1994) prevede pentru acestea o obligație de a difuza cu prioritate și în mod gratuit, comunicatele sau mesajele de interes public primite de la Parlament, Președintele României, Consiliul Suprem de Apărare a Țării sau de la Guvern" (art. 9), dar, în mod evident, aceste comunicate și mesaje de interes public se referă la situații excepționale și nu la activitatea curentă a autorităților publice, pentru care serviciile publice nu au niciun fel de obligație de a difuza informații, nefiind o portavoce a acestora.

O problemă semnalată în cadrul audierilor de la Comisia pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă, din martie 2019, a fost cea a numirilor în unele funcții de conducere din cadrul SRR fără concurs și a prelungirilor excesive ale perioadelor de interimat. Acești manageri și redactori-șefi interimari sunt mult mai vulnerabili la presiuni, dat fiind că menținerea în funcții depinde de angajator, care poate alege oricând să nu mai prelungească interimatele. S-a observat, cu ocazia audierilor din Comisie, cazul specific al redactorului-șef al știrilor RRA, Nicu Popescu, aflat în această funcție în ciuda faptului că fusese respins la un concurs pentru ocuparea sa. Nicu Popescu, la fel ca și managerul RRA, Dan Preda, a fost de altfel vizat într-o anchetă parlamentară, din 2005, cu privire la politizarea SRR în perioada mandatului fostului președinte, Dragoș Șeuleanu, când ambii au ocupat, de asemenea, funcții manageriale. Reacția SRR la criticile aduse în Parlament cu privire la sistemul interimatelor a fost, însă, consolidarea acestuia prin noi numiri: la scurt timp după audierile din Comisia pentru cultură, au fost numiți șefi interimari la știrile RRA (redactor-șef adjunct) și la Radio România Reșița.

Pe site-ul romania-actualitati.ro, în articolele referitoare la controversele în care a fost implicat PDG Georgică Severin apar numai punctele de vedere ale acestuia, care neagă acuzațiile publice care i s-au adus, fără ca acuzațiile în sine să fie detaliate și atribuite celor care le-au formulat.

Derapaje în jurnalele Radio România Actualități

[472] „Un membru al Consiliului de Administrație al Radioului Public cere comisie parlamentară de anchetă: Georgică Severin, PSD-ist cu state vechi, a deteriorat echilibrul editorial și atmosfera din interiorul SRR", de Matei Alexandru, G4Media, 20 martie 2019.

***[473]** „PDG al SRR, G. Severin, spune că nu se implică în politica editorială a RRA", de Alina Stănuță, Radio România Actualități, 26 martie 2019.*

[474] „Exclusiv - Georgică Severin: «Nu eu sunt ținta». Legătură cu alegerile, explicații de culise", G. Severin intervievat de Val Vâlcu – de la minutul 16.40, dcnews.ro, 19 februarie 2019.

[475] Ibidem – de la minutul 19.30.

În martie 2019, PaginadeMedia.ro a publicat un articol în care analiza conținutul unui jurnal de la ora 22.00 în care primele opt știri fuseseră toate cu miniștri, prezentați în context pozitiv. Știrile conțineau toate și sincroane cu fiecare dintre acești miniștri.

Prin contrast, o știre despre protestul "România Vrea Autostrăzi" a durat 22 de secunde, continuând cu o știre despre construcția unei noi autostrăzi, care a durat aproape două minute și a beneficiat și de un sincron cu ministrul Transporturilor[476].

Alte probleme din redacția de știri a Radio România Actualități (RRA) au fost făcute publice în aprilie 2019 la o dezbatere Frontline pe marginea situației serviciilor publice de radio și televiziune. Mira Gomboș, jurnalistă angajată a RRA, a relatat despre două situații din luna aprilie. Una se referă la o știre pe care o redactase chiar ea, pentru care i s-a cerut să schimbe sensul unor informații despre PSD. Știrea se referea la faptul că Partidul Socialiștilor Europeni anunțase că a înghețat relațiile cu PSD. Redactorul șef adjunct i-a cerut să rescrie știrea, susținând că relațiile ar fi fost înghețate doar până în iunie. Mira Gomboș a refuzat, spunând că știrea făcută de ea este cea corectă. În cele din urmă producătorul a rescris știrea, tot corect, conform Mirei Gomboș, dar rearanjând cuvintele.[477]

Mira Gomboș a mai relatat o situație din aceeași zi în care Dan Preda, manager al RRA, ar fi făcut presiuni în redacție pentru a fi schimbată o știre referitoare la decizia CCR privind completurile de 3 judecători, în care era menționat că printre cei vizați de decizie este și liderul PSD Liviu Dragnea. Conform informațiilor primite din redacție de Mira Gomboș, Dan Preda ar fi comentat că menționarea lui Liviu Dragnea în știre este nejustificată, având în vedere că sunt mult mai multe persoane care ar fi beneficiat de decizia CCR. În versiunea știrii difuzată după acea oră nu a mai fost menționat Liviu Dragnea.[478]

Mira Gomboș a anunțat la dezbaterea Frontline, înainte de a face aceste declarații, că se pune sub protecția legii avertizorului de integritate.

Demeter Andras, membru în CA al SRR - incompatibilitate

Demeter Andras, membru în CA al SRR și director în TVR, a fost declarat incompatibil de către ANI, decizie confirmată printr-o sentință definitivă a ÎCCJ, din noiembrie 2017[479]. Decizia ANI a fost generată de o situație din 2011, când Demeter, din poziția de director al SRR, a semnat un ordin prin care s-a numit singur în funcția de coordonator într-un proiect POSDRU, obținând din această activitate un venit brut de 190.000 de lei[480]. ANI a sesizat Biroul Permanent al Camerei Deputaților în ianuarie 2018, pentru a pune în aplicare hotărârea ÎCCJ, dar, la peste un an de la această sesizare, subiectul nu intrase pe agenda Parlamentului[481]. Întrebat de G4Media de ce nu respectă o decizie definitivă pronunțată de Înalta Curte și de ce nu demisionează din funcții, Demeter a răspuns: „Nu iau în calcul, pentru că, în continuare, susțin că nu este și nu a fost un proces corect. Parlamentul face, Parlamentul desface. În momentul în care Parlamentul va avea conjunctura, timpul necesar de a se apleca asupra acestor probleme, mă voi conforma deciziei Parlamentului. Ca și convingere personală, nu vreau să recurg la acest gest individual pentru că nu recunosc corectitudinea

[476] Ibidem.
[477] „Cum apare și dispare Liviu Dragnea în știrile Radioului public. Plus: detalii în cazul angajatei hărțuite după ce a dezvăluit neregulile fostei conduceri a RRA", de Costin Ionescu, 18 aprilie 2019, HotNews.ro.
[478] Ibidem.
[479] „Are de peste un an, prin decizie definitivă, interdicție de a ocupa trei ani o funcție publică, dar este în continuare director în TVR și membru în CA la Radioul Public/ Demeter: Nu demisionez, nu recunosc corectitudinea tratamentului în cadrul procesului", de Dan Tăpălagă, G4Media, 6 martie 2019.
[480] Ibidem.
[481] Ibidem.

tratamentului în cadrul procesului."[482] Demeter Andras a explicat pentru presă că a atacat decizia Înaltei Curți prin calea extraordinară de atac a revizuirii, dar juriștii consultați de G4Media afirmă că această cale de atac nu ar însemna că decizia definitivă pronunțată de Înalta Curte încă din noiembrie 2017 nu trebuie pusă în aplicare[483]. Asociația Kompatibil, alături de ActiveWatch și alte organizații, au cerut Comisiei pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă din Camera Deputaților să ia măsuri în legătură cu situația de incompatibilitate în care se află Demeter Andras[484].

Alte incompatibilități la SRTV și SRR

Pe 5 martie 2019, Agenția Națională de Integritate a făcut publice constatările sale în legătură cu starea de incompatibilitate în cazul unui membru al Consiliului de Administrație al SRTv și a doi membri ai Comitetului Director al Societății Române de Radiodifuziune.

Astfel, Nagy Debreczeni Hajnalka a deținut și exercitat simultan funcția de membru al Consiliului de Administrație al SRTv, în perioada 22 martie 2016 – 27 septembrie 2017, respectiv în perioada 28 martie – 25 septembrie 2018, și pe cea de administrator în cadrul a două societăți comerciale.

Mircea Ovidiu Dumitru a deținut și exercitat simultan, în perioada 03 iulie 2012 – 18 octombrie 2016, funcția de membru al Comitetului Director al Societății Române de Radiodifuziune (Studioul Teritorial de Radio Craiova) și pe cea de Director General al R.A. Aeroportul Craiova.

Cătălin Bulgariu a deținut și exercitat simultan, în perioada 18 iunie 2012 – 24 iunie 2016, funcția de membru în Comitetul Director al Societății Române de Radiodifuziune – Studioul Teritorial de Radio Iași și pe cea de consilier local în cadrul Consiliului Local al Municipiului Iași.

În iunie 2014, ANI a constatat existența unei situații de incompatibilitate în cazul lui Radu Costin Dobrițoiu, care din 3 iulie 2012 a deținut, simultan, calitățile de membru al Comitetului Director al SRR și persoană fizică autorizată în cadrul Dobrițoiu N. Radu – Costin Persoană Fizică[485]. Curte de Apel București i-a respins contestația în ianuarie 2015, dar recursul formulat de Dobrițoiu a fost judecat de ÎCCJ de abia după 4 ani, fiind respins de către judecători în aprilie 2019[486]. Între timp, Dobrițoiu a fost membru în Consiliul de Onoare al Jurnaliștilor din SRR[487].

Ovidiu Miculescu s-a aflat în incompatibilitate timp de doi ani, conform unui raport al Agenției Naționale de Integritate, din 2013, confirmat în februarie 2017 de ÎCCJ. Miculescu ocupase simultan funcția de membru al Consiliului de Administrație al SRR și pe cea de manager în cadrul Societății Române de Radiocomunicații. El s-a aflat și în conflict de interese, conform ANI, situație confirmată în mai 2018 de ÎCCJ. În aprilie 2019, ÎCCJ ca respins și cererea de revizuire formulată de Ovidiu Miculescu în acest dosar privind situația de conflict de interese.

Avertizor de integritate din SRR – urmărit penal, dar absolvit de instanță

[482] *Ibidem.*
[483] *Ibidem.*
[484] *„APEL Parlamentarii - îndemnați să ia măsuri în problemele de integritate și transparență legate de șefi ai Radioului public, mai ales în cazul lui Demeter Andras", de C. Ionescu, HotNews.ro, 12 martie 2019.*
[485] *„Dobrițoiu Radu declarat definitiv incompatibil de Înalta Curte", susromania.wordpress.com, 17 aprilie 2019.*
[486] *Ibidem.*
[487] *„Presiuni ale conducerii SRR împotriva propriilor jurnaliști", ActiveWatch, 11 mai 2016.*

Gabriela Scraba, a fost în ultima perioadă a carierei sale, redactor-șef adjunct al redacției muzicale a SRR. În 2016, în timp ce lucra pe laptopul de serviciu, a accesat accidental un folder din rețeaua internă a SRR în care a descoperit niște rapoarte ale Curții de Conturi și ordine de deplasare ale PDG la acea dată, Ovidiu Miculescu. A creat o adresă fictivă de e-mail și a comunicat aceste informații către jurnalistul Cătălin Tolontan și alți jurnaliști, dar și către Adrian Moise, la acea dată unul dintre disidenții din SRR, opozant al lui Miculescu, devenit el însuși avertizor de integritate și sancționat cu desfacerea contractului de muncă. Parte din informațiile transmise anonim de Gabriela Scraba au fost publicate pe site-urile tolo.ro și susromania.ro, aparținând celor menționați. Datorită comunicărilor Gabrielei Scraba a devenit public faptul că Ovidiu Miculescu se deplasa la conferințe cu avionul la clasa business, cheltuind aproximativ 5.000 de euro din banii publici doar pentru un bilet de avion. Alte informații priveau neregulile financiare grave sesizate de un raport al Curții de Conturi din 2016. Conform unei anchete publicate de jurnaliști ai Gazetei Sporturilor, care a pornit de la informația furnizată de Scraba, la care jurnaliștii au adăugat alte informații, Miculescu cheltuise 110.000 de euro pe deplasări în doi ani[488].

Ovidiu Miculescu a făcut o plângere penală în urma publicării acestor informații. Procurorii au declanșat o anchetă *in rem.* Laptopul Gabrielei Scraba a fost preluat de procurori. Aceasta recunoscuse deja intern, conform propriilor declarații[489], că este responsabilă de trimiterea acelor informații către presă. Pe 30 mai 2017, la ora 6 dimineața, procurori DIICOT au descins la locuința Gabrielei Scraba pentru o percheziție. Aceasta și-a recunoscut „vinovăția" și a predat imediat suporturile electronice pe care era stocată informația copiată din rețeaua SRR. Și în fața procurorului de caz și-a recunoscut „vinovăția", deși avocata care s-a oferit ulterior să o reprezinte la instanță a sfătuit-o să nu facă acest lucru. Deși procurorii DIICOT au cerut aplicarea unei pedepse cu închisoarea de 1 an și 3 luni, cu amânarea aplicării, două hotărâri ale instanțelor s-au încheiat cu confirmarea nevinovăției Gabrielei Scraba pentru comiterea infracțiunii de divulgare, fără drept, a informațiilor secrete de serviciu sau nepublice, în formă continuată, și transfer neautorizat de date informatice. Judecătorii au considerat că informațiile distribuite de Scraba se circumscriu sferei informațiilor de interes public și deci nu sunt întrunite elementele constitutive ale unei infracțiuni[490].

Curtea de Apel a confirmat opinia Tribunalului București că informațiile, chiar dacă au fost obținute cu încălcarea unor norme cu caracter intern, cum este Regulamentul privind utilizarea sistemului informatic al Societății Române de Radiodifuziune, „sunt informații de interes public, potrivit Legii 544/2001, reglementând chiar accesul liber și neîngrădit al persoanei la orice informații de interes public, definite astfel prin legea menționată, unul dintre principiile fundamentale ale relațiilor dintre persoane și autoritățile publice, în conformitate cu Constituția României și cu documentele internaționale ratificate de Parlamentul României".[491]

---

[488] „110.000 de euro a cheltuit Radio România cu cele 32 de deplasări în străinătate ale directorului Miculescu în ultimii doi ani! El zboară numai la business class. Șeful BBC zboară la low cost! Exemplul conferinței de la Basel: directorul RRA merge la business cu 1.200 de euro biletul, iar directorul BBC Helen Boaden zboară la economic cu 207 euro biletul!", de Cătălin Tolontan, Răzvan Luțac, tolo.ro, 3 octombrie 2016.

[489] Vezi înregistrarea video de la întâlnirea Frontline din 17 aprilie 2019 aici: „Cum apare și dispare Liviu Dragnea în știrile Radioului public. Plus: detalii în cazul angajatei hărțuite după ce a dezvăluit neregulile fostei conduceri a RRA", de Costin Ionescu, 18 aprilie 2019, HotNews.ro.

[490] Informații detaliate despre caz, inclusiv hotărârile instanțelor, aici: „DIICOT CEAUȘIST - Fostul șef PSD al Radio România a cerut să afle cine dă informații pentru tolo.ro, procurorii au executat! Percheziții la 6 dimineața în casa unui redactor muzical, în fața fetei ei suferindă de autism! I-au confiscat laptopul, au luat-o la DIICOT și au făcut-o să recunoască o infracțiune inexistentă", de Adriana Oprea, Cătălin Tolontan, Libertatea, 16 aprilie 2019; „Cum le-au dat judecătorii cu dosarul în cap procurorilor DIICOT și șefului PSD al Radio România după ce aceștia folosiseră «handicapul mental sever» al fetei unui redactor muzical pentru ca angajata să recunoască o pedeapsă nemeritată!" de Adriana Oprea, Cătălin Tolontan, Libertatea, 18 aprilie 2019.

[491] Informații detaliate despre caz, inclusiv hotărârile instanțelor, aici: „DIICOT CEAUȘIST - Fostul șef PSD al Radio România a cerut să afle cine dă informații pentru tolo.ro, procurorii au executat! Percheziții la 6 dimineața în casa unui redactor muzical, în fața fetei ei suferindă de autism! I-au confiscat laptopul, au luat-o la DIICOT și au făcut-o să recunoască o infracțiune

Modificarea legii privind organizarea și funcționarea TVR și SRR

Un proiect de modificare a Legii nr. 41/1994 privind organizarea și funcționarea serviciilor publice de radio și televiziune, depus în februarie 2016[492] de fostul președinte al Comisiei de cultură și mass-media din Senat, Georgică Severin (senator PSD la acea oră, în prezent PDG al Societății Române de Radio), se află încă în lucru în Camera Deputaților. Inițial, în martie 2016, proiectul fusese respins de Camera Deputaților, dar a fost adoptat în cele din urmă, în iunie 2017, de Senat, în calitate de cameră decizională. Proiectul a generat o decizie de neconstituționalitate a Curții Constituționale, în iulie 2017, pentru câteva dintre prevederi. A reintrat în circuitul parlamentar pentru reexaminare, a fost adoptat de Cameră, cu amendamente, în octombrie 2017, și de Senat în noiembrie același an. Proiectul a fost trimis Președintelui spre promulgare, dar acesta a cerut Parlamentului reexaminarea textului în decembrie 2017. În octombrie 2018 a reintrat în votul plenului Camerei Deputaților, dar a fost trimis pentru raport suplimentar la Comisia pentru cultură, arte, mijloace de informare în masa cu termen de depunere a raportului în noiembrie 2018. De la acea dată nu a mai apărut nicio modificare în parcursul legislativ, ceea ce probabil înseamnă că proiectul de lege va fi abandonat.

Principala modificare adusă de proiect era separarea funcțiilor de președinte și director general la televiziunea și radioul publice. Conform textului proiectului de lege, directorul general urma să fie selectat în urma unui concurs de proiecte de management, să aibă autonomie decizională și să dea socoteală de buna administrare a societății în fața consiliului de administrație. De asemenea, proiectul introducea o serie de criterii profesionale și incompatibilități pentru viitorii membri ai consiliilor de administrație ale SRR și SRTv.

PNL s-a opus deschis acestui demers de a separa cele două funcții, considerând că nu este oportun și nu răspunde nevoilor urgente ale televiziunii publice. Camera Deputaților a respins proiectul în martie 2016. Noua Comisie de cultură și mass-media a Senatului a reluat, în februarie 2017, dezbaterile pe marginea acestui proiect de lege, invitând conducerile SRR și SRTv, sindicate, organizații profesionale și organizații de media. Textul proiectului a fost astfel îmbunătățit, redefinind mai riguros atribuțiile organismelor de conducere, transparentizarea deciziilor Consiliilor de Administrație, precum și armonizarea prevederilor privind finanțarea mediilor publice cu noua reglementare ce elimină taxa radio-tv. Proiectul a fost adoptat de Senat în iunie 2017.

La sesizarea PNL și PMP, depusă la finele lui iunie 2017, Curtea Constituțională a declarat, în 12 iulie, că două dintre modificări sunt neconstituționale – cea mai notabilă fiind obligația impusă membrilor consiliilor de administrație de a renunța la calitatea de membru de partid, pe timpul exercitării mandatului. După reexaminarea impusă de decizia de neconstituționalitate, proiectul a fost adoptat din nou, cu amendamente, în ambele camere, și trimis spre promulgare Președintelui în decembrie 2017. Acesta a trimis Parlamentului proiectul spre reexaminare, considerând că acesta „conține dispoziții care fie sunt neclare, fie pot afecta funcționarea celor două societăți”[493]. Printre acestea se numărau neclarități sau nereguli în privința modului în care este numit directorul general, condițiile dizolvării/ demiterii Consiliului de Administrație, sau prevederile referitoare la compatibilitatea membrilor CA și ai Comitetului Director.

---

inexistentă”, de Adriana Oprea, Cătălin Tolontan, Libertatea, 16 aprilie 2019; „Cum le-au dat judecătorii cu dosarul în cap procurorilor DIICOT și șefului PSD al Radio România după ce aceștia folosiseră «handicapul mental sever» al fetei unui redactor muzical pentru ca angajata să recunoască o pedeapsă nemeritată!” de Adriana Oprea, Cătălin Tolontan, Libertatea, 18 aprilie 2019.

[492] Pl-x nr. 38/2016 http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=15486

[493] „Legea ce modifica regulile de organizare si functionare pentru TVR si Radioul Public - trimisa de Presedintele Iohannis spre reexaminare in Parlament”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 18.12.2017

Deputatul PMP Eugen Tomac a depus, în luna septembrie 2017, o inițiativă legislativă[494] prin care ar fi crescut de la 8 la 10 numărul membrilor consiliilor de administrație ai Societății Române de Radio și ai Societății Române de Televiziune. Conform expunerii de motive, acest lucru ar fi permis ca toate grupurile parlamentare să poată propune măcar o singură persoană în aceste organisme de control instituțional. Camera Deputaților a adoptat inițiativa în forma propusă de Tomac, în ciuda avizelor negative primite de la majoritatea comisiilor sesizate. Aceasta a fost adoptată și de Senat și trimisă Președintelui spre promulgare, dar acesta a formulat o cerere de reexaminare pe 4 mai 2018. De atunci procedura legislativă este suspendată, Comisia de cultură neîndeplinind termenul de depunere a raportului stabilit de Biroul Permanent al Camerei Deputaților pentru 17 mai 2018.

Modificarea legii de funcționare a servicilor publice de radio și televiziune, prin amendamente progresiste și agreate cu toți actorii relevanți, este imperios necesară.

Concluzii:

- Existența unor presiuni editoriale alarmante asupra jurnaliștilor TVR a devenit publică, în special ca urmare a înregistrărilor făcute publice de Dragoș Pătraru și ca urmare a audierilor și analizelor publicate de Comisia de Etică.

- Obișnuita indiferență sau ostilitate a precedentelor conduceri ale TVR față de activitatea Comisiei de Etică și Arbitraj a fost înlocuită, în mandatul Doinei Gradea, de o atitudine agresivă, chiar de sabotare a activității acestui organism independent, ajungându-se în premieră la chemarea Comisiei în instanță, de către conducerea TVR.

- Cheltuirea banului public în TVR pare a se face pe criterii arbitrare și, cu siguranță, într-un mod lipsit de transparență.

- Actuala Președintă-Director General a dovedit că nu este potrivită pentru funcția pe care o deține. Demiterea acesteia și numirea unei persoane integre și competente reprezintă o nevoie urgentă.

- Radioul public a depășit perioada abuzurilor administrației Miculescu, dar nu a rezolvat toate problemele rămase, fiind în atenția opiniei publice și a comisiilor parlamentare cu o serie de derapaje editoriale, în condițiile în care au fost menținute la conducere persoane care au ocupat poziții manageriale în perioada controversatului mandat al lui Ovidiu Miculescu și chiar și în perioada Dragoș Șeuleanu, acuzat de politizare excesivă.

- Radioul public este în continuare opac, refuzând să ofere acces la o serie de informații de interes public și să își asume în totalitate statutul de instituție publică, conform legii.

- Polarizarea politică a împiedicat din nou modificarea Legii nr. 41/1994, de funcționare a serviciilor publice de radio și televiziune. Partidele parlamentare au eșuat să colaboreze în vederea îmbunătățirii acestei legi. Proiectul de modificare a Legii nr. 41/1994, adoptat în iunie 2017 și trimis spre reexaminare de Președinte, este blocat de un an în procedura legislativă, ceea ce reprezintă un indiciu ca ar fi fost abandonat definitiv. Proiectul conținea și prevederi salutare și poate fi o bază de pornire pentru reforma Legii.

[494] *http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?nr=293&an=2017*

Recomandări către mediul politic:

- Renunțați la pornirile de a controla instituțiile publice de media. Mecanismul acesta se va întoarce împotriva oricărui partid politic, odată ce pierde puterea executivă.
- Nu folosiți mecanismul finanțării de la buget cu scopul de a subjuga serviciile publice de media.
- Modificați legea de funcționare a serviciilor publice pentru a reforma TVR și SRR și pentru a le da posibilitatea de a respecta misiunea publică.
- Nu numiți în funcțiile de conducere persoane care au colaborat cu Securitatea, care au CV politic, sunt urmărite penal sau în situații de incompatibilitate.
- Folosiți concluziile și recomandările rapoartelor Curții de Conturi în evaluarea activității TVR și SRR.

Recomandări către conducerile TVR/ SRR:

- Transparentizați salariile din TVR și SRR (instituții finanțate exclusiv din bugetul de stat) și renunțați la invocarea excesivă a GDPR, pentru a secretiza aceste informații.
- Dovediți transparență prin publicarea CV-urilor membrilor CA și a persoanelor cu funcții conducere, inclusiv în domeniul editorial, din TVR și SRR.
- Stabiliți proceduri clare interne care să împiedice implicarea politică în redactarea știrilor și care să garanteze independența jurnalistică.
- Renunțați la numirea directă a persoanelor cu funcții de conducere în domeniul editorial (interimatele) și asigurați ocuparea acestor funcții prin concursuri publice și transparente. Este necesară limitarea perioadelor în care o persoană poate ocupa aceeași funcție managerială.
- Urmăriți misiunea publică în alcătuirea grilelor de programe.
- Respectați deciziile Comisiei de Etică și Arbitraj din TVR și transformați Consiliului de Onoare din SRR într-o instanță autentică de arbitraj.
- Protejați libertatea de exprimare a jurnaliștilor din TVR și SRR.

Consiliul Național al Audiovizualului

În 2018, Consiliul Național al Audiovizualului s-a reunit de 49 de ori și a acordat amenzi în cuantum de 1,6 milioane de lei[495], în ușoară creștere față de anul 2017, când a acordat amenzi în valoare de 1,5 milioane de lei. Cele mai amendate televiziuni de știri au fost Realitatea TV (11 amenzi – 155.000 lei), B1 TV (6 amenzi – 102.500 lei), Antena 3 și România TV (cu câte 5 amenzi – 102.000 lei pentru Antena 3 și 70.000 lei pentru România TV).

În ciuda eforturilor de a ajunge cu analiza sesizărilor la zi, CNA nu a fost ferit de critici în spațiul public, cel mai adesea fiindu-i imputate lipsa de consecvență în aplicarea legii și presupuse simpatii cu radiodifuzorii sau afinități politice.

Schimbări în echipa CNA

Anul trecut au expirat șapte din cele 11 mandate ale membrilor CNA, inclusiv al fostului președinte, Laura Georgescu, care a reușit astfel să își încheie mandatul în ciuda controverselor și prejudiciilor de imagine aduse instituției.

Pe 11 noiembrie 2018, Parlamentul a votat[496] noua componență a CNA. Cu această ocazie, în Consiliu au fost validați patru noi membri: Ramona Elena Sorescu, Nicolae Sorescu Bălașa, Alexandru Kocsis Cristea și Cristina Ancuța Pocora. În același timp, Parlamentul a validat numirea lui Răsvan Popescu, Monica Gubernat și Orsolya Borsos pentru încă un mandat de șase ani.

În martie 2019, Monica Gubernat a fost votată pentru funcția de președinte CNA[497], după ce a asigurat mai multe luni interimatul. De altfel, Gubernat a fost singurul membru CNA care și-a depus candidatura pentru funcția de președinte. Propunerea urmează să fie aprobată de Parlament.

Amendă cu de toate. La pachet

Anul precedent, dar și la începutul acestui an, CNA a apelat la o serie de artificii pentru a eficientiza procesul de analiză a sesizărilor, dar și pentru a evita ca anumite reclamații să depășească termenul de prescripție (6 luni). Astfel, CNA a acordat de mai multe ori câte o singură amendă pentru mai multe abateri, care vizau spețe și prevederi legale diferite. Această strategie a fost aplicată chiar și pentru intervale de nouă luni[498]. Astfel, în ședința din 29 ianuarie 2019, CNA a acordat câte o singură amendă posturilor Antena 3 (35.000 lei), Realitatea TV (15.000 lei) și România TV (10.000 lei) pentru abateri succesive, în perioada 1 ianuarie – 30 septembrie 2018, de la articolul 40 din Codul de

[495] *„CNA, raport de activitate 2018. Kanal D, cel mai amendat post generalist. Realitatea TV, cea mai amendată televiziune de știri”, de Iulia Bunea, 5 aprilie 2019*

[496] *„Noii membri CNA au fost votați de Parlament. Cum se schimbă balanța politică în forul audiovizual”, de Costin Ionescu, hotnews.ro, 14 noiembrie 2018*

[497] *„Monica Gubernat, propusă pentru funcția de președinte CNA. Propunerea urmează să fie trimisă la Parlament”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 28 martie 2019*

[498] *„CNA. Posturile de știri au scăpat ieftin. Sute de sesizări și zeci de emisiuni cu derapaje și doar o singură amendă pentru fiecare”, de Iulia Bunea, 29 ianuarie 2019*

reglementare a conținutului audiovizual, referitor la respectarea dreptului la imagine și la respectarea principiului *audiatur et altera pars*.

Pe 20 februarie 2019, CNA soluționa, în același regim, abaterile televiziunilor înregistrate în intervalul 1 octombrie – 31 decembrie 2018[499]. Consiliul a compactat amenzi și în anul 2018, dar nu într-o manieră atât de abruptă.

Un caz special de pe masa CNA a fost un derapaj de la Sinteza Zilei (Antena 3), când moderatorul Mihai Gâdea l-a admonestat pe purtătorul de cuvânt al PNL, Ionel Dancă, după cum urmează: „Pupați-o, domnule, în c*r pe Kövesi! Pupați-o în c*r!". Incidentul, deși a avut loc în 14 februarie 2018 și a strâns aproape 150 de reclamații, nu a ajuns pe ordinea de zi timp de șase luni, depășind termenul de prescripție. Totuși, Consiliul a apelat din nou la artificiul de analiză la pachet și a amendat postul Antena 3 cu 40.000 de lei[500] pentru abateri succesive în perioada 14 februarie – 26 martie, incluzând astfel și incidentul Gâdea – Dancă.

CNA a boicotat monitorizarea Referendumului pentru Familie

Consiliul Național al Audiovizualului a fost inactiv și cu ocazia campaniei pentru referendumul de modificare a Constituției în sensul redefinirii definiției căsătoriei, inițiat de Coaliția pentru Familie și sprijinit de Partidul Social Democrat[501].

Astfel, la presiunile informale ale unor culte religioase, dar și la recomandarea unui membru CNA[502], instituția a hotărât să permită îndemnurile de mers la vot și în timpul referendumului[503], modificând în acest sens o hotărâre anterioară care interzicea acest lucru.

De asemenea, fiind pus în situația de a analiza o plângere cu privire la un spot publicitar discriminator la adresa minorităților sexuale, difuzat pe banii PSD, în care se sugera că respingerea referendumului ar permite în viitor căsătoria oamenilor cu plante și obiecte[504], CNA s-a pronunțat abia după trei luni. Citâm concluzia din comunicarea primită de la instituție: „Membrii Consiliului au vizionat clipul menționat, iar la finalul dezbaterilor nu au existat propuneri de sancționare, deoarece nu se mai poate solicita intrarea în legalitate a spotului, acesta nemaifiind difuzat".

Intervenție în forță a CNA în emisia Realitatea TV

Anul 2019 a debutat cu numeroase controverse legate de decizia CNA de a sancționa postul Realitatea TV cu suspendarea temporară a emisiei pentru numeroase derapaje și încălcări ale legislației audio-vizuale în reflectarea protestului din 10 august 2018. În decizia de sancționare, forul

499 „CNA, încă o serie de amenzi pentru emisiuni la pachet: 55.000 de lei pentru trei televiziuni, la CNA, pentru derapaje din perioada octombrie - decembrie ", de Iulia Bunea, 20 februarie 2019
*500 „Cum a încercat CNA să spele rușinea emisiunii nesancționate cu Pupați-o în *** pe Kövesi. A dat o amendă la pachet", de Iulia Bunea, 28 august 2018*
501 https://adevarul.ro/news/politica/psd-sponzorizeaza-campania-referendumului-familie-spoturi-publicitare-1_5bb23727df52022f750c2e47/index.html
502 „CNA, decizie controversată: a eliminat interdicția de a face campanie în zilele de referendum. Ce spune Radu Herjeu, care a votat împotriva schimbării", de Alexandra Costanda, adevarul.ro, 3 octombrie
503 Vezi Decizia 454/2.10.2018 de modificare a Deciziei 441/20.09.2018 privind regulile de desfășurare a campaniei pentru Referendumul de modificare a articolului 48 din Constituție
504 https://www.paginademedia.ro/2018/10/derapaj-casatoria-dintre-un-barbat-si-un-ficus-viitorul-casatoriei-intr-o-reclama-cu-platita-de-psd

audiovizual a invocat caracterul repetitiv al abaterilor, precum și istoricul de sancțiuni acumulate de postul Realitatea TV. Principalele critici formulate în spațiul public au pus sub semnul întrebării consecvența și consistența CNA în aplicarea legii și a principiilor. Astfel, ActiveWatch a semnalat la acea vreme faptul că CNA nu a fost la fel de intransigent cu televiziunile care au relatat despre protestele din iarna anului 2017, când frecvența și intensitatea abaterilor înregistrate la posturile Antena 3 și România TV erau cel puțin similare cu cele sancționate în cazul Realitatea TV.

În ciuda controverselor, decizia a fost pusă în aplicare în data de 17 ianuarie 2019, când emisia postului Realitatea TV a fost suspendată timp de zece minute, între orele 19:00 și 19:10.

CNA solicită Jandarmeriei să asigure protecția jurnaliștilor

În martie 2019, postul Antena 3[505] prezenta în fața membrilor CNA o serie de incidente, din teren, în care reporteri ai postului au fost împiedicați să își desfășoare activitatea. Adrian Ursu, reprezentantul postului, a susținut în fața CNA că frecvența acestor incidente a crescut semnificativ și, invocând prevederile art. 8 din Legea Audiovizualului, a solicitat sprijinul forului audiovizual.

Solicitarea Antena 3 a generat dispute între membrii Consiliului, parte dintre aceștia considerând fie că este o măsură discriminatorie în raport cu alte situații în care jurnaliști au fost împiedicați să-și facă datoria, fie că este o măsură mai degrabă simbolică, dat fiind mandatul Jandarmeriei de a proteja orice cetățean, indiferent de profesie.

În data de 19 martie 2019[506], după o nouă rundă de dezbateri în contradictoriu, membrii Consiliului au votat, cu o majoritate de 6 la 2, transmiterea unei scrisori către Jandarmeria Română. Astfel, CNA preciza că „a luat act de înmulțirea cazurilor de agresare și/sau împiedicare a activității jurnaliștilor aflați pe teren în interes de serviciu” și solicita Jandarmeriei să asigure „condițiile pentru ca jurnaliștii sa-și poată desfășura activitatea în conformitate cu legislația în vigoare”.

Discretio in integrum – CNA retrage lista proprietarilor din media

În luna aprilie 2019[507], CNA a retras de pe site lista proprietarilor și acționarilor de media din România, invocând prevederile GDPR. Decizia surprinzătoare a fost interpretată de specialiștii în comunicare și în protecția datelor cu caracter personal ca fiind un regres în transparentizarea pieței media, dar și ca un exces de zel. Într-un răspuns oficial transmis Hotnews.ro, CNA a precizat că, în această perioadă, este în plin proces de obținere a acordurilor de consimțământ din partea acționarilor pentru publicarea identității.

[505] „Antena 3 cere ajutorul CNA: Ne sunt agresați reporterii! CNA „se execută”: vrea să scrie la Jandarmerie”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 15 martie 2019
[506] „CNA, scrisoare către Jandarmerie: aveți grijă de jurnaliști”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 19 martie 2019
[507] „Lista proprietarilor radio-TV a dispărut de pe site-ul CNA. Instituția invocă GDPR pentru îngreunarea accesului la informații”, de Costin Ionescu, hotnews.ro, 8 aprilie 2019

Concluzii:

- În 2018 și la începutul acestui an, CNA a făcut compromisuri semnificative în aplicarea legii și a soluționat „la pachet” zeci de spețe care trenau pe masa forului.
- CNA a fost absent pe durata campaniei pentru Referendumul de revizuire a art. 48 din Constituție și a modificat regulile de desfășurare cu câteva zile înainte de votare.
- Prin suspendarea temporară a emisiei Realitatea TV, noul CNA transmite un semnal puternic radiodifuzorilor, însă trebuie să confirme că respectă aceste standarde în cazul tuturor radiodifuzorilor. În ultimii doi ani, instituția a demonstrat tocmai contrariul.
- CNA are membri noi, dar încă este departe de a avea o echipă. Tensiunile și divergențele dintre unii membri CNA afectează credibilitatea instituției.

Recomandări:

- Membrii CNA trebuie să aplice legea consecvent și unitar, ținând cont de interesul public.
- CNA trebuie să monitorizeze în timp real și să utilizeze instituția autosesizării pe durata campaniilor pentru Alegerile Europarlamentare și Prezidențiale din acest an
- Pentru a evita blocajele generate de sesizări irelevante sau venite în fluxuri mari, instituția ar trebui să dezvolte o campanie de informare a publicului privind zonele de intervenție și subiectele relevante pentru activitatea CNA.

Piața de media

Piața de televiziune

În 2018, compania Brand Finance (România), care oferă consultanță și realizează evaluări de branduri, a analizat și inclus, pentru al doilea an consecutiv, trei branduri media românești în topul primelor 50 de branduri autohtone. Este vorba de Pro TV, evaluat la analiza publicată în 2017 la 66 de milioane de dolari și în 2018 la 89 de milioane de dolari, urmat de Antena 1, evaluată la 23 de milioane de dolari în 2017 și la 28 de milioane de dolari în 2018, și de TVR, estimat la 30 de milioane de dolari în 2017 și prăbușit brusc în analizele Brand Finance din 2018 la 18 milioane de euro – „ca urmare a scăderii atât a performanței economice cât și a relevanței sale”[508].

Grupul PRO. În anul 2018, Grupul Pro, deținut de Central European Media Enterprises (CME), a încasat venituri în valoare de 201.505.000 de dolari, în creștere față de anul anterior, când a atras 191.244.000 de dolari, potrivit datelor furnizate publicității de CME. În total, operațiunile media ale CME din Bulgaria, Cehia, România, Slovacia și Slovenia s-au ridicat la 700 de milioane de dolari, cu un profit operațional de 177,5 milioane de dolari în 2018, iar România a fost a doua cea mai importantă piață pentru compania-mamă, după Cehia[509]. O parte însemnată din veniturile televiziunii au venit în ultimii ani de la companiile de cablu, după ce Pro TV a fost prima televiziune care a ieșit din sistemul must-carry, în 2013. Potrivit datelor publicate de CME, Pro TV a obținut venituri de 44, respectiv 46,7 milioane de dolari de la cabliști, în anii 2017 și 2018.

Pro TV a închis toate stațiile locale, în martie 2018. O lună mai târziu, televiziunea a fost sancționată de către CNA cu amenda maximă, în valoare de 200.000 de lei, pentru că depășise limita de timp destinată reclamelor cu aproape 11 ore, la stațiile locale, chiar înainte de închiderea acestora[510].

Cristina Stănciulescu, PR Celebrities Manager la Pro TV, a plecat din televiziune în luna iulie, pentru a se concentra pe proiecte personale și de consultanță, iar atribuțiile ei au fost transferate departamentului de comunicare[511]. În septembrie, Pro TV a restructurat poziția lui Mișu Predescu, director de producție al televiziunii, și pe a lui Uli Baldauf, consultant de producție, explicația oficială fiind „reorganizarea structurii de lucru în cadrul departamentului de producție, pentru a asigura mai multă flexibilitate și autonomie fiecărei echipe de producție”[512].

În octombrie 2018, fostul sediu central Pro TV, de pe bulevardul Pache Protopopescu din Capitală, a fost scos la licitație de firma Alleria Management Company, controlată de Adrian Sârbu. Compania, aflată în insolvență din 2015, a scos clădirea la licitație cu un preț de pornire de aproximativ două milioane de euro[513]. La sfârșitul lui ianuarie 2019, fostul sediu Pro a fost avansat spre cumpărare

[508] „România 50 2018. Raportul anual privind cele mai valoroase branduri românești”, Brand Finance, https://brandfinance.com/images/upload/romania_50_ro_locked.pdf

[509] „BILANȚ. Grupul PRO în 2018: venituri de peste 200 de milioane de dolari”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 6 februarie 2019.

[510] „Ore de publicitate în plus! Pro TV, amendă maximă pentru depășiri uriașe de publicitate la stațiile locale”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 17 aprilie 2018.

[511] „Cristina Stănciulescu pleacă de la Pro TV, unde era PR Celebrities Manager”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 30 iulie 2018.

[512] „Restructurare la vârful Pro TV: directorul de producție și un consultant german, scoși din schemă”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 17 septembrie 2018.

[513] „Ofertă pe piață: Adrian Sârbu, cu firme în insolvență, scoate la vânzare fostul sediu Pro TV și acțiunile Teleferic. Cu cât se vinde turnul din Pache Protopopescu”, Thomas Dincă, Profit.ro, 8 octombrie 2018.

companiei Aleph Media, deținută aproape integral de Cristina Iacob, partenera de viață a lui Adrian Sârbu, și de Zazu Film, casa de producție înființată de aceasta[514].

În iunie 2018 Guvernul României a aprobat schema de ajutor de stat pentru producția de film. Aceasta a inclus pe lângă filmele cinematografice și filmele și serialele de televiziune, dar și orice alte producții audiovizuale astfel cum sunt definite în Convenția Europeană asupra coproducțiilor cinematografice[515]. În februarie 2019 lista producțiilor cinematografice eligibile a fost detaliată, incluzând: mini-seriile de televiziune, serialele de televiziune, sitcom-urile, telenovelele[516]. Bugetul anual maxim al schemei este de 233 milioane lei, reprezentând echivalentul a aproximativ 50 milioane euro iar finanțarea este prevăzut a fi alocată până în 2020[517]. Procedura de finanțare este, de fapt, o procedură de decont, fiind eligibile cheltuieli de până la 35 la sută din buget sau, dacă este promovată direct o regiune din România sau o localitate, contribuția se poate ridica până la 45 la sută.

În 2018 ProTV a primit două finanțări sub această schemă de ajutor de stat: pentru producția Rechinii (Sharks) – 2.7 milioane de lei; pentru episodul din Las Fierbinți de Crăciun 2018 - 380.000 de lei (după ce un alt proiect Las Fierbinți a fost respins)[518]. Las Fierbinți este un serial ce promovează adesea accente critice, satirice, la adresa corupției din administrația publică.

În ianuarie 2019, Lucia Antal, directoarea de marketing a Pro TV, a fost mutată pe funcția de director de cercetare și dezvoltare[519]. Ca inovație, Pro TV a lansat, tot în ianuarie, un newsletter de știri disponibil pentru aplicația de Whatsapp[520].

În februarie, televiziunea MTV a sistat colaborarea cu Grupul Pro, urmând ca din luna martie să fie reprezentată în România de Thematic Channels, partenera Viacom[521].

Consiliul Național al Audiovizualului a sancționat Pro TV, în martie, cu somație publică, și a sesizat Consiliul Concurenței, după ce televiziunea a anunțat de zeci de ori în februarie, sub formă de crawl, într-un interval de maximă audiență, o posibilă ieșire din rețelele Telekom și NextGen, gest interpretat de mai mulți reprezentanți CNA ca fiind unul de șantaj și abuz de putere[522]. Totul a început în luna februarie, când Pro TV a rulat insistent mesaje legate de iminența sistării distribuției în rețelele menționate, precizând că Telekom și NextGen nu agreaseră asupra încheierii unui nou contract, în ciuda ofertelor făcute de reprezentanții televiziunii. Drept reacție, reprezentanții Telekom au informat public că se declarau surprinși de anunțul celor de la Pro TV și că negocierile erau încă în derulare, și au subliniat că televiziunea propusese creșterea prețului pentru retransmisie. Mai mult, Telekom a revenit cu o scrisoare deschisă, în care a acuzat Pro TV că ar fi

[514] „Fostul sediu Pro TV din Pache Protopopescu – avansat ca fiind cumpărat de firma regizoarei Ana-Cristina Iacob, prezentată public alături de Sârbu", Thomas Dincă, Profit.ro, 22 ianuarie 2019.

[515] Art. 1 alin. 3 - Hotărârea nr. 421/2018 pentru instituirea unei scheme de ajutor de stat privind sprijinirea industriei cinematografice (în vigoare de la 20 iunie 2018).

[516] Art. 2 - Hotărârea nr. 90/2019 privind modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 421/2018 pentru instituirea unei scheme de ajutor de stat privind sprijinirea industriei cinematografice (în vigoare de la 20 februarie 2019).

[517] Art. 3 - Hotărârea nr. 421/2018 pentru instituirea unei scheme de ajutor de stat privind sprijinirea industriei cinematografice (în vigoare de la 20 iunie 2018).

[518] „Finantari de la Guvern - PROIECT. Guvernul ar urma să finanțeze și telenovele, seriale sau sitcomuri" , de Raul Bambu, PaginadeMedia.ro, 28.01.2019

[519] „Schimbare la vârful Pro TV. Lucia Antal, șeful marketingului, a trecut pe altă poziție, tot de management", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 28 ianuarie 2019.

[520] „Știrile ProTv.ro lansează newsletter-ul pentru telefonul mobil. Gratuit, prin Whatsapp: 0751 121 112", ȘtirileProTv.ro, 10 ianuarie 2019.

[521] „MTV se desparte de grupul Pro. Postul va rămâne în România, dar va avea un nou reprezentant", Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 1 februarie 2019.

[522] „«Șantaj și abuz de putere» la Pro TV. Sancțiune dură de la CNA. Lovitură grea pentru cea mai mare televiziune din România", Andrei Arvinte, Evz.ro, 27 martie 2019.

făcut apel la constrângere și intimidare pentru a-și impune condițiile contractuale. În ciuda negocierilor agresive și a schimburilor de replici în contradictoriu, în cele din urmă Pro TV, NextGen și Telekom au căzut de acord, iar contractele de retransmisie au fost prelungite.

DIGI. În ultimul an, televiziunea Digi 24, din portofoliul RCS&RDS, a traversat cele mai dramatice transformări de pe piața de televiziune românească și a cunoscut cel mai masiv exod al angajaților. Totul a culminat cu demisia administratorului companiei, (condamnat de prima instanță la patru ani de închisoare cu executare pentru complicitate la spălare de bani, în timp ce firma RCS&RDS a fost amendată), și cu închiderea tuturor stațiilor locale Digi. Mai mult, în 2019 au apărut indicii potrivit cărora postul ar urma să se repoziționeze ca televiziune generalistă, precum a scris PaginaDeMedia.ro, informații care deocamdată nu au fost nici confirmate, nici infirmate de reprezentanții Digi[523]. În continuare, prezentăm cronologic câteva dintre cele mai importante evenimente petrecute în interiorul televiziunilor Digi în ultimul an.

Componența Digi 24 s-a modificat radical încă de la începutul anului trecut. În aprilie 2018, reporterul pe externe Raluca Lunculescu a demisionat de la Digi 24 și s-a angajat la PR Links Associates. În iunie, producătorul general Bebe Nicola, reporterița Cristina Sbîrn și editorii Raluca Fință și Horațiu Mihai au părăsit postul de știri Digi 24[524]. În iunie, Luiza Domnișoru a fost numită director al Departamentului de Comunicare și CSR al Grupului Digi[525]. În iulie, reporterul Cătălin Bălan și-a anunțat la rândul său plecarea de la Digi, după șapte ani de colaborare pe subiecte economice[526]. Tot în luna iulie, Anca Orheian a devenit noul reporter pe teme politice și transmisiuni de la Guvern[527]. În luna august, reporterul Laurențiu Rădulescu, specializat în relatarea unor subiecte pe teme de apărare, situații de urgență și din zone de conflict, a părăsit Digi, după șapte ani de colaborare, pentru Observatorul Antenei 1[528]. Tot în luna august, Digi 24 a înlocuit-o pe Flavia Negoescu cu Iulia Ionescu, în calitate de gazdă a Emisiunii de tehnologie 2.0[529]. În septembrie, componența conducerii Digi 24 s-a schimbat, odată cu cooptarea lui Robert Găinescu (ex Pro TV) și a Ancăi Mireanu (fondatoare PSNews). Noua structură de coordonare Digi, anunțată de RCS&RDS, i-a inclus pe: Robert Găinescu, pe nou-înființata poziție de director, Cosmin Prelipceanu, Anca Mireanu și Mihai Dinei.

În luna octombrie, Digi a apelat la agenția Cap Compas și la casa de producție Multimedia Est pentru o nouă campanie de brand, realizată pentru TV, radio, print și online („televiziunile Digi 24, DigiSport, FilmNow, Digi World, Digi Animal World, Digi Life, UTV, Music Channel și Hit Music Channel, radiourile Digi FM, ProFM, Dance FM și Music FM și platformele de comunicare online reunite sub DigiOnline”[530]). Materialele anterioare ale brand-ului fuseseră realizate de agenția Papaya Advertising.

Emisiunea de interviuri „În fața ta”, moderată de Claudiu Pândaru și Florin Negruțiu, a fost mutată, în octombrie, de la miezul nopții la orele 13:30, sâmbăta și duminica. O lună mai târziu, în

[523] „Pregătește Digi 24 o schimbare majoră, o repoziționare ca o stație mai mult generalistă? Ce spun oficialii televiziunii”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 5 februarie 2019.
[524] „Mișcări la Digi 24: postul de producător general, vacant. Reporterul Cristina Sbîrn a plecat. La fel, doi editori”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 8 iunie 2018.
[525] „Numire în cadrul Grupului Digi: Luiza Domnișoru este noul director de comunicare și CSR”, Digi24.ro, 14 iunie 2018.
[526] „Jurnalistul Cătălin Bălan pleacă de la Digi24 după șapte ani: «Încep un nou drum, în afara presei, dar aproape de ea»”, Raul Bambu, PaginaDeMedia.ro, 3 iulie 2018.
[527] „Digi24 are un nou reporter pe politic. Cu experiență la Antena 3 și România TV”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 17 iulie 2018.
[528] „Unul dintre cei mai vechi reporteri pleacă de la Digi. Se întoarce la Antena 1”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 20 august 2018.
[529] „Emisiunea de tehnologie de la Digi 24 are un nou prezentator”, Raul Bambu, PaginaDeMedia.ro, 31 august 2018.
[530] „Digi salută creativitatea #nelimitată a românilor”, Digi24.ro, 17 octombrie 2018.

decembrie, Digi 24 a lansat emisiunea săptămânală CinemaTePeca, realizată de Cristian Tudor Popescu, despre filmele românești de artă[531].

La sfârșit de noiembrie, Digi a anunțat lansarea opțiunii Digi 4K, devenind prima televiziune din România care urma să emită Ultra HD[532]. În faza inițială, de testare, abonații Digi TV care dețineau televizoare cu rezoluție 4K au putut accesa gratuit Digi 4K până în ianuarie 2019, iar reprezentanții televiziunii au anunțat că ulterior, din februarie, opțiunea avea să devină contra cost (5 lei/ lună)[533]. Tot în noiembrie, emisiunea de talk-show Jurnal de Seară, prezentată de Cosmin Prelipceanu, a fost prelungită cu o oră, și programul a fost modificat astfel încât emisiunea să aibă și o ediție de duminică, iar principalul buletin de știri a fost scos din grilă[534]. Liana Alexandru, prezentatoarea știrilor jurnalului de seară, a anunțat pe Facebook că a demisionat de la Digi 24 în luna noiembrie, din motive personale.

La finele anului, angajații Digi 24 și Digi FM nu au luat prime de Crăciun, spre deosebire de alți angajați din grupul Digi, pentru prima dată de la existența postului[535]. Într-un mesaj transmis în ianuarie de directorul Digi 24 Robert Găinescu angajaților, motivul care i s-a dat de către conducere pentru lipsa acordării primelor a fost faptul că „performanțele canalului nu justifică acordarea unor prime”[536]. Găinescu a ținut să precizeze că nu fusese consultat în privința acestei decizii.

La începutul lui 2019, prezentatorul Tudor Mușat, reporterii Cristi Popa, Francesca Simionescu, Arina Delcea, Mihaela Brazdeș, editoarea Andra Timur și producătorul George Simionescu au plecat la rândul lor de la Digi 24, după ce contractele nu le-au fost prelungite[537]. În martie 2018, jurnalista și prezentatoarea Adriana Nedelea părăsea redacția Digi 24 și se alătura ziarului Libertatea[538]. La sfârșitul lunii ianuarie, Digi 24 a făcut și o angajare: prezentatoarea Andreea Brașovean a plecat de la Pro TV și s-a alăturat redacției Digi, urmând a realiza reportaje despre învățământul românesc[539]. De asemenea, după patru luni de la numirea lui Robert Găinescu pe poziția de director Digi 24, acesta a fost mutat pe post de producător al postului[540]. În februarie, prezentatorul de sport Mircea Ivan, de la Digi 24, a plecat la Observatorul Antenei 1[541].

În ianuarie 2019, administratorul RCS&RDS Ioan Bendei a fost condamnat de prima instanță la patru ani de închisoare cu executare, fiind acuzat de complicitate la spălare de bani în dosarul privind drepturile de difuzare a meciurilor de fotbal din Liga 1, prin intermediul Ligii Profesioniste de Fotbal (LPF). În același dosar, Dumitru Dragomir, fost președinte LPF, a primit aceeași pedeapsă, sub acuzația că a luat mită trei milioane de euro de la Bendei, pentru a facilita obținerea drepturilor de difuzare de către RCS&RDS, în perioada 2009-2011. De asemenea, Tribunalul București a condamnat RCS&RDS la plata unei amenzi penale de 1.250.000 de lei și a dispus confiscarea unor sume de 3.100.000 de euro și 655.124 de lei, și a decis menținerea unui sechestru pus de DNA asupra a două

[531] „Cristian Tudor Popescu prezintă CinemaTePeca la Digi 24 din 1 decembrie 2018”, Digi24.ro, 28 noiembrie 2018.
[532] „Digi 4K, prima televiziune 4K din România, gata de start”, Digi24.ro, 24 noiembrie 2018.
[533] „Digi lansează oficial extraopțiunea Digi 4K pentru abonați. Din februarie 2019 va fi pe bani. La ce preț”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 7 decembrie 2019.
[534] „Mai mult Prelipceanu. Jurnalul de seară, mai lung cu o oră. Plus o ediție de duminică. Postul renunță la principalul jurnal de știri”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 9 noiembrie 2018.
[535] „INSIDE STORY. Digi 24, primul an fără prime de Crăciun. Pedeapsă pentru că «nu au fost cuminți»?”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 30 decembrie 2018.
[536] „Unul dintre șefii Digi24, mesaj pentru angajați despre primele de Crăciun: «Decizia nu îm aparține și nu am fost consultat»”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 4 ianuarie 2019.
[537] „EXCLUSIV. Ce se întâmplă la Digi 24? Tudor Mușat părăsește postul. Alți câțiva reporteri pleacă. Contractele nu se mai prelungesc”, Raul Bambu, PaginaDeMedia.ro, 1 februarie 2019.
[538] „Jurnalista și prezentatoarea Adriana Nedelea lucrează de azi la Libertatea!”, Libertatea.ro, 15 martie 2019.
[539] „Andreea Brașovean a lăsat Pro TV pentru Digi 24”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 28 ianuarie 2019.
[540] „Digi 24 mută la VÂRF. MUTAREA care trebuie să ducă postul pe PRIMUL LOC”, Alex Dumitrescu, EvZ.ro, 31 ianuarie 2019.
[541] „Mircea Ivan se alătură familiei Observator, în jurnalul dimineții. «Noua echipă este genială»”, Observator.tv, 20 februarie 2019.

imobile aparținând RCS&RDS. Totodată, instanța a dispus amendarea companiei SC Bodu SRL cu 1.230.000 de lei, amendarea SC Integrasoft SRL cu 700.000 de lei, și confiscarea sumei de 3.100.000 de euro de la SC Bodu SRL. Pe de altă parte, directorul general și președintele Consiliului de Administrație RCS&RDS Serghei Bulgac, administratorul Mihai Dinei și fostul director general Alexandru Oprea, trimiși în judecată în același dosar, au fost achitați[542]. Mai multe detalii despre trimiterile în judecată din acest dosar găsiți în capitolul Problemele penale ale presei și în precedentul Raport FreeEx. Într-un raport către Bursa de Valori București, reprezentanții Digi Communications N.V. au calificat decizia Tribunalului drept „profund injustă, incorectă și neîntemeiată", și au precizat că o vor ataca la Curtea de Apel[543].

În prima lună a anului 2019, RCS&RDS a anunțat scumpirea serviciilor de internet și televiziune digitală, după introducerea taxei de 3% pe cifra de afaceri a companiilor de telecomunicații, dispusă prin Ordonanță de urgență adoptată de Guvern pe 31 decembrie 2018[544].

În februarie 2019, Digi 24 a anunțat închiderea studiourilor locale (Constanța, Timișoara, Galați, Oradea, Cluj-Napoca, Iași, Craiova, Brașov), invocând „eficientizarea activităților", mărirea rețelei de corespondenți, și „regândirea modelului de business"[545]. În acest context, jurnalistul Adelin Petrișor a criticat dur Digi 24 pe blogul său, punând declinul accentuat al televiziunii pe seama managementului defectuos al postului[546]. La câteva zile după închiderea stațiilor regionale, administratorul RCS&RDS, Ioan Bendei, a demisionat din toate funcțiile de conducere din cadrul companiei, invocând „motive personale"[547].

În contextul acestor schimbări radicale din interiorul televiziunii, tot în luna februarie, Digi 24 a scos intempestiv din grilă emisiunea de investigații jurnalistice „România furată", coordonată de jurnalista Oana Despa[548], care a transmis pe Facebook că urma să rămână să lucreze la Digi 24, într-o altă formulă. O lună mai târziu, jurnalistul Virgil Burlă a demisionat, criticând pe Facebook modul în care a fost oprită emisiunea și felul în care erau tratați jurnaliștii. „Începând cu data de 1 martie mi-am dat demisia de la Digi24. Odată cu sistarea, fără explicații, a difuzării emisiunii România Furată, mi-am zis că nu are rost să mai stau, orice mi s-ar oferi în schimb", a scris Burlă.

În martie 2019, Digi 24 a renunțat să le prelungească contractele redactorului șef Dan Turturică, redactorului șef adjunct Laurențiu Mihu, redactorului economic Doru Cireașă și redactorului politic Andreea Nicolae, de la site-ul Digi 24, invocând dificultăți financiare și restructurări[549]. În contextul plecării de la Digi, Turturică și Mihu au publicat câte un material în care au sugerat existența unor riscuri de (auto)cenzură în redacție. „Nicăieri în această lume, jurnaliștii profesioniști nu îndulcesc tonul și nu se fandosesc cu eufemisme în fața unor asemenea riscuri. Aici nu este vorba de lupte politice de rutină, de hârjoneli între PSD-ALDE vs PNL—USR. Aici nu e vorba de stânga sau dreapta sau de nuanțe fine. Este vorba de destinul României, de soarta unei țări, de viețile a milioane de

[542] „BREAKING Ioan Bendei, administratorul RCS/RDS, și Dumitru Dragomir, condamnați la câte 4 ani de închisoare în prima instanță", Redacția, G4Media.ro, 15 ianuarie 2019.
[543] „Raport curent", DIGI Communications N.V., către: Autoritatea de Supraveghere Financiară, Sectorul Instrumente și Investiți Financiare, Bursa de Valori București, Piața Reglementată, Categoria Int'l (Acțiuni), 16 ianuarie 2019.
[544] „După Ordonanța Teodorovici, RCS&RDS majorează tarifele. De când se aplică scumpirea", I.O., Ziare.com, 11 ianuarie 2019.
[545] „Motivele pentru care Digi 24 închide toate stațiile locale", Alexandra Constanda, Adevărul.ro, 2 februarie 2019.
[546] „Schimbări importante la DIGI 24", Adelin Petrișor, adelinpetrisor.ro, 2 februarie 2019.
[547] „DIGI: Ioan Bendei a demisionat «din motive personale» din toate funcțiile de conducere" a RCS&RDS/ Bendei a fost condamnat recent, în primă instanță, la 4 ani de închisoare cu executare în dosarul drepturilor de televizare", Adrian Vasilache, HotNews.ro, 5 februarie 2019.
[548] „S-a «furat» și România furată. Proiectul de investigații de pe Digi 24, scos de pe post", Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 11 februarie 2019.
[549] „Site-ul Digi 24, «decapitat»: Dan Cristian Turturică, șeful site-ului, adjunctul lui și doi redactori, concediați", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 1 martie 2019.

oameni. Cu asta nu te joci!", a scris Dan Turturică pe Facebook. „La fel cum rolul jurnaliștilor trași pe dreapta de o putere politică sufocantă este nu de a se plânge, ci de a se replia și reacționa, la fel și rolul societății civile și al companiilor din mediul privat este de a-și uni forțele și a rezista.", a scris și Mihu, pe site-ul Digi24.ro.

Emisiunile săptămânale „Pastila de limbă" și „Dă-te la o carte", realizate de scriitorul Radu Paraschivescu, au fost de asemenea scoase din grilă în luna martie, deși existau inclusiv ediții filmate în avans, iar Radu Paraschivescu a declarat pentru PaginaDeMedia că reprezentanții televiziunii au invocat dificultăți financiare ca argument pentru sistarea colaborării[550]. Mai mult, Paraschivescu a povestit pe Facebook că reprezentanții conducerii Digi24 i-ar fi propus să lucreze pro bono și că l-ar fi anunțat că edițiile la care lucrase în avans nu puteau fi plătite.

Tot în martie, Digi și-a diversificat grila de programe și a lansat emisiunea de lifestyle Ultraviolet și emisiunea pe teme de agricultură Agro Jurnal. În aceeași lună, Dan Ioniță (co-directorul financiar RCS&RDS) a devenit membru neexecutiv (fără atribuții administrative) în Consiliul de Administrație RCS&RDS, iar Valentin Popoviciu a devenit membru executiv[551].

Într-un interviu acordat publicației Newmoney.ro și preluat de PaginaDeMedia.ro, în data de 3 mai 2019, Serghei Bulac, președinte și CEO al RCS&RDS, a vorbit în premieră despre motivele restructurărilor din cadrul Digi 24, acestea fiind de natură economică: „Este o problemă economică. A avut cele mai mari investiții, însă venituri insuficiente"[552].

Antena Group. În iulie 2018, posturile societăților Antena TV Group SA și Antena 3 SA au ieșit din sistemul must-carry și au semnat un contract cu RCS&RDS pentru difuzare în regim contra cost[553], moment care a marcat oficial și semnarea unui contract, în luna iunie, privind stingerea litigiilor dintre RCS&RDS și societățile din grupul Antena[554]. Ulterior, Antenele au intrat în sistem pay-tv și în rețelele UPC, AKTA Telecom, Digital Cable Systems, Focus Sat, Orange TV și Telekom[555], și au transmis un comunicat de presă potrivit căruia au semnat contracte de retransmisie cu operatori de distribuție care acopereau 99% din gospodăriile românești, conform site-ului PaginaDeMedia.ro[556]. În octombrie, posturile Intact-Antena Group au revenit după șase ani în rețeaua Digi DTH (prin satelit)[557].

În noiembrie 2018, Catinca Marinescu, coordonatoarea de marketing și comunicare Antena Group, fostă directoare de marketing la Pro TV și fostă vicepreședintă de marketing a CME, a plecat de la Antena Group, în urma unei decizii luate „de comun acord" cu angajatorul, potrivit declarației sale pentru PaginaDeMedia.ro[558].

La începutul anului 2019, Antena 1 a făcut mai multe schimbări în grilă, printre cele mai notabile fiind prelungirea cu o oră a știrilor de la prânz, prelungirea cu o oră a matinalului „Neața cu Răzvan și

[550] „«Pastila de limbă», scoasă din grila Digi. La fel și cealaltă rubrică a scriitorului Radu Paraschivescu. Explicațiile?", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 8 martie 2019.
[551] „Dan Ioniță (co-director financiar) a fost confirmat ca membru neexecutiv în Consiliul de Administrație al RCS & RDS S.A.", Digi24.ro, 12 martie 2019.
[552] „Șeful RCS, primele declarații de la restructurarea Digi 24: Este o problemă economică. A avut cele mai mari investiții, dar venituri insuficiente", de Raul Bambu, paginademedia.ro, 3 mai 2019
[553] „Posturile Intact au ieșit din must-carry. Cabliștii trebuie să plătească pentru a le redifuza", C.I., HotNews.ro, 3 iulie 2018.
[554] „Raport curent", Serghei Bulgac – Director General, Digi Communications N.V., 18 iunie 2018.
[555] „Antenele se vor vedea în continuare în toată țara: posturile Intact au semnat și cu Telekom, după ieșirea din must-carry", Alexandra Constanda, Adevărul.ro, 26 iulie 2018.
[556] „Antenele au semnat și cu Telekom, după ieșirea din must-carry", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 26 iulie 2018.
[557] „După șase ani. Antenele s-au întors în rețeaua DTH a Digi", Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 5 octombrie 2018.
[558] „Un om important din «aripa Pro» a Antenei 1 pleacă din postul Intact", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 20 noiembrie 2018.

Dani" (de la trei la patru ore), și înlocuirea/ mutarea unor prezentatori în diferite zile și intervale orare[559].

În februarie 2019, George Ureche, directorul executiv Antena Group, a plecat din grupul TV după numai un an, pentru a se întoarce la fostul angajator, compania de consultanță și audit PricewaterhouseCooper (PwC)[560].

PRIMA TV. În ultimul an, discuțiile despre vânzarea televiziunii Prima TV au avansat, postul lui Cristian Burci urmând a fi preluat de Adrian Tomșa, proprietarul Look TV, Look Plus, și Profit (.ro și tv), principalul ofertant. În februarie 2019, Adunarea Creditorilor a fost de acord cu vânzarea televiziunii, însă, până la data redactării acestui raport, tranzacția nu a fost definitivată[561]. Suma vehiculată pentru preluarea activelor Prima Broadcasting Group era de 22,4 milioane de lei (4,8 milioane de euro) în octombrie 2018, potrivit informațiilor obținute de PaginaDeMedia.ro[562].

Televiziunea Prima TV a avut, din iunie 2018, un nou coordonator al știrilor, în persoana lui Marius Huc, fost redactor-șef Antena 3 (2010-2018) și fost coordonator Adevărul Live (pentru scurt timp, în 2018)[563]. În septembrie, televiziunea a stabilit un parteneriat cu revista Elle România, pentru difuzarea producției de fashion Elle on TV, începând cu luna octombrie[564]. Coordonatorul știrilor de la Prima TV a fost schimbat din nou, în martie 2019, când Marius Huc a fost înlocuit cu Bebe Nicola, fost producător executiv Digi 24[565]. În decembrie 2018, Prima TV împlinit 21 de ani de existență[566].

Realitatea Media. Aflată în insolvență încă din septembrie 2011, Realitatea Media (compania care operează Realitatea TV și Realitatea FM) a continuat să fie în insolvență și în 2018, și a încheiat anul cu datorii la stat în valoare de aproape 127 de milioane de lei, de patru ori mai mari decât la momentul intrării în insolvență (dintre care 51.739.550 de lei datorie la bugetul de stat, 53.188.661 de lei datorie la asigurările sociale, 2.075.090 de lei la asigurările pentru șomaj, 19.995.557 de lei datorie la bugetul asigurărilor de sănătate)[567]**.** Potrivit site-ului Supervizor.ro, ANAF a solicitat în două rânduri în 2018 intrarea Realitatea Media în faliment, dar instanța a respins ambele solicitări[568]**.** De asemenea, planul de reorganizare Realitatea Media a fost aprobat de instanță abia în decembrie 2018, la mai bine de patru ani de la propunerea acestuia[569]. PaginaDeMedia.ro a scris că lipsa aprobării acestui plan a împiedicat Realitatea Media să prelungească mai multe frecvențe radio pentru Realitatea FM și că în toamna lui 2019 licența postului Realitatea TV va expira la rândul ei, iar societățile în insolvență și fără un plan de reorganizare aprobat nu pot obține (prelungiri de) licențe de la CNA[570]. Ulterior, în aprilie 2019, Cozmin Gușă a declarat, pentru HotNews, că postul Realitatea Plus (controlat de Gușă prin intermediul companiei Geopol International) ar putea deveni o „opțiune de rezervă", după intrarea Realitatea TV în faliment, dar că prioritatea sa ar fi fost „salvarea"

[559] „Antena 1 prelungește cu o oră Observatorul de Prânz", Raul Bambu, PaginaDeMedia.ro, 21 februarie 2019.
[560] „Seful Antena Group din ultimul an, George Ureche, se întoarce la PwC", C.I., HotNews.ro, 20 februarie 2019.
[561] „ULTIMA ORĂ. Un nou pas în vânzarea Prima TV. Adunarea creditorilor a aprobat contractul de vânzare a postului", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 14 februarie 2019.
[562] „EXCLUSIV. Care este suma oferită pentru Prima TV? Creditorii postului, de acord cu vânzarea", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 16 octombrie 2018.
[563] „Nou coordonator la Știrile Prima TV: fostul redactor-șef Antena 3", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 7 iunie 2018.
[564] „Elle on TV din 7 octombrie, la Prima TV", Elle.ro, 28 septembrie 2018.
[565] „Prima TV are un nou șef la știri. Vine de la Digi 24", Raul Bambu, PaginaDeMedia.ro, 18 martie 2019.
[566] „Prima TV împlinește 21 de ani!", www.primatv.ro, 17 decembrie 2018.
[567] „REALITATEA TV a încheiat anul 2018 cu datorii la stat de 127 milioane lei; planul de reorganizare a fost confirmat de instanță... după 4 ani și jumătate!", Supervizor.ro, 15 februarie 2019.
[568] Ibidem.
[569] „Buletinul Procedurilor de Insolvență Nr. 2461/ 05.02.2019", Comunicare sentință civilă nr. 7666, judecător Moncea Mariana, grefier Frînculescu Alexandru, 19 decembrie 2019.
[570] „Ce datorii are Realitatea Media. Este în insolvență de peste șapte ani, iar planul de reorganizare e confirmat de instanță", Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 18 februarie 2019.

companiei Realitatea Media[571]. Declarația a venit după ce Curtea de Apel a respins la începutul lunii planul de reorganizare propus de reprezentanții Realitatea Media și a dispus prin sentință irevocabilă intrarea societății în faliment.

Pe de altă parte, la sfârșitul lunii septembrie 2018, Cozmin Gușă, proprietarul postului Realitatea TV și consultant politic, și-a anunțat intenția de a înființa un nou partid politic, „Partidul Realitatea", format din „profesioniști mass-media" care să apere libertatea de exprimare și să lupte împotriva baronilor locali[572]. Gușă a mai argumentat necesitatea apariției partidului Realitatea prin faptul că politicienii de la putere ar fi dus o ofensivă la adresa postului Realitatea TV, aflat în insolvență, și ar fi încercat să îl închidă, precum și prin faptul că presa din mai multe zone ale țării avea nevoie să se elibereze de sub opresiunea baronilor locali[573]. În octombrie, Gușă a încurajat oamenii să își exprime interesul de a adera la acest partid pe mai multe adrese de email ale platformei Realitatea.net, special create în acest sens, și a susținut că peste 21.000 de oameni ar fi trimis cereri de înscriere într-o săptămână[574]. În ianuarie 2019, după trei termene în instanță, partidul nu a primit aprobare de înființare, iar Gușă a acuzat că acest lucru s-ar fi întâmplat din cauza presiunilor PSD de a-i „bloca" partidul[575]. Acționarul majoritar Realitatea TV s-a reorientat, și a devenit, din ianuarie 2019, moderator al unui talk-show al postului său, intitulat „România 2019". Gușă a precizat că talk-show-ul urma să aibă apariții „fără un program fix" și că avea să se transmită la fiecare ediție din alt județ al țării, unde el, împreună cu „o echipă din societatea civilă" și „o echipă de jurnaliști" aveau să dezbată cu „oameni din diverse domenii de activitate" „cum stă treaba cu politica, justiția, capitaliștii și mass-media"[576].

România TV. Sebastian Ghiță, fost parlamentar**,** care controlează postul România TV, aflat în Serbia, unde a fugit în 2017, și-a declarat în luna martie intenția de a candida la Europarlamentare, în 2019, dar câteva zile mai târziu a revenit asupra declarației, susținând că s-ar fi pus presiuni asupra familiei sale, din partea DNA[577]. Dacă în aprilie 2017 Sebastian Ghiță era reținut de autoritățile de la Belgrad și plasat sub control judiciar în baza a trei mandate de arestare emise pe numele său de autoritățile române, în ianuarie a fost aprobată de autoritățile sârbe cererea sa de azil politic[578], iar în martie 2019 ministerul Justiției a retras cererea de extrădare emisă pe numele fostului deputat după ce Curtea de Apel Ploiești a revocat și ultimul dintre mandatele de arestare[579]. Sebastian Ghiță este inculpat în cinci dosare penale.

Din ianuarie 2019, jurnalul de știri România TV a fost înlocuit cu un nou talk-show, „Punctul culminant", moderat de Victor Ciutacu, difuzat de luni până joi, în intervalul 21:00 – 23:00[580]. Anterior, Ciutacu a realizat un alt talk-show, de la ora 22:00. În iulie, România TV a lansat emisiunea TV Break, „despre advertising, cultură urbană și consumerism", realizată de Adrian Barbu[581].

---

[571] „Cozmin Gușă: Realitatea Plus e doar opțiunea de rezervă. Vrem să salvăm Realitatea Media", C. Ionescu, HotNews.ro, 2 aprilie 2019.

[572] „INTERVIU. Un șef de televiziune amenință puterea și opoziția cu un nou partid în România", Libertatea.ro, 29 septembrie 2019.

[573] „Cozmin Gușă, despre partidul Realitatea: «Acest partid nu se va baza decât pe profesioniști dovediți. Nu poți să le propui soluții oamenilor după ureche»", George-Andrei Cristescu, Adevărul.ro, 11 octombrie 2018.

[574] „Peste 21.000 de cereri de înscrieri în Partidul Realitatea", Realitatea.net, 22 octombrie 2018.

[575] „Gușă susține că PSD îi blochează partidul", Dan Anghel, Adevărul.ro, 24 ianuarie 2019.

[576] „Cozmin Gușă va prezenta un talk-show la Realitatea TV", Realitatea.net, 30 ianuarie 2019.

[577] „Sebastian Ghiță anunță că nu mai candidează la europarlamentare: «Din păcate... nimic nu s-a schimbat în România. Membri ai familiei și zeci de alți oameni au fost iarăși chemați la DNA de către acoliții lui Kovesi»", Redacția, G4Media.ro, 27 martie 2019.

[578] „Sebastian Ghiță anunță că a primit azil politic în Serbia. Frații Cosma, audiați la Belgrad", Digi24.ro, 24 ianuarie 2019.

[579] „Sebastian Ghiță este liber să se întoarcă în România. Judecătorii i-au revocat și ultimul dintre cele cinci mandate de arestare emise pe numele lui", de Dana Frincu, Adevarul.ro, 7 martie 2019.

[580] „Victor Ciutacu, un nou proiect TV! «Punctul culminant», un talk-show senzațional!", Cancan.ro, 4 ianuarie 2019.

[581] „TV Break, emisiune de publicitate și cultură urbană la România TV", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 4 iulie 2018.

KANAL D. O schimbare la vârful Kanal D a avut loc în octombrie 2018, când CEO-ul Kanal D, Haluk Kurcer, a părăsit televiziunea și a fost înlocuit de fostul manager general al postului, Ugur Yesil[582].

Kanal D a ieșit din sistemul must-carry în ianuarie 2019, alăturându-se televiziunilor libere la retransmisie. În perioada 2018-2019, postul a continuat să facă investiții în emisiuni și show-uri TV de divertisment. În septembrie, televiziunea Kanal D a lansat emisiunea de turism și călătorie Roventura, care îmbină elemente de reportaj și de reality show, prezentată de Andra Vișan și George Mihai. În noiembrie, televiziunea a lansat al patrulea sezon al celei mai cunoscute emisiuni de cultură generală, „Vrei să fii milionar?", prezentate de Teo Trandafir[583]. În ianuarie 2019, televiziunea a anunțat lansarea unei noi emisiuni regizate, cu scenarii de viață dramatizate („fake reality"), „În căutarea adevărului", moderată de Ernest.

Telekom. Compania Telekom a inclus în abonamente separate (Telekom Sport+) pachetul de televiziuni de sport Telekom Sport 1, Telekom Sport 2, Look Sport și Look Plus, începând cu noiembrie 2018. Astfel, clienții Telekom cu abonamente de bază, care doreau să urmărească aceste posturi, au avut de plătit un abonament separat, în valoare de un euro, iar clienții cu abonamente premium interesați de televiziunile de sport au avut de plătit în plus la abonament 1,43 de euro. Tot în noiembrie, Telekom a inclus în pachetul de servicii șase luni gratuite de Netflix pentru abonați, în urma semnării unui parteneriat cu Netflix[584]. În martie 2019, Telekom a sistat pentru 90 de zile emisia posturilor Telekom Sport 5 și Telekom Sport 6, invocând motive tehnice[585].

NCN. În septembrie 2018, reprezentanții televiziunii regionale NCN au anunțat că postul urma să se lanseze ca televiziune de știri națională. În acest context, televiziunea și-a anunțat intenția de a angaja zece cameramani, pe salarii care porneau de la 2500 de lei. În octombrie, televiziunea a început să emită național, cu prezentatori generați pe calculator (virtuali), iar Liviu Alexa, proprietarul postului, a declarat că televiziunea emitea din Cluj-Napoca și că avea în pregătire și un studio în Capitală[586]. NCN a intrat, din noiembrie, în rețeaua de distribuție Telekom[587].

Medika TV. În octombrie 2018, a început să emită televiziunea Medika TV, deținută de Grupul Evenimentul Românesc, și al cărei director general este Vlad Pufu[588].

Distribuție

Drepturi de difuzare. În iulie, Digi Sport (Digi Sport 1, Digi Sport 2, Digi Sport 3, Digi Sport 4), Telekom Sport și Look TV (Look TV & Look Plus) au achiziționat drepturile de difuzare TV (prin cablu și prin satelit), precum și online (web & mobil), pentru meciurile de fotbal din UEFA Champions League și UEFA Europa League din perioada 2018 – 2021[589]. De menționat că Pro TV, care difuzase anterior meciurile Europa League și Champions League, a renunțat să mai achiziționeze drepturile de

[582] *„Surpriză de proporții! Cine este noul CEO de la Kanal D! Schimbare neașteptată", Ramona Banu, Capital.ro, 22 octombrie 2018.*
[583] *„«Vrei să fii milionar?» începe din 5 noiembrie, la Kanal D. Teo Trandafir dă startul celui mai iubit show", Libertatea.ro, 26 octombrie 2018.*
[584] *„House of Telekom: parteneriat exclusiv cu Netflix pentru operator la abonamentele de 5 euro", Vlad Andriescu, Start-up.ro, 26 noiembrie 2018.*
[585] *„Se închid Telekom Sport 5 și Telekom Sport 6? Ce spun reprezentanții Telekom", Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 28 februarie 2019.*
[586] *„Postul de știri NCN, cu prezentatori virtuali, a început să emită", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 30 octombrie 2018.*
[587] *„NCN, postul național de știri, a intrat de astăzi în rețeaua Telekom", ZiarDeCluj.ro, 21 noiembrie 2018.*
[588] *„Televiziunea Medika TV a început să emită. Unde se va vedea", Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 22 octombrie 2018.*
[589] *„OFICIAL. Champions League și Europa League, pentru următorii trei ani, la Digi, Telekom și Look TV. Pro TV, niciun meci", Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 25 iulie 2018.*

difuzare ale meciurilor de fotbal. Tot Digi Sport și Telekom Sport au achiziționat, în decembrie, drepturile de difuzare pentru meciurile de handbal feminin și masculin care se vor juca în Campionatele Europene și Mondiale din următorii trei ani[590]. În același timp, Televiziunea română, care transmisese în trecut meciurile de handbal, a pierdut drepturile de difuzare pentru perioada următoare.

Din iulie 2018, **Magic TV** și **Rock TV** au intrat în grila Telekom. Aceleași posturi au intrat și în grila NextGen, din februarie 2019. De asemenea, televiziunea de filme documentare DOQ a intrat în rețeaua de distribuție RCS&RDS din iulie, după ce semnase contracte cu alți operatori, precum: Focus Sat, Orange, Akta-DCS, UPC[591].

În septembrie, **televiziunea Profit.ro**, deținută de Clever Media Network (totodată operator Look TV și Look Plus) a intrat în rețelele de distribuție Digi și UPC.

La sfârșitul lunii octombrie 2018, posturile **AMC HD** și **TV Paprika HD** au intrat în rețeaua de distribuție UPC[592].

Medika TV a intrat în rețeaua UPC din octombrie 2018.

Din noiembrie 2018, **Discovery Channel România** a devenit disponibil și în format HD, în rețeaua UPC[593].

Din noiembrie, televiziunea de turism **Travel Mix**, distribuită de toate rețelele principale de cablu, a început să emită full HD[594].

La finele anului 2018, acordurile de distribuție în rețeaua Telekom pentru posturile **BBC World, BBC Earth** și **Fine Living Network** au expirat[595], iar contractele dintre aceste televiziuni și operatorul de cablu Telekom nu au fost reînnoite în ianuarie 2019. Posturile au rămas, pe de altă parte, în grila RCS&RDS.

În decembrie, **Liberty Global**, deținătoarea UPC, s-a retras de pe piața din România, după ce a anunțat vânzarea operațiunilor prin satelit din Cehia, Ungaria, Slovacia și România (deținute, în România, de Focus Sat) către compania luxemburgheză M7 Group, la câteva luni după vânzarea UPC către Vodafone[596].

În februarie 2019, la o lună după ce a obținut acordul CNA pentru a deveni televiziune cu acoperire națională, postul **București TV** (HD) a intrat în rețeaua UPC națională[597]. Televiziunea este inclusă și în lista must-carry, cabliștii având obligativitatea să o difuzeze, însă fără DTH[598].

[590] *„Schimbare pe piața media: Ce posturi TV vor transmite Campionatele Mondiale și Europene de handbal în următorii trei ani", C.S., Ziare.com, 17 decembrie 2018.*
[591] *„Televiziunea de documentare DOQ a intrat în grila RCS&RDS", Raul Bambu, PaginaDeMedia.ro, 2 iulie 2018.*
[592] *„AMC HD intră în rețeaua UPC", Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 25 octombrie 2018.*
[593] *„ÎN SFÂRȘIT. Discovery Channel România se vede și HD. Pe ce rețele", Andreea Iordache, PaginaDeMedia.ro, 2 noiembrie 2018.*
[594] *„Travel Mix va emite și în HD", Laurențiu Megelea, TravelMix.ro, 11 noiembrie 2018.*
[595] *„Veste șoc pentru abonații acestui operator. Șapte canale vor fi scoase din grilă", Bogdan Biszok, Capital.ro, 30 decembrie 2018.*
[596] *„ULTIMA ORĂ CONFIRMARE. Focus Sat a fost vândută, alături de alte trei companii UPC, pentru 180 milioane de euro", Adrian Dumitrache, Profit.ro, 21 decembrie 2018.*
[597] *„București TV emite HD în rețeaua UPC", Redacție, BucureștiTV.net, 28 februarie 2019.*
[598] *„Televiziunea București TV HD, devenită recent națională, a intrat în grila UPC", Raul Bambu, PaginaDeMedia.ro, 1 martie 2019.*

Audiențe TV

În ceea ce privește audiențele TV din 2018, în intervalele de maximă audiență, la nivel național, urban și comercial, în fruntea clasamentului s-a situat Pro TV (național: 1.412.000 de persoane, rtg: 7.9; urban: 723.000 de persoane, rtg%: 7.5; comercial: 361.000 de persoane, rtg%: 8.2), potrivit măsurătorilor date publicității de Kantar Media. Pe următoarele locuri în clasament, pe segmentul național, s-au situat, în ordinea descrescătoare a audiențelor: Kanal D (1.025.000 de persoane, rtg%: 5.7), Antena 1 (953.000 de persoane, rtg%: 5.3), România TV (395.000 de persoane, rtg%: 2.2), Antena 3 (376.000 de persoane, rtg%: 2.1), Național TV (364.000 de persoane, rtg%: 2), Prima TV (250.000 de persoane, rtg%: 1.4), TVR 1 (243.000 de persoane, rtg%: 1.4). Pe segmentul urban, după Pro TV s-au situat: Antena 1 (479.000 de persoane, rtg%: 5), Kanal D (463.000 de persoane, rtg%: 4.8), Antena 3 (256.000 de persoane, rtg%: 2.7), România TV (210.000 de persoane, rtg%: 2.2), Național TV (162.000 de persoane, rtg%: 1.7) și TVR 1 (126.000 de persoane, rtg%: 1.3). Pe segmentul comercial, după Pro TV s-au aflat: Antena 1 (228.000 de persoane, rtg%: 5.2), Kanal D (170.000 de persoane, rtg%: 3.8), Național TV (42.000 de persoane, rtg%: 0.9), Prima TV (39.000 de persoane, rtg%: 0.9), TVR 1 (39.000 de persoane, rtg%: 0.9).

În decembrie 2018, Kantar Media a câștigat din nou licitația pentru măsurarea audiențelor TV timp de patru ani, începând din 2020, când va începe un nou mandat[599].

Piața de presă tipărită

În perioada ianuarie – martie 2018, topul realizat de BRAT privind cele mai distribuite publicații tipărite a avut, pe primele locuri, următoarele ziare: Click (tiraj brut: 87.190, tiraj distribuit: 70.000), Sibiu 100% (publicație gratuită; tiraj brut: 70.000, tiraj distribuit: 70.000), Click de duminică (tiraj brut: 50.630, tiraj distribuit: 42.200), Libertatea (tiraj brut: 54.530, tiraj distribuit 38.800:), Libertatea – Ediția de duminică (tiraj brut: 31.360, tiraj distribuit: 24.280), Ziarul Lumina (tiraj brut: 22.410, tiraj distribuit: 22.390), Lumina de Duminică (tiraj brut: 22.150, tiraj distribuit: 22.150), Gazeta Sporturilor (tiraj brut: 21.590, tiraj distribuit: 13.780), Weekend Adevărul (tiraj brut: 18.220, tiraj distribuit: 12.590).

În luna mai, o echipă de jurnaliști, majoritatea plecați în 2017 de la România liberă, condusă de Sabin Orcan (director), Răzvan Chiruță (redactor-șef) și Cătălin Prisăcariu (redactor-șef adjunct), a lansat ediția românească a publicației **Newsweek**, într-un format de 64 de pagini, la prețul de 11,90 de lei[600].

Revista săptămânală **Reporter Global**, editată de Zarix Media Group, parte a grupului bulgar de presă S Media JCS, cu licență The Economist, s-a lansat în luna iunie 2018[601].

Una dintre cele mai cunoscute tipografii s-a închis în luna iunie, după 10 ani de existență. **Tipografia Ringier**, care scotea publicații precum Gazeta Sporturilor, Libertatea, Evenimentul zilei și Jurnalul

[599] *„LICITAȚIE. Audiența TV va fi măsurată încă patru ani de Kantar. Cum se măsoară audiența”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 7 decembrie 2019.*
[600] *„Ediția românească Newsweek s-a lansat vineri”, C.I., HotNews.ro, 11 mai 2018.*
[601] *„Un grup de presă din Bulgaria a intrat pe piața de print din România. Titlul e pe tarabe”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 8 iunie 2018.*

Național, dar și câte cinci milioane de broșuri săptămânale de la Kaufland pe săptămână, și-a sistat activitatea, pe fondul scăderii tirajelor publicațiilor și, implicit, al scăderii vânzărilor[602].

În luna iunie, publicația online de tehnologie **Playtech** a lansat și o variantă tipărită, într-un tiraj semestrial de 4000 de exemplare[603].

În iulie, grupul elvețian Ringier în parteneriat cu grupul bulgar Sportal Media Group au anunțat „transferul anului"[604]: achiziționarea publicației **Gazeta Sporturilor (GSP)**, care avea astfel să devină primul produs media vândut vreodată de Grupul Intact[605], în schimbul a 1,8 milioane de euro, potrivit informațiilor PaginaDeMedia.ro. Consiliul Concurenței a aprobat oficial tranzacția în august, consfințind astfel achiziția GSP (print și online) de către compania nou înființată Ringier Sportal SRL[606]. Tot în august s-a încheiat și plata, iar întreaga redacție GSP s-a mutat în sediul Ringier din București[607]. De menționat că, după spusele jurnalistului Cătălin Tolontan, echipa GSP și-a dat acordul să se mute la Ringier deoarece a avut certitudinea că nu se va confrunta cu imixtiuni editoriale, „de vreme ce culturile ziaristice ale Ringier și ale Gazetei se suprapun, iar libertatea profesională e nenegociabilă"[608]. Cătălin Tolontan a renunțat la poziția de redactor-șef al GSP, după 21 de ani, în luna iulie, urmând să realizeze în continuare investigații în GSP și publicațiile Ringier, locul său la Gazetă fiind luat de Cătălin Țepelin[609]. Cătălin Tolontan ocupă și poziția de coordonator editorial la Libertatea.

Mihnea Vasiliu, directorul general Ringier România, a anunțat pentru PaginaDeMedia.ro, în iulie 2018, că revista **Glamour** urma să iasă din portofoliul Ringier România, odată cu expirarea licenței publicației, la sfârșitul anului, din cauza vânzărilor scăzute[610], ceea ce s-a și întâmplat. Ulterior, licența Glamour a fost preluată de compania de media și tehnologie Newsroom AI, care a relansat publicația în 2019, cu accent pe varianta digitală și pentru mobil[611].

În septembrie 2018, reprezentanții publicației economice săptămânale **Capital** (deținută de Editura Evenimentul și Capital) au anunțat pentru HotNews transformarea acesteia în publicație glossy cu frecvență de apariție lunară, începând cu jumătatea lunii octombrie[612]. În al doilea trimestru din 2018, ediția săptămânală Capital se vânduse în medie în număr de 2.963 de exemplare pe apariție, potrivit BRAT[613].

602 „Tipografia Ringier s-a închis după zece ani. Libertatea, EvZ, GSP tipăresc în altă parte", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 12 iunie 2018.
603 „Din online pe hârtie. Playtech.ro apare acum și ca revistă tipărită", Raul Bambu, PaginaDeMedia.ro, 14 iunie 2018.
604 „Transferul anului în presa europeană: Gazeta Sporturilor trece la trustful elvețian Ringier, cu afaceri în 18 țări de pe 3 continente", GSP.ro, 3 iulie 2018.
605 „CULISELE tranzacției Ringier-GSP. Cum a ajuns bulgarul Stilian Shishkov să cumpere ziarul împreună cu Ringier. Trei case de pariuri au vrut GSP", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 3 iulie 2018.
606 „Gazeta Sporturilor trece oficial la Ringier. Consiliul Concurenței a autorizat tranzacția", Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 23 august 2018.
607 „TRANZACȚIE ÎNCHEIATĂ. Redacția Gazeta Sporturilor, mutată de azi la Ringier. Elvețienii au făcut plata pentru GSP", Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 31 august 2018.
608 „O zi bună pentru presă! Cumpărând titlul și redacția GSP, Ringier și-a luat o belea pe cap", Cătălin Tolontan, Tolo.ro, 3 iulie 2018.
609 „După 21 de ani ca redactor-șef, e timpul să predau responsabilitatea lui Cătălin Țepelin, un ziarist din noua generație, mai bun ca mine!", Cătălin Tolontan, Tolo.ro, 11 iulie 2018.
610 „Revista Glamour se închide în iarnă. Explicația: «Sunt titluri precum Elle, care sunt foarte profitabile»", Raul Bambu, PaginaDeMedia.ro, 16 iulie 2018.
611 „Revista Glamour va fi relansată în 2019, prioritar în format digital", Patricia Marinescu, News.ro, 12 octombrie 2018.
612 „Revista Capital se relansează ca lunar glossy", C.I., HotNews.ro, 21 septembrie 2018.
613 „A fost lansată noua revistă Capital. Surpriză de proporții în Top 300 firme. Cea mai profitabilă companie din România este...", Gabriel Valentin, EvZ.ro, 17 octombrie 2018.

În octombrie, platforma online Cursdeguvernare.ro a lansat, într-un tiraj de 5.500 de exemplare a câte 208 pagini, versiunea tipărită a revistei economice „**Cronicile Curs de Guvernare**”[614]. Revista a debutat cu numărul 100, urmând să numeroteze descrescător fiecare ediție, până la 1, în următorii 25 de ani, potrivit redacției.

Revista Click! pentru femei a fost relansată și și-a schimbat formatul, în octombrie, devenind disponibilă în dimensiuni mai mari, iar, în ceea ce privește conținutul, reprezentanții revistei au anunțat mai multe interviuri și o abordare mai modernă și mai atractivă[615].

În noiembrie 2018, **Ziarul Financiar** a împlinit 20 de ani de existență pe piață, iar evenimentul a fost marcat cu un supliment aniversar de 40 de pagini[616].

Tot în noiembrie, echipa emisiunii **„România, te iubesc!”**, de la Pro TV, a lansat, la Editura Humanitas, un volum cu reportajele și anchetele jurnalistice prezentate la TV. Volumul a fost inclus la secțiunea celor mai bine vândute publicații de la Târgul de Carte Gaudeamus („Bestseller Gaudeamus 2018”) și a beneficiat de un turneu de lansări în Arad, Timișoara, Oradea, Cluj, Sibiu, Brașov, București[617].

Ultima revistă de nișă din România (de lifestyle) pentru bărbați și-a sistat apariția, la sfârșitul lui 2018, după ce reprezentanții Burda România au anunțat încetarea colaborării în vederea editării revistei **Men’s Health**. Numărul din decembrie a fost ultimul editat în această formulă, după 13 ani pe piața românească, iar reprezentanții Men’s Health au declarat că erau în tratative cu potențiali investitori pentru a prelungi apariția publicației în România[618]. Potrivit analistului media Iulian Comănescu, în 2009 revista Men’s Health se vindea în 8.000-10.000 de exemplare pe lună în țara noastră, însă nu încasa suficiente venituri din publicitate și avea de suportat costuri ridicate (în special pentru licență), situație caracteristică aproape tuturor publicațiilor de nișă de pe piața din România[619]. Alte publicații de lifestyle pentru bărbați care s-au retras din România în ultimii ani sunt: FHM, Esquire, Playboy, GQ.

În luna ianuarie 2019, ziarul **Libertatea** a încheiat parteneriate cu proiectele de jurnalism independent Decât o revistă și Teleleu, iar Cătălin Tolontan, coordonatorul editorial al ziarului, a anunțat pe blogul său că vor urma și alte colaborări cu jurnaliști independenți[620]. Anterior, în august 2018, conducerea editorială a ziarului editat de Ringier România decisese ca anchetele care nu erau legate de domeniul sportiv, realizate în cadrul grupului, să fie publicate în Libertatea și pe blogul lui Cătălin Tolontan, iar GSP să se concentreze exclusiv pe conținut relevant pentru sport[621].

În februarie 2019, fostul site al revistei **The One** a fost cumpărat de un dezvoltator imobiliar, după ce compania Publione Media, care edita revista, a dat faliment, iar marca și domeniul au fost scoase la licitație și achiziționate de One United Properties în schimbul a 30.000 de euro[622].

---

[614] „Cursdeguvernare.ro lansează publicația tipărită Cronicile: Începe cu nr. 100 și va termina cu primul număr, peste 25 de ani”, RH, HotNews.ro, 26 octombrie 2018.
[615] „Click! pentru femei se înnoiește!”, Redacția, ClickPentruFemei.ro, 12 octombrie 2018.
[616] www.zf.ro
[617] „România, te iubesc! – turneu de lansări și sesiuni de autografe, 14-20 deembrie”, Humanitas.ro, decembrie 2018.
[618] „Burda România renunță la Men’s Health după 13 ani. Licențiatorul vrea să continue cu alt publisher”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 8 noiembrie 2018.
[619] „Men’s Health România se închide”, Iulian Comănescu, Comănescu.ro, 3 noiembrie 2009.
[620] „Statul român nu decontează diagnosticarea uneia dintre cele mai înspăimântătoare afecțiuni! Începând cu 2019, Libertate va colabora cu mai multe inițiative de presă independentă!”, Cătălin Tolontan, Tolo.ro, 3 ianuarie 2019.
[621] „SCHIMBĂRI în conducerea ziarului Libertatea. Noi șefi ai redacției. Anchetele nonsportive ale GSP, publicate în Libertatea”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 24 august 2018.
[622] „Site-ul fostei reviste The One a ajuns la o firmă de imobiliare. Cât a plătit pentru domeniu?”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 13 februarie 2019.

În martie 2019, directorul editorial **România Liberă**, Iulian Capsali (fost candidat la Europarlamentare și fost președinte al Alianței pentru Demnitate Națională), și-a anunțat pe Facebook retragerea din această poziție, după șapte luni de colaborare. Fiind cunoscut drept un comentator „rusofil și antioccidental" [623], Capsali a impregnat publicației o poziție conservatoare, deseori chiar intolerantă cu diversitatea, cu argumente precum „susținerea familiei tradiționale". „Chiar dacă au trecut puțin peste 7 luni de când am preluat conducerea RL, cred că am lăsat în urmă o publicație de cea mai bună esență conservatoare [...] Am fost una dintre foarte puținele publicații care au sprijinit direct Referendumul pentru căsătorie, precum și eforturile Bisericii și Academiei de a prezerva spiritualitatea, de a reda demnitatea națională și adevăratele repere naționale; ne-am opus viguros ingineriilor sociale și ideologiilor care vor să mutileze Familia și să distrugă sufletele copiilor (LGBTQ & gender)", a scris Capsali pe Facebook.

În timp ce presa scrisă se confruntă cu un declin al tirajelor, de la un an la altul, unele dintre **principalele lanțuri comerciale își promovează afacerile prin publicații proprii** de zeci și sute de pagini, către (sute de) mii de potențiali cumpărători. Astfel, de pildă, Catalogul IKEA 2019 (300 de pagini) a fost distribuit în 800.000 de exemplare în Capitală și în zonele limitrofe[624]. În octombrie, Ringier România a semnat un parteneriat cu Ofertolino.ro pentru promovarea pe site-urile sale a unei aplicații care transpune în format digital ofertele unor magazine (cataloage, broșuri etc), contra cost[625].

Piața de radio

În ceea ce privește audiențele radio din perioada 23 aprilie – 12 august 2018, Studiul de Audiență Radio realizat de IMAS – Marketing și Sondaje SA în colaborare cu Mercury Research SRL[626] pe un eșantion de 10.164 de persoane a indicat, în fruntea audiențelor radio la nivel național, în ordinea descrescătoare, posturile: Radio România Actualități, (daily share: 1750.6, market share: 11.6), Radio Kiss Fm (daily share: 2388.4, market share: 11.3), Radio ZU (daily share: 1927.7, market share: 8.9), Radio Europa FM (daily share: 1318.9, market share: 7.4), Radio Antena Satelor (daily share: 774.7, market share: 6.9). În topul audiențelor la nivel urban s-au situat, în ordine descrescătoare: Radio România Actualități (daily share: 1003.1, market share: 11.5), Radio Kiss FM (daily share: 1400.5, market share: 11), Radio ZU (daily share: 1197.0, market share: 9.7), Radio Europa FM (daily share: 947.9, market share: 9.3). La nivel rural, potrivit acelaiași surse, în topul celor mai urmărite posture radio s-au situat: Radio Antena Satelor (daily share: 569.6, market share: 13.4), Radio România Actualități (daily share: 747.5, market share: 11.7), Radio Kiss FM (daily share: 987.9, market share: 11.7).

În valul de toamnă, Studiul de audiență radio[627] a indicat drept cele mai ascultate posturi la nivel national: Radio România Actualități (daily share: 1781.9, market share: 12.4), Radio Kiss FM (daily share: 2511.5, market share: 11.5), Radio ZU (daily share: 1895.8, market share: 8.8), Radio Europa FM (daily share: 1424.5, market share: 8). În aceeași perioadă, la nivel urban, în top s-au situat: Radio România Actualități (daily share: 994.4, market share: 11.8), Radio Kiss FM (daily share:

[623] „Comentatorul rusofil, antioccidental Iulian Capșali preia oficial conducerea României libere", C.I., HotNews.ro, 2 august 2018.
[624] „Pe scurt. Catalogul IKEA, distribuit în 800.000 de exemplare", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 29 august 2018.
[625] „Ringier România lansează parteneriatul cu Ofetolino.ro, un model neconvențional de business pe piața românească", Digital.Ringier.ro, 30 octombrie 2018.
[626] „Rezultatele Studiului de Audiență Radio. Valul de vară 2018", IMAS – Marketing și Sondaje SA & Mercury Research SRL, vară 2018.
[627] „Rezultatele Studiului de Audiență Radio. Valul de toamnă", IMAS – Marketing și Sondaje SA & Mercury Research SRL, toamnă 2018.

1497.7, market share: 11.2), Radio Europa FM (daily share: 1060.0, market share: 10.3). Tot atunci, la nivel rural, în fruntea clasamentului s-au situat: Radio România Actualități (daily share: 787.5, market share: 13.3), Radio Kiss FM (daily share: 1013.8, market share: 12.0), Radio Antena Satelor (daily share: 473.2, market share: 10.9), Radio ZU (daily share: 677.6, market share: 7.6).

În iunie 2018, Consiliul Național al Audiovizualului (CNA) a acordat primele două frecvențe de radio comunitar 'la sat' („**Radio Civic**"), în comunele Vârvoru de Jos (Dolj) și Sfântu Gheorghe (Tulcea)[628], într-un proiect european finanțat prin programul Horizon2020 al Comisiei Europene, coordonat de Madeira Interactive Technologies Institute (din Portugalia) și în care partenerii din România sunt organizațiile neguvernamentale ActiveWatch și MedAlert[629]. Licențele au fost atribuite companiei RootIO. Printre parteneri se numără și AMARC, cea mai mare rețea a radiourilor comunitare la nivel mondial.

În octombrie 2018, **Radio Guerrilla** a lansat emisiunea Upgrade, moderată de Dragoș Stanca, fost reporter de radio în urmă cu 20 de ani, actualmente managerul ThinkDigital, președintele Biroului de Audit Transmedia și fondatorul ICEEfest[630]. În prima parte a anului 2019, scriitorul Iulian Tănase a anunțat că va pleca de la Guerrila la finele sezonului. De asemenea, realizatorul GuerriNight și Traffic Jam Session Petru Stratulat și directorul muzical Alexandru Anghel au părăsit Radio Guerrilla în aceeași perioadă[631].

În noiembrie 2018, compania RCS a lansat radioul bucureștean **Chill FM**[632], pe frecvența fostului post Music FM, după ce Consiliul Național al Audiovizualului (CNA) a aprobat schimbarea frecvenței Music FM în Chill FM, în luna septembrie[633]. Tot în noiembrie, radioul **Digi FM** a împlinit 3 ani de funcționare sub această titulatură, după ce RCS&RDS a cumpărat radioul InfoPro de la Central Media Enterprises și l-a rebrand-uit[634].

Din decembrie 2018, cunoscutul realizator de emisiuni Marius Tucă a reluat talk-show-ul care l-a consacrat, „Marius Tucă Show", cu o serie de ediții speciale, ce pot fi urmărite la **Smart FM**, post de radio deținut de fiica sa, dar și online, pe platformele deținute de el (mișcareaderezistență.ro, smartfm.ro) și în rețeaua digitală Mediafax Group (Gândul.info, Mediafax.ro, ProSport.ro)[635].

În ianuarie 2019, radioul **Romantic FM** a împlinit 25 de ani de la lansare[636]. Tot atunci, Consiliul Național al Audiovizualului (CNA) a prelungit licențele pentru 15 stații regionale **Europa FM**. Totodată, la sfârșitul lunii, postul **Jazz Radio**, anterior disponibil doar online (jazzfm.ro), a început să emită în FM, în Brașov și Sibiu[637].

[628] *„CNA a acordat primele frecvențe pentru radiouri comunitare în două comune din România", FreeEx, Blog.ActiveWatch.ro, 7 iunie 2018.*
[629] *https://grassrootsradio.eu/*
[630] *„După 20 de ani: Dragoș Stanca revine în FM, la Radio Guerrilla, cu o emisiune de cultură digitală și știri din tehnologie", Iqads.ro, 12 octombrie 2018.*
[631] *„Plecări de la Radio Guerrilla. Iulia Tănase, printre cei care părăsesc postul. Care sunt motivele FOTO", Adelina Mărăcine, Adevărul.ro, 4 martie 2019.*
[632] *„Chill FM, un nou post de radio pentru bucureșteni", Digi24.ro, 1 noiembrie 2018.*
[633] *„Ședința CNA de marți 11 septembrie 2018", MediaExpress.ro, 11 septembrie 2018.*
[634] *„Digi FM a împlinit trei ani de la lansare", Andreea Iordache, PaginaDeMedia.ro, 9 noiembrie 2018.*
[635] *„Marius Tucă Show, din nou. Ediție specială cu Nadia Comăneci, pe Smart FM și platformele lui Adrian Sârbu", Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 11 decembrie 2018.*
[636] *„Romantic FM aniversează 25 de ani de emisie", romanticfm.ro, 4 ianuarie 2019.*
[637] *„Jazz Radio emite în FM ÎN Brașov și Sibiu. Deocamdată fără publicitate", BizBrașov.ro, 28 ianuarie 2019.*

În februarie 2019, radioul local **Hit FM Alba** a devenit regional, după ce Consiliul Național al Audiovizualului a aprobat în noiembrie 2018 extinderea ariei de acoperire din Sebeș în tot județul Alba[638].

În martie, deținătorul Kanal D, Dogan Media, a preluat frecvențele **Radio Impuls**[639].

Piața de media online

În martie 2018, jurnaliștii Dan Tapalagă și Cristian Pantazi au lansat platforma online de presă **G4Media.ro**[640] (detalii în anteriorul Raport FreeEx). În iunie 2018, reprezentanții site-ului au anunțat că publicitatea platformei urma să fie vândută prin intermediul rețelei ARBOmedia, începând cu luna octombrie. Din martie 2019, traficul G4Media este măsurat de Biroul Român de Audit Transmedia (BRAT), fiind inclus în Studiul de Audiență și Trafic Internet (SATI), iar cifrele pentru această lună au indicat o medie de 200.000 de vizitatori unici[641].

Radio Europa Liberă și-a anunțat, în iulie 2018, revenirea pe piața media din România, după o absență de 10 ani. Totodată, postul a transmis că va reveni și în Bulgaria, argumentând că libertatea presei din cele două țări era în pericol. „Dacă te uiți la numărul de titluri, peisajul mass-media a fost diversificat. Dar un număr mare de ziare, dacă nu toate, au fost achiziționate de moguli. Guvernele îi controlează pe moguli, mogulii controlează mass-media. Mogulii se luptă între ei prin intermediul mass-mediei. Ceea ce lipsește în jurnalism este calea de mijloc”[642], a spus redactorul șef Nenad Pejici. Radio Europa Liberă nu are o licență radio în România și este prezent doar în spațiul online, fără producție audio. În septembrie 2018, reprezentanții radioului au anunțat că jurnalista Sabina Fati avea să conducă redacția din România, începând de la 1 octombrie[643].

În iulie, grupul Ringier a lansat site-ul de știri și analize despre securitate și apărare în plan național și global intitulat **Global Defense News**, realizat în parteneriat cu jurnalistul Dragoș Sasu[644].

În august, platforma Ownzones Media Network a lansat site-ul și aplicația **HaiAcasă TV** (haiacasa.tv), adresate românilor din Diaspora. HaiAcasă TV conține reviste, filme, posturi tv, posturi radio și albume muzicale românești, care pot fi accesate pe bază de abonament[645].

În septembrie s-a lansat site-ul de analize financiare **FinancialIntelligence.ro**, fondat de Geanina Vodă, Ancuța-Carolina Stanciu și Adina Ardeleanu, care au ocupat funcțiile de director de calitate, redactor-șef și redactor-șef adjunct la Bursa[646].

În octombrie 2018, s-a relansat site-ul de fotografie de presă **Inquamphotos.com**, realizat de agenția de fotojurnalism Inquam, fondată în 2013 de Ovidiu Micsik, agenție din care fac parte aproximativ 30 de fotojurnaliști din București și din plan local[647].

---

[638] „Un post de radio din Sebeș se transformă din local, în regional”, Raul Bambu, PaginaDeMedia.ro, 25 februarie 2019.
[639] „Radio Impuls intră în portofoliul Dogan Media, grupul care deține Kanal D”, Profit.ro, 1 martie 2019.
[640] „Ziariștii Cristian Pantazi și Dan Tapalagă au lansat proiectul editorial online G4Media.ro”, Media și Entertainment, Forbes.ro, 19 martie 2018.
[641] „G4Media, site-ul jurnaliștilor Dan Tapalagă și Cristi Pantazi, a intrat în BRAT. Primele cifre ale publicației”, Raul Bambu, PaginaDeMedia.ro, 27 martie 2019.
[642] „De ce revine Radio Europa Liberă în Bulgaria și România”, Euractiv.ro, 22 august 2018.
[643] „Sabina Fati va conduce echipa Radio Europa Liberă din România”, Patricia Marinescu, News.ro, 21 septembrie 2018.
[644] „Știri și informații curate despre securitate și apărare. Ringier România lansează Global Defense News, în parteneriat cu jurnalistul Dragoș Sasu”, Iqads.ro, 24 iulie 2018.
[645] „S-a lansat haiAcasă TV, o platformă pentru românii din Diaspora, cu filme românești, emisiuni, televiziuni și albume din arhiva Electrecord”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 9 august 2018.
[646] „S-a lansat publicația FinancialIntelligence.ro”, Cristian Pavel, PiațaFinanciară.ro, 10 septembrie 2018.

Compania Vodafone a lansat în octombrie, în locul aplicației 4GTV+ aplicația **Vodafone TV**, după modelul Netflix, care le permite utilizatorilor să își creeze conturi și să vizioneze conținutul la care se abonează[648].

La trei ani de la înființare, site-ul **Republica.ro** a lansat, în noiembrie, două proiecte: versiunea audio a editorialelor publicației (podcast) și o versiune interactivă care implică inteligența artificială, cu text și voce, a unor materiale de pe site[649].

În noiembrie, Agenția Rogalski Damaschin Public Relations a lansat platforma online de educație financiară **Money Bistro**[650], în parteneriat cu Raiffeisen Bank[651]. Platforma găzduiește emisiuni video online pe teme financiare, moderate de Andi Moisescu.

Ringier România a închis, în noiembrie, site-ul **Noizz.ro**, lansat în urmă cu aproape doi ani, care se adresa publicului urban, și a restructurat posturile întregii echipe redacționale[652].

Proiectul TV Starea Nației, realizat de jurnalistul Dragoș Pătraru și de echipa sa, a lansat, în decembrie, **revista online Starea Nației[653]**. Primul număr este despre „Fericire", are 170 de pagini și poate fi achiziționat de pe site sau de pe aplicația pentru mobil a emisiunii, la prețul de 7 lei. „Am invitat 20 de scriitori, jurnaliști sau oameni care ne plac nouă să scrie despre fericire, fiecare cum a vrut. Unii au scris despre sport, alții despre ei cum am scris și eu, iar alții proze scurte"[654], a spus Dragoș Pătraru pentru PaginaDeMedia.ro.

În decembrie, Grigore Cartianu și Laurențiu Ciocăzanu au lansat site-ul **Ziariștii.com**[655].

Din februarie 2019, publicația online Recorder și radioul Europa FM au lansat proiectul editorial de emisiuni de dezbateri și interviuri intitulat **„Piața Victoriei"**[656], ce poate fi urmărit în direct atât la radio, cât și online, prezentat de jurnaliștii Recorder.

Cel mai popular vlogger de divertisment din România, Selly (Andrei Șelaru, 18 ani), urmărit în special de publicul tânăr, este dovada că **vlogging-ul este în continuă ascensiune**: are peste două milioane de abonați ai canalului său de Youtube[657]. De altfel, ProTvPlus.ro a lansat, în noiembrie 2018, un „mix între serial, reality show și vlogging", denumit „Viața bate vlogul", ai cărui protagoniști sunt opt vloggeri români[658].

În ianuarie 2019, PaginaDeMedia.ro nota că site-ul **Capital.ro** înregistra audiențe record de milioane de afișări în ultimele luni, de zece ori mai mari decât anterior, iar reprezentanții publicației puneau

---

[647] „FOTO. Relansare. Fotografiile de presă semnate de echipa Inquam se văd pe un nou site", Raul Bambu, PaginaDeMedia.ro, 26 octombrie 2018.

648 „O nouă încercare: 4GTV s-a închis, s-a născut Vodafone TV. Ce idei a împrumutat de la Netflix noua aplicație a operatorului", Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 1 noiembrie 2018.

[649] „Trei ani de Republica și o inovație tehnologică. Ascultă editorialele noastre și vorbește direct în browser cu inteligența artificială", Claudiu Pândaru, Republica.ro, 16 noiembrie 2018.

[650] https://moneybistro.ro/

[651] „Rogalski Damaschin PR semnează conceptul Money Bistro, o platformă de educație financiară dezvoltată pentru Raiffeisen Bank", Iqads.ro, 28 noiembrie 2018.

[652] „Ringier ÎNCHIDE SITE-UL! Rumoare printre redactori", Cristi Buș, EvZ.ro, 19 noiembrie 2018.

[653] „Revista Starea Nației – Numărul 1", StareaNației.ro

[654] „VIDEO. Starea Nației. Revista Starea Nației. De ieri. De ce nu și pe print? Pătraru: «Presa tipărită din România a fost distrusă de cei cu chioșcurile de ziare»", Raul Bambu, PaginaDeMedia.ro, 18 decembrie 2018.

[655] „ZIARIȘTII.COM: Cine suntem și ce vrem. Provocarea Cartianu - Ciocăzanu", Grigore Cartianu, Ziariștii.com, 3 decembrie 2018.

[656] „De luni, de la 18:15, ne întâlnim în «Piața Victoriei», la Europa FM", EuropaFM.ro, 15 februarie 2019.

[657] https://www.youtube.com/user/AndreiSelaru11

[658] „ProTvPlus.ro lansează serialul Viața bate vlogul!", Mihai Burlacu, ProTv.ro, 14 noiembrie 2018.

această creștere bruscă a traficului pe seama unor schimbări de abordare, la nivel de conținut și de promovare[659]. Ulterior, însă, PaginaDeMedia.ro a scris că Biroul Român de Audit Transmedia (BRAT) a scos la iveală că traficul fusese crescut artificial, cu ajutorul unui bug, și a solicitat Capital.ro să rectifice situația, după care traficul a scăzut vertiginos[660]. Mai mult, BRAT a precizat că site-ul Capital urma să fie penalizat pentru această practică. În replică, cei de la Capital.ro au negat că ar fi folosit intenționat un mecanism artificial de creștere a traficului, acuzând erori tehnice, și au amenințat cu acționarea în judecată a site-ului PaginaDeMedia, pe motiv că ar fi publicat „grave dezinformări"[661].

La sfârșitul lunii martie 2019, Adriana Duțulescu, fosta coordonatoare a departamentului Politic de la Antena 3, a fost numită redactor-șef al site-ului **Digi24.ro**[662].

După numărul de vizitatori unici, în clasamentul site-urilor de știri cu cea mai mare audiență din 2018 se situează, conform BRAT: Adevărul.ro, ȘtirileProTV.ro, Libertatea.ro, Digi24.ro, A1.ro, Cancan.ro, Antena 3.ro, Realitatea.net, RomâniaTV.net.

De la o redacție la alta, în domenii conexe sau... în politică

În perioada 2018-2019, numeroși jurnaliști și angajați media și-au schimbat locurile de muncă, trecând de la o redacție la alta, sau au migrat spre domenii conexe (PR, publicitate etc.), ori s-au reorientat spre politică. Așa cum am precizat anterior, redacția care a pierdut cei mai mulți jurnaliști în ultimul an a fost Digi 24, de unde jurnaliștii au plecat atât de la sediul central, cât și din stațiile locale – care au fost închise (mai multe detalii, în secțiunea despre Digi).

În luna mai, Andrei Bereandă i-a înlocuit pe Lucian Lipovan și Alina Cazacu la conducerea platformelor digitale ale Pro TV[663], după ce Lipovan și Cazacu și-a anunțat plecarea. În iulie, Anca Andrei a devenit noul redactor-șef al publicației Capital, în locul lui Ciprian Mailat[664].

Emisiunea Starea Nației, realizată de jurnalistul Dragoș Pătraru și de echipa sa, a început un nou sezon, în august, de data aceasta la Prima TV, după ce sezoanele anterioare au fost difuzate pe rând de România TV, TVR, Digi 24, și iar TVR[665]. Decizia TVR de a rezilia contractul cu Starea Nației a fost „echivalentă unui act de cenzură"[666], potrivit mai multor reprezentanți ai societății civile, întrucât a venit după ce Dragoș Pătraru a dezvăluit presiunile editoriale exercitate de conducerea TVR asupra echipei sale și a criticat managementul instituției. La scurt timp, mai mulți reprezentanți ai unor organizații media și de drepturile omului au făcut un apel în care au solicitat demiterea Doinei

659 „Site-ul Capital.ro, fenomenul anului 2018: a crescut de 10 ori și a depășit Adevărul. Și Știrile Pro TV. 50 de milioane de afișări în decembrie", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 14 ianuarie 2019.
660 „De ce creștea site-ul Capital? Folosea un «bug». Traficul s-a prăbușit, Capital va fi penalizat de BRAT", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 1 februarie 2019.
661 „CAPITAL dă în judecată paginademedia.ro pentru că a publicat o știre tendențioasă!", Anca Andrei, Capital.ro, 1 februarie 2019.
662 „Jurnalista Adriana Duțulescu, fosta șefă a secției politic de la Antena 3, preia conducerea site-ului Digi24.ro", C. Ionescu, HotNews.ro, 29 martie 2019.
663 „Andrei Bereandă se alătură echipei Pro TV la conducerea departamentului de digital", ProTV.ro, 29 mai 2018.
664 „Capital are un nou redactor-șef. Ciprian Mailat, fostul redactor-șef, va rămâne în companie", Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 18 iulie 2018.
665 „Dragoș Pătraru mută Starea Nației la Prima TV. Când începe noul sezon?", C.I., HotNews.ro, 2 august 2018.
666 „Cenzură și intimidare în televiziunea publică. Cerem demiterea urgentă a Doinei Gradea, Președinte-Director General. UPDATE: Reporteri fără Frontiere (RSF) susține apelul", ActiveWatch, Centrul pentru Jurnalism Independent, Centrul pentru Inovare publică, Miliția Spirituală, Freedom House România et al., ActiveWatch.ro, 24 octombrie 2018.

Gradea, Președinte-Director General al instituției, pentru mai multe tentative de cenzură și intimidare a angajaților TVR, iar organizația Reporteri fără Frontiere s-a alăturat acestui apel[667].

În august, fosta șefă a departamentului Eveniment de la România TV, Berta Popescu, s-a mutat la Antena 3, unde mai lucrase în urmă cu doi ani, pe postul de senior editor[668]. Nicoleta Nedea, directorul de vânzări online din grupul Antena, a încheiat colaborarea cu trustul, pentru a dezvolta un proiect online[669]. Tot în luna august, prezentatorul de știri România TV Bogdan Alecsandru s-a mutat la Observatorul de weekend al Antenei 1, urmând să prezinte alături de Iuliana Pepene[670], după ce prezentatorul anterior al Observatorului de weekend, Daniel Osmanovici, a plecat de la Antena 1 în luna iulie și a ales să lucreze în PR, pentru Casa Națională a Asigurărilor de Sănătate (CNAS)[671]. În aceeași perioadă, Bianca Ioniță, fostă prezentatoare Kanal D, a intrat în echipa știrilor B1 TV[672]. De asemenea, George Zafiu, directorul de programe Europa FM, a fost înlocuit, din luna august, de Ciprian Dinu, Zafiu rămânând în schimb să realizeze emisiunea matinală a postului[673].

În septembrie, fostul redactor-șef Libertatea, Robert Tătăruș, a plecat din grupul Ringier, care edita ziarul, după ce compania a reorganizat conducerea publicației, renunțând la poziția de redactor-șef, și i-a propus lui Tătăruș să coordoneze editorial divizia TV[674]. De asemenea, Antena 3 a lansat în septembrie emisiunea „Conspirații", difuzată sâmbăta, la ora 17:00, și prezentată de Ana Maria Bujor, fosta șefă a departamentului Eveniment de la România TV, și de antrenorul de sporturi de contact Alexandru Ganci[675].

Editorialistul Patrick André de Hillerin, de la Cațavencii, a devenit, totodată, editorialist la Libertatea, din luna octombrie[676]. Smart FM a anunțat, tot în octombrie, o nouă emisiune matinală, „Craioveanu și Nicolai Show", Vlad Craioveanu și Bogdan Nicolai luând locul prezentatorilor matinalului anterior, Marius Tucă și Marius Manole[677]. Mona Hera, redactorul șef News.ro, a părăsit redacția agenției de știri și s-a alăturat colectivului HotNews, în calitate de coordonator Newsroom, la final de octombrie[678].

În noiembrie 2018, jurnalistul și consultantul economic Daniel Apostol s-a alăturat colectivului Jurnalul – Antena 3, pe post de director editorial la Jurnalul Național și de moderator al unei emisiuni de finanțe, economie și business[679].

În ianuarie 2019, Mihaela Rădulescu a revenit la Pro TV, în calitate de gazdă a emisiunii Ferma, după schimbarea formatului emisiunii „Ferma vedetelor", prezentată anterior de Monica Bârlădeanu[680]. În

[667] *Ibidem.*
[668] *„MUTARE. Șeful secției Eveniment de la România TV a trecut la Antena 3", Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 7 august 2018.*
[669] *„MUTĂRI. Nicoleta Nedea, directorul de vânzări online Antena Group, pleacă pentru un nou proiect", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 2 august 2018.*
[670] *„Bogdan Alecsandru se alătură echipei Observator, la Antena 1", A1.ro, 2 august 2018.*
[671] *„Osmanovici lasă Antena 1 pentru PR. La ce instituție va fi purtător de cuvânt", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 26 iulie 2018.*
[672] *„Fostă prezentatoare Kanal D, pe post la știrile B1 din acest weekend", Alexandra Albert, Click.ro, 2 septembrie 2018.*
[673] *„SCHIMBARE de director de programe la Europa FM. Și la Virgin Radio. George Zafiu rămâne doar la matinal", Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 3 august 2018.*
[674] *„Fostul redactor-șef Libertatea pleacă din Ringier", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 27 septembrie 2018.*
[675] *„CONSPIRAȚII. Ana Maria Bujor și Alexandru Ganci. Sâmbătă, ora 17:00", Antena3.ro,*
[676] *„Cațavencul Patrick André de Hillerin, noul editorialist al ziarului Libertatea: România din simulator", Libertatea.ro, 17 octombrie 2018.*
[677] *„Se întorc emisiunile la Smart FM. Matinal nou: «Craioveanu și Nicolai Show»", SmartFM.ro, 5 octombrie 2018.*
[678] *„De la News la HotNews. Redactorul-șef al agenției pleacă la conducerea site-ului de știri", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 25 octombrie 2018.*
[679] *„Echipa Jurnalul – Antena 3 se întărește cu un nume de prestigiu", Jurnalul.Antena3.ro, 1 octombrie 2018.*
[680] *„Când începe Ferma, reality show-ul prezentat de Mihaela Rădulescu și Cristian Bozgan", Adelina Mărăcine, Adevărul.ro, 18 ianuarie 2019.*

februarie, Daniel Secărea, care mai lucrase anterior în Grupul Pro, a revenit, în calitate de publisher pentru General Division al Mediafax Group, care cuprinde: Mediafax, Gândul, Go4It, Monitorul Apărării, ProMotor, Descoperă, ProSport[681]. Stella Litou, directorul de programe Pro TV, a plecat, tot în februarie, din managementul Pro, urmând să se angajeze la un grup media din Grecia[682]. În martie, realizatorul radio Petru Stratulat a trecut din echipa Radio Guerrilla în echipa Europa FM.

Jurnalistul Cătălin Tolontan a scris pe blogul său, în martie 2019, că unul dintre cei mai vechi și mai cunoscuți jurnaliști ai postului, Costi Mocanu, urma să își încheie, în aprilie 2019, colaborarea cu Pro TV, fără a preciza dacă va mai lucra în presa sportivă sau dacă va alege un alt domeniu[683].

Cât privește jurnaliștii care s-au orientat spre politică, ori care și-au exprimat intențiile în acest sens, exemplele din ultimul an sunt numeroase.

În august 2018, site-ul G4Media a scris că Doru Bușcu, redactor-șef Cațavencii, ar fi fost consilierul neoficial al lui Liviu Dragnea și că Primăria București le-ar fi concesionat lui Bușcu și soției acestuia un teren în Dorobanți, fără a organiza licitație, în numai două luni[684]. Alte voci care au susținut că Bușcu ar fi fost consilier informal de imagine, respectiv apropiat al lui Dragnea, au fost Dan Andronic și Victor Ponta, conform Bucureștiul.ro[685]. În replică, Bușcu a susținut că, în realitate, terenul concesionat îi aparținea, fiind situat sub o porțiune dintr-o proprietate a sa, dar că fusese înstrăinat în urma unei retrocedări și că, până la definitivarea procesului de revendicare în instanță, Primăria i-ar fi concesionat suprafața respectivă[686]. De asemenea, Bușcu a negat pentru PaginaDeMedia că ar fi fost consilierul lui Liviu Dragnea, spunând că „Dacă Dragnea ar asculta de sfaturile mele, nu ar mai fi atâția incompetenți în Guvern, ar dispărea slugile, sinecuriștii din partid”[687].

La sfârșitul anului 2018 o investigație realizată de jurnaliștii de la Newsweek România făcea publică lista jurnaliștilor și consultanților care aveau contracte cu PSD[688]. Ancheta Newsweek a reconstruit circuitul contractelor și entităților care intermediau plăți către jurnaliști și formatori de opinie. Pe lista publicată de Newsweek, printre beneficiarii acestor contracte se află și Doru Bușcu (Cațavencii). Doru Bușcu a fost singurul care a oferit clarificări în legătură cu aceste contracte cu PSD, despre care a afirmat că „sunt contracte cu firme private și punct”.[689] Mai mult, Bușcu a negat din nou orice legătură cu PSD și a apreciat că subiectul a fost politizat excesiv în spațiul public.

Realizatorul TV Radu Moraru, de la Nașul TV, și-a anunțat intenția de a candida la alegerile prezidențiale de la sfârșitul anului 2019, printr-un anunț video publicat pe site-ul televiziunii Nașul.tv[690], unde a fost prezentată și o analiză SWOT a lui Radu Moraru[691].

---

[681] „Nou publisher la Mediafax Group. A revenit în grupul lui Adrian Sârbu după patru ani”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 6 februarie 2019.

[682] „Plecare de la vârful Pro TV. Unul dintre manageri va conduce un grup media din Grecia”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 27 februarie 2019.

[683] „Costi Mocanu pleacă din conducerea ProTV de la 1 aprilie”, Cătălin Tolontan, Tolo.ro, 12 martie 2019.

[684] „Primăria București a concesionat în timp-record un teren în Dorobanți fără licitație familiei lui Doru Bușcu, consilier neoficial al lui Liviu Dragnea”, Alexandru Mihăescu, G4Media.ro, 19 august 2018.

[685] „Teren fără licitație de la Firea pentru Doru Bușcu... un fel de «consilier de imagine» al lui Dragnea!”, Bucureștiul.ro

[686] „Ce n-aș fi vrut să spun și totuși spun”, Doru Bușcu, Cațavencii.ro, 22 august 2018.

[687] „Cațavencul Doru Bușcu neagă afirmațiile că ar fi consilierul neoficial al lui Dragnea: Aș fi un sfătuitor otrăvit. Dacă ar asculta de sfaturile mele, nu ar mai fi atâția incompetenți în Guvern”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 21 august 2018.

[688] „Caracatița „jurnaliștilor” și „analiștilor” plătiți de PSD”, de Octavia Constantinescu, newsweek.ro, 28 decembrie 2018 – actualizat la 18 ianuarie 2019

[689] „PSD, acuzat că folosește banii publici pentru a plăti jurnaliști apropiați, printre care și pe Doru Bușcu. Reacția lui Bușcu: „Unul ca mine irită PSD. Așa procedează ei”, de Ștefan Pană, libertatea.ro, 28 decembrie 2018

[690] „Luni, ora 20:00. Ediție specială. Radu Moraru intră în ring cu Mihai Pâlșu și Cătălin Badițoiu cu argumentele care îl califică pentru prezidențiale. Ce zic americanii”, Nașul.tv, 16 decembrie 2018.

[691] „Analiza americană SWOT! Șansele lui Radu Moraru să ajungă președinte!”, Redacția, Nașul.tv, 16 decembrie 2018.

În ianuarie 2019, Liviu Iolu, fost jurnalist la ziarul Adevărul și fost purtător de cuvânt al Guvernului condus de Dacian Cioloș, s-a înscris pe listele interne ale Partidului Plus în vederea desemnării unui candidat pentru alegerile europarlamentare[692]. „De curând am luat câteva decizii despre cum vreau să ajut cu rezultate la combaterea dezinformării și la limitarea efectelor știrilor false și a dezinformării. Sunt membru PLUS de câteva zile și mi-am depus candidatura în campania internă pentru desemnarea candidaților partidului la alegerile europene. E din nou un pas pe care l-am cântărit mult dar știu că experiența de lucru și pregătirea mea pot ajuta la combaterea acestui fenomen prin contribuții la politici publice în acest domeniu", a scris Liviu Iolu pe pagina sa de Facebook.

În februarie 2019, fostul jurnalist România TV Cristian Zărescu, consilier al primarului (PSD) Daniel Băluță, din Sectorul 4 al Capitalei, a declarat pentru PaginaDeMedia.ro că urma să coordoneze un departament de „reacție rapidă în online" față de adversarii PSD București, dar care să răspundă și la întrebările cetățenilor cu privire la activitatea primăriilor de sector[693].

În martie, realizatorul TV Rareș Bogdan, de la Realitatea TV, a devenit oficial candidatul principal pentru alegerile Europarlamentare din partea Partidului Național Liberal[694] și a renunțat la emisiunea Jocuri de Putere, pe care o modera.

Și Carmen Avram, realizatoarea emisiunii „În premieră", de la Antena 3, s-a înscris pe lista pentru Europarlamentare, în martie 2019, de data acesta din partea Partidului Social Democrat, partid despre care a declarat că „a prins drag"[695].

Piața de publicitate

Bugete de publicitate pentru TV, print, radio și online

Raportul MediaFactBook, realizat de Agenția Initiative și publicat în iunie 2018, a indicat că piața de publicitate din România a continuat să fie pe un trend ascendent și s-a ridicat la valoarea de 412 milioane de euro în 2017, și a estimat investiții de 455 de milioane de euro pentru 2018[696]. În ceea ce privește publicitatea pentru televiziune, totalul pentru anul 2017 a fost de 273 de milioane de euro, iar previziunile estimate de MediaFactBook pentru 2018 au fost de aproximativ 300 de milioane de euro. Același raport arată că publicitatea pentru presa tipărită a continuat să scadă și a ajuns la numai 13,4 milioane de euro în 2017, iar analiza celor de la MediaFactBook a sugerat o stagnare pe acest segment pentru 2018. Bugetele de publicitate din online, conform aceleiași surse, au fost de 73 de milioane de euro în 2017 și au fost estimate la aproximativ 85 de milioane de euro pentru 2018. MediaFactBook a mai arătat că publicitatea de la radio a fost de 23 de milioane de euro în 2017 și a estimat o creștere de până la 26 de milioane de euro în 2018.

ÎCCJ a menținut sancțiuni de anticoncurențialitate

[692] „Liviu Iolu, candidat în cursa internă a PLUS pentru europarlamentare: Vreau să ajut la combaterea dezinformării și la limitarea efectelor știrilor false", Radu Eremia, Adevărul.ro, 12 ianuarie 2019.
[693] „Fostul jurnalist Cristi Zărescu, coordonator al unei «forțe de reacție rapidă în online» a PSD București", Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 13 februarie 2019.
[694] „Cine este Rareș Bogdan și de ce conduce lista candidaților PNL la alegerile europarlamentare", Ovidiu Hațegan, G4Media.ro, 14 martie 2019.
[695] „Carmen Avram, pe lista PSD pentru europarlamentare. «Am prins drag de PSD. Am început să simt lucruri pe care nu credeam că pot să le simt», Raluca Ion, Republica.ro, 26 martie 2019."
[696] http://www.mediafactbook.ro/

Înalta Curte de Casație și Justiție a decis, prin hotărâre definitivă, în noiembrie 2018, să mențină amenzile aplicate de Consiliul Concurenței în 2014 unor agenții de publicitate acuzate de boicotarea licitațiilor și complicitate, cu scopul înlăturării unor concurenți de pe piață. Unsprezece agenții fuseseră amendate în 2014 de Consiliul Concurenței. Două agenții (United Media și Mediacom) au pierdut definitiv în instanță, o alta a renunțat să mai facă recurs, iar celelalte contestații se află încă pe rolul instanței de judecată[697].

În 2014, Consiliul Concurenței a sancționat 11 agenții de publicitate cu amenzi totale de 14.567.555 de lei, pe motiv că s-ar fi înțeles să facă front comun împotriva unor concurenți (agenții ale companiei The Group, fondată de Zoltan Szigeti și de Mihaela Nicola) pentru a-i scoate de pe piață. În ordinea sancțiunilor primite, cele 11 agenții amendate la acel moment au fost: B.V. McCann-Erickson S.R.L.: 3.218.755 lei, Initiative Media S.A.: 2.498.443 lei, Zenith Media Communications S.R.L.: 2.146.199 lei, Starcom Mediavest Group S.R.L.: 1.849.843 lei, Mediacom Romania S.R.L.: 1.328.727 lei, Mediaedgecia Romania: 967.226 lei, Mindshare Media S.R.L.: 949.672 lei, Opti Media S.R.L.: 599.636 lei, United Media Services S.R.L.: 498.748 lei, Brand Programming Network S.A.: 280.296 lei, Groupm Media Operations S.R.L.: 230.011 lei[698].

Inițial, toate agențiile amendate au făcut recurs. La momentul respectiv, Uniunea Agențiilor de Publicitate din România (UAPR) a criticat constatările Consiliului Concurenței și a susținut că agențiile sancționate ar fi încercat să se delimiteze și să boicoteze practici lipsite de etică, din piața de media, „în virtutea nevoii de transparență a procesului de selecție”[699].

Contracte de promovare și subvenții pentru presă, de la PSD/ stat

În septembrie 2018, Ringier România a renunțat la un contract de două milioane de euro cu Primăria Sectorului 1 (condusă de primarul PSD Daniel Tudorache), la două luni după câștigarea licitației pentru editarea revistei Sectorului 1, pentru a evita eventualele conflicte de interese care ar fi putut apărea, potrivit directorului general Ringier România, Mihnea Vasiliu. „Ce a contat? În primul rând realizarea faptului că există un potențial conflict de interese major între Libertatea - care trebuie să fie obiectivă și critică împotriva oricărei forme de putere, inclusiv cea locală - și faptul că, nu Libertatea, ci grupul Ringier, prin divizia specială de Custom Publishing, trebuie să editeze o revistă finanțată de acea putere. O putere care ar putea fi supusă criticilor noastre”[700], a declarat Mihnea Vasiliu pentru PaginaDeMedia.ro.

În luna ianuarie 2019, Primăria Sectorului 4 (PSD) a atribuit prin cumpărare directă un contract de publicitate în valoare de 132.000 de lei (peste 28.000 de euro) televiziunii Antena 3, pentru „concepție, producție și difuzare de materiale video” legate de activitatea Primăriei[701]. Potrivit HotNews, în perioada 2017-2018, aceeași instituție mai acordase patru contracte de publicitate media Antenei 3.

---

[697] „DEFINITIVĂ. 400.000 de euro amendă pentru două agenții de media din cele 11 sancționate de Consiliul Concurenței. Restul proceselor sunt pe rol”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 21 noiembrie 2018.

[698] „Consiliul Concurenței a amendat 11 companii din industria media”, Consiliul Concurenței, consiliulconcurentei.ro, 2 octombrie 2014.

[699] „Reacția agențiilor de publicitate după amenda anunțată de Consiliul Concurenței: O respingem categoric și o vom contesta cu vehemență în instanță”, Mădălina Cerban, Mediafax.ro, 2 octombrie 2014.

[700] „Mihnea Vasiliu. De ce a lăsat Ringier un contract cu statul de 2 milioane de euro: «La momentul licitației, nu ne-am gândit la toate implicațiile»”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 17 septembrie 2018.

[701] „Primăria Sectorului 4, încă un contract către Antena 3: 28.000 de euro pentru material video despre activitatea instituției”, de Adrian Vasilache, HotNews.ro, 23 ianuarie 2019.

În martie 2019, G4Media a publicat un material legat de subvențiile din bani publici acordate de PSD unor instituții media sau unor firme cu legătură directă sau indirectă cu jurnaliștii[702], în perioada 2017-2018, după ce publicația a scris în februarie că DNA ar fi deschis o investigație privind modul în care partidul a dat bani de la stat către presă[703]. În martie, deputatul liberal Florin Roman a făcut publice documentele care atestau aceste subvenții către presă. Printre altele, de banii publici acordați de PSD au beneficiat: agenția de știri Mediafax (1,7 milioane de lei); Press Media Electronic SRL, deținută de Bogdan Chirieac și alți doi jurnaliști DCNews.ro (aproximativ 1,3 milioane de lei); Jurindex SRL, a lui Răzvan Savaliuc, de la luju.ro (aprox. 400.000 de lei); Zenvertising SRL, companie care administrează pagini web (peste 1,8 milioane de lei); firma Van Consulting Solutions, care deține site-ul destanga.ro (aproximativ 370.000 de lei); Pagina Ciudatului SRL, deținută de Liviu Alexa și Adriana Liliana Budean, care editau ZiarDeCluj.ro (1.293.000 de lei); SC International Brands Consultants, care i-a aparținut lui Vasile Dîncu (2.130.148); Ridzone Creativ SRL, deținută de operatorul licenței România TV (325.015 lei); IRES SRL, vândută în 2016 de Vasile Dîncu omului de afaceri Ovidiu Iacob Turcu (aprox. 1,9 milioane de lei)[704] etc.

Campanie de informare pentru alegerile parlamentare

În februarie 2019, agenția ThinkDigital, deținută de Dragoș Stanca, a fost desemnată câștigătoare a aplicației pentru crearea campaniei de informare pe rețelele sociale cu privire la alegerile europarlamentare (organizate pe 26 mai)[705]. Campania este realizată pentru Biroul de Legătură din România al Parlamentului European și durează până la sfârșitul lunii mai 2019.

Finanțări de la Google pentru proiecte jurnalistice românești

În iulie 2018, patru proiecte jurnalistice românești au primit finanțări în valoare totală de 189.000 de euro de la Google. Proiectele sunt: Reinventing community-focused journalism (Funky Citizens), News for the next generation (Europa FM), FastShareInfo (Sorin Ozon), Audio Smart Core for Newsroom (Republica.ro)[706].

Concluzii:

- În 2018, piața de media a cunoscut cel mai semnificativ reviriment după criza financiară.
- Piața de publicitate din România a crescut cu 10% față de anul anterior, potrivit MediaFactBook.
- În mediul online se investește tot mai mult în inovații la nivel de conținut și promovare (podcast, inteligență artificială, interacțiune sporită cu utilizatorii).

[702] *„Cine sunt clienții PSD plătiți din subvenții publice", Virgil Burlă, G4Media.ro, 11 martie 2019.*
[703] *„SURSE: DNA cercetează modul în care PSD ar fi plătit instituții de presă cu banii din subvenția de la bugetul de stat", Mihai Roman, G4Media.ro, 21 februarie 2019.*
[704] *„Cine sunt clienții PSD plătiți din subvenții publice", Virgil Burlă, G4Media.ro, 11 martie 2019.*
[705] *„ThinkDigital a câștigat selecția pentru elaborarea și implementarea strategiei social media a Parlamentului European – Biroul de Legătură din România pentru alegerile din 26 mai", IQads, 28 februarie 2019.*
[706] *„4 proiecte românești de jurnalism au primit finanțare de la Google", StartupCafe.ro, 25 iulie 2018.*

- Nișa de vlogging (în special de divertisment) este în continuă ascensiune.
- Pro TV a rămas lider absolut de audiență.
- A continuat să se înregistreze o mobilitate crescută în rândul angajaților media.
- Mai mulți oameni de presă au intrat oficial în partide politice și în competiții electorale.

Legislație

Codul penal – încercare de cenzură a informațiilor din dosarele penale

În mai 2018 Eugen Nicolicea (PSD) a făcut o încercare de modificare a articolului 277 - „Compromiterea intereselor justiției”**,** prin adăugarea unui alineat 5[707]:

> „Divulgarea oricăror date privind desfășurarea urmăririi penale, de natură a afecta imaginea publică a celor cercetați, a induce în opinia publică ideea vinovăției lor sau a zdruncina în orice fel prezumția de nevinovăție, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la doi ani sau cu amendă.
>
> Dacă informațiile date publicității sunt neadevărate, pedeapsa este de la un an la trei ani sau amendă.
>
> Atunci când făptuitorul nu poate fi identificat este antrenată răspunderea pentru neglijență a persoanelor competente să efectueze urmărirea penală în cazul respectiv, pedeapsa fiind amendă penală și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică”.

APADOR-CH a comentat că sintagma „Divulgarea oricăror date privind desfășurarea urmăririi penale” nu are claritatea și previzibilitatea cerute de Constituție, același lucru fiind valabil și în cazul sintagmei „de natură a afecta imaginea publică a celor cercetați”, care, în opinia APADOR-CH, permite interpretarea că orice informații despre stadiul urmăririi penale, altele decât cele favorabile suspectului/inculpatului, pot afecta imaginea publică a celor cercetați[708]. „În consecință, dacă un astfel de amendament ar fi adoptat, în loc de informarea corectă și obiectivă a opiniei publice cu privire la stadiul urmăririi penale, vor putea fi publicate doar știri pozitive despre suspecți/inculpați sau opinii glorificatoare la adresa acestora, în caz contrar existând riscul comiterii unei infracțiuni”, a spus APADOR-CH[709]. Organizația a mai remarcat și că acest amendament, care se dorea a fi dedicat consolidării prezumției de nevinovăție, introducea, în premieră, în Codul penal, prezumția de vinovăție, în cazul organelor de anchetă, care vor fi prezumate vinovate că au divulgat informații dintr-un dosar, în cazul în care nu poate fi identificată sursa acelor informații. APADOR-CH a arătat că această prevedere încalcă prezumția de nevinovăție, prevăzută în Constituție la articolul 23, alineatul 11**:** „Orice persoană (chiar și un anchetator) este prezumată nevinovată până la condamnarea definitivă, iar în realitate acele scurgeri de informații pot avea și alte surse implicate în faza de urmărire penală (părți, martori, avocați, experți etc.)”[710].

ActiveWatch a comentat, la rândul său, că, din dorința de a transforma discuția despre corupție în subiect tabu, PSD cenzurează orice discuție despre dosarele penale[711].

---

[707] „DOCUMENT Amendament Eugen Nicolicea la Codul penal: Cei care divulgă informații din cursul urmăririi penale riscă închisoare de până la 2 ani / Cătălin Rădulescu vrea să scadă pedeapsa pentru darea de mită, Nicolicea propune completarea definiției”, de Iulia Roșca, HotNews.ro, 8 mai 2018.

[708] „Parlamentul întărește prezumția de nevinovăție instituind prezumția de vinovăție”, comunicat al APADOR-CH, apador.org, 10 mai 2018.

[709] Ibidem.

[710] Ibidem.

[711] „PSD cenzurează informațiile despre faptele penale”, comunicat al ActiveWatch, 9 mai 2018.

Eugen Nicolicea a fost, în aprilie 2019, propunerea PSD pentru preluarea funcției de Ministru al Justiției, propunere refuzată de Președintele Iohannis.

În aprilie 2019, în varianta adoptată de Parlament a modificărilor la Codul penal și Codul de procedură penală sunt amendate și art. 277 (Cod penal) și art. 4 (Cod de procedură penală)[712]. Ambele modificări conțin prevederi rezonabile, cu scopul de a garanta prezumția de nevinovăție (transpunerea Directivei nr. 343 din 2016 a Parlamentului European și a Consiliului UE privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale). Legea ar trebui să fie promulgată de Președinte până la sfârșitul lunii mai 2018, dar mai multe partide de opoziție și-au anunțat intenția de a o contesta la Curtea Constituțională.

Codul penal - Liviu Dragnea vrea să reincrimineze defăimarea țării

În martie 2018, Liviu Dragnea și-a anunțat intenția de a inițiia un proiect legislativ pentru a-i sancționa „pe cei care mint, defăimează propria țară”[713]. „Defăimarea propriei țări prin minciună e o faptă gravă, care expune România la riscul unor sancțiuni, al unor întârzieri și al pierderii unor avantaje”, a argumentat, printre altele, liderul PSD[714].

ActiveWatch a comentat că Parlamentul României a votat deja în trecut pentru abrogarea acestei infracțiuni de sorginte comunistă atunci când a reformat Codul penal (art. 236/1 „Defăimarea țării sau a națiunii”) și că defăimarea țării și a națiunii nu încalcă valorile protejate de Articolul 10, paragraful 2, al Convenției Europene a Drepturilor Omului, pentru care o restrângere a dreptului la libera exprimare ar fi necesară într-o societate democratică[715].

Propunerea lui Liviu Dragnea nu s-a materializat deocamdată într-o inițiativă legislativă.

Lege pentru combaterea antisemitismului

În 2018, Parlamentul a adoptat și Președintele a promulgat Legea nr. 157/2018 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antisemitismului. ActiveWatch a contestat legea[716] atât prin prisma lipsei proporționalității pedepselor prevăzute de lege, cât și prin cea a șanselor reale ca legea să aibă un efect concret de reducere a antisemitismului din societatea românească.

Legea prevede că toate manifestările discursive antisemite sunt pedepsite cu închisoarea, indiferent de forma, canalul de comunicare sau de calitatea emițătorului, punând sub semnul egalului tirada antisemită a unui adolescent la o întâlnire cu prietenii cu elucubrațiile pro-Hitler publicate de un politician pe Facebook. Mai mult, legea dublează prevederi deja existe în legislație, iar aplicarea ei ar trebui să fie făcută de aceiași procurori care, în prezent, nu reușesc să aplice nici OUG 31/2002 privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau

[712] *http://www.cdep.ro/pls/proiecte/votf_adoptate2015?dat=20190424*
„UPDATE Proiectele de modificare a Codurilor penale, adoptate de deputați. Opoziția anunță că va sesiza din nou la Curtea Constituțională: Favorizează corupții în acte publice”, de MH, HotNews.ro, 24 aprilie 2019.
[713] *„Liviu Dragnea vrea să reintroducă defăimarea țării în Codul penal”, comunicat al ActiveWatch, 13 martie 2018.*
[714] *Ibidem.*
[715] *Ibidem.*
[716] *https://activewatch.ro/ro/antidiscriminare/reactie-rapida/romania-are-nevoie-de-aplicarea-legislatiei-care-combate-antisemitismul-nu-de-supralegiferare*

xenofob, în ultimii ani aceștia reușind să trimită în judecată 7 cazuri din cele câteva sute de plângeri înregistrate.

Audiovizual – Modificarea Codului de reglementare în audiovizual

În septembrie 2018 CNA a inițiat un proiect de decizie[717] pentru modificarea Codului de reglementare în audiovizual. Proiectul propune modificări ce vizează: interdicția difuzării înmormântărilor în direct (cu excepția știrilor și/sau reportajelor din programele informative, emisiunilor sau filmelor documentare și cu excepția funeraliilor de stat); modificarea conținutului unuia dintre anunțurile de interes public („Pentru o viață sănătoasă consumați minim 2 litri de apă") și adăugarea unora noi („Consumul de alcool până la vârsta de 21 de ani dăunează grav dezvoltării creierului" și "Pentru egalitate de șanse, copiii cu dizabilități au dreptul să învețe în orice școală"); o limitare privitoare la cultele religioase („Se admite doar promovarea religioasă a cultelor religioase recunoscute de stat"); limitări privitoare la jocurile de noroc.

O propunere importantă de modificare se referă la difuzarea de opinii din domeniul sănătății: „Relatările sub orice formă despre ameliorarea și/sau vindecarea bolilor, indiferent de metodele folosite, nu se pot face decât prin prezentarea opiniei unui medic specialist cu privire la diagnosticele medicale, inițial și final."

Această prevedere rezonează cu o inițiativă legislativă a unui grup de parlamentari USR, la care s-au raliat parlamentari și ai altor partide. Conform acestei inițiative, legea audiovizualului s-ar fi modificat astfel încât, în emisiunile privind sănătatea, radiodifuzorii să fie obligați să facă distincția între fapte și opinii, să prezinte argumentele medicale bazate pe dovezi și să includă și opinia unui medic specialist cu expertiză în domeniul abordat. Inițiativa legislativă a fost adoptată de Camera Deputaților în noiembrie 2018 cu 264 de voturi pentru, unul contra și nicio abținere[718], dar a fost respinsă de către Senat (camera decizională), în februarie 2019, cu 27 de voturi pentru, 76 împotrivă și o abținere[719].

Modificările la Codul audiovizual, menționate mai sus, nu fuseseră adoptate până la ora redactării acestui raport. Dezbaterile din CNA au fost aprinse și au beneficiat de prezența unor medici, a reprezentanților industriei alcoolului, a unor organizații ale radiodifuzorilor și ale presei, a reprezentanților cultelor religioase etc[720].

Audiovizual – Modificarea legii cadru

În Parlament au existat, de-a lungul anului 2018, mai multe inițiative legislative de modificare a legii audiovizualului: modificări privind publicitatea pentru TelVerde destinat asistenței victimelor violenței domestice (adoptat)[721]; modificări pentru încurajarea cititului (respins)[722]; obligarea la

[717] *http://cna.ro/Proiect-de-decizie-pentru,9045.html*
[718] *PLX374/2018 - http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=17181*
[719] *L679/2018 - https://www.senat.ro/legis/lista.aspx*
[720] *Detalii pe MediaExpres: https://mediaexpres.ro/articole.aspx?id=16930 https://mediaexpres.ro/articole.aspx?id=16941*
[721] *L706/2018 - https://www.senat.ro/legis/lista.aspx*
[722] *L610/2018 - https://www.senat.ro/legis/lista.aspx*

comunicări audiovizuale care să promoveze importanța exercitării dreptului la vot (respins)[723]; modificări referitoarea la comunicarea audiovizuală necomercială (respins)[724].

Audiovizual - Filmele şi serialele româneşti, subtitrate

În noiembrie 2018 a intrat în vigoare o modificare la Legea audiovizualului[725] care prevede că televiziunile cu acoperire națională, transmise pe orice cale, în pachete digitale, au obligația să difuzeze producțiile cinematografice românești, de scurt sau lung metraj, precum și documentarele, subtitrate în limba română. Obligația subtitrării le revine deținătorilor drepturilor de autor pentru aceste creații cinematografice. Modificarea legislativă prevede și ca soluția tehnologică implementată să permită opțiunea eliminării subtitrării de pe ecran. Inițiativa i-a aparținut Adrianei Săftoiu (PNL) și la ea s-a raliat un grup de deputați și senatori aparținând tuturor grupurilor politice, într-un efort menit accesibilizării producțiilor cinematografice românești pentru persoanele cu deficiență de auz[726].

Audiovizual - Ajutor de stat pentru filmele şi serialele româneşti

În iunie 2018, Guvernul României a aprobat schema de ajutor de stat pentru producția de film. Aceasta a inclus, pe lângă filmele cinematografice și filmele și serialele de televiziune, orice alte producții audiovizuale astfel cum sunt definite în Convenția Europeană asupra coproducțiilor cinematografice[727]. În februarie 2019 lista producțiilor cinematografice eligibile a fost detaliată, incluzând: mini-seriile de televiziune, serialele de televiziune, sitcom-urile, telenovelele[728]. Bugetul anual maxim al schemei este de 233 milioane lei, reprezentând echivalentul a aproximativ 50 milioane euro iar finanțarea este prevăzut a fi alocată până în 2020[729]. Procedura de finanțare este, de fapt, o procedură de decont, fiind eligibile cheltuieli de până la 35 la sută din buget sau, dacă este promovată direct o regiune din România sau o localitate, contribuția se poate ridica până la 45 la sută.

În 2018 ,ProTV a primit două finanțări sub această schemă de ajutor de stat: pentru producția Rechinii (Sharks) – 2.7 milioane de lei; pentru episodul din Las Fierbinți de Crăciun 2018 - 380.000 de lei (un alt proiect Las Fierbinți a fost respins)[730]. Las Fierbinți este un serial ce promovează adesea accente critice, satirice, la adresa corupției din administrația publică.

Cod Fiscal – mită electorală

[723] L12/2019 - https://www.senat.ro/legis/lista.aspx
[724] L195/2018 - https://www.senat.ro/legis/lista.aspx
[725] http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=16911
[726] „Iohannis a promulgat legea ce obligă televiziunile să subtitreze și filmele românești", de G.S., HotNews.ro, 2 noiembrie 2018.
[727] Art. 1 alin. 3 - Hotărârea nr. 421/2018 pentru instituirea unei scheme de ajutor de stat privind sprijinirea industriei cinematografice (în vigoare de la 20 iunie 2018).
[728] Art. 2 - Hotărârea nr. 90/2019 privind modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 421/2018 pentru instituirea unei scheme de ajutor de stat privind sprijinirea industriei cinematografice (în vigoare de la 20 februarie 2019).
[729] Art. 3 - Hotărârea nr. 421/2018 pentru instituirea unei scheme de ajutor de stat privind sprijinirea industriei cinematografice (în vigoare de la 20 iunie 2018).
[730] „Finanțări de la Guvern - PROIECT. Guvernul ar urma să finanțeze și telenovele, seriale sau sitcomuri , de Raul Bambu, PaginadeMedia.ro, 28.01.2019

Ca în aproape în fiecare perioadă pre-electorală, unii politicieni sunt cuprinși de dorința de a-și apropia bunăvoința industriei de media și a jurnaliștilor. De data aceasta, pe agenda Parlamentului se află o inițiativă legislativă care propune ca veniturile jurnaliștilor și ale altor lucrători în presă să fie scutite de impozitul pe venit, indiferent de forma contractuală (contract de muncă sau de drepturi de autor)[731]. Este vorba despre o propunere de a amenda Codul Fiscal inițiată de deputatul PSD Valeriu Steriu și semnată de 27 de parlamentari. Propunerea a fost înaintată în decembrie 2018[732] și, din februarie 2019, se află pe agenda Senatului, cu termen de adoptare tacită 29 mai 2019[733].

Drepturile de autor în era digitală

După un traseu sinuos, care a implicat negocieri extinse, cu sute de entități juridice și milioane de oameni implicați în lobby și advocacy[734], în ceea ce a fost calificat drept cel mai controversat proces de adoptare al unei directive europene[735], Directiva privind drepturile de autor pe piața unică digitală (cunoscută și ca Directiva Copyright)[736] a fost adoptată de Parlamentul European pe 26 martie 2019 și de Consiliul European pe 15 aprilie 2019. Statele membre au la dispoziție doi ani pentru a o implementa.

Conform Parlamentului European, principalele modificări introduse de Directivă sunt:

- Platformele de Internet sunt responsabile juridic de conținutul publicat de utilizatori.
- Hyperlink-urile sau snippet-urile către articolele de presă, însoțite de „cuvinte individuale sau extrase foarte scurte", pot fi distribuite liber.
- YouTube, Facebook și Google News sunt unele dintre companiile care vor fi afectate în mod direct de noua legislație, prin faptul că deținătorii de drepturi de autor, inclusiv editorii media, pot negocia drepturi bănești mai mari pentru utilizarea operelor lor de către astfel de platforme de Internet.
- Jurnaliștii trebuie să primească o parte din orice venit realizat de editorul lor din drepturi de autor.
- Platformele aflate în stadiul de start-up sunt subiect al unor obligații mai reduse.
- Enciclopediile on-line necomerciale (de ex. Wikipedia) sau platformele de open software (de ex. Github) sunt automat excluse din sfera de aplicare a acestei Directive.
- Citarea operelor, critica, analiza, caricaturizarea, parodia, pastișa sunt protejate. Meme-urile sau GIF-urile sunt specific excluse din varianta finală a Directivei.
- Utillizarea operelor pentru text și data mining și pentru educație sau în scopul de a ilustra nu sunt restricționate.
- „Directiva schimbă status-quo-ul", în opinia Parlamentului European, deoarece modifică situația actuală, în care platformele de Internet nu sunt responsabile pentru conținutul

[731] „Proiect în Parlament: Jurnaliștii - scutiți de plata impozitului pentru veniturile din salarii și din drepturile de autor", de Alina Novăceanu, Agerpres, 23 ianuarie 2019.
[732] BP1028/20.12.2018 - http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?idp=17616
[733] L184/2019 - https://www.senat.ro/legis/lista.aspx
[734] https://en.wikipedia.org/wiki/Directive_on_Copyright_in_the_Digital_Single_Market
[735] „The European Copyright Directive: What Is It, and Why Has It Drawn More Controversy Than Any Other Directive In EU History?", de Cory Doctorow, Electronic Frontier Foundation, 19 martie, 2019.
[736] DIRECTIVĂ A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI privind dreptul de autor pe piața unică digitală COM(2016) 593 final, 2016/0280(COD) - https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0593&from=EN.

publicat de utilizatori, fiind obligate să ia măsuri pentru respectarea dreptului de autor doar la sesizarea deținătorului acestui drept.[737]

Modificările relevante, cele care au și iscat aprinsele dezbateri publice din ultimii doi ani, sunt conținute în Articolele 15 și 17 (cunoscute din varianta în lucru a Directivei ca Articolele 11 și, respectiv, 13).

Europarlamentarul german Axel Voss (EPP), raportorul pentru această Directivă, a declarat: „Aceasta este o Directivă care protejează modul de viață al oamenilor, garantează democrația prin apărarea unui peisaj media divers, întărește libertatea de exprimare și încurajează start-up-urile și dezvoltarea tehnologică. Ajută să pregătească Internetul pentru viitor, un spațiu de care va beneficia toată lumea, nu doar cei câțiva puternici." [738]

Opinia optimistă a europarlamentarului Axel Voss și a celor care au votat această variantă de Directivă este contrazisă de platformele de Internet, de cetățeni (o petiție a Change.org strânsese 5 milioane de semnături înainte de votul în Parlamentul European[739]), dar și de unii dintre creatori, cât și de apărătorii drepturilor civile digitale, inclusiv a dreptului la libertatea de exprimare.

Principalele critici:

- Crearea de filtre pentru a detecta conținutul protejat de drepturi de autor și cerința dovedirii că ești deținător al dreptului va fi probabil metoda folosită de platformele de Internet[740]. Consecințele vor fi:
    - blocarea circulației libere a informației și blocarea accesului la informație[741];
    - potențiala introducere a unor diferențieri între conținutul ce poate fi accesat, în funcție de țara în care te afli;
    - cheltuieli enorme pentru dezvoltarea acestei tehnologii, pe care platformele de Internet de dimensiuni medii și mici nu și le vor permite[742];
    - deținătorii de drepturi de autor au posibilitatea de a-și apăra drepturile, utilizatorii al căror conținut va fi cenzurat accidental, nu[743];
    - crearea și perfecționarea acestui tip de software echivalează cu perfecționarea unor instrumente de cenzură și supraveghere[744], care în cazul de față vor fi utilizate de platformele de Internet (cenzura privată), iar ulterior pot fi folosite în moduri care nu pot fi evaluate.
- Directiva va schimba definitiv modul în care funcționează platformele de Internet în Europa și cel mai probabil va avea efect global[745].
- Textul Directivei este ambiguu în multiple aspecte (de ex. definiție „snippet", definiția „site-ului de știri") și va crea discrepanțe în modul în care va fi implementat la nivel național, ceea ce va crea dificultăți în implementare la nivel european[746].

[737] „European Parliament approves new copyright rules for the internet", comunicat de presă al Parlamentului European, 23 martie 2019.
[738] Ibidem.
[739] https://en.wikipedia.org/wiki/Directive_on_Copyright_in_the_Digital_Single_Market
[740] „The New EU Copyright Directive: What Marketers Need to Know", de Sarah Kornblet, socialmediaexaminer.com April 24, 2019.
[741] „The New EU Copyright Directive: What Marketers Need to Know", de Sarah Kornblet, socialmediaexaminer.com April 24, 2019.
[742] Ibidem.
[743] „The European Copyright Directive: What Is It, and Why Has It Drawn More Controversy Than Any Other Directive In EU History?", de Cory Doctorow, Electronic Frontier Foundation, 19 martie, 2019.
[744] „The New EU Copyright Directive: What Marketers Need to Know", de Sarah Kornblet, socialmediaexaminer.com April 24, 2019.
[745] Ibidem.

- Descurajarea start-up-urilor și a companiilor mici în a-și mări afacerea, deoarece nu ar mai fi exceptate de la aplicarea Directivei[747].

Electronic Frontier Foundation dă câteva exemple de conținut jurnalistic ce ar putea fi blocat de filtrele de conținut:

- Un fotojurnalist fotografiază violența poliției la o demonstrație sau urmările unui atac terorist. Fotografia conține și o reclamă de pe un autobuz cu o fotografie dintr-o bancă de imagini. Această imagine care apare accidental în materialul jurnalistic poate fi suficientă pentru a atrage blocarea acestuia pentru zile sau săptămâni, „în timp ce fotograful așteaptă ca un moderator al unei platforme de Internet, care este prost plătit și muncește prea mult, să îi verifice solicitarea”[748].
- Afectează și creatorii independenți (care pot include jurnaliștii), al căror conținut este folosit de deținătorii de drepturi de autor recunoscuți. Filtrele actuale blochează adesea conținut original, publicat de creatorul acestuia, pentru că un serviciu de media sau un agregator au folosit de asemenea acel conținut și au pretins copyright-ul asupra acestuia[749].

GDPR – Regulamentul privind protecția datelor cu caracter personal

Regulamentul privind protecția datelor cu caracter personal (679/2016), cunoscut ca „GDPR”, a intrat în vigoare în toate țările Uniunii Europene pe 25 mai 2018. Regulamentul are rolul de a îmbunătăți nivelul de protecție a vieții private a cetățenilor, în contextul prelucrării datelor lor personale de către terți. În România, aplicarea regulamentului se face pe baza Legii nr. 190 intrată în vigoare în iulie 2018[750].

Legislația menționată are efect și asupra mass-media. Astfel, activitățile jurnalistice sunt exceptate de la aplicarea legislației, dar restul activităților din cadrul unei instituții mass-media (de ex. prelucrarea în scopuri de marketing), nu.

Asociația pentru Tehnologie și Internet, o organizație preocupată de drepturile digitale (care includ viața privată, dar și libertatea de exprimare), a explicat care sunt lucrurile esențiale pe care trebuie să le știe jurnaliștii:

- GDPR nu trebuie să fie văzut sau implementat ca un instrument de limitare a libertății de exprimare. Regulamentul afirmă în preambul că „Pentru a ține seama de importanța dreptului la libertatea de exprimare în fiecare societate democratică, este necesar ca noțiunile legate de această libertate, cum ar fi jurnalismul, să fie interpretate în sens larg”[751].

---

[746] „The European Copyright Directive: What Is It, and Why Has It Drawn More Controversy Than Any Other Directive In EU History?”, de Cory Doctorow, Electronic Frontier Foundation, 19 martie, 2019.
[747] „The New EU Copyright Directive: What Marketers Need to Know”, de Sarah Kornblet, socialmediaexaminer.com April 24, 2019.
[748] Ibidem.
[749] Ibidem.
[750] Vezi dataprotection.ro
[751] „Libertate de exprimare vs. viață privată în #teleormanleaks. 11 întrebări frecvente și răspunsurile aferente”, de Bogdan Manolea, ApTI, 9 noiembrie 2018.

- Derogările de la aplicarea legislației *în scopuri jurnalistice sau în scopul exprimării academice, artistice sau literare* sunt prevăzute de art. 85 din GDPR (un articol cu caracter generic) și de art. 7 din Legea 190/2018 (similar ca text cu legea veche nr. 677/2001). Derogările sunt limitate la 3 situații alternative:
    - dacă prelucrarea privește date cu caracter personal care au fost făcute publice în mod manifest de către persoana vizată;
    - dacă datele sunt strâns legate de calitatea de persoană publică a persoanei vizate;
    - dacă datele sunt strâns legate de caracterul public al faptelor în care persoana este implicată[752].
- Derogările prevăzute în GDPR privesc scopul jurnalistic al prelucrării datelor, fără vreo limită – deci ele teoretic pot fi făcute de către oricine (societate comercială, organizație neguvernamentală, sau autor independent) și, de asemenea, indiferent de mediul de publicare (ziar, site sau o pagină de Facebook)[753].
- Fotografiile, înregistrările video, numele și prenumele unei persoane sunt date cu caracter personal și cad sub incidența GDPR, dar, desigur, în cazul prelucrării în scopuri jurnalistice trebuie să se aplice derogările de la lege[754].

La scurt timp după aceste modificări legislative, Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal s-a distins printr-o gafă de proporții[755]. Autoritatea a cerut, în noiembrie 2018, jurnaliștilor de la RISE Project să își dezvăluie sursele în contextul publicării unui material din seria TeleormanLeaks. Mai mult, Autoritatea i-a amenințat pe jurnaliști că sunt pasibili de o amendă de până la 20.000.000 de euro (amendă neacordată vreodată la nivel european, cuantumul rămânând de obicei maximum la nivelul zecilor de mii de euro) pentru încălcarea art. 83 din Regulamentul general privind protecția datelor, prin „neacordarea accesului" la aceste surse.

Intervenția Autorității a fost extrem de criticată atât în România, cât și la nivel european (detalii în capitolul Presiuni ale autorităților) și a fost explicată atât prin politizarea conducerii instituției, cât și prin nivelul redus de expertiză al acestei instituții în punerea în balanță a drepturilor la viață privată și libertate de exprimare.

În acest context, jurnaliștii trebuie să fie pregătiți să răspundă unor potențiale solicitări venite din partea Autorității, argumentând prelucrarea în scopuri jurnalistice, așa cum este ea detaliată în art. 7 din Legea nr. 190/2018. De asemenea, jurnaliștii ar trebui să își ia măsuri de precauție pentru a proteja datele personale pe care le prelucrează (parolarea computerelor și telefoanelor mobile, securizarea documentelor fizice aflate în posesia lor, transferul de date personale numai prin canale securizate de comunicații electronice ș.a.).

Concluzii:

- În 2018 Eugen Nicolicea a încercat să modifice Codul penal în așa fel încât din dosarele penale nu ar mai fi putut fi publicate decât informații laudative la adresa suspecților/inculpaților. Încercarea a eșuat.

[752] *Ibidem.*
[753] *Ibidem.*
[754] *Ibidem.*
[755] *„Scrisoare deschisă către Autoritatea Nationala de Supraveghere a Prelucrarii Datelor cu Caracter Personal", scrisoare semnată de 16 organizații, printre care și ApTI și ActiveWatch, 13 noiembrie 2018.*

- Liviu Dragnea și-a exprimat dorința de a reincrimina defăimarea țării, dorință nematerializată încă printr-un proiect de lege.

- A fost adoptată Legea pentru combaterea antisemitismului, o lege contestabilă prin prisma lipsei proporționalității pedepselor, dar și din perspectiva faptului că aceasta dublează prevederi deja existe în legislație (OUG 31/2002 privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob).

- Legea audiovizualului a fost amendată în Parlament, cea mai notabilă modificare fiind cea referitoare la obligația de a subtitra filmele românești, obligație care le revine producătorilor de film. Scopul este acela de a accesibiliza producțiile românești pentru persoanele cu deficiențe de auz.

- La CNA este în lucru modificarea unor prevederi din Codul de reglementare în audiovizual.

- O schemă de ajutor de stat pentru filmele și serialele românești a fost aprobată, pentru o perioadă de 3 ani, de Guvernul României. Bugetul anual se ridică la 50 de milioane de euro, iar filmele, seriile, miniseriile, serialele de televiziune, sitcom-urile și telenovelele sunt incluse în lista producțiilor care pot beneficia de ajutor.

- Ca aproape în fiecare perioadă pre-electorală, apar inițiative legislative care au scopul de a atrage bunăvoința industriei de media și a jurnaliștilor. Pe agenda Parlamentului se află o propunere de modificare a Codului Fiscal care ar scuti jurnaliștii și alți lucrători în presă de la plata impozitului pe venit, indiferent de forma contractuală (contract de muncă sau de drepturi de autor).

- Directiva privind drepturile de autor pe piața unică digitală (cunoscută și ca Directiva Copyright) a fost adoptată de Parlamentul European și va fi implementată la nivel de țară în următorii doi ani. Directiva conține prevederi cu impact negativ asupra libertății de exprimare și a accesului la informații.

- Regulamentul privind protecția datelor cu caracter personal (GDPR) a intrat în vigoare. Deși legislația românească exceptează activitățile jurnalistice de la implementarea GDPR, în practică Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal a demonstrat că nu are noțiuni elementare legat de aplicarea GDPR cu respectarea exercitării dreptului la libertatea de exprimare.

Recomandări pentru jurnaliști și editori:

- Urmăriți activitatea organizațiilor care publică noutăți și resurse relevante referitoare la legislația mass-media (apti.ro, apadorch.org, cji.ro, activewatch.ro ș.a.)

- Citiți legislația care vă afectează activitatea profesională (Codurile penal și civil, Legea accesului la informațiile de interes public, legislația audiovizuală, Codul muncii, Legea drepturilor de autor etc.).

- Citiți „Libertatea de exprimare și noul Cod civil”[756], „Ghidul juridic pentru ziariști”[757] și „Ghidul avertizorului de integritate din instituțiile publice de presă (radio, televiziune,

[756] „Libertatea de exprimare și noul Cod civil (Autor: Dan Mihai), publicat de ActiveWatch în 2014.

agenție de presă)"[758], „Cazuistica libertății de exprimare în jurisprudența românească"[759], „Primii pași în înțelegerea Libertății de Exprimare online și offline"[760].

- Implicați-vă în monitorizarea legislației și a dezbaterilor cu publicul și autoritățile.
- Susțineți inițiativele de autoreglementare, ca modalitate de prevenire a supra-legiferării în domeniul mass-media.

Recomandări pentru autorități și politicieni:

- Aplicați legislația unitar, în acord cu jurisprudența CEDO și cu tratatele internaționale la care România este semnatară.
- Organizați consultări publice înainte de adoptarea de acte legislative și respectați concluziile acestora.
- Respingeți inițiativele legislative toxice pentru libertatea de exprimare.

[757] „Ghid juridic pentru ziariști, ediția III (Autori: Monica Macovei, Adriana Dăgăliță, Dan Mihai), publicat de ActiveWatch în 2009.

[758] „Ghidul avertizorului de integritate (Autor: Dan Mihai), publicat de ActiveWatch în 2012.

[759] „Cazuistica libertății de exprimare în jurisprudența românească, publicat de Centrul pentru Jurnalism Independent, ian. 2016

[760] https://cases.internetfreedom.blog/

Jurisprudență

Florin Toma vs Mircea Badea și Antena 3

Judecătoria Sectorului 1 București i-a obligat în noiembrie 2017 pe Mircea Badea și Antena 3 să îi plătească daune morale în valoare de 25.000 de lei scriitorului Florin Toma[761]. Badea folosise la adresa scriitorului, într-o emisiune din 2016, expresii ca „morsă incompetentă", „burdihan mare", „opera de trei parale, la propriu", „ochii înecați în osânză", „Toma slutu' și urâtu'", „Toma grosu' și arțăgosu'", „îl șterge la fund cu limba de mătase", „când scrii harnelile alea de le scrii", „netalentat și prost"[762]. În hotărârea instanței, citată de Ziare.com, se arată că expresiile lui Badea depășesc sfera pamfletului, deoarece „afirmațiile expuse în cadrul emisiunii nu s-au limitat la trăsăturile de caracter ale reclamantului, ci au vizat și aspectul său fizic, de natură să îi imprime o stare de inferioritate acestuia în raport cu alte persoane"[763]. „În același timp, au fost exprimate o serie de apelative - morsă incompetentă, netalentat și prost - fără a fi expuse și motive obiective care stau la baza acestor opinii. Nu a fost cazul exprimării unor judecăți de valoare întrucât acestea vizează în mod uzual calitățile profesionale, morale și personale ale individului și nu aspectul său fizic. (...) De asemenea, s-au creat premisele unei situații de inferioritate a reclamantului, prin trimiterile făcute la aspectul sau fizic, cu depășirea caracterului de pamflet al demersului jurnalistic", se mai arată în hotărâre[764].

Tribunalul București a respins în septembrie 2018 apelul ca nefondat, hotărârea devenind astfel definitivă[765].

Mălin Bot vs Mircea Badea, Mugur Ciuvică, Radu Tudor și Antena 3

Mălin Bot a pierdut definitiv, în februarie 2019, la ÎCCJ, un proces cu Mircea Badea, Mugur Ciuvică, Radu Tudor și Antena 3. Inițial, în ianuarie 2017, Tribunalul București decisese în favoarea sa, pentru ca în martie 2018, Curtea de Apel București să schimbe sentința respingând în tot acțiunea.

Mircea Badea, Mugur Ciuvică și Radu Tudor fuseseră obligați de Tribunalul București să îi achite fiecare câte 2.000 de euro lui Mălin Bot, pentru încălcarea dreptului său la demnitate, prin afirmații făcute într-o ediție a emisiunii „Punctul de întâlnire" și în șapte buletine de știri din februarie 2016[766]. Antena 3 fusese obligată de magistrați să redea dispozitivul hotărârii, în termen de o lună de la rămânerea sa definitivă, în emisiunea „Punctul de întâlnire" și în buletinele de știri, pe parcursul

[761] *Judecătoria Sectorului 1. Dosar nr. 50836/299/2016*. Document: Hotarâre nr. 9314/2017 din 28.11.2017.*
[762] *„Mircea Badea și Antena 3, condamnați să plătească daune morale de 25.000 de lei unui scriitor insultat", de Ionel Stoica, Ziare.com, 26 februarie 2018.*
[763] *Ibidem.*
[764] *Ibidem; „Sentință definitivă: Mircea Badea și Antena3, condamnați să plătească daune morale de 25.000 de lei unui scriitor insultat", de Ionel Stoica, Ziare.com, 16 octombrie 2018.*
[765] *Tribunalul București. Dosar nr. 50836/299/2016*. Hotărâre nr. 3528/2018 din 26.09.2018; „Sentință definitivă: Mircea Badea și Antena 3, condamnați să plătească daune morale de 25.000 de lei unui scriitor insultat", de Ionel Stoica, Ziare.com, 16 octombrie 2018.*
[766] *Tribunalul București. Dosar nr. 18035/3/2016. Hotărâre nr. 109/2017 din 31.01.2017*

unei zile. Pentru aceleași afirmații considerate injurioase, Consiliul National al Audiovizualului amendase Antena 3 în 2016 la plata a 20.000 de lei[767].

Mircea Badea, Mugur Ciuvică și Radu Tudor afirmaseră despre Mălin Bot că face propagandă nazistă, „desconsideră bătrânii bolnavi", derulează „campanii mizerabile de intoxicare, clone ale KGB" și că este „o persoană insalubră"[768]. Mircea Badea spusese despre Bot că „urăște atât de mult oamenii trecuți de o anumită vârstă, oamenii în vârstă, îi detestă, urăște atât de mult asta cu bătrânețea, încât, creștinește, îi doresc să nu apuce" [769]. Din hotărârea Tribunalului, citată de Pagina de Media, reiese că expresiile au fost considerate de magistrați ca fiind injurioase, iar faptul că nu i s-a dat posibilitatea reclamantului să-și expună punctul de vedere în emisiunea în discuție a fost considerat ca o dovadă a intenției pârâților de a urmări în principal denigrarea reclamantului, și mai puțin informarea corectă a telespectatorilor. Tribunalul București a mai considerat și că, prin repetarea difuzării pe același post de televiziune, a doua zi, a informațiilor injurioase a fost evident scopul preponderent de denigrare a reclamantului[770]. Conform hotărârii rezumate de Pagina De Media, pentru aceste motive, magistrații au considerat că pârâții și-au exercitat în mod abuziv dreptul la liberă exprimare, producând cu rea-credință vătămarea dreptului la demnitate al reclamantului.

În martie 2018, Curtea de Apel București a schimbat cursul procesului. Astfel, Curtea a respins apelul lui Mălin Bot și a admis apelurile lui Mircea Badea, Mugur Ciuvică, Radu Tudor și Antena 3, respingând în tot acțiunea[771]. Curtea de Apel București l-a obligat pe Mălin Bot și la plata sumei de 110 lei reprezentând cheltuieli de judecată, către fiecare din apelanții pârâți. Hotărârea a fost menținută de Înalta Curte de Casație și Justiție care a respins în februarie 2019, ca nefondat, recursul declarat de Mălin Bot și l-a obligat pe acesta la plata sumei de 4522 lei către Mircea Badea, Mugur Ciuvică și SC Antena 3 SA, cu titlu de cheltuieli de judecată, hotărârea devenind definitivă[772].

Vlad Ionescu vs. Mihai Gâdea, Radu Tudor și Antena 3

Vlad Ionescu, angajat al Ministerului Afacerilor Externe, a fost acuzat într-o emisiune „Sinteza zilei" din 2014 că, din poziția sa de președinte al uneia dintre secțiile de votare de la Paris, ar fi fraudat alegerile pentru funcția de președinte al României în 2009 și că ar fi ascultat de „ordine", fiind „ofițer acoperit".

Vlad Ionescu i-a dat în judecată pe Mihai Gâdea, Radu Tudor și Antena 3, iar în octombrie 2016 Judecătoria Sectorului 1 a decis că a fost adus un prejudiciu moral onoarei, demnității, reputației și imaginii sale prin afirmația privitoare la presupusa sa calitate de ofițer acoperit. Pentru afirmația referitoare la fraudarea alegerilor, instanța a respins cererile lui Vlad Ionescu, deoarece afirmațiile lui Mihai Gâdea și Radu Tudor avuseseră o bază factuală (o sancțiune cu amendă, aplicată de autoritățile române). Instanța nu a acordat daunele morale solicitate de Vlad Ionescu, considerând că acesta nu a demonstrat prejudiciul adus vieții sale de familie sau profesionale (cariera sa continuând în cadrul Ministerului de Externe). Mihai Gâdea și Antena 3 au fost obligați de instanță să redea dispozitivul hotărârii în emisiunea „Sinteza zilei" și să plătească o parte din cheltuielile de judecată, în valoare de 3.140 de lei.

[767] *„Antena 3, amendată cu 20.000 de lei pentru limbajul injurios la adresa lui Mălin Bot" de Carmen Maria Andronache, PaginaDeMedia.ro, 7 aprilie 2016.*
[768] *„MOTIVARE. Ce spune instanța în procesul câștigat de Mălin Bot cu Badea, Ciuvică, Tudor și Antena 3: au folosit limbaj injurios", de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 7 iulie 2017.*
[769] *Ibidem.*
[770] *Ibidem.*
[771] *Curtea de Apel București. Dosar nr. 18035/3/2016. Document: Hotărâre nr. 366/2018 din 26.03.2018.*
[772] *Înalta Curte de Casație și Justiție. Dosar nr. 18035/3/2016. Decizia nr. 382 din 21.02.2019.*

Instanța a arătat că „afirmația (insinuată sau explicită) că o persoană este ofițer acoperit al unui serviciu de informații, nu poate constitui o interpretare jurnalistică [așa cum susținuse Mihai Gâdea, n.n.], respectiv o judecată de valoare, ci reprezintă, fără îndoială, o informație punctuală, concretă, care trebuie să aibă măcar o minimă bază factuală”[773].

Tribunalul București a modificat în februarie 2018 sentința și i-a obligat pe Mihai Gâdea și Antena 3 la plata a 5.000 de lei despăgubiri către Vlad Ionescu, în solidar. Tribunalul a menținut celelalte dispoziții ale sentinței (publicarea dispozitivului hotărârii în emisiunea "Sinteza zilei" și plata cheltuielilor de judecată de la fond) și i-a obligat pe Mihai Gâdea și Antena 3 la plata în solidar a 3.100 de lei cheltuieli de judecată[774]. Ambele părți au declarat recurs.

Laura Codruța Kövesi vs. Antena 3, Mihai Gâdea, Mugur Ciuvică, Bianca Nae, Radu Tudor și Răzvan Savaliuc

Curtea de Apel Ploiești i-a obligat în martie 2018 pe Antena 3, Mihai Gâdea, Mugur Ciuvică și Bianca Nae să îi plătească daune morale în valoare de 300.000 de lei Laurei Codruța Kövesi pentru prejudiciul cauzat prin încălcarea drepturilor la onoare, demnitate, reputație, imagine și viață privată, și 3.650 de lei, reprezentând cheltuieli de judecată[775]. Plângerea formulată de Kövesi împotriva lui Radu Tudor și a lui Răzvan Savaliuc a fost respinsă de judecători, ca fiind neîntemeiată. Judecătorii Curții de Apel Ploiești i-au mai obligat pe Antena 3 și Mihai Gâdea să formuleze scuze publice reclamantei, precum și să redea, în mod public și în integralitate, dispozitivul hotărârii în termen de maxim cinci zile de la data rămânerii definitive a acesteia, în cadrul fiecărui buletin informativ al zilei, pe parcursul a trei zile consecutive, la Antena 3, precum și pe platforma online a acesteia, și, de asemenea, în emisiunea realizată de Mihai Gâdea, „Sinteza Zilei". Laura Codruța Kövesi a fost obligată de instanță să îi achite 50 de lei cheltuieli de judecată (taxă judiciară de timbru) lui Răzvan Savaliuc.

Sesizarea Curții Constituționale pentru o excepție de neconstituționalitate formulată de Antena 3, Mihai Gâdea, Mugur Ciuvică și Bianca Nae a fost acceptată în septembrie 2018 de către ÎCCJ[776] dar judecarea procesului pe fond a continuat. Pe 25 septembrie 2018 ÎCCJ a respins, ca inadmisibile, recursurile declarate de Antena 3 SA, Mihai Gâdea, Mugur Ciuvică și Bianca Grigore și de Răzvan Savaliuc hotărârea Curții de Apel Ploiești rămânând definitivă[777].

Procesul a pornit în iunie 2014, când Kövesi i-a dat în judecată pe Mihai Gâdea, Mugur Ciuvică, Bianca Nae, Radu Tudor și Răzvan Savaliuc, în solidar cu Antena 3, solicitând daune morale în valoare de 1.000.000 de lei. Kövesi a afirmat în fața instanței că, în emisiunea „Sinteza Zilei” din data de 19 iunie 2014, au fost prezentate mai multe fapte și au fost făcute afirmații mincinoase, care i-au creat un grav prejudiciu de imagine și au adus o gravă atingere demnității umane[778]. În emisiune, Kövesi fusese acuzată că a mușamalizat ancheta în dosarul în care se efectuau cercetări față de interlopul Bercea Mondial și Mircea Băsescu, fratele Președintelui în funcție, Traian Băsescu.

[773] *Judecătoria Sectorului 1 București. Dosar nr. 94287/299/2015. Hotărârea nr.18500/2016 din 28.10.2016*
[774] *Tribunalul București. Dosar nr. 94287/299/2015. Hotărârea nr. 578/2018 din 15.02.2018.*
[775] *Curtea de Apel Ploiești. Dosarul nr. 6043/3/2015. Hotărârea nr. 752/2018 din 20.03.2018.*
Tribunalul București. Dosarul nr. 6043/3/2015. Hotărârea nr. 1243/2015 din 16.10.2015.
[776] *Înalta Curte de Casație și Justiție. Dosarul nr. 6043/3/2015/a5. 18.09.2018*
[777] *Înalta Curte de Casație și Justiție. Dosarul nr. 6043/3/2015. Decizia nr. 3137 din 25 septembrie 2018.*
[778] *„Antena 3, Gâdea, Ciuvică, Nae, Tudor și Savaliuc – obligați să-i plătească 250.000 de lei daune Codruței Kövesi”, de R.M. HotNews.ro, 16 octombrie 2015.*

În acțiunea depusă la instanță, Kövesi susținea că afirmațiile reclamate sunt total mincinoase și de natură să genereze un prejudiciu ce justifică răspunderea patrimonială. Dintre acestea menționăm: „Doamna Kövesi trebuie să răspundă dacă s-a ocupat de protecția personală a domnului Traian Băsescu și a familiei sale. (Mihai Gâdea); Dar Kövesi ar trebui ea să se aresteze, ori singură, ori să o ajute poate nevolnicii, ăia de la Parchetul General, pentru faptul că a mușamalizat acum dosarul ăsta timp de câteva zile bune (...) asta a făcut Kövesi. Kövesi a încercat să mătrășească dosarul ăsta, să-l închidă, să-l îngroape (Ciuvică Mugur); Ce motive de întâlnire, pentru întâlniri din astea conspirative, există pentru procurorul șef al DNA să se întâlnească cu un judecător de la Înalta Curte? În parcare … (Bianca Nae) … Niciun motiv. Asta-i întâlnire de mafioți. Nu poți să te întâlnești, procuror general șef cu judecător de la Înalta Curte în parcare. Asta e întâlnire între golani, între mafioți, eventual între niște securiști care schimbă niște informații, dar în niciun caz întâlnire între reprezentanții cei mai înalți ai justiției independente din România (Mugur Ciuvică)”[779].

Într-un comunicat de presă din aceeași perioadă, DNA a acuzat Antena 3 că: „Așa-zisul material jurnalistic prezentat în cadrul emisiunii s-a grevat, de fapt, pe urmărirea în locuri publice a procurorului șef al DNA, cu unic scop de a surprinde imagini care apoi au fost prezentate trunchiat, pentru a putea susține denigrarea sub toate modalitățile și pentru a-i fi știrbită autoritatea, prin afirmații mincinoase. De altfel, prezentarea ca fiind conspirativă a unei întâlniri pe stradă dintre două persoane, indiferent că sunt sau nu sunt foști colegi, prieteni sau nu, reprezintă o formă de abuz, incompatibil cu libertatea de exprimare, libertatea de informare”[780].

Daunele morale acordate de instanță în sentința din 2018, de 300.000 de lei, ies din tiparele obișnuite în astfel de procese civile, în care daunele rămân în zona câtorva mii sau zeci de mii de lei. Prin comparație, amenda maximă prevăzută în prezent de legea audiovizualului pentru sancționarea radiodifuzorilor este de 200.000 de lei. CNA a aplicat recent acest prag maximal pentru a amenda câteva televiziuni pentru depășirea timpului de publicitate[781]. Într-un caz din 2017 care a vizat derapaje ale România TV tot legat de Laura Codruța Kövesi, CNA a amendat acest post cu 120.000 de lei[782]. În concluzie, cuantumul mare al daunelor în speța în cauză, corelat cu lipsa unei practici unitare și cu discrepanța sumei față de alte hotărâri similare ridică serioase probleme de proporționalitate a sancțiunii.

Referitor la obligarea de a prezenta scuze, ActiveWatch consideră că, deși obligarea la cererea de scuze este prevăzută de Codul civil[783], trebuie analizat dacă nu încalcă Constituția României. Articolul 29 (Libertatea de conștiință) statuează că: „(1) Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale”. Rămâne de dezbătut dacă obligarea la cererea de scuze reprezintă constrângerea la adoptarea unei opinii sau nu. În opinia

[779] „Antena 3, Mihai Gâdea și Radu Tudor, obligați să-i plătească Laurei Codruța Kövesi DAUNE MORALE de 250.000 de lei”, de Cătălin Lupășteanu, Mediafax.ro, 16 octombrie 2015.

[780] „Kövesi a dat în judecată Antena 3 pentru afirmații mincinoase”, Departamentul Social, Mediafax.ro, 25 iunie 2014.

[781] „Kanal D, încă o amendă maximă de la CNA pentru depășirea celor 12 minute de publicitate pe oră”, de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 13 martie 2018; „Ore de publicitate în plus! Pro TV, amendă maximă pentru depășiri uriașe de publicitate la stațiile locale”, de Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 17 aprilie 2018.

[782] Amenda a fost dată pentru apelativele folosite de un invitat în emisiune, la adresa șefei DNA: „mincinoasă notorie”, „golancă”, „purtătoare ilegală de fustă”, „Face din România closetul ei”, „Se urcă pe toți și face pișu pe ei”. Sursa: „Amendă-record pentru România TV pentru jigniri aduse Codruței Kövesi și acuzații neprobate pentru Iohannis”, de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 7 septembrie 2017.

[783] Art. 253 al. 3 și 4 cod civil: „(3) Totodată, cel care a suferit o încălcare a unor asemenea drepturi poate cere instanței să îl oblige pe autorul faptei să îndeplinească orice măsuri socotite necesare de către instanță spre a ajunge la restabilirea dreptului atins, cum sunt :a) obligarea autorului, pe cheltuiala sa, la publicarea hotărârii de condamnare; b) orice alte măsuri necesare pentru încetarea faptei ilicite sau pentru repararea prejudiciului cauzat.(4) De asemenea, persoana prejudiciată poate cere despăgubiri sau, după caz, o reparație patrimonială pentru prejudiciul, chiar nepatrimonial, ce i-a fost cauzat, dacă vătămarea este imputabilă autorului faptei prejudiciabile. În aceste cazuri, dreptul la acțiune este supus prescripției extinctive.”

ActiveWatch, răspunsul este că reprezintă o formă de constrângere la adoptarea unei opinii.

Procuroarea Alina Stoica vs. Cătălin Tolontan și Mirela Neag

După ce în 2016 procuroarea DNA din gala Bute, Alina Stoica, a pierdut definitiv un proces împotriva jurnaliștilor Cătălin Tolontan și Mirela Neag (detalii în raportul FreeEx 2016-2017), aceasta i-a dat din nou în judecată, pentru articole publicate după câștigarea primului proces.

Cele două articole („Sentință definitivă: Gazeta nu a încălcat reputația procurorului DNA Alina Stoica, magistrat care îi scăpase pe Elena Udrea și Ion Ariton/ Curtea de Apel București a schimbat decizia primei instanțe", publicat pe 4 iulie 2016, „După 6 ani, noi tăcem, e timpul să vorbească justiția! Un președinte de țară europeană recunoaște că a cerut procurorilor să-i cerceteze pe jurnaliștii care au scris despre frauda banilor europeni din Gala Bute", publicat pe 10 martie 2017) vorbesc despre procesul câștigat de jurnaliști în 2016, reiau subiectul Galei Bute și, în context, menționează din nou că Alina Stoica, prima procuroare care a instrumentat dosarul, a încercat să o scoată pe Elena Udrea din dosar.

În cererea de chemare în judecată procuroarea Stoica a solicitat ca cei doi să îi plătească daune de câte 300.000 de lei fiecare (exact cuantumul din procesul Kövesi vs. Antena 3 – vezi mai sus), înlăturarea integrală a articolelor, publicarea în ziarele Gazeta Sporturilor, Jurnalul Național, Prosport și Evenimentul Zilei a hotărârii în integralitate, în variantă print și online, publicarea hotărârii în integralitate pe site-urile www.tolo.ro, www.gsp.ro, www.antena3.ro, www.clubulromandepresa.ro, www.activewatch.ro, iar pe site-urile www.luju.ro, www.realitateatv.ro, www.b1tv.ro, www.romaniatv.ro, www.dcnews.ro, www.stiripesurse.ro publicarea dispozitivului sentinței[784].

În mai 2017, Tribunalul București a respins ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată, constatând în hotărârea pronunțată că în cele două articole aflate în litigiu „afirmațiile autorilor materialelor jurnalistice au bază factuală, pe de o parte, iar pe de alta, se înscriu în marja de exagerare specifică presei, astfel că în aprecierea instanței ingerința în dreptul la liberă exprimare – tradusă în condamnarea la daune morale – nu ar fi necesară într-o societate democratică, aceeași concluzie fiind legitimată și de faptul că articolele au avut un impact minim asupra prestațiilor ulterioare ale reclamantei."[785]

Hotărârea a fost confirmată ca definitivă de Curtea de Apel București în septembrie 2018, judecătorii argumentând în special din perspectiva faptului că informațiile publicate de jurnaliști, care erau subiectul litigiului, nu conțineau nimic nou față de articolele anterioare, care fuseseră deja subiect al unui proces încheiat[786].

Chiar înainte de pronunțarea verdictului, avocata Alinei Stoica a venit în fața instanței cu câteva articole pe care le-a atribuit jurnaliștilor, dar care erau scrise de cu totul alte persoane și publicate pe alte site-uri decât cele pe care publică ziariștii. Primul articol fusese publicat de luju.ro, pe 9 septembrie, fiind preluat apoi de mediastandard.ro și monitoruljustitiei.ro. Articolele prezentau laudativ decizia Tribunalului București în primul proces, cel încheiat în 2016. Avocata Alinei Stoica a

[784] Hotărârea integrală a instanței aici: „Mici necazuri pe axa DIICOT – Costa Rica. Motivarea unui judecător către un procuror: „Trebuie să arătați o toleranță mai mare la controlul din partea presei și a cetățenilor"! Cum a pierdut al doilea proces cu gsp procuroarea DNA Alina Stoica, angajată la DIICOT de Alina Bica, după ce o scăpase pe Elena Udrea în «Gala Bute»", de Mirela Neag și Cătălin Tolontan, 6 martie 2018.

[785] Tribunalul București. Dosar nr. 42476/3/2016. Hotărârea nr. 628/2017 din 04.05.2017.

[786] Curtea de Apel București. Dosar nr. 42476/3/2016. Hotărârea nr. 964/2018 din 20.09.2018.

explicat Curții chiar la această ultimă ședință de judecată: „Depun aici mai multe articole în care pârâții scriu împotriva magistraților! Acestea sunt adevăratele presiuni asupra justiției. Nu credeți că e foarte grav?!”[787]. Când jurnaliștii și apărătorul lor au consultat articolele menționate, au constatat că acestea erau semnate de cu totul alte persoane, constatare pe care a făcut-o și Curtea[788]. Articolul original, de pe luju.ro, conform tolo.ro și din verificările autorilor acestui raport, a dispărut din online după pronunțarea hotărârii Curții de Apel, rămânând ca dovadă doar la dosarul cauzei[789].

Anca Buzoianu vs Alexa

Liviu Alexa a fost obligat în 2018, de instanțele clujene, să șteargă din nou un articol de pe site-ul ziardecluj.ro (pentru hotărâri similare vezi Rapoartele FreeEx din anii anteriori). De data aceasta, articolul se referea la Anca Buzoianu, decan al Facultății de Medicină și Farmacie din Cluj, mama lui Vlad Buzoianu și soția omului de afaceri clujean Octavian Buzoianu[790]. Procesul fusese inițial câștigat de Alexa și Ziar de Cluj, în martie 2018, la Tribunalul Cluj[791]. Curtea de Apel a schimbat însă această hotărâre în integralitate și i-a obligat pe Alexa și Ziar de Cluj să plătească în solidar 10.000 de lei daune morale Ancăi Buzoianu și cheltuieli de judecată la fond și apel în cuantum de peste 7.000 de lei, să elimine articolul „A. B. a.....împotriva UMF” de pe site-ul Ziar de Cluj și să posteze hotărârea pronunțată pe site, să publice pe cheltuiala lor hotărârea pronunțată, în întregime, într-un ziar de circulație națională[792].

Articolul „Anca Buzoianu a orchestrat de după perdelele lașității campania împotriva UMF” semnat de Liviu Alexa și publicat de Ziar de Cluj în aprilie 2017, în secțiunea „Răutăcisme”, o acuză pe decana Facultății de Medicină că ar fi orchestrat publicarea unui reportaj defavorabil Universității de Medicină și Farmacie Cluj, deoarece dorea să devină rector al acestei instituții. În fața instanței Alexa nu a putut dovedi baza factuală a informațiilor publicate, menționând că beneficiază de dreptul la opinie și că ar fi avut surse credibile, din cadrul Universității, dar fără a putea dovedi existența acestor surse sau modul în care verificase informația[793].

La data publicării acestui raport articolul în litigiu era încă disponibil pe site-ul Ziarului de Cluj.

ActiveWatch consideră că măsura obligării la ștergerea unor articole din spațiul online pentru defăimare este excesivă și riscă să încalce articolul 10 al Convenției Europene a Drepturilor Omului – vezi hotărârea CEDO în cauza Węgrzynowski și Smolczewski contra Poloniei, din 16 iulie 2013[794]. În practică, în cazuri care privesc afectarea reputației unei persoane sau companii de către jurnaliști, obligarea la publicarea online a hotărârilor judecătorești definitive se poate dovedi a fi o măsură

[787] *„Procuroarea DNA care n-a urmărit-o penal pe Udrea în „Gala Bute” a pierdut definitiv al doilea proces cu echipa de investigații! Avocata Alinei Stoica, acum procuror DIICOT, a venit în fața instanței cu câteva articole pe care le-a atribuit jurnaliștilor, dar Curtea a constatat că ele erau scrise de cu totul alte persoane!”, tolo.ro, 22 septembrie 2018.*

[788] *„Procuroarea DNA care n-a urmărit-o penal pe Udrea în „Gala Bute” a pierdut definitiv al doilea proces cu echipa de investigații! Avocata Alinei Stoica, acum procuror DIICOT, a venit în fața instanței cu câteva articole pe care le-a atribuit jurnaliștilor, dar Curtea a constatat că ele erau scrise de cu totul alte persoane!”, tolo.ro, 22 septembrie 2018.*

[789] *„Procuroarea DNA care n-a urmărit-o penal pe Udrea în „Gala Bute” a pierdut definitiv al doilea proces cu echipa de investigații! Avocata Alinei Stoica, acum procuror DIICOT, a venit în fața instanței cu câteva articole pe care le-a atribuit jurnaliștilor, dar Curtea a constatat că ele erau scrise de cu totul alte persoane!”, tolo.ro, 22 septembrie 2018.*

[790] „Liviu Alexa plătit de Dragnea să-i spele imaginea are câteva zeci de procese de calomnie”, de Mihai Bacalu, Muzica Instanțelor, 12 ianuarie 2019.

[791] *Tribunalul Cluj. Dosar nr. 4834/117/2017. Hotărâre nr. 126/2018 din 12.03.2018.*

[792] *Curtea de Apel Cluj. Dosar nr. 4834/117/2017. Hotărârea nr. 213/2018 din 28.11.2018.*

[793] *„Liviu Alexa a fost tratat de intoxicare cu calmante de farmacologul Anca Buzoianu”, de Mihai Bacalu, Muzica Instanțelor, 29 noiembrie 2019.*

[794] *Rezumat extras din IRIS Legal Observations of the European Audiovisual Observatory. IRIS 2013-9:1/1. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Cauza Węgrzynowski and Smolczewski v. Poland, Cererea nr. 33846/07. Hotărârea din 16 iulie 2013.*

mult mai „usturătoare" pentru presă, fără a încălca drepturi fundamentale, versus obligarea la ștergerea unor articole, care riscă să fie o măsură echivalentă cu cenzura.

Referitor la obligarea la formularea de scuze, am comentat la cazul privitor la Kövesi, mai sus.

De asemenea, considerăm că obligarea la publicarea hotărârilor judecătorești în integralitate în versiunile tipărite ale ziarelor este o măsură dificil de pus în practică și poate ridica probleme de proporționalitate a sancțiunii, prin costurile ridicate pe care ar putea să le incumbe. O alternativă rezonabilă ar putea fi obligarea la publicarea dispozitivului sentinței.

Alexa vs. Vlad Buzoianu

La rândul său, Alexa l-a dat în judecată pe Vlad Buzoianu, fiul Ancăi Buzoianu, decana Facultății de Medicină și Farmacie din Cluj și al omului de afaceri Octavian Buzoianu. Vlad Buzoianu îl acuzase pe Alexa într-o postare pe Facebook de șantaj: *„la Cluj se observă formarea unui grup de șantaj/defăimare format din oameni precum Liviu Alexa (…) și alte astfel de celule cancerigene ale orașului"*[795].

Judecătoria Cluj l-a obligat în ianuarie 2018 pe Vlad Buzoianu să îi plătească lui Alexa 1.000 de lei daune morale pentru prejudiciul suferit și să publice hotărârea într-un ziar de circulație locală[796]*. Printr-o hotărâre din noiembrie 2018, Tribunalul Cluj a menținut în integralitate sentința pronunțată de Judecătorie*[797]*. Hotărârea nu este definitivă.*

Marian Gîrleanu vs. România (CEDO)

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a decis în iunie 2018 că statul român i-a încălcat jurnalistului Marian Gârleanu dreptul la libertatea de exprimare ca urmare a arestării și amendării sale în 2006 pentru posesia și divulgarea de informații secrete.

APADOR-CH care l-a reprezentat pe Gîrleanu prin avocata Diana Hatneanu a explicat că CEDO a considerat că arestarea, urmărirea penală și amenda în contextul unei anchete de presă constituie o ingerință asupra libertății de exprimare[798].

Redăm mai jos rezumatul speței prezentat pe larg în comunicatul APADOR-CH din iunie 2018:

„Marian Gîrleanu era corespondentul ziarului România liberă în Vrancea, când a intrat în posesia unor documente ce priveau implicarea armatei române în războiul din Afganistan. El a încercat mai întâi să verifice autenticitatea acelor informații, adresându-se SRI și MApN, care i-ar fi spus că informațiile ar fi expirate. Gîrleanu a transmis informația despre existența unor potențiale scurgeri de informații secrete din armată în redacția centrală a ziarului, care a desemnat un alt ziarist să deruleze ancheta de presă. Informațiile apărute ulterior în media au stârnit o dezbatere aprinsă în

[795] *„Fiul miliardarului Buzoianu decontează afirmația Liviu Alexa grup șantaj defăimare", Muzica Instanțelor, 17 ianuarie 2018; „Vlad Buzoianu, odrasla milionarului Tavi Buzoianu, a pierdut procesul intentat de jurnalistul Liviu Alexa. Buzoianu va plăti despăgubiri morale și va publica sentința în presa locală", Ziar de Cluj 17 ianuarie 2018 .*

[796] *Judecătoria Cluj. Dosar nr. 15596/211/2016*. Hotărâre în 270/2018 din 17.01.2018.*

[797] Tribunalul Cluj, Dosar nr. 15596/211/2016*. Hotărârea 2593/2018 27.11.2018.

[798] *„Încă o condamnare la CEDO pentru sancționarea unui ziarist care-și făcea meseria", comunicat al APADOR-CH, 26 iunie 2018.*

spațiul public, în perioada 2005-2007, deoarece veneau după ce trei jurnaliști din România fuseseră răpiți în Irak, iar o potențială breșă în sistemul informațional românesc arăta că puteau fi în pericol și soldații români din respectivele teatre de operațiuni.

În februarie 2016, în plină anchetă publică privind scurgerile de informații din armată, locuința lui Gîrleanu a fost percheziționată, i-a fost confiscat computerul și el a fost arestat. Telefonul i-a fost interceptat. În anchetă procurorii au stabilit că informațiile s-au scurs deja în spațiul public încă din 2004, iar Gîrleanu a intrat în posesia lor în 2005. El a explicat că a fost interesat de respectivele documente strict din punct de vedere jurnalistic și că a încercat să le verifice adresându-se SRI și MApN. În iulie 2007 MApN a anunțat că a declasificat respectivele documente, deoarece au fost compromise.

În august 2007 procurorul a decis amendarea administrativă a lui Marian Gîrleanu, cu 800 de lei, pentru deținerea și transmiterea informațiilor secrete prin încălcarea Legii 182/2002, privind protecția informațiilor clasificate, și a Legii 51/1991, a siguranței naționale, iar instanța a menținut această decizie. Procurorul a considerat că fapta nu a fost suficient de gravă, de natură să aducă atingere siguranței naționale, dat fiind că informațiile fuseseră compromise din 2004, iar încercările lui Gîrleanu de a le proba s-au înscris în activitatea de investigație jurnalistică. Totuși Parchetul a considerat că jurnalistul nu a urmărit interesul public în acest caz, ci faima personală, invocând chiar o presupusă încălcare a Legii 544/2001, a informațiilor publice. Deși respectiva lege nu se referă la jurnaliști, că ar fi obligați să respecte secretul informațiilor privind siguranța națională, ci la angajații din domeniul siguranței naționale.

În decembrie 2007 Gîrleanu s-a plâns Curții de Apel din București că a fost condamnat pe nedrept pentru obținerea și difuzarea de informații secrete, arătând că el, ca ziarist, nu a făcut decât să primească și să verifice aceste informații, prevederile legilor siguranței aplicându-se numai acelor persoane care lucrează în sistemul de protejare a acestor informații. Mai mult, procurorii au încercat prin condamnarea lui să acopere adevărata problemă, aceea a scurgerilor de informații din instituțiile publice. În 2008 Curtea de Apel i-a respins cererea motivând că libertatea de expresie și faptul că e ziarist nu-l exonerează de vina de a divulga informații secrete care ar putea pune în pericol viețile militarilor români din Afganistan.

În septembrie 2009 Gîrleanu s-a plâns la CEDO pentru încălcarea Articolului 10 din Convenția europeană, arătând că el a acționat cu bună-credință, în calitate de jurnalist, că informațiile obținute de el au fost de interes public și că legile pe baza cărora a fost condamnat nu se aplică în cazul jurnaliștilor. Guvernul a susținut în fața CEDO că Gîrleanu nu a acționat ca ziarist și deci consideră că nu a fost încălcat Articolul 10. Între timp Gîrleanu și-a pierdut locul de muncă, aparent pe motiv că ziarul ar fi restructurat posturile de corespondenți.

În proces au fost intervenienți, de partea lui Gîrleanu, și Guardian News, Open Society Justice Initiative și International Commission of Jurists. Gîrleanu a fost reprezentat la CEDO și de avocatul APADOR-CH, Diana Hatneanu.

CEDO a constatat că Gîrleanu a primit și verificat informațiile în calitate de ziarist, le-a transmis mai departe colegilor care le-au publicat acționând cu bună-credință în cadrul unei investigații jurnalistice, așa cum stabilise de altfel și procurorul în 2007.

Curtea a considerat că arestarea, urmărirea penală și amenda în contextul unei anchete de presă constituie o ingerință asupra libertății de exprimare. Mai mult, în contextul dezbaterii publice din România despre subiect, care a condus și la o serie de sancțiuni disciplinare în MApN, documentele deținute de Marian Gîrleanu au ridicat cu adevărat întrebări de interes public.

CEDO a concluzionat că, având în vedere interesele unei societăți democratice de menținere a libertății presei, măsurile luate împotriva domnului Gîrleanu nu au fost justificate. Prin urmare statul român este obligat să-l despăgubească pe Marian Gîrleanu cu 4.500 de euro.

«Hotărârea de astăzi este importantă pentru că subliniază dreptul jurnalistului de a deține și de a comunica informații clasificate altor persoane, ca parte a activităților specifice investigației jurnalistice. Atât timp cât își îndeplinește obligațiile profesionale și urmărește un interes public, jurnalistul nu poate fi supus unor sancțiuni, mai ales de natură penală, în cauza de față privare de libertate, ridicarea echipamentelor electronice, interceptări și, în final, amenda aplicată de procuror și menținută de instanțe. Cu atât mai puțin jurnalistul poate fi asimilat funcționarilor sau persoanelor cu obligații de păstrare a secretului sau confidențialității unor informații. Chestiunea aceasta rămâne de interes, atât din perspectiva prevederilor actuale ale Codului penal privind divulgarea de informații secrete sau confidențiale, cât și din cea a unor posibile modificări care să afecteze dreptul jurnaliștilor de a publica anumite informații», a declarat Diana Hatneanu, avocatul care l-a reprezentat pe Gîrleanu la CEDO”[799].

Trei instanțe susțin că nu este ilegal să furi articole-știre

Ziarul Monitorul de Suceava a dat în judecată proprietarul site-ului SuceavaNews.ro pentru că timp de mai multe luni pe acest site apăruseră articole copiate integral din ziar, uneori cu sursa menționată, de cele mai multe ori fără sursă, fără autor și, uneori, doar cu titluri ușor modificate și a solicitat daune în valoare de 20.000 de lei[800].

Judecătoria Suceava a respins cererea ca fiind neîntemeiată în 2017[801]. Judecătorii primei instanțe au considerat că articolele în discuție sunt știri și, deci, nu ar fi protejate de art. 9 al Legii drepturilor de autor și a drepturilor conexe (nr. 8/1996): „Nu pot beneficia de protecția legală a dreptului de autor următoarele: (…) e) știrile și informațiile de presă”. Sentința primei instanțe este disponibilă pe PaginaDeMedia.ro[802], care a făcut public acest subiect.

În ianuarie 2018 Tribunalul Suceava a menținut decizia primei instanțe și a respins apelul ziarului Monitorul de Suceava[803], iar în septembrie 2018 a devenit definitivă, printr-o hotărâre a Curții de Apel Suceava[804].

Instanțele nu au făcut distincție între conținutul știrii – informația făcută publică - și forma știrii, adică forma textului în care este publicată știrea/ informația de presă. Această formă a știrii este, în majoritatea cazurilor, protejată de legea dreptului de autor, conform legii: „Art. 7. Constituie obiect al dreptului de autor operele originale de creație intelectuală în domeniul literar, artistic sau științific, oricare ar fi modalitatea de creație, modul sau forma de exprimare și independent de valoarea și destinația lor, cum sunt: a) scrierile literare și publicistice, conferințele, predicile, pledoariile, prelegerile și orice alte opere scrise sau orale, precum și programele pentru calculator”.

---

[799] „Încă o condamnare la CEDO pentru sancționarea unui ziarist care-și făcea meseria”, comunicat al APADOR-CH, 26 iunie 2018.

[800] „Copy-paste aprobat de tribunal. Un site din Suceava a pierdut procesul intentat unui alt site care îi copia textile”, de Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 24 mai 2017.

[801] Judecătoria Suceava. Dosar nr. 5538/314/2016. Hotărâre nr. 186/2017 din 25.01.2017.

[802] „Copy-paste aprobat de tribunal. Un site din Suceava a pierdut procesul intentat unui alt site care îi copia textele”, de Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 24 mai 2017.

[803] Tribunalul Suceava. Dosar nr. 5538/314/2016. Hotărâre nr. 75/2018 din 18.01.2018.

[804] Curtea de Apel Suceava. Dosar nr. 5538/314/2016. Hotărâre nr. 154/2018 din 13.09.2018.

Concluzii:

- Abaterile presei de la normele profesionale au fost sancționate de instanțe, în baza Codului Civil.

- Daune morale record, în cuantum de 300.000 de lei, au fost acordate pentru atingerea adusă reputației unui magistrat (șefa Direcției Naționale Anticorupție). Cuantumul mare al daunelor în speța în cauză (care iese din tiparele obișnuite în astfel de procese civile, în care daunele rămân în zona câtorva mii sau zeci de mii de lei și care este discrepant și față de practica CNA în spețe similare), corelat cu lipsa unei practici unitare și cu discrepanța sumei față de alte hotărâri similare, ridică serioase probleme de proporționalitate a sancțiunii.

- România a pierdut un nou proces la Curtea Europeană a Drepturilor Omului pentru încălcarea dreptului la liberă exprimare al unui jurnalist, care a fost arestat, urmărit penal și amendat pentru deținerea și comunicarea de informații clasificate.

- Hotărârile instanțelor în materie civilă sunt incongruente și, astfel, rămân lipsite de previzibilitate. Fapte similare par a fi sancționate în mod divergent de la o instanță la alta.

- Există hotărâri care țin cont de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, dar există și hotărâri care încalcă testul de proporționalitate cu gravitatea faptei și de necesitate într-o societate democratică, limitând deci, nejustificat, dreptul la libertatea de exprimare. De exemplu: obligarea la publicarea de scuze, obligarea la publicarea în edițiile tipărite ale ziarelor inclusiv al unora care, de multe ori, nu se află în proprietatea și controlul celor sancționați, a hotărârilor judecătorești integrale, obligarea prin ordonanțe președințiale la ștergerea unor materiale din spațiul online. Cea mai periculoasă dintre aceste măsuri este obligarea la ștergerea unor articole din mediul online în integralitate, pentru că ar încălca reputația unor persoane.

Recomandări pentru jurnaliști:

- Citiți „Cazuistica libertății de exprimare în jurisprudența românească”[805] și „Libertatea de exprimare și noul Cod civil”[806].

- Ziariștii și instituțiile de presă pot cere instanței să oblige reclamanții la plata cheltuielilor de judecată.

- Faceți publicitate hotărârilor instanțelor care privesc jurnaliștii și cetățenii care își exercită dreptul la liberă exprimare.

- Faceți plângere la CEDO dacă sunteți condamnați definitiv la plata unor daune disproporționate sau dacă primiți sancțiuni disproporționate pentru afectarea reputației, demnității sau imaginii unei persoane sau pentru încălcarea dreptului la viață privată.

- Apelați la organizațiile de drepturile omului/de media pentru a fi sprijiniți în fața instanțelor, inclusiv prin cereri de intervenție accesorie, în interesul legii, formulate de astfel de organizații.

[805] *„Cazuistica libertății de exprimare în jurisprudența românească”, publicat de Centrul pentru Jurnalism Independent, 2016.*
[806] *„Libertatea de exprimare și noul Cod civil” (Autor: Dan Mihai), publicat de ActiveWatch în 2014.*

Recomandări pentru autorități, politicieni și alți cetățeni:

- Respectați dreptul la liberă exprimare și acceptați critica liberă. Apelați la instanțe numai împotriva acelor materiale din mass-media care nu sunt de interes public și care sunt realizate cu rea-credință.

- Codul civil trebuie amendat pentru a modifica posibilitatea de obligare la publicarea hotărârii de condamnare (art. 253 al. 3 lit. a) în integralitate, în edițiile tipărite ale ziarelor, înlocuind-o cu obligarea la publicarea dispozitivului hotărârii de condamnare. Măsura actuală este lipsită de proporționalitate, presupunând costuri mari și fiind uneori și dificil de pus în practică. În plus, jurisprudența ne arată că multe instanțe dispun publicarea doar a dispozitivului, ceea ce înseamnă că și judecătorii consideră că textul legal e prea aspru.

Recomandări pentru magistrați:

- Unele dintre afirmațiile pentru care presa a fost sancționată de instanțe s-au dovedit ulterior adevărate sau parțial adevărate, ceea ce înseamnă că interesul în a permite presei să dezbată chestiuni de interes public ar trebui să cântărească mai greu în fața judecătorilor.

- O alternativă rezonabilă, în cazul în care se dorește obligarea la publicarea hotărârilor instanțelor, este să se solicite doar publicarea dispozitivului hotărârii – așa cum și procedează deja multe instanțe de judecată –, dimensiunea acestuia fiind mult mai rezonabilă din punctul de vedere al publicării în presa scrisă și suficient de clară în conținut. Hotărârile integrale pot fi publicate în ziarele online aflate în proprietatea/ controlul celor sancționați.

- CEDO a considerat că obligarea la ștergerea unor articole din spațiul online pentru că ar încălca dreptul la reputație al unor persoane încalcă articolul 10 al Convenției Europene a Drepturilor Omului[807]. Soluția rezonabilă amintită de CEDO ar putea fi obligarea la inserarea în pagina cu articolul reclamat a unui anunț referitor la obiectul litigiului referitor la articol și concluziile instanței de judecată.

- Obligarea la prezentarea de scuze riscă să încalce dreptul la libertatea de conștiință, așa cum este acesta garantat de Constituția României.

[807] *Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Cauza Węgrzynowski and Smolczewski v. Poland, Cererea nr. 33846/07. Hotărârea din 16 iulie 2013.*

CC BY 3.0

ActiveWatch

Mai 2019

Membră a rețelelor internaționale Reporteri fără Frontiere și IFEX

Calea Plevnei nr. 98, bl. 10C, sector 1, București; CP 2 OP 67

021 313 40 47 021 637 37 67

freeex@activewatch.ro

www.activewatch.ro blog.activewatch.ro

www.facebook.com/ActiveWatch

freeex.activewatch.ro

Dacă vrei să susții munca noastră pentru a promova o presă liberă și responsabilă, fă o donație pe site-ul ActiveWatch sau în Cont IBAN RO 83 BTRL 0450 1205 A793 02XX, Banca Transilvania Sucursala Știrbei Vodă, C.I.F. 18912239